

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้

เพศศึกษา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้

เพศศึกษา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ISBN ๙๗๘-๙๗๕-๓๐๐-๙๘๙-๑

พิมพ์ครั้งที่ ๓ (ตุลาคม ๒๕๕๑) จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

ปรับปรุงจาก คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา
สำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖) (พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

พิมพ์ที่

บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด

ปก

นายบัณฑิต เอื้อวัฒนากุล

รูปเล่ม

นายวัฒนสินธุ์ สุวรรตานนท์

จัดพิมพ์โดย

องค์การแพธ (PATH)

๓๓/๑ ซอยเพชรบุรี ๑๕ ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๓ ถึง ๖๕ โทรสาร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๘

ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนโลก กระทรวงสาธารณสุข (GFATM)

องค์การแพธยินดีให้มีการเผยแพร่คู่มือฯ นี้อย่างแพร่หลายต่อไป อย่างไรก็ตาม หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำเนื้อหาจากคู่มือฯ นี้ไปใช้อ้างอิงในเอกสารหรือสื่ออื่นๆ ขอความกรุณาแจ้งให้องค์การแพธทราบล่วงหน้า และ/หรือขอความกรุณาอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นๆ ตามมาตรฐานสากลด้วย ขอพระคุณยิ่ง

สนใจดาวน์โหลดหลักสูตร หรือรายละเอียดเพศศึกษาครบด้านทางออนไลน์ ได้ที่ www.teenpath.net หรือบริการสุขภาพทางเพศและเอดส์สำหรับเยาวชน ได้ที่ www.lovecaresation.com หากต้องการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นต่อคู่มือฯ นี้ประการใด กรุณาติดต่อองค์การแพธโดยตรง หรือทางอีเมล pathbangkok@path.org

โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” ดำเนินการโดยองค์การแพธ (PATH) ร่วมกับองค์กรพันธมิตร ได้แก่ • คณะครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา • คณะทำงานเพศศึกษาศูนย์ปฏิบัติการเอดส์ จ.นครสวรรค์ • คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (ACCESS) • โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จ.อุบลราชธานี • สำนักการศึกษาและสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๑, ๒, ๓ • สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน • สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ • สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ (สคร.๕) นครราชสีมา • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี • สำนักบริหารงานการศึกษาเอกชนระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ • สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช • สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ • ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน • องค์การแพธ ประเทศไทย • เครือข่ายเยาวชนด้านเอดส์ประเทศไทย (YouthNet) • สำนักงานที่ปรึกษาพันธมิตรสาธารณสุข (Health Counterparts Consulting-HCC)

สารสนเทศจากเลขที่การ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

แม้ว่าจะมีการให้นโยบายเร่งรัดแก่สถานศึกษา ให้จัดการเรียนรู้เรื่อง
เพศศึกษาอย่างทั่วถึง อุปสรรคสำคัญยังคงอยู่ที่การพัฒนาครูผู้สอนให้เข้าใจถึง
องค์ความรู้ในเรื่องเพศ รวมทั้งการพัฒนาทักษะให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ซึ่งอาศัยประสบการณ์และที่สำคัญคือทักษะ
ของผู้สอนที่พร้อมจะเปิดใจกว้าง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยินดีที่จะรับฟังความเห็น
และวิถีชีวิตที่แตกต่างของเยาวชนและผู้คนในสังคม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็วของยุคสมัยและเทคโนโลยี ซึ่งเปิดช่องทางของการรับรู้ และเรียนรู้
มากมาย ที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนเท่านั้น

การพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมเตรียมความพร้อมครูผู้สอน และผู้
ปฏิบัติงานกับเยาวชน รวมทั้งการพัฒนาออกแบบหลักสูตร บทเรียน และกิจกรรม
ที่สามารถเป็นแนวทางตัวอย่างให้ผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนได้สามารถนำไปใช้ควบคู่
กัน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อให้สถานศึกษาสามารถแปรนโยบายการจัด
เพศศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ในฐานะผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ขอแสดงความยินดีที่ทางองค์การแพธ (PATH) ได้ร่วมกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์ และบุคลากรจากเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเป็นระบบ ภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” โดยการสนับสนุนของโครงการกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอชไอวี วัณโรค และมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) ผ่านกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นมา จนสามารถพัฒนาคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชนในช่วงชั้น ๓ และ ๔

คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาเล่มนี้จะช่วยให้ครู ผู้บริหาร และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นทางเลือกในการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา อันเป็นภารกิจที่กระทรวงศึกษาให้ความสำคัญ และกำลังเร่งรัดให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาภายใต้กำกับของกระทรวงศึกษาได้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรกฎาคม ๒๕๕๐

หมายเหตุ คัดจาก สารานุกรมจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในคู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับเยาวชนช่วงชั้น ๓ และ ๔ ฉบับพิมพ์เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๕๐

- ๔ -

คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่สาม

“คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔” ที่ท่านถืออยู่ในมือเล่มนี้ ซึ่งปรับปรุงจาก “คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชน ช่วงชั้นที่ ๓ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓)” และ “คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชน ช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖)” ซึ่งมีการจัดพิมพ์ในเดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๕๐ โดยในเล่มนี้ ได้มีการปรับปรุงให้แบ่งออกเป็นหกเล่มสำหรับแต่ละระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ๖ ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคำเรียกร้องของครูผู้สอนที่เห็นว่าจะง่ายในการนำไปใช้มากขึ้น เพราะครูผู้สอนแต่ละคนมักจะสอนเป็นระดับชั้น

โดยในการจัดพิมพ์ใหม่ครั้งนี้ โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ได้นำเนื้อหาจากเล่ม “แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครู และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน” ซึ่งเดิมเป็นเอกสารอ่านประกอบคู่มือการสอน เพราะเป็นเนื้อหาด้านแนวคิด ทฤษฎี เข้ามาผนวกด้วย คู่มือทั้งหกเล่มของแต่ละระดับชั้นนี้ จึงกลายเป็นเนื้อหาที่ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องเพศวิถี การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก หลักการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งข้อคิดเห็นต่อวิธีจัดการเรียนรู้ของผู้สอน แผน และกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบกันไป

อนึ่ง สืบเนื่องจากการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางปี ๒๕๕๑ ซึ่งแม้จะยังไม่ได้ประกาศใช้เป็นทางการ เมื่อมีการจัดพิมพ์คู่มือทั้งหกระดับชั้นนี้ แต่โครงการก้าวอย่างเข้าใจ เห็นเป็นโอกาสที่จะได้อิงแนวทาง และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางดังกล่าว เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นความสอดคล้องของสาระของเพศศึกษาที่โครงการจัดทำขึ้น กับหลักสูตรแกนกลางใหม่ โดยหวังจะเอื้อให้ครูผู้สอน โดยเฉพาะในสาระสุขศึกษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมดกังวล และมั่นใจว่าแผนการเรียนรู้ทั้ง ๑๔ แผนในเล่ม สามารถตอบสนองต่อผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในหลักสูตรแกนกลางใหม่ ปี ๒๕๕๑ ได้อย่างสมบูรณ์

องค์การแพธ (PATH) และภาคีในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ซึ่งได้ร่วมกันพัฒนา ทดลองใช้ และสกัดประสบการณ์จากการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างรอบด้าน ในสถานศึกษาว่าเจ็ดร้อยแห่ง ในห้าปีที่ผ่านมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ครูผู้สอนและผู้สนใจในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เยาวชน จะได้ประโยชน์จากคู่มือเล่มนี้ เพื่อช่วยกันขยายผลให้เยาวชนของเราได้เรียนรู้เพศศึกษาอย่างรอบด้านต่อเนื่องในทุกภาคการศึกษา และในทุกระดับชั้น เพื่อพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีสุขภาพะทางเพศอย่างแท้จริง

องค์การแพธ (PATH) ขอน้อมรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในคู่มือเล่มนี้ และยินดีรับฟังความเห็น มุมมองที่แตกต่าง หรือกระทั่งตรงกันข้ามกับที่คู่มือนี้นำเสนอ เพื่อพัฒนางานเพศศึกษาในอนาคต

องค์การแพธ (PATH)

ตุลาคม ๒๕๕๑

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่สอง

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๔ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖) เล่มนี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” อันเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ภาควิชาองค์กรเอกชนสาธารณสุข-ประโยชน์และภาคธุรกิจ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอชไอวี วัณโรค และมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) ผ่านทางกระทรวงสาธารณสุข บริหารโครงการโดยองค์การแพธ (PATH)

คู่มือเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และความพยายามผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการสนับสนุนด้านนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ และความร่วมมือร่วมใจของเขตพื้นที่การศึกษา ๔๔ เขตใน ๒๖ จังหวัด ที่ร่วมดำเนินงานกับโครงการก้าวอย่างเข้าใจในช่วง ๓ ปีแรก (ตุลาคม ๒๕๔๖ - กันยายน ๒๕๔๙) ได้แก่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ ยโสธร ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม กรุงเทพฯ สงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง พังงา ปัตตานี ยะลา ตรัง ภูเก็ต สตูล

ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มุลนิธิ เข้าถึงเอดส์ (แอดเซส) กาญจนบุรี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ศูนย์ฝึกอบรมโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานงานหลักในพื้นที่ภูมิภาค และมีบทบาทประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและสนับสนุนด้านวิชาการให้กับครูในสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งคณะทำงานและวิทยากรหลัก (Master Trainers) ในระดับจังหวัดที่ร่วมกับโครงการในกระบวนการนี้ติดตามครู ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และให้ข้อคิดเห็นตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำให้การดำเนินงานของโครงการปีที่ ๓ ลุล่วงมาได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั้ง ๓๐๙ แห่ง ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเพศศึกษาเพื่อเยาวชน และเข้าร่วมโครงการ โดยเปิดโอกาสให้ “เพศศึกษา” ได้เริ่มก้าวเข้าสู่สถานศึกษา กระทั่งหลายแห่งก็สนับสนุนให้มีการบรรจุ “เพศศึกษา” เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา นับเป็นการสร้างโอกาส และความเข้าใจต่อการใช้ชีวิตทางเพศของเยาวชนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ รับผิดชอบกับวิถีชีวิตที่ตนเลือกได้อย่างเหมาะสมกับวัย รวมทั้งยังสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ครู และผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศมีความมั่นใจมากขึ้นในการทำงานเพศศึกษา

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเยาวชน รวมทั้งการจัดทำคู่มือเล่มนี้ คณะผู้จัดทำได้ปรับปรุงจากหลักสูตรเล่มเดิม (เล่มม่วง) คือ คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ “เพศศึกษา” สำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๒ - ๔ (ประถมศึกษาปีที่ ๖ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖) ทั้งนี้ คณะผู้จัดทำคู่มือฯ ประกอบด้วยนักวิชาการ

มหาวิทยาลัยและคณะครูซึ่งมีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาของตนเอง ร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพช โดยมุ่งหวังว่า คู่มือฯ เล่มนี้จะเอื้อให้ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้สามารถนำไปใช้เป็นแผนการเรียนรู้เรื่องเพศในชั้นเรียน สำหรับช่วงชั้น ๔ โดยแบ่งตามระดับชั้น ดังนี้

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มี ๑๔ แผนการเรียนรู้/๑๖ ชั่วโมง/ปีการศึกษา
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มี ๑๖ แผนการเรียนรู้/๑๖ ชั่วโมง/ปีการศึกษา
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มี ๑๓ แผนการเรียนรู้/๑๖ ชั่วโมง/ปีการศึกษา

การออกแบบเนื้อหาคู่มือฯ โดยแยกตามระดับชั้นข้างต้นมีเป้าหมายสำคัญให้เยาวชนได้เรียนเพศศึกษาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น หากท่านใดพบว่ามีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม องค์การแพชโดยคณะผู้จัดทำยินดีรับฟังคำแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงในคราวต่อไป

ขอขอบคุณ Global Fund ที่สนับสนุนให้เกิดโอกาสในการผลักดันงานเพศศึกษาในสังคมไทยได้คืบหน้าไปอีกหนึ่งก้าว และก่อให้เกิดเครือข่ายผู้ใหญ่ที่พร้อมจะเข้าใจและเรียนรู้ไปพร้อมกันกับเยาวชนมากขึ้น

ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ และเพื่อนร่วมทางทั้งในงานเอดส์และงานส่งเสริมเพศศึกษาสำหรับเยาวชนซึ่งมีอาจเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่เป็นทั้งครู เพื่อน และแหล่งข้อมูล ทั้งแบ่งปัน ทั้งให้หยิบยืมประสบการณ์ และยังให้ข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะในกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรและคู่มือเล่มนี้

ขอขอบคุณคณะครูทุกคนจากสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ทั้ง ๓๐๙ แห่ง ที่ร่วมเป็นแนวหน้าในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชน และได้ถ่ายทอดประสบการณ์ บทเรียน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรและคู่มือเล่มนี้ ทั้งยังนำประสบการณ์การสอน ความเข้าใจในตัวเด็กและเยาวชน หัวใจที่เปิดกว้าง พร้อมเรียนรู้ ค้นหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มาร่วมแรงร่วมใจทำงานในโครงการดำเนินสู่ความสำเร็จมาได้ ๓ ปีอย่างน่ายินดี

และท้ายสุด ขอขอบคุณ “เด็กและเยาวชน” ที่เป็นแรงบันดาลใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ร่วมกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศ และเรื่องราวชีวิตร่วมกัน

โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

กรกฎาคม ๒๕๕๐

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่หนึ่ง

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๒ - ๔ (ประถมศึกษาปีที่ ๖ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖) เล่มนี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” อันเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ภาควิชาองค์กรเอกชนสาธารณสุขประโยชน์และภาคธุรกิจ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอ็ดส์ วัณโรค และมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) ผ่านทางกระทรวงสาธารณสุข บริหารโครงการโดยองค์การแพธ (PATH)

คู่มือเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และความพยายามผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการสนับสนุนด้านนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ และความร่วมมือร่วมใจของเขตพื้นที่การศึกษา ๒๒ เขต ใน ๑๐ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม กาญจนบุรี กรุงเทพฯ สงขลา พัทลุง ยะลา ลำปาง และลำพูน

ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครทั้ง ๓ เขต มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (แอดเซส) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์ประสานงานหลัก และมีบทบาทในการ

ประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและสนับสนุนด้านวิชาการให้กับครูในสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งคณะทำงานและวิทยากรหลัก (Master Trainers) ในระดับจังหวัดที่ร่วมกับโครงการในกระบวนการนิเทศติดตามครู และให้ข้อคิดเห็นตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำให้การดำเนินงานของโครงการปีที่ ๑ สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ๑๑๘ แห่งที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเพศศึกษาเพื่อเยาวชน และเข้าร่วมโครงการโดยเปิดโอกาสให้ “เพศศึกษา” ได้เริ่มต้นก้าวที่หนึ่งขึ้นในสถานศึกษา ทั้งยังสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ครูดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาได้อย่างมั่นใจ

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเยาวชนและคู่มือเล่มนี้ คณะผู้จัดทำได้ศึกษา รวบรวม คิดค้น และดัดแปลงกิจกรรมต่างๆ จากหลักสูตรที่มีอยู่ จากคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาและทักษะการดำเนินชีวิต ของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นหลัก แน่ใจว่าคู่มือนี้ยังอาจไม่สมบูรณ์ และต้องการการแก้ไขปรับปรุงอีกเป็นระยะๆ หลังจากได้ทดลองใช้ ทางองค์การแพช (PATH) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขคู่มือเพื่อให้สามารถรับใช้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อประโยชน์ของเยาวชนของเราต่อไป

ขอขอบคุณ Global Fund ที่สนับสนุนให้เกิดโอกาสในการผลักดันงานเพศศึกษาในสังคมไทยได้สืบหน้าไปอีกหนึ่งก้าว และก่อให้เกิดเครือข่ายผู้ใหญ่ที่พร้อมจะเข้าใจและเรียนรู้ไปพร้อมกันกับเยาวชนมากขึ้น

ขอขอบคุณ หน่วยงานต่างๆ และเพื่อนร่วมทางทั้งในงานเอดส์และงานส่งเสริมเพศศึกษาสำหรับเยาวชน ซึ่งมีอาจเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่เป็นทั้งครู เพื่อน และแหล่งข้อมูล ทั้งแบ่งปัน ทั้งให้หยิบยืมประสบการณ์ และยังให้ข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะตลอดกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรและคู่มือเล่มนี้

ขอขอบคุณคณะครูทุกคนจาก ๑๑๘ สถานศึกษาที่ร่วมเป็นแนวหน้าในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชน และได้ถ่ายทอดประสบการณ์ บทเรียน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรและคู่มือครูเล่มนี้ ทั้งยังนำประสบการณ์การสอน ความเข้าใจในตัวเด็ก และเยาวชน หัวใจที่เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้ ค้นหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มาร่วมแรงร่วมใจให้งานในปีที่ ๑ ลุล่วงอย่างน่ายินดี

และท้ายสุดขอขอบคุณ “เด็กและเยาวชน” ที่เป็นแรงบันดาลใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ร่วมกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศและเรื่องราวของชีวิตด้วยกัน

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ

ตุลาคม ๒๕๕๗

สารบัญ

สารสันจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	๓
คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๓	๕
คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒	๗
คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑	๑๑
ความนำ จาก โครงการก้าวอย่างเข้าใจ	๑๘
บทนำ “เพศศึกษา” กับกระบวนการพัฒนาเยาวชน	๒๑
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางฯ ๒๕๕๑	๓๕
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	๔๒
สรุปตัวชี้วัดและแผนการเรียนรู้	๔๙
การวัดและประเมินผล	๕๕
แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ” ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๖๕
• แผนการเรียนรู้ที่ ๑ สื่อกับภาพลักษณ์วัยรุ่น	๗๓
• แผนการเรียนรู้ที่ ๒ ฉันทน์ เธอ และเขา	๗๙
• แผนการเรียนรู้ที่ ๓ เอกซเรย์ร่างกาย	๙๕
• แผนการเรียนรู้ที่ ๔ สารพัดโอกาส...จริงหรือ	๙๙
• แผนการเรียนรู้ที่ ๕ รู้ไว้ ใ้ใจว่า...เอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	๑๑๕
• แผนการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่องของ “จอม”	๑๓๑
• แผนการเรียนรู้ที่ ๗ ขอซื้อความปลอดภัย	๑๔๕
• แผนการเรียนรู้ที่ ๘ ปากต่อปาก	๑๕๗

- แผนการเรียนรู้ที่ ๙ ฉันทิต เชนคิต ๑๖๓
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐ อยากรู้ คิตอะไรอยู่ ๑๗๑
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑ อกหัก ไม่ยักเป็นไร ๑๗๙
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒ ทางที่เลือกเดิน ๑๙๑
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓ รักร้อน ๆ หรือรักเย็น ๆ ๒๐๕
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๔ โลกแห่งความหลากหลาย ๒๑๑

บรรณานุกรม

๒๑๘

ภาคผนวก

๒๒๑

- ๖ มิติ เพศศึกษาแบบรอบด้านกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ๒๒๒
- กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นหัวใจของเพศศึกษา ๒๒๖
- “เพศศึกษา” กับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ๒๔๗
- บทเรียนการจัดเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา ๒๕๖
- “พบกันทุกวันอังคาร” กับเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๖๓
- แหล่งข้อมูลเพศศึกษา เอดส์ และหน่วยงานบริการสำหรับเด็กและเยาวชน ๒๖๗
- สรุปย่อโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ๒๘๒
- รายชื่อองค์กรภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ๒๙๑
- รายชื่อคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ๒๙๓
- รายชื่อคณะผู้อ่านและให้ความเห็นต่อคู่มือฯ ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ ๒๙๔
- รายชื่อคณะทำงาน การวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ๒๙๕
- กับแผนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน
- รายชื่อสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่ร่วมโครงการ ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ในปี ๒๕๕๗-๒๕๕๑ ๒๙๗

**คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔**

ความนำ

จาก “ก้าวอย่างเข้าใจ”

โครงการส่งเสริมเพศศึกษาเพื่อเยาวชน

“เพศศึกษา” ถือเป็นหนึ่งในหลายเรื่องที่ยากในการนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับสังคมโดยเฉพาะสังคมไทย เนื่องจากเรามักคิดเสมอว่า “เป็นเรื่องส่วนตัว” ไม่ควรนำมาเปิดเผยหรือพูดคุยในที่สาธารณะ แต่หลังจากที่มีตัวเลขของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์รวมถึงตัวเลขการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความคิดในเรื่องการพูดถึง “เรื่องส่วนตัว” เริ่มเปลี่ยนไป

แม้ทุกฝ่ายจะตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษามากขึ้น แต่ความยากในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศก็ยังไม่ลดลงจากเดิม เนื่องจากเรื่องเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือ ทั้งนี้ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และคิดถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ โดยคำนึงถึงการจัดให้เยาวชนเรียนรู้อย่างรอบด้านเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ควรมีท่าทีและแนวคิดที่จะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่บังเกิดผลอย่างแท้จริง รวมไปถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งยังคงเป็น “เรื่องยาก” ด้วยเรื่องเพศเป็นเรื่องที่เราไม่เคยพูดคุยกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาในสังคมไทย การทำความเข้าใจต่อเรื่องเพศ (Sexuality) และการสำรวจทัศนคติของตนเองต่อเรื่องเพศของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่กำกับกระบวนการคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ในการทำความเข้าใจถึงความต้องการด้านเพศศึกษาด้วยการพิจารณาจากวิถีชีวิตและการใช้ชีวิตทางเพศของเยาวชนในปัจจุบัน พบว่าสภาพเศรษฐกิจสังคมของการใช้ชีวิตยุคนี้เอื้อให้เยาวชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงโอกาสการหาประสบการณ์ทางเพศก็มีมากขึ้น จากคำถามที่สะท้อนตรงมาจากเยาวชนผ่านโครงการภาคสนาม เว็บไซต์ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมบ่งชี้ว่า เนื้อหาที่ระบบการศึกษาใช้เป็นแนวการเรียนการสอน “เรื่องเพศ” นั้นยังไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทางเพศที่เยาวชนในสังคมเผชิญหรือปฏิบัติอยู่จริง

แนวคิดในการจัดเนื้อหาการเรียนรู้อันเป็นอยู่มุ่งเน้นถึงเรื่องที่เป็นรูปธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การทำงานของระบบต่างๆ การดูแลสุขอนามัย และความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งวิธีการวางแผนครอบครัว แต่ในส่วนที่ว่าด้วยทัศนคติในเรื่องเพศ พฤติกรรมทางเพศที่หลากหลาย ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ยังยึดติดอยู่ในรูปแบบของการถ่ายทอด “ข้อห้าม” “คำสั่งสอน” ทางสังคมวัฒนธรรม มากกว่าการเตรียมผู้เรียนให้รู้จัก คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม กับสิ่งรอบตัว เปิดโอกาสให้ค้นหาคำตอบที่เหมาะสมสำหรับตนเอง และเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือกและกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจึงอยู่ในรูปของ “ผู้นำทาง” กับ “ผู้เดินตาม” ไม่ใช่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเหมือนนโยบายที่วางไว้

ดังนั้น แทนที่เราจะเริ่มต้นด้วยการตกลงกันให้ได้ก่อนว่า เราควรยอมรับทัศนคติ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าใจได้เลยว่าไม่อาจหาข้อยุติได้โดยง่าย เราควรรักษาสิ่งที่เราเชื่อว่า “ถูกต้อง ฟังปฏิบัติตาม” นี้ไว้เป็นค่านิยมส่วนบุคคล แล้วตั้งต้นจากความเป็นจริงของวิถีชีวิตกลุ่มเป้าหมายว่าปัจจุบันเยาวชนมีทัศนคติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศอย่างไร มีการตัดสินใจและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องเพศเป็นแบบใด จากนั้นเราควรนำข้อเท็จจริงเหล่านี้มาเป็นกรอบในการคิดค้นต่อไปว่า ทักษะและวิธีคิดแบบใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงสำหรับเยาวชน ขณะเดียวกันเราซึ่งเป็น “ผู้ใหญ่” จำเป็นต้องตรวจสอบการรับรู้ของตัวเองด้วยว่ามีความพร้อมเพียงใดที่จะทำความเข้าใจกับเรื่องราว

ในยุคสมัยนี้เป็นอยู่จริง เพื่อแสวงหาทางที่จะเกิดประโยชน์ได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่สุด หรือเรายังยึดติดกับการมองความเป็นจริงด้วยสายตาของอดีต และมุ่งจัดการศึกษาเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นที่ไปตามทางที่เราเชื่อว่าเหมาะสม

นี่คือที่มาของหลักสูตรเพศศึกษา ซึ่งโครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” พัฒนาขึ้นมาด้วยตระหนักว่าการจัดการเรียนรู้แบบยึด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” นั้นต้องเริ่มจากความเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นหากเราต้องการให้เยาวชนเข้าใจและรู้เท่าทันการใช้ชีวิตทางเพศ เราจำเป็นต้องหาเครื่องมือที่เหมาะสมและสามารถสื่อสารกับเยาวชนได้อย่างเข้าถึง เพื่อช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงสิ่งที่จำเป็นต้องรู้และทักษะที่พึงมี ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้รับการพัฒนาและเติบโตทางอารมณ์ สังคมและทางเพศอย่างผู้ที่รู้คิด รู้รับผิดชอบในการเลือกใช้ชีวิต ถึงแม้ว่าพฤติกรรมหรือการใช้ชีวิตแบบที่เยาวชนเลือกอาจไม่เป็นที่ไปตามค่านิยมส่วนบุคคลที่ “ผู้ใหญ่” แต่ละคนมีอยู่ก็ตาม

คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาเล่มนี้จึงมุ่งเสนอ “แผนการเรียนรู้” ที่ครูสามารถนำไปใช้ได้ทันทีหรือประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนและท้องถิ่น หัวใจของหลักสูตรนี้อยู่ที่การเน้นบทบาทครูในฐานะ “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” และ “ผู้อำนวยการเรียนรู้” มากกว่าการเป็น “ผู้ตัดสิน ขี้ถูกขี้ผิด” ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรก้าวอย่างเข้าใจ จึงอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดวิเคราะห์ และหาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของตนเอง จากการมีข้อมูลความรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศที่รอบด้าน ทักษะที่จำเป็นและส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาวะ เพื่อให้เยาวชนมีความพร้อมที่จะเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างมีสติ รับผิดชอบทั้งต่อตนเองและคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแน่นอนว่าวิถีชีวิตดังกล่าวย่อมส่งผลดีต่อสังคมส่วนรวมและช่วยให้เราทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ

องค์การแพธ (PATH)

ตุลาคม ๒๕๕๑

บทนำ

“เพศศึกษา” กับกระบวนการพัฒนาเยาวชน

เพศศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศ (Sexuality) ที่ครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การทำงานของสรีระและการดูแลสุขภาพอนามัย ทักษะคิด ค่านิยม สัมพันธภาพ พฤติกรรมทางเพศ มิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อวิถีชีวิตทางเพศ เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะคิด อารมณ์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่จะช่วยให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างมีความสุขและปลอดภัย สามารถพัฒนาและดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบและสมดุล

ทำไมจึงต้องพัฒนาการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เราต้องหันมาพัฒนาการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชน ทั้งที่ความจริงการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศนั้นมีอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อพิจารณาสภาพการใช้ชีวิตทางเพศและผลกระทบที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับเนื้อหาวิธีการอย่างเดิม พบว่าเยาวชนจำนวนมากได้ก้าวออกไปจากกรอบการใช้ชีวิตในแบบที่สังคมวัฒนธรรมไทยได้เคยกำหนดไว้ การเรียนการสอนเพศศึกษาตามกรอบความคิดเดิมจึงไม่ได้อยู่ในสถานะที่จะชี้แนะ

เขาวชนได้อีกต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอิทธิพลของเศรษฐกิจสังคม ซึ่ง
ประการหลังนี้ไม่เพียงแค่เปิดทาง หากยังส่งเสริมชักนำให้เขาวชนได้รับรู้และมีโอกาสในเรื่องเพศ
มากยิ่งขึ้นกว่ายุคก่อน

เราต้องยอมรับความจริงว่า ยังมีช่องว่างระหว่างเรื่องที่ครูสอนกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติใน
ชีวิตจริง เมื่อพิจารณาถึงสถิติการตั้งครรภ์ การทำแท้งและการติดเชื้อเอชไอวีในวัยรุ่น การล่วง
ละเมิดและความรุนแรงทางเพศ การใช้จ่ายและผลกระทบทางสุขภาพกายใจอันเนื่องมาจากความ
พยายามต่างๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงรูปร่างหน้าตาให้สวยงามและดึงดูดทางเพศ ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็น
แรงผลักดันการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาให้สอดคล้องและตรงกับวิถีเพศ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้
ประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของการจัดเพศศึกษา

เมื่อเราคำนึงถึงผลลัพธ์สุดท้ายที่เราต้องการ คือ การสร้างเขาวชนที่มีคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ที่จะนำไปสู่สุขภาพทางเพศ จุดมุ่งหมายของเพศศึกษาควรครอบคลุมถึงเรื่องต่อไปนี้

- เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านกับเขาวชนในเรื่องวิถีเรื่องเพศของมนุษย์
รวมถึงการเติบโต และพัฒนาการตามช่วงวัย การเจริญพันธุ์ การเรียนรู้เกี่ยวกับสรีระ
ร่างกาย การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง ชีวิตครอบครัว การตั้งครรภ์ การ
ให้กำเนิดทารก การดูแลเลี้ยงดูเด็ก การตอบสนองทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การ
คุมกำเนิด การยุติการตั้งครรภ์ การใช้ความรุนแรงทางเพศ เอดส์ และโรคติดต่อทาง
เพศสัมพันธ์อื่นๆ
- เพื่อจัดโอกาสที่เปิดกว้างและปลอดภัย ให้เขาวชนได้ตั้งคำถาม สืบถาม แลก
เปลี่ยนความคิด และประเมินทัศนคติของตนเองและสังคมในเรื่องเพศ เพื่อบ่มเพาะ
ทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่าง ไม่ด่วนตัดสิน และเพื่อทำความเข้าใจการ

ให้คุณค่าในเรื่องต่างๆ จากครอบครัว การพัฒนาวิถีคิดในการให้คุณค่าของตนเอง การสร้างคุณค่าในตัวเอง การพัฒนาความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และความสัมพันธ์กับคนแต่ละเพศ รวมทั้งการเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อครอบครัวและผู้อื่น

- เพื่อ**พัฒนาทักษะ**ต่างๆ ที่จำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ มีปฏิสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การบอกความต้องการของตนเอง การยืนยันความคิดเห็น การต่อรอง การจัดการความขัดแย้งที่อาจมี การปฏิเสธ รวมถึงความสามารถในการสร้าง พัฒนา และรักษาสัมพันธไมตรีที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ การแก้ปัญหา รวมทั้งการหาความช่วยเหลือ
- เพื่อ**พัฒนาและฝึกฝนความรับผิดชอบ**ในเรื่องสัมพันธภาพ และความสัมพันธ์ทางเพศทั้งต่อตัวเองและผู้อื่นในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการเลือกที่จะไม่มีเพศสัมพันธ์ หรือการมีเพศสัมพันธ์โดยมีการป้องกันโรคและการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม รวมถึงการคาดการณ์ และจัดการกับแรงกดดันที่จะนำไปสู่เพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากความยินยอมพร้อมใจ

การให้การศึกษาเรื่องเพศศึกษาแบบรอบด้าน ควรเตรียมเยาวชนให้เข้าใจเรื่องวิถีชีวิตทางเพศเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการช่วยให้เยาวชนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการดูแลคนอื่น การสนับสนุนช่วยเหลือ การไม่ใช้ความรุนแรง หรือกำลังบังคับคนอื่น และการพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดและสัมพันธภาพทางเพศที่ทั้งสองฝ่ายต่างพึงใจ ยินยอม และเคารพกัน นอกจากนี้ การจัดการศึกษาเรื่องเพศ ควรเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยในการลดผลกระทบในทางลบจากเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี ตลอดจนการใช้ความรุนแรงทางเพศ

เพศศึกษาครอบคลุมเรื่องอะไรบ้าง

ไม่ว่าเราจะจัดการเรียนรู้เพศศึกษาหรือไม่ วัยรุ่นส่วนใหญ่ก็สนใจและพร้อมจะเรียนรู้เรื่องเพศจากเพื่อน สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิซีดี และอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว แต่เราไม่อาจแน่ใจได้เลยว่าสิ่งที่วัยรุ่นเรียนรู้จากช่องทางเหล่านั้นเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงแบบใด ส่งผลต่อการรับรู้และทัศนคติในเรื่องเพศของเยาวชนอย่างไร การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจึงเป็นโอกาสที่จะแก้ไขความเข้าใจที่ผิด ให้ความรู้ที่ถูกต้องอย่างเพียงพอ และครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้

- ๑. พัฒนาการของมนุษย์ (Human Development)** การเปลี่ยนแปลงทางสรีระเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว พัฒนาการทางเพศ การสืบพันธุ์ ภาพลักษณ์ต่อร่างกาย (body image) ตัวตนทางเพศและรสนิยมทางเพศ (sexual identity and orientation)
- ๒. สัมพันธภาพ (Relationships)** ในมิติของครอบครัว เพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ความรัก การใช้ชีวิตคู่ การแต่งงาน การเลี้ยงดูลูก
- ๓. ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal Skills)** เพราะความรู้และข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับเพศนั้นไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถรับมือกับเหตุการณ์และแรงกดดันต่างๆ ที่ประสบในชีวิตจริง เพศศึกษาควรนำไปสู่การพัฒนาให้เยาวชนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่
 - การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งระบบการให้คุณค่านี้เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม เป้าหมาย และการดำเนินชีวิตของเรา
 - การสื่อสาร การรับฟัง การแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน
 - การตัดสินใจ การต่อรอง การทำความเข้าใจเพื่อบรรลุความตั้งใจหรือทางเลือกที่ตนสามารถรับผิดชอบได้
 - การรักษาและยืนยันในความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงความรู้สึก ความต้องการของตนเองโดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น
 - การจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และอคติทางเพศ
 - การแสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนกแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากที่ไม่ถูกต้อง

๔. **พฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior)** ที่พัฒนาไปตามช่วงชีวิต การเรียนรู้ อารมณ์เพศ การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง จินตนาการทางเพศ การแสดงออกทางเพศ การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การตอบสนองทางเพศ การเชื่อมสมรรถภาพทางเพศ
๕. **สุขภาพทางเพศ (Sexual Health)** เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากความสัมพันธ์ทางเพศ เพศศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การทำแท้ง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์
๖. **สังคมและวัฒนธรรม (Society and Culture)** วิธีการเรียนรู้และการแสดงออกในเรื่องเพศของบุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศทางสังคมและวัฒนธรรม เพศศึกษาจึงควรเปิดโลกทรรศน์ให้เข้าใจบทบาททางเพศ เรื่องเพศในบริบทของสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ศิลปะและสื่อต่างๆ

ทัศนคติและความเชื่อในเรื่องเพศ

แต่ละครอบครัว แต่ละบุคคล รวมทั้งครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาต่างมีทัศนคติต่อเรื่องเพศและให้คุณค่าต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกัน การจัดหลักสูตรเพศศึกษาควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับรู้ ทบทวนและตรวจสอบความคิดความเชื่อในเรื่องเพศอย่างเปิดกว้าง ไม่ด่วนตัดสินที่จะคล้อยตามความคิดใดๆ โดยปราศจากข้อมูลและการคิดไตร่ตรอง กระบวนการเช่นนี้จะช่วยให้เยาวชนมีความคิดเห็นที่เป็นตัวของตัวเอง สามารถดูแลตนเองตามวิถีเพศที่ตนเลือกให้มีผลทางบวกทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ สังคม ของตนเองและคนที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่จะให้ผลเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้จัดการเรียนรู้ต้องตระหนักและระมัดระวัง ไม่นำทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับเพศของตนเองมากำหนดและชี้นำผู้เรียนซึ่งจะมีผลเชิงลบต่อการจัดการเรียนรู้ เช่น แม้ว่าครูมีความเชื่อส่วนตัวว่าไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การเป็นเกย์หรือเลสเบียนเป็นเรื่องผิด ฯลฯ แต่ครูยังคงต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมี

เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและวิธีการคุมกำเนิด ไม่ใช่หรือแสดงท่าทีเชิงลบต่อพฤติกรรมดังกล่าว (ที่ขัดแย้งกับความเชื่อส่วนบุคคลของคุณ)

เราต้องไม่ลืมว่าสิ่งสำคัญที่สุดของการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ การจัดการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน มากกว่ามุ่งเน้นที่จะหล่อหลอมเยาวชนให้มีวิถีเพศตามทัศนคติของเรา ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมและภาวะแวดล้อมที่ผู้เรียนต้องเผชิญ

เพศศึกษาที่มุ่งเน้นข้อห้ามทางสังคมและความผิดบาปนั้นพบว่า ไม่ประสบความสำเร็จในการช่วยเยาวชนให้มีชีวิตทางเพศที่ปลอดภัย ดังจะเห็นได้จากสถิติอายุเมื่อเริ่มมีเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่นอนโดยเฉลี่ย อัตราการตั้งครรภ์และการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยของเยาวชน อัตราการติดเชื้อเอชไอวีที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชน ข้อมูลเหล่านี้ชี้ชัดว่าเราไม่อาจจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างเดิมได้อีกแล้ว

เพศศึกษาจะเริ่มต้นเมื่อใด และอย่างไร

เพศศึกษาที่ได้ผลควรเริ่มต้นก่อนที่เยาวชนจะเข้าสู่วัยหนุ่มสาวและก่อนที่จะเกิดแบบแผนพฤติกรรมที่หยิ่งลึก การจัดเพศศึกษาควรเป็นการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มจากเรื่องพื้นฐานไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อน เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจที่สะสมต่อเนื่องช่วยชี้นำทางในยามที่เยาวชนต้องการใช้ในชีวิต

อันที่จริงนับว่าเป็นเรื่องยากที่จะรู้ได้ว่าควรเริ่มเรื่องใดเมื่อใดจึงจะเหมาะสม ไม่เร็วไปและไม่ช้าไป ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด สร้างความไว้วางใจและเปิดกว้างพอที่ทำให้เกิดความกล้าที่จะพูดคุยซักถาม บทบาทท่าทีของครูจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจและกล้าพูดกล้าถาม ความรู้สึกอายและไม่สะดวกใจที่จะพูดคุยเรื่องเพศนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทั้งตัวครูและผู้เรียน

๒๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

แต่ถ้าเรามองว่า การจัดเพศศึกษาคือการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะ ค่านิยม รวมทั้งการให้ข้อเท็จจริงในเรื่องราวที่กำลังอยู่ในความสนใจก็จะช่วยทำให้การจัดการเรียนรู้นั้นเป็นธรรมชาติ ซึ่งเรื่องนี้ต้องอาศัยตัวครูเป็นผู้เริ่มต้นสร้างบรรยากาศและเป็นแบบอย่างในการทำให้เห็นว่าการพูดคุยในเรื่องเพศนั้นเป็นไปได้และเป็นเรื่องธรรมดา

สำหรับความกังวลใจว่า การพูดถึงเรื่องเพศจะเป็นการกระตุ้นความอยากรู้และเร่งให้เยาวชนเกิดการทดลองหาประสบการณ์ทางเพศ จากการศึกษาติดตามผลของการจัดเพศศึกษาชี้ว่า นอกจากจะช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้ว การจัดให้มีการเรียนรู้เรื่องเพศยังส่งผลต่อการทำงานให้เยาวชนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ช้าลง คือ อายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกสูงขึ้น นอกจากนี้ยังลดความเสี่ยงที่จะเกิดผลด้านลบจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น เยาวชนที่มีประสบการณ์ทางเพศแล้วมีการป้องกันตัวเองมากขึ้น

ดังนั้น การเริ่มจัดการเรียนรู้โดยให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงพัฒนาการของวัย การพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ จะทำให้เยาวชนมีทักษะการจัดการสถานการณ์ในชีวิตและส่งผลในทางป้องกันและบรรเทาผลด้านลบ มากกว่าที่จะกระตุ้นให้อยากรู้และอยากทดลองดังที่ผู้ใหญ่กังวลใจ

คุณพร้อมไหมที่จะ: “จัดการเรียนรู้” เรื่องเพศศึกษา

หากเรายอมรับได้ว่าสังคมไทยได้ก้าวสู่การใช้ชีวิตทางเพศในลักษณะที่บุคคลไม่ว่าหญิงหรือชายต่างก็มีโอกาสที่จะมีคู่เพศสัมพันธ์ในตลอดชีวิตได้มากกว่าหนึ่งคน และสภาพเศรษฐกิจสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้ทำให้บทบาทหญิงชายเปลี่ยนแปลงไปจากที่กรอบทางวัฒนธรรม และค่านิยมในอดีตได้กำหนดขอบเขตไว้ การเรียนรู้และเข้าใจเรื่องเพศมีความจำเป็นยิ่งในการที่บุคคลจะสามารถพัฒนาสัมพันธภาพทางเพศกับผู้อื่น และรักษาความสัมพันธ์กับคู่ของตนไว้อย่างมั่นคง โดยมีความขัดแย้งน้อยที่สุดและมีความสุขในชีวิตทางเพศมากที่สุด

การให้การศึกษาในเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องเริ่มในวัยเยาว์ คนในรุ่นผู้ใหญ่ที่ปัจจุบันอายุเลย ๔๐ ปีไปแล้วคงมองเห็นได้ดีว่าในช่วงกว่า ๓๐ ปีมานี้ สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตทางเพศไปอย่างมาก คนวัยนี้จึงรู้สึกวิตกกังวลมากมายที่เห็นเยาวชนช่วงอายุ ๑๐ - ๒๐ ปีมีการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนหญิงชายในวัยเดียวกันในระดับที่ทำให้ผู้ใหญ่เกิดอาการ “ยอมรับไม่ได้” บ่อยครั้ง เพราะสิ่งที่มองเห็นขัดกับสิ่งที่ตนได้รับการปลูกฝังมาเมื่อครั้งเติบโตเป็นวัยรุ่น และกลุ่มคนวัยนี้เองซึ่งเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นครูและมีหน้าที่บ่มเพาะเยาวชนให้เข้าใจเรื่องเพศและสามารถจะใช้ชีวิตทางเพศที่ปลอดภัยและมีความสุข แต่คนที่กำลังสับสน ขุ่นเคืองและ “ทำใจไม่ได้” เหล่านี้จะทำหน้าที่ข้างต้นได้อย่างไร

หลายคนอาจเห็นว่าแนวคิดพื้นฐานเรื่องเพศศึกษาที่นำมาพัฒนาหลักสูตรนี้มีอิทธิพลจากแนวคิดแบบ “ตะวันตก” แต่แท้จริงแล้ว คณะผู้พัฒนาหลักสูตรเห็นว่าปรัชญาพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวนั้นเป็นสากลและตั้งอยู่บนความเชื่อในเรื่องสิทธิการเรียนรู้เพื่อเข้าใจธรรมชาติทางเพศของมนุษย์โดยไม่ถูกปิดบังหรือกีดกัน

ผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจำเป็นต้องยอมรับข้อตกลงพื้นฐานนี้อย่างจริงจัง ข้อตกลงเหล่านี้ทำทนายกรอบแนวคิดทางวัฒนธรรมที่เราได้รับการปลูกฝังมาอย่างแน่นหนาในอดีต ผู้สนใจจะจัดการเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับเยาวชนจึงต้องเริ่มถามตนเองอย่างจริงจังก่อนว่า ยอมรับข้อตกลงพื้นฐานต่อไปนี้ได้หรือไม่^๑

^๑ แปลและเรียบเรียงจาก Life Planning Education: A Youth Development Program (revised edition 1995). USA. www.advocatesforyouth.org อ้างใน หนังสือแนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน. โครงการก้าวอย่างองค์การแพธ. กรุงเทพฯ: เฮอร์เจนท์ แพค., ๒๕๕๐.

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับเยาวชน ควรอยู่บนฐานความเชื่อและการให้คุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๑. เยาวชนมีความคิดเห็นและมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ หากได้รับข้อมูลที่เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีทักษะที่เหมาะสม และมีทักษะในการจัดการกับทางเลือกเหล่านั้น
๒. เยาวชนควรได้รับโอกาสที่จะรับรู้ข้อมูลอย่างรอบด้าน รวมทั้งมีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนะให้สามารถมองโลกได้อย่างรู้จักคิดวิเคราะห์ และได้รับการฝึกฝนทักษะในการดำเนินชีวิต การมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมีสุขภาวะทางเพศที่ดี
๓. การเรียนรู้จากประสบการณ์ (ทั้งประสบการณ์จริงและประสบการณ์จำลอง) ถือเป็น การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรมีทักษะที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เยาวชน
๔. ผู้ใหญ่ที่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับเยาวชน จะต้องวางใจ และเชื่อมั่นในศักยภาพของเยาวชน
๕. เรื่องเพศเป็นความต้องการตามธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตปกติของบุคคลที่มีสุขภาวะดีทั่วไป ทั้งยังเป็นความต้องการที่มีอยู่ตลอดช่วงชีวิต
๖. แต่ละบุคคลล้วนมีคุณค่าและศักดิ์ศรี จึงไม่สามารถแบ่งแยกกีดกันด้วยเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หรือรสนิยมทางเพศ

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับเยาวชน ควรอยู่บนฐานความเชื่อและการให้คุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๗. การบังคับทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งโดยการใช้กำลังหรือการใช้วาจาบีบคั้น หรือการใช้อำนาจจากบทบาทที่ตนมีอยู่ให้ผู้อื่นปฏิบัติ คิด หรือเชื่อตาม โดยขัดเจตจำนงของบุคคลนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดจริยธรรม
๘. บุคคลย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำของตน
๙. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดีย่อมต้องมีการสื่อสารอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เปิดเผยและสามารถบอกเล่าหรือปรึกษาความค้ำข้องใจในชีวิต รวมถึงเรื่องเพศ ไม่ว่าจะกับเพื่อน ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง หรือคู่รักของตนโดยไม่มีการตัดสินคุณค่า
๑๐. เมื่อพูดถึงการป้องกันการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์แก่เยาวชน จะต้องมีทางเลือกมากกว่าการไม่มีเพศสัมพันธ์เท่านั้น

แปลและเรียบเรียงจาก

Life Planning Education: A Youth Development Program (revised edition 1995),
Advocates for Youth, USA. www.advocatesforyouth.org

แม้จะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่ผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษานั้นจะสามารถวิเคราะห์ตนเองหรือตั้งคำถามอย่างจริงจังว่าตนเองนั้น “รับได้” กับข้อตกลงพื้นฐานเพียงไร อย่างไรก็ตาม ผู้ดำเนินกิจกรรมควรคำนึงว่าการที่ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมคือ สามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของคู่มือฯ ได้หรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับ การเปิดใจกว้าง ยอมรับความเห็นและรับฟังเยาวชน โดยไม่นำค่านิยมและความเชื่อส่วนตัวของผู้ดำเนินกิจกรรมมาเป็น “คำตอบ” หรือ “คำแนะนำ” ต่อผู้เรียน

จาก “ครูผู้รู้” สู่ “ผู้จัดการเรียนรู้”

เพศศึกษานั้นถือเป็น “วิชา” ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้เช่นเดียวกับความรู้ด้านอื่นๆ แต่ต่างกันตรงที่ความสำเร็จของการเรียนรู้มิใช่การทำ “ข้อสอบ” แล้วผ่าน เพราะเนื้อหาเพศศึกษาที่ครอบคลุมมากกว่าการมีเพศสัมพันธ์นั้นมีมิติที่หลากหลายและเชื่อมโยงบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่สังกัดอยู่ การสอบผ่านในเรื่องเพศศึกษาของแต่ละคนจึงแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับภาวะและสถานการณ์ชีวิตของบุคคลนั้นๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย เพศศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สำคัญการเรียนรู้นั้นมิได้เกิดจากในห้องเรียนอย่างเดียว แต่เป็นผลจากสภาพแวดล้อมที่คนๆ หนึ่งเติบโตและมีชีวิตอยู่ เช่น การเลี้ยงดูในครอบครัว อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ

ความท้าทายของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจึงมิได้อยู่ที่ “การเป็นผู้รู้เรื่องเพศ” และใช้การ “สั่งสอน” เหมือนวิชาอื่นๆ เพราะทุกคนมีประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องเพศที่ต่างกันไปแล้ว และสิ่งสมการเรียนรู้นั้นเป็นค่านิยมของตัวเอง จึงมีความคิด ความรู้สึกและตัดสินใจที่ไต่ยืนหรือรับรู้ใหม่จากบรรทัดฐานของตัวเอง ซึ่งเป็นผลจากการอยู่ในครอบครัว ชุมชน และในสังคมที่มีค่านิยมประเพณีวัฒนธรรม และบรรทัดฐานใน “เรื่องเพศ” แตกต่างกัน

นอกจากนี้สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ จนถึงขั้นไร้พรมแดนนี้ ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงความรู้และข้อมูลเรื่องเพศได้ด้วยตัวเอง โดย

เฉพาะการเข้าถึงสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศในหลายรูปแบบเพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากลอง และสัญชาตญาณทางเพศของมนุษย์ เพศศึกษาจึงไม่มุ่งให้คำตอบตายตัว แต่ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนคิดและตั้งคำถามกับสิ่งที่ได้ยินได้เห็น แสวงหาทางเลือกและตัดสินใจด้วยตัวเอง

ดังนั้นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการให้เพศศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ต้องสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่คำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน การใช้วิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อ “ดึงและคง” ความสนใจของผู้เรียนไว้ให้ได้ รวมทั้งการทบทวนหรือย้ำเนื้อหาเดียวกันในกิจกรรมหลายรูปแบบเช่นกัน

สิ่งที่ควรตระหนักอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้เรียนสามารถประเมินทักษะหรือค่านิยมของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งสะท้อนจากวิธีการตั้งและตอบคำถาม การยกตัวอย่างที่ใช้ในการอธิบายบทเรียน รวมถึงสีหน้าท่าทางของผู้จัดการเรียนรู้ที่มีต่อคำพูดหรือการแสดงออกของผู้เรียน หากผู้เรียนประเมินได้ว่า ผู้จัดการเรียนรู้ไม่ยอมรับหรือไม่ชอบเรื่องใด ก็จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกจริงๆ ต่อเรื่องนั้น เพราะคาดว่าผู้จัดการเรียนรู้อาจจะไม่พอใจ จึงทำให้ผู้จัดการเรียนรู้ไม่สามารถ “เข้าถึง” ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

คู่มือการจัดกิจกรรมเพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ” ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนได้เรียนรู้จากกัน ถ้าเป็นครูอาจารย์ก็จะปรับบทบาทจากการเป็นผู้สั่งสอนเป็น “ผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้” หรือ “ผู้จัดการเรียนรู้” โดยอาศัยทักษะสำคัญ ได้แก่ การฟัง การตั้งคำถาม การจับประเด็น และการสรุปเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีศักยภาพในการคิดและตัดสินใจ สามารถเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เพศศึกษาในชั้นเรียนให้เข้ากับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะในการใช้คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๑. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ ๑๔ แผน เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างสะดวก เป้าหมายที่สำคัญของหลักสูตรนี้คือ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เพศศึกษาที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และสามารถบรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของวัยรุ่นที่มีสุขภาวะทางเพศ
๒. เนื้อหาคู่มือประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ระบุแนวคิด จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระสำคัญ โดยจัดทำขึ้นอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทั้งนี้ แต่ละสถานศึกษาสามารถพิจารณา จัดสรร หรือบูรณาการแผนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของเยาวชน
๓. แผนการเรียนรู้แต่ละแผน เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” และเป็นการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันระหว่างครูกับนักเรียน ดังนั้น ครูควรให้ความสำคัญกับบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรม โดยตระหนักถึงบทบาทของตนว่า คือ “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” (Facilitator) มิใช่ “ผู้สั่งสอน” แต่เป็นผู้กระตุ้น ตั้งคำถาม สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งช่วยเพิ่มเติมข้อมูลที่สำคัญ และเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเห็นความคิดรวบยอดและสาระสำคัญ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องวางใจและให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพเยาวชน และต้องสามารถเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงวัยรุ่น
๔. ผู้สนใจนำแผนการเรียนรู้ในคู่มือฯ นี้ไปใช้ จำเป็นต้องสำรวจทัศนคติค่านิยมของตนในเรื่องเพศ และตระหนักถึงอิทธิพลของค่านิยมส่วนบุคคลที่อาจมีต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากบทบาทของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย โดย

ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ยึดติดกับความคิดเห็นของตนเองเป็นสำคัญ สามารถสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศผ่อนคลายระหว่างการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้รู้สึกสะดวกใจที่จะแสดงความคิดเห็นหรือซักถามได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ หากครูได้ผ่านกระบวนการอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาแล้ว จะทำให้เกิดความมั่นใจ และมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นใน ๓ ประเด็น คือ เรื่องเพศวิถี (Sexuality) กระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) และการพัฒนาเยาวชนเชิงบวก (Positive Youth Development)

๕. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษานี้ นอกจากจะประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับผู้เรียนแล้ว ในท้ายแผนยังมีข้อมูลความรู้เพิ่มเติมที่ครูสามารถใช้ตอบคำถามหรือแก้ไขความเข้าใจเรื่องเพศที่ผิดๆ ได้ แต่เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงควรรหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักการสำคัญในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดหลักสูตรในสถานศึกษาจึงมีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนในระยะยาว

จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในหลักสูตรใหม่นี้ พบว่า เนื้อหาสาระของเพศศึกษารอบด้าน สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนที่จะนำแผนการเรียนรู้เพศศึกษาไปปรับใช้ได้

นอกจากนั้น ยังพบว่า เนื้อหาเพศศึกษารอบด้านมีความสอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษา จึงมีทางเลือกในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาตามความพร้อมของสถานศึกษา อาทิ จัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระสุขศึกษา จัดไว้ในวิชาแนะแนว ชั่วโมงโฮมรูม หรือการเปิดสาระเพิ่มเติม เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องของระหว่างตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตามหลักสูตรแกนกลางฯ ๒๕๕๑ นี้ พบว่า เพศศึกษาสอดคล้องและสามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ ๒ ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การเฝ้าระวังภัย และความปลอดภัย

๒. กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และจรรยาบรรณประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓. กลุ่มสาระภาษาไทย

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่าน สร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟัง การดู การพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟัง ดู และอ่าน อย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม วิพากษ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๔. กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์

สาระที่ ๑ สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว ๑.๑ เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ระบบต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว ๑.๒ เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม และวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

๕. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง ๑.๑ เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ ๓ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง ๓.๑ เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

๖. กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

สาระที่ ๓ ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

นอกจากเพศศึกษา จะสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ข้างต้นแล้ว ยังพบว่า กระบวนการเรียนรู้เพศศึกษายังสอดคล้องกับ **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยเนื้อหาสาระของเพศศึกษา สอดคล้องกับ**มาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน** ซึ่งกำหนดไว้โดยกลุ่มพัฒนา มาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน สพฐ. เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผนการเรียนรู้เพศศึกษา ในสถานศึกษา ดังนี้

- **มาตรฐานที่ ๑** รู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง ทั้งในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยนิสัย อารมณ์ ความภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- **มาตรฐานที่ ๒** รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง มีทักษะ และวิธีการในการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ รวบรวม และจัดระเบียบข้อมูล สามารถจัดระบบ กลั่นกรองเลือกใช้ข้อมูลอย่างฉลาด เหมาะสม และเห็นคุณค่าในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

- **มาตรฐานที่ ๓** ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ หมายถึง สามารถกำหนดเป้าหมายหรือปัญหา วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล ตลอดจนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูล คุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ
- **มาตรฐานที่ ๔** ปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข หมายถึง การเข้าใจยอมรับตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ แสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม โดยมีสุขภาพทางเพศและคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถคิด วิเคราะห์ เท่าทัน สามารถเผชิญจัดการการดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียน ดังตารางเปรียบเทียบ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เพศศึกษารอบด้าน	มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (Personal Skills)
๑. ความสามารถในการสื่อสาร ๒. ความสามารถในการคิด ๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา ๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	<ul style="list-style-type: none"> ● เท่าทันการให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นตัวชี้นำพฤติกรรม เป้าหมายและการดำเนินชีวิต ● สามารถสื่อสาร รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ทั้งที่สอดคล้อง และแตกต่างกัน ● สามารถคิด วิเคราะห์ ต่อรอง และเลือกตัดสินใจ รวมทั้งรับผิดชอบผลจากการตัดสินใจของตน ● สามารถยืนยันและรักษา ความเป็นตัวของตัวเอง โดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น ● สามารถเผชิญและจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และอคติทางเพศ ● แสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนก แยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากที่ไม่ถูกต้อง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑

และเพศศึกษา ระดับชั้น ม.๔

สาระที่ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. อธิบายกระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> กระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ - การสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพของอวัยวะต่างๆ (อาหาร การออกกำลังกาย นันทนาการ การตรวจสุขภาพ ฯลฯ) 	แผน ๓ เอกซเรย์ร่างกาย แผน ๔ สารพัดโอกาสจริงหรือ
๒. วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> การวางแผนดูแลสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัว 	แผน ๓ เอกซเรย์ร่างกาย แผน ๖ เรื่องของจอม แผน ๗ ขอซื้อความปลอดภัย

๔๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

สาระที่ ๒ ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

๔๓

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต	<ul style="list-style-type: none"> อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศ และการดำเนินชีวิต 	แผน ๒ จัน เธอ และเขา แผน ๔ สารพัดโอกาส จริงหรือ แผน ๖ เรื่องของจอม แผน ๗ ขอซื้อความ ปลอดภัย แผน ๘ ปากต่อปาก แผน ๙ จันคิด เธอคิด แผน ๑๐ อยากรู้ คิดอะไรอยู่ แผน ๑๔ โลกแห่งความ หลากหลาย
๒. วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> ค่านิยมในเรื่องเพศตามวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมอื่นๆ 	แผน ๗ ขอซื้อความ ปลอดภัย แผน ๘ ปากต่อปาก แผน ๙ จันคิด เธอคิด แผน ๑๐ อยากรู้ คิดอะไรอยู่ แผน ๑๔ โลกแห่งความ หลากหลาย

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๓. เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ● แนวทางในการเลือกใช้ทักษะต่างๆ ในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว <ul style="list-style-type: none"> - ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ - ทักษะการต่อรอง - ทักษะการปฏิเสธ - ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา ฯลฯ 	<p>แผน ๑๑ ออกหัก ไม่ยกเป็นไร</p> <p>แผน ๑๒ ทางที่เลือกเดิน</p> <p>แผน ๑๓ รักอ่อนๆ หรือรักเย็นๆ</p>
๔. วิเคราะห์สาเหตุและผลของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนหรือเยาวชนในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> ● ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนหรือเยาวชนในชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุของความขัดแย้ง - ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างนักเรียนหรือเยาวชนในชุมชน - แนวทางในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดจากความขัดแย้งของนักเรียนหรือเยาวชนในชุมชน 	

สาระที่ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

๕๕

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน 	แผน ๕ รู้ไว้ไว้ว่า เอชไอวีกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
๒. วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค	<ul style="list-style-type: none"> อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพ แนวทางการเลือกบริโภคอย่างฉลาดและปลอดภัย 	
๓. ปฏิบัติตนตามสิทธิของผู้บริโภค	<ul style="list-style-type: none"> สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภคและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค 	
๔. วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย	<ul style="list-style-type: none"> สาเหตุของการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย เช่น โรคจากการประกอบอาชีพ โรคทางพันธุกรรม แนวทางการป้องกันการเจ็บป่วย 	

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๕. วางแผนและปฏิบัติตามแผนการ พัฒนาสุขภาพของตนเองและครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> การวางแผนการพัฒนาสุขภาพของตนเองและครอบครัว 	
๖. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน 	
๗. วางแผนและปฏิบัติตามแผนการ พัฒนาสมรรถภาพกายและสมรรถภาพกลไก	<ul style="list-style-type: none"> การวางแผนพัฒนาสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพกลไก 	

สาระที่ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

๔๗

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. มีส่วนร่วมในการป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้ยา การใช้สารเสพติด และความรุนแรง เพื่อสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และสังคม	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดกิจกรรมป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง 	
๒. วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการครอบครอง การใช้และการจำหน่ายสารเสพติด	<ul style="list-style-type: none"> ● การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการครอบครอง การใช้และการจำหน่ายสารเสพติด (ตนเอง ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม) ● โทษทางกฎหมายที่เกิดจากการครอบครอง การใช้และการจำหน่ายสารเสพติด 	
๓. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพหรือความรุนแรงของคนไทย และเสนอแนวทางป้องกัน	<ul style="list-style-type: none"> ● ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพของคนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน 	แผน ๑๓ รักร้อนๆ หรือรักเย็นๆ
๔. วางแผน กำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● การวางแผน กำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน 	

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๔
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๕. มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	● กิจกรรมการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	
๖. ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง	● ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพ	แผน ๑๑ ออกหัก ไม่ยกเป็นไร แผน ๑๒ ทางที่เลือกเดิน แผน ๑๓ รักอ่อนๆ หรือรักเย็นๆ
๗. แสดงวิธีการช่วยฟื้นคืนชีพอย่างถูกวิธี	● วิธีการช่วยฟื้นคืนชีพอย่างถูกวิธี	

สรุปตัวชี้วัดและแผนการเรียนรู้

เพศศึกษารอบด้านสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้น ม.๔

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	แผนการเรียนรู้เพศศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔													
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔
มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์														
๑. อธิบายกระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ			•	•										
๒. วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว			•	•		•	•							
มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต														
๑. วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ และการดำเนินชีวิต	•	•				•	•	•	•	•				•
๒. วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ		•					•	•		•				•
๓. เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ไขปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว									•		•	•	•	
มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ														
๑. วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน					•									
๒. วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค	•													
มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง														
๓. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ หรือความรุนแรงของคนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน													•	
๖. ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง											•	•	•	

๑. สื่อกับภาพลักษณ์วัยรุ่น ๒. ฉัน เธอ และเขา ๓. เอกซเรย์ร่างกาย ๔. สารพัดโอกาสจริงหรือ ๕. รู้ไว้ใช่ว่า เอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ๖. เรื่องของจอม (๒ คาบ) ๗. ขอซื้อความปลอดภัย ๘. ปากต่อปาก ๙. ฉันคิด เธอคิด ๑๐. อยากรู้ คิดอะไรอยู่ ๑๑. อากหัก ไม่หัก เป็นไร ๑๒. ทางที่เลือกเดิน (๒ คาบ) ๑๓. รักร้อนๆ หรือรักเย็นๆ ๑๔. โลกแห่งความหลากหลาย

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๔

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๑. สื่อกับ ภาพลักษณ์ วัยรุ่น	พ๔.๑ม๔/๒ วิเคราะห์หัตถิพผลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค	พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์หัตถิพผลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต	๑. แยกแยะภาพลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อนำเสนอกับความหลากหลายของวัยรุ่นในชีวิตจริง ๒. ยกตัวอย่างหัตถิพผลของสื่อที่มีต่อการใช้ชีวิตของวัยรุ่น ๓. บอกผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากวัยรุ่นพยายามทำหรือเป็นตามภาพลักษณ์ในสื่อ	กลุ่มย่อยนำเสนอภาพลักษณ์วัยรุ่นจากสื่อชนิดต่างๆ	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยี	การหาความเชื่อพื้นฐาน การให้เหตุผล
๒. ฉันท เธอ และเขา	พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์หัตถิพผลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ		๑. อธิบายความแตกต่างของแต่ละแนวคิดในการจำแนก “เพศ” ๒. ระบุผลกระทบของอคติทางเพศที่มีต่อการตัดสินใจคุณค่าของมนุษย์ ๓. บอกวิธีแสดงออกที่เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันและไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต	การให้เหตุผล
๓. เอกซเรย์ ร่างกาย	พ๑.๑ม๔/๑ อธิบายกระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงาน ของระบบบอวัยวะต่างๆ พ๑.๑ม๔/๒ วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว		๑. บอกได้ว่าอวัยวะในร่างกายตนเองส่วนใดที่ไวต่อการสัมผัส ๒. ตระหนักว่าทั้งหญิงและชายต่างมีอารมณ์ ความต้องการ และความสุขทางเพศได้เหมือนกัน ๓. บอกวิธีจัดการอารมณ์เพศที่ปลอดภัยสำหรับวัยรุ่น	ภาพวาดโครงร่างกาย	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไขปัญหา	การคิดแยก

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๔

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๔. สารพัด โอกาสจริง หรือ	พ๑.๑ม๔/๑ อธิบายกระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงาน ของระบบบอวัยวะต่างๆ	พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต	๑. บอกโอกาสที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์บนเงื่อนไขชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบัน ๒. บอกข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือกในการตัดสินใจเรื่องสัมพันธ์ทางเพศของวัยรุ่น ๓. ระบุผลที่ตามมาหากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่พร้อม	ผลงานกลุ่มการลำดับปัจจัย	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา	กระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ
๕. รู้ไว้ใช่ว่า เอชไอวี และ โรคติดต่อ ทางเพศ สัมพันธ์	พ๔.๑ม๔/๑ วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน		๑. บอกความเหมือนและความแตกต่างของการติดเชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ ๒. บอกวิธีสังเกตอาการและวิธีการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ๓. บอกสิ่งสำคัญที่วัยรุ่นควรรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ ๓ เรื่อง	ผลงานกลุ่มสื่อรณรงค์	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา การใช้ เทคโนโลยี	การประยุกต์ใช้ ความรู้
๖. เรื่องของ จอม (๒ คาบ)	พ๑.๑ม๔/๒ วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต	พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ พ๕.๑ม๔/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง	๑. ระบุสิ่งที่จะเกิดขึ้น หากวัยรุ่นคนหนึ่งต้องกลายเป็นพ่อหรือแม่ ๒. บอกวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ๓. บอกทางเลือกและวิธีจัดการหากเผชิญสถานการณ์การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม ๔. บอกสิ่งที่จะเปลี่ยนไปในชีวิตวัยรุ่น หากต้องกลายเป็นพ่อแม่	การนำเสนอของกลุ่ม	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา	กระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๔

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๗. ขอชื่อ ความ ปลอดภัย	<p>พ๑.๑ม๔/๒ วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว</p> <p>พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต</p> <p>พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ</p>	<p>พ๔.๑ม๔/๑ วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน</p> <p>พ๕.๑ม๔/๓ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ หรือความรุนแรงของคนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน</p>	<p>๑. วิเคราะห์ผลกระทบของความคิดเห็นที่หลากหลายของสังคมต่อการจัดบริการอุปกรณ์คุมกำเนิดและการป้องกันให้วัยรุ่น</p> <p>๒. ระบุทางเลือกสำหรับวัยรุ่นในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์และการติดเชื้อเอชไอวี</p> <p>๓. บอกแหล่งบริการที่วัยรุ่นสามารถขอข้อมูลและอุปกรณ์เพื่อการป้องกัน</p>	ผลการสำรวจของแต่ละกลุ่ม	<p>การสื่อสาร</p> <p>การคิด</p> <p>ทักษะชีวิต</p> <p>การแก้ไข</p> <p>ปัญหา</p> <p>การใช้เทคโนโลยี</p>	<p>การสำรวจค้นหา</p> <p>กระบวนการคิด</p> <p>อย่างมีวิจารณญาณ</p>
๘. ปากต่อ ปาก	<p>พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต</p> <p>พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ</p>	พ๒.๑ม๔/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว	<p>๑. ระบุค่านิยมและการอบรมสั่งสอนของสังคมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในช่วงวัยรุ่น</p> <p>๒. วิเคราะห์ผลกระทบของค่านิยมและการอบรมดังกล่าวต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น</p> <p>๓. ยกตัวอย่างความขัดแย้งของคำสอน/ค่านิยมในเรื่องเพศกับสภาพสังคมของวัยรุ่นในปัจจุบัน</p>		<p>การสื่อสาร</p> <p>การคิด</p> <p>ทักษะชีวิต</p> <p>การแก้ไข</p> <p>ปัญหา</p>	<p>การหาความเชื่อ</p> <p>พื้นฐาน</p>
๙. จินต นาการ	<p>พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต</p> <p>พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ</p>		<p>๑. อธิบายความเหมือนและความแตกต่างทางความคิดของชายและหญิงเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ การป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี</p> <p>๒. ระบุค่านิยมในสังคมที่ส่งผลต่อโอกาสเสี่ยงและเป็นอุปสรรคในการป้องกันตนเองของหญิงชาย</p> <p>๓. ยกตัวอย่างการสื่อสารของคู่รักเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่รับผิดชอบและปลอดภัย</p>		<p>การสื่อสาร</p> <p>การคิด</p> <p>ทักษะชีวิต</p> <p>การแก้ไข</p> <p>ปัญหา</p>	<p>การให้เหตุผล</p>

๕๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษาแบบรอบด้าน
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๔

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๑๐. อยากรู้ คิดอะไรอยู่	<p>พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์หือทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต</p> <p>พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ</p>	<p>พ๒.๑ม๔/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว</p> <p>พ๕.๑ม๔/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง</p>	<ol style="list-style-type: none"> ระบุสาเหตุที่ทำให้คนสองคนเข้าใจต่างกันในเรื่องเดียวกัน บอกสถานการณ์หรือการแสดงออกที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ บอกวิธีการจัดการหากพบตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ 		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา	การตีความ
๑๑. ออกหัก ไม่ยก เป็นไร	<p>พ๒.๑ม๔/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว</p> <p>พ๕.๑ม๔/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง</p>		<ol style="list-style-type: none"> บอกความรู้สึกของตนเองหากต้องเผชิญกับการบอกเลิกความสัมพันธ์ ระบุวิธีคลี่คลายอารมณ์เมื่อถูกบอกเลิกความสัมพันธ์ที่ไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น บอกสิ่งที่ยัยรุ่นควรเตรียมใจเมื่อมีความรักและต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ 	บันทึกความรู้สึก	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา	กระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ
๑๒. ทางที่ เลือกเดิน (๒ คาบ)	<p>พ๒.๑ม๔/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว</p> <p>พ๕.๑ม๔/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง</p>	<p>พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์หือทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต</p> <p>พ๒.๑ม๔/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว</p>	<ol style="list-style-type: none"> บอกขั้นตอนการตัดสินใจได้ ฝึกการบอกและยืนยันความต้องการของตัวเองได้อย่างสุภาพและหนักแน่น ฝึกการเจรจาโต้ตอบเพื่อต่อรองในสถานการณ์ที่กำหนดให้ 	การแสดงบทบาท สมมติ	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา	กระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๔

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๑๓. รักร้อน ๆ หรือรัก เย็น ๆ	<p>พ๒.๑ม๔/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว</p> <p>พ๕.๑ม๔/๓ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ หรือความรุนแรงของคนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน</p> <p>พ๕.๑ม๔/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง</p>		<p>๑. บอกรูปแบบการใช้ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนสองคน</p> <p>๒. บอกลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของการเคารพให้เกียรติกัน</p> <p>๓. บอกวิธีการจัดการหรือแก้ปัญหาหากเผชิญกับการใช้ความรุนแรงทางเพศ</p>	การแสดงบทบาทสมมติ	<p>การสื่อสาร</p> <p>การคิด</p> <p>ทักษะชีวิต</p> <p>การแก้ไข</p> <p>ปัญหา</p>	กระบวนการคิด อย่างมีวิจารณญาณ
๑๔. โลกแห่ง ความ หลากหลาย	<p>พ๒.๑ม๔/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต</p> <p>พ๒.๑ม๔/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ</p>		<p>๑. ระบุความรู้สึกรู้สึกของการเป็น “คนส่วนน้อย” ในสังคม</p> <p>๒. บอกสาเหตุของอคติ การเลือกปฏิบัติ หรือการรังเกียจ ต่อคนบางกลุ่มในสังคม เช่น คนรักเพศเดียวกัน คนติดเชื้อเอชไอวี คนใช้ยาเสพติด ฯลฯ</p> <p>๓. ระบุปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับความหลากหลายของคนในสังคมโดยไม่ด่วนตัดสินคุณค่า</p>	โปสเตอร์	<p>การสื่อสาร</p> <p>การคิด</p> <p>ทักษะชีวิต</p> <p>การแก้ไข</p> <p>ปัญหา</p>	การระบุ การให้เหตุผล

* ครูผู้สอน หรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถพัฒนาหรือเพิ่มเติมขั้นตอนในกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดอื่นได้

การวัดและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน มีเป้าหมายสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ คือการเสริมสร้างเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชน ให้ลดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากพฤติกรรมทางเพศ เสริมสร้างคุณภาพความสัมพันธ์ และพัฒนาความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และการสื่อสารที่จะช่วยให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอย่างเท่าทันตนเอง สามารถรับผิดชอบ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองเลือก

แนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียน อยู่บนหลักการสำคัญคือการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลต้องวัดให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ ทักษะและกระบวนการ ซึ่งผู้จัดการเรียนรู้ควรจัดเก็บข้อมูลที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้มีความหลากหลายได้ โดยอาศัยเกณฑ์ เนื้อหา/สาระสำคัญในแต่ละด้าน และเครื่องมือวัดและประเมิน ซึ่งกำหนดไว้เป็นแนวทางเบื้องต้น ดังนี้

แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอบต่าน สำหรับผู้เรียนระดับชั้น ม.๕

สิ่งที่วัด	เนื้อหา/สาระสำคัญจากการเรียนรู้	เครื่องมือวัดและประเมิน
๑. ความรู้	<ul style="list-style-type: none">• อิทธิพลของสื่อโฆษณาที่มีต่อภาพลักษณ์ของวัยรุ่น• รู้จักจุดกระตุ้นอารมณ์เพศของตนเอง• โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์• โอกาสในการมีเพศสัมพันธ์ และทางเลือกต่อปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อม• ความพร้อมและการตัดสินใจที่รอบคอบเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์• ความรับผิดชอบในการมีเพศสัมพันธ์• ทักษะที่ดีที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเพศและการดูแลป้องกันตนเอง• วิธีการจัดการอารมณ์เพศของตนเอง• สาเหตุและผลกระทบจากการใช้ยาคดีทางเพศต่อบุคคล• อิทธิพลจากการหล่อหลอมทางสังคมในเรื่องเพศ	<ol style="list-style-type: none">๑. คำถามท้ายบท๒. การจัดทำโปสเตอร์๓. แบบประเมินทักษะและการทำงานกลุ่ม

๕๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๕

สิ่งที่วัด	เนื้อหา/สาระสำคัญจากการเรียนรู้	เครื่องมือวัดและประเมิน
๒. เจตคติ	<ul style="list-style-type: none"> ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของตนเอง ในวิถีชีวิตทางเพศ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเรื่องเพศกับคู่ เคารพและยอมรับฟังความคิดเห็นของคู่ ยืนยัน บอกความต้องการของตนเอง โดยใช้วิธีการสื่อสารในเชิงบวก เคารพความแตกต่างของบุคคล ผู้ติดเชื้อมารักเพศเดียวกัน 	
๓. ทักษะ	<ul style="list-style-type: none"> การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การประเมินความเสี่ยง การสื่อสารเพื่อจัดการความสัมพันธ์ การทำงานเป็นกลุ่ม 	

เกณฑ์การให้คะแนน

คำถามท้ายบทและชิ้นงาน

๑. ความถูกต้องของข้อมูล/ข้อเท็จจริง
๒. การให้เหตุผลประกอบ ที่เป็นการสะท้อนทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อประเด็นนั้น

เกณฑ์	ระดับคะแนน/ตัวบ่งชี้	
เนื้อหาจากคำตอบ และการให้เหตุผล	๓ (ดีมาก)	ตอบถูกต้อง มีเหตุผลสนับสนุน / เหตุผลสอดคล้อง
	๒ (ดี)	ตอบถูกต้อง ไม่มีเหตุผลสนับสนุน / เหตุผลไม่สอดคล้อง
	๑ (ผ่าน)	ตอบถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน ไม่มีเหตุผลสนับสนุน / เหตุผลไม่สอดคล้อง
	๐ (ไม่ผ่าน)	ไม่ตอบ / ตอบไม่ตรงประเด็น / ตอบไม่ถูก

เกณฑ์การให้คะแนนทักษะและการทำงานกลุ่ม

ทักษะ	ระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้			
	๓ (ดีมาก)	๒ (ดี)	๑ (ผ่าน)	๐ (ไม่ผ่าน)
๑. ทักษะการคิดวิเคราะห์	การแยกแยะข้อมูล/ข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง	การแยกแยะข้อมูล/ข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง	การแยกแยะข้อมูล/ข้อเท็จจริงได้	ไม่สามารถจำแนกข้อมูล/ข้อเท็จจริง หรือเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดผลในการตอบคำถามได้
	การเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดผลประกอบการตอบคำถามได้อย่างครบถ้วน	การเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดผลประกอบการตอบคำถามถูกต้องหรือครบถ้วนเพียงบางส่วน	การเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดผลประกอบการตอบคำถามได้ แต่ไม่ชัดเจนนัก	
๒. การตัดสินใจ	ระบุปัญหาได้ถูกต้อง	ระบุปัญหาได้ถูกต้อง	ระบุปัญหาได้	ไม่สามารถระบุปัญหา หรือวิเคราะห์ทางเลือก หรือพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหา
	มีการประเมินหรือวิเคราะห์ทางเลือกอย่างรอบคอบ	มีการประเมินหรือวิเคราะห์ทางเลือกได้บางส่วน	มีการประเมินหรือวิเคราะห์ทางเลือกได้บางส่วน	
	การพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ	การพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหาได้บางส่วน	การพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหา ยังไม่ชัดเจน	

ทักษะ	ระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้			
	๓ (ดีมาก)	๒ (ดี)	๑ (ผ่าน)	๐ (ไม่ผ่าน)
๓. การประเมิน ความเสี่ยง	แสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน	แสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน	แสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จำเป็นได้	ไม่มีข้อเท็จจริงและการพิจารณาความเป็นไปได้และแนวทางแก้ไขปัญหา
	การข้่งน้ำหนักหรือพิจารณาความเป็นไปได้อย่างรอบคอบ	การข้่งน้ำหนักหรือพิจารณาความเป็นไปได้ยังไม่รอบคอบ	การข้่งน้ำหนักหรือพิจารณาความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน	
	มีแนวทางการแก้ไข้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นชัดเจน	มีแนวทางการแก้ไข้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอาจไม่ชัดเจน	มีแนวทางการแก้ไข้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นไม่ชัดเจน	
๔. การสื่อสาร เพื่อจัดการ ความสัมพันธ์	ระบุความต้องการหรือเป้าหมายได้ชัดเจน	ระบุความต้องการหรือเป้าหมายได้ชัดเจน	ระบุความต้องการหรือเป้าหมายได้	ระบุความต้องการหรือเป้าหมาย แต่ไม่สามารถใช้ภาษาหรือสื่อความต้องการของตนเองได้ หรืออาจเกิดความขัดแย้งได้
	การใช้ภาษาหรือคำพูดเหมาะสม	การใช้ภาษาหรือคำพูดเหมาะสม	การใช้ภาษาหรือคำพูดยังต้องปรับปรุง	
	สื่อความหมายได้ถูกต้อง	สื่อความหมายได้ถูกต้อง	สื่อความหมายได้	
	รับฟังหรือเข้าใจเหตุผลและความต้องการของอีกฝ่ายได้ดี	รับฟังหรือเข้าใจเหตุผลและความต้องการของอีกฝ่ายได้บ้าง	ไม่รับฟังหรือไม่เข้าใจเหตุผลและความต้องการของอีกฝ่าย	

ทักษะ	ระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้			
	๓ (ดีมาก)	๒ (ดี)	๑ (ผ่าน)	๐ (ไม่ผ่าน)
	ทำให้เกิดผลที่เป็นความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย	ทำให้เกิดผลที่เป็นความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย	ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดผลที่เป็นความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย	
๕. การทำงานเป็นกลุ่ม	การแบ่งหน้าที่และมอบหมายงานชัดเจน มีการสลับเวียนหน้าที่รับผิดชอบ	การแบ่งหน้าที่และมอบหมายงาน ไม่มีการสลับบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ	การแบ่งหน้าที่และมอบหมายงานไม่ชัดเจน	ไม่มีการแบ่งหน้าที่และมอบหมายงาน ดำเนินการไม่ครบทุกขั้นตอน และการเก็บข้อมูลขาดประเด็น และมีสมาชิกเพียงบางคนหรือมีจำนวนน้อยให้ความร่วมมือหรือแสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงาน
	ชี้แจงวัตถุประสงค์เตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติงาน ติดตามงาน และสรุปร่วมกัน	ดำเนินงานตามขั้นตอน แต่มีความบกพร่องเพียงเล็กน้อยในบางขั้นตอน	ดำเนินการตามขั้นตอน แต่ขาดความชัดเจน หรือบกพร่องเป็นส่วนใหญ่	
	เก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนด	เก็บข้อมูลได้แต่ไม่ครบถ้วน	เก็บข้อมูลได้บ้าง	
	สมาชิกให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงานตามมอบหมาย	สมาชิกให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงานเพียงบางส่วน	สมาชิกให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงานมีจำนวนเพียงเล็กน้อย	

การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน

ผู้จัดการเรียนรู้สามารถพิจารณาจากการประเมินแต่ละกิจกรรมและงานที่มอบหมายในอัตราส่วนตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมหรืองานที่มอบหมายให้ดำเนิน และกำหนดการผ่านเกณฑ์โดยให้คะแนนตามนี้ (หรือปรับปรุงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม)

งานหรือกิจกรรมที่ประเมิน	คะแนน
การตอบคำถามท้ายบท	๓๐ คะแนน
ทักษะและการทำงานกลุ่ม	๓๐ คะแนน
ชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย	๔๐ คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

เกณฑ์การประเมิน

“ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

กรณี “ผ่าน” หมายถึง นักเรียนมีผลการประเมินผ่านผลการเรียนรู้ของหลักสูตรไม่ต่ำกว่า ๖๐ คะแนน ของผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระเพิ่มเติมสุขศึกษา ในหลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน

กรณี “ไม่ผ่าน” ครูผู้สอนสามารถเสริมด้วยกิจกรรมและวิธีการที่เหมาะสมเพื่อช่อมให้นักเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด

๖๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

ข้อคิดในเรื่องการจัดการเรียนรู้

ผู้จัดการเรียนรู้ควรออกแบบ และสร้างการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ของผู้เรียน และการตั้งข้อสงสัยเกิดจากประสบการณ์ของผู้อื่นที่ได้เคยพบเห็น มาผนวกกับความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากการเห็นแบบอย่างของพฤติกรรม การกระทำ ความแตกต่างหลากหลายทัศนนะ และมุมมองที่มีต่อเรื่องเดียวกัน จึงจะทำให้ผู้เรียนฝึกคิด เปรียบเทียบ แยกแยะสิ่งที่ตนกระทำ หรือเชื่อ กับความคิด ความเชื่อแบบอื่นๆ จนสามารถเรียนรู้ และเข้าใจตนเองถ่องแท้ขึ้น

การเรียนรู้จะลึกซึ้ง ยิ่งยืนเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนจะมีโอกาสได้คิด วิเคราะห์ ใคร่ครวญ และเปรียบเทียบประสบการณ์ของตนกับผู้อื่น ทั้งในโรงเรียน บ้าน ที่ทำงาน และกลุ่มเพื่อนหรือเครือข่ายทางสังคมได้กว้างขวางเพียงไร และคนเรามักจะเรียนรู้ได้ลึกซึ้งมากขึ้นเมื่อข้อมูลใหม่ ความคิดใหม่ และทักษะใหม่ๆ เหล่านั้น สอดรับ และตอบสนองต่อความต้องการ หรือช่วยคลี่คลายปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดการลงมือไปใช้ และส่งผลตอบกลับให้เป็นการเรียนรู้ใหม่ได้

ต้องไม่ลืมว่า การศึกษาในห้องเรียน เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เพื่อที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเองของผู้เรียน แต่ไม่ใช่ทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยและเงื่อนไขที่หลากหลาย เงื่อนไขบางอย่างต้องมีขึ้นก่อนที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงตนเอง (predispose) อาทิเช่น ต้องมีความรู้ หรือทัศนนะบางอย่างต่อเรื่องนั้น ที่เอื้อต่อการเกิดพฤติกรรม นอกจากนั้นยังต้องอาศัยการเกื้อหนุน หรือการเข้าถึงของทรัพยากร อุปกรณ์ หรือบริการ ที่จำเป็นต่อการสร้างพฤติกรรมนั้น และที่สำคัญต้องมีสิ่งแวดล้อม หรือบุคคลแวดล้อมที่คอยส่งเสริม ตอกย้ำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยสม่ำเสมอ เป็นต้น

ข้อเตือนใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์

๑. เราเรียนรู้ที่จะทำได้ ก็ต่อเมื่อได้ลองลงมือทำ
๒. เราเรียนรู้ที่จะทำสิ่งนี้ได้ ก็ต่อเมื่อได้ลองทำสิ่งนี้
๓. เมื่อไม่พร้อมที่จะเรียน การเรียนรู้ก็ไม่เกิด การขัดเยียดให้เรียนโดยไม่พร้อมอาจเกิดผลร้ายมากกว่าดี
๔. หากไม่มีแรงจูงใจ ก็อาจไม่เกิดการเรียนรู้
๕. ถ้าจะให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีปฏิริยาตอบรับกับสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกมาในระหว่างการเรียนอย่างทันท่วงที
๖. หากสาระที่เรียนนั้นมีความหมายต่อผู้เรียน การเรียนรู้ย่อมยั่งยืนกว่าเรื่องราวที่ไม่มี ความหมายแก่ตัวผู้เรียน
๗. ถ้าต้องการให้การเรียนรู้เกิดการนำไปปฏิบัติ ควรจัดวางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ การนำไปใช้ในชีวิตจริง
๘. ผู้เรียนจะสนองตอบต่อการเรียนรู้ได้อย่างไร มักขึ้นอยู่กับว่าเขารับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ นั้นๆ อย่างไร
๙. ผู้เรียนจะสนองตอบกับการเรียนรู้ได้ดีเพียงไร ขึ้นอยู่กับบรรยากาศของการจัดการ เรียนรู้นั้นๆ
๑๐. คนเรามักตอบสนอง โดยการแสดงออกตามสิ่งที่ตนกระทำได้ หรือเคยทำ ตาม เจื่อนไขทางกายภาพ ภูมิหลังที่ตนมี และตามแรงกระตุ้นที่ได้รับในขณะนั้น

**แผนการ
เรียนรู้เพศศึกษา
“ก้าวอย่าง
อย่างเข้าใจ”
ระดับมัธยมศึกษา
ปีที่ ๔**

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ”

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๔

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑	สื่อกับ ภาพลักษณ์ วัยรุ่น	การตระหนักและรู้เท่าทันถึง วิธีการที่สื่อเห็นวัยรุ่นเป็น กลุ่มเป้าหมายของการ โฆษณาสินค้าและ ความบันเทิง จะช่วยให้ วัยรุ่นไม่ตกเป็นเหยื่อของ การโฆษณา	๑. แยกแยะภาพลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อ นำเสนอกับความหลากหลาย ของวัยรุ่นในชีวิตจริง ๒. ยกตัวอย่างอิทธิพลของสื่อที่มี ต่อการใช้ชีวิตของวัยรุ่น ๓. บอกผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหาก วัยรุ่นพยายามทำหรือเป็นตาม ภาพลักษณ์ในสื่อ	สังคมและ วัฒนธรรม
๒	ฉัน เธอ และเขา	การเลือกปฏิบัติโดยใช้เพศ มาแบ่งแยก เป็นผลมาจาก มายาคติ (Stereotype) และอคติทางเพศของบุคคล และสังคม	๑. อธิบายความแตกต่างของแต่ละ แนวคิดในการจำแนก “เพศ” ๒. ระบุผลกระทบของอคติทางเพศ ที่มีต่อการตัดสินคุณค่าของ มนุษย์ ๓. บอกวิธีแสดงออกที่เคารพ ให้ เกียรติซึ่งกันและกัน และไม่ เลือกปฏิบัติทางเพศ	พัฒนาการ ทางเพศ

๖๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๓	เอกซเรย์ร่างกาย	อารมณ์ ความต้องการทางเพศเป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการตามช่วงวัย การรู้จักเนื้อตัวร่างกายตนเอง รวมทั้งจุดสัมผัสในร่างกายที่ไวต่อการถูกระตุ้น นอกจากทำให้สามารถหาวิธีการอารมณ์ทางเพศได้ด้วยตนเอง และยังช่วยให้เราสามารถจัดการป้องกันหากไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่พร้อม	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกได้ว่าอวัยวะในร่างกายตนเองส่วนใดที่ไวต่อการสัมผัส ๒. ตระหนักว่าทั้งหญิงและชายต่างมีอารมณ์ ความต้องการและความสุขทางเพศได้เหมือนกัน ๓. บอกวิธีจัดการอารมณ์เพศที่ปลอดภัยสำหรับวัยรุ่น 	พฤติกรรมทางเพศ
๔	สารพัดโอกาส...จริงหรือ	การตระหนักถึงเงื่อนไข และปัจจัยต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงชาย จะช่วยให้สามารถประเมินความพร้อม เห็นทางเลือก ที่จะช่วยในการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อตัวเองและคนที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกโอกาสที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์บนเงื่อนไขชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบัน ๒. บอกข้อดี/ข้อเสียของแต่ละทางเลือกในการตัดสินใจเรื่องสัมพันธ์ทางเพศของวัยรุ่น ๓. ระบุผลที่ตามมาหากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่พร้อม 	ทักษะส่วนบุคคล
๕	รู้ไว้ ใช่ว่า .. เอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	โอกาสเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนรวมทั้งวัยรุ่น หากมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันกับคนที่มีเชื้อ การมีข้อมูลเรื่องการป้องกันและการดูแลรักษาที่ถูกต้องจะช่วยให้วัยรุ่นสามารถดูแลสุขภาพทางเพศของตนเองได้	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกความเหมือนและความแตกต่างของการติดเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ ๒. บอกวิธีสังเกตอาการและวิธีการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ๓. บอกสิ่งสำคัญที่วัยรุ่นควรรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอ็ดส์ ๓ เรื่อง 	สุขภาพทางเพศ

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๖	เรื่องของ “จอม” (๒ คาบ)	การสำรวจความรู้สึก ความต้องการ ทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับ การตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น และผลที่ตามมา จะช่วยให้วัยรุ่นทั้งหญิงและชาย ได้ตระหนักว่าโอกาสการตั้งครรภ์เกิดขึ้นได้เสมอ หากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน และได้ไตร่ตรองให้รอบคอบ ถึงความพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงในชีวิต หากเผชิญกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ในช่วงที่ยังเรียนอยู่ และหาวิธีป้องกันหรือจัดการ ซึ่งเป็นบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันของทั้งชายและหญิง	<ol style="list-style-type: none"> ระบุสิ่งที่จะเกิดขึ้น หากวัยรุ่นคนหนึ่งต้องกลายเป็นพ่อหรือแม่ บอกวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม บอกทางเลือกและวิธีจัดการ หากเผชิญสถานการณ์การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม บอกสิ่งที่จะเปลี่ยนไปในชีวิตวัยรุ่น หากต้องกลายเป็นพ่อแม่ 	สุขภาพ ทางเพศ
๗	ขอข้อความ ปลอดภัย	ทัศนคติและค่านิยมของสังคมในเรื่องเพศ โดยเฉพาะต่อเรื่องวิถีชีวิตทางเพศของวัยรุ่น อาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงข้อมูลความรู้และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้วัยรุ่นปลอดภัยจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และการติดเชื้อเอชไอวี	<ol style="list-style-type: none"> วิเคราะห์ผลกระทบของความคิดเห็นที่หลากหลายของสังคมต่อการจัดบริการอุปกรณ์คุมกำเนิดและการป้องกันให้วัยรุ่น ระบุทางเลือกสำหรับวัยรุ่นในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์และการติดเชื้อเอชไอวี บอกแหล่งบริการที่วัยรุ่นสามารถขอข้อมูลและอุปกรณ์เพื่อการป้องกัน 	สุขภาพ ทางเพศ

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๘	ปากต่อปาก	การเข้าใจถึงอิทธิพลของกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่มีต่อความคิด ความเชื่อ และการกระทำของบุคคล ทำให้เข้าใจที่มาหรือพื้นฐานของชุดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของตนเอง ในเรื่องต่างๆ ที่อาจเหมือนหรือต่างจากบรรทัดฐานของครอบครัว หรือสังคมก็ได้ และเรียนรู้ที่จะประเมินและเลือกรับค่านิยม คำสอนมาปฏิบัติตามอย่างผู้ที่รู้จักตนเอง เข้าใจสังคมและคนรอบข้าง	<ol style="list-style-type: none"> ระบุค่านิยมและการอบรมสั่งสอนของสังคมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในช่วงวัยรุ่น วิเคราะห์ถึงผลของค่านิยมและการอบรมดังกล่าวต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ยกตัวอย่างความขัดแย้งของคำสอน/ค่านิยมในเรื่องเพศกับสภาพสังคมของวัยรุ่นในปัจจุบัน 	สัมพันธ์ภาพสังคมและวัฒนธรรม
๙	ฉันคิดเธอคิด	ทัศนคติในเรื่องเพศ ส่งผลต่อการปฏิบัติตัว และการตัดสินใจในเรื่องสัมพันธ์ภาพ และเรื่องพฤติกรรมทางเพศ รวมทั้งการป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี การเรียนรู้มุมมองและค่านิยมที่แตกต่างกันของหญิงชาย จะช่วยให้เกิดการสื่อสารในเรื่องการมีความสัมพันธ์ที่มีความรับผิดชอบและปลอดภัย	<ol style="list-style-type: none"> อธิบายความเหมือนและความต่างทางความคิดของชายและหญิงเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ การป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ระบุค่านิยมในสังคมที่ส่งผลต่อโอกาสเสี่ยงและเป็นอุปสรรคในการป้องกันตนเองของหญิงชาย ยกตัวอย่างการสื่อสารของคู่รัก เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่รับผิดชอบและปลอดภัย 	สังคมและวัฒนธรรม

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๐	อยากรู้ คิดอะไรอยู่	เมื่อมีความสัมพันธ์ต่อกัน การปฏิบัติตัวหรือการ แสดงออกต่อกันควรอยู่บน ฐานของการให้เกียรติกันและ กัน ทั้งนี้ การแสดงออกบาง อย่าง อาจถูกตีความ ถูก คาดหวัง หรือเข้าใจเจตนา แตกต่างไปจากสิ่งที่คน กระทำตั้งใจ การสื่อสารเพื่อ ทำความเข้าใจกัน การถาม หรือบอกความรู้สึกของแต่ละ ฝ่ายจะช่วยให้ไม่เกิดความ เข้าใจหรือความคาดหวังที่ ผิดๆ และยังช่วยเตรียมการ ป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่พึง ประสงค์ได้	<ol style="list-style-type: none"> ๑. ระบุสาเหตุที่ทำให้คนสองคน เข้าใจต่างกัน ในเรื่องเดียวกัน ๒. บอกสถานการณ์หรือการ แสดงออกที่อาจนำไปสู่การมี เพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ ๓. บอกวิธีการจัดการหากพบ ตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึง ประสงค์ 	พฤติกรรม ทางเพศ
๑๑	อกหัก ไม่ยังเป็นไร	ธรรมชาติของความสัมพันธ์ เป็นเรื่องที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การบอกเลิกหรือถูกบอกเลิก เกิดขึ้นได้ในทุกความ สัมพันธ์ อันอาจนำมาซึ่ง ความรู้สึกเสียใจ เสียความรู้สึก การเผชิญกับการ เปลี่ยนแปลง และความ เสียใจ เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ โดยตระหนักว่าความรู้สึกจะ ดีขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป วัยรุ่น จึงควรเลือกวิธีการ อารมณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ ทำร้ายตัวเองและผู้อื่น	<ol style="list-style-type: none"> ๑. บอกความรู้สึกของตนเอง หาก ต้องเผชิญกับการบอกเลิกความ สัมพันธ์ ๒. ระบุวิธีคลี่คลายอารมณ์เมื่อถูก บอกเลิกความสัมพันธ์ ที่ไม่ ทำร้ายตนเองและผู้อื่น ๓. บอกสิ่งที่วัยรุ่นควรเตรียมใจเมื่อ มีความรักและต้องการพัฒนา ความสัมพันธ์ 	สัมพันธ์ภาพ

๗๑

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ” ระดับประถมศึกษาปีที่ ๕

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๒	ทางที่เลือกเดิน (๒ คาบ)	การรู้จักคิดอย่างรอบคอบ ก่อนตัดสินใจ และการสื่อสารเพื่อบอกและยืนยันความต้องการของตนเอง เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถดูแลรับผิดชอบตัวเองได้	๑. บอกขั้นตอนการตัดสินใจได้ ๒. ฝึกการบอกและยืนยันความต้องการของตัวเองได้อย่างสุภาพและหนักแน่น ๓. ฝึกการเจรจาโต้ตอบเพื่อต่อรองในสถานการณ์ที่กำหนดให้	ทักษะส่วนบุคคล
๑๓	รักร้อนๆ หรือรักเย็นๆ	การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างคู่รัก ไม่ว่าจะหญิง/ชาย หญิง/หญิง หรือชาย/ชาย บนฐานการเคารพให้เกียรติกันและกัน โดยไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ เป็นพื้นฐานสำคัญที่เยาวชนควรเรียนรู้	๑. บอกรูปแบบการใช้ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนสองคน ๒. บอกลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของการเคารพให้เกียรติกัน ๓. บอกวิธีจัดการหรือแก้ปัญหา หากเผชิญกับการใช้ความรุนแรงทางเพศ	สุขภาพทางเพศ
๑๔	โลกแห่งความหลากหลาย	สังคมประกอบด้วยคนซึ่งมีวิถีชีวิต ความเป็นมา ความเชื่อ ทัศนคติ รสนิยม และพฤติกรรมที่แตกต่างหลากหลาย อคติที่มีต่อคนบางกลุ่มที่มีวิถีชีวิตแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ โอกาสที่ไม่เท่าเทียม และก่อให้เกิดความรู้สึกไร้คุณค่า	๑. ระบุความรู้สึกของการเป็น “คนส่วนน้อย” ในสังคม ๒. บอกสาเหตุของอคติ การเลือกปฏิบัติ หรือการรังเกียจ ต่อคนบางกลุ่มในสังคม เช่น คนรักเพศเดียวกัน คนติดเชื้อเอชไอวี คนใช้ยาเสพติด ฯลฯ ๓. ระบุปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับความหลากหลายของคนในสังคมโดยไม่ด่วนตัดสินคุณค่า	สังคมและวัฒนธรรม

“เอกสารหลักสูตรและหนังสือเรียน
เป็นเพียง ๓๐ เปอร์เซนต์
ของการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้นเรียน
ผ่านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่มีการออกแบบ
ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของนักเรียนและชุมชนที่นักเรียนอยู่
จึงจะสามารถต่อยอด หรือยกระดับนักเรียนให้ไปถึงมาตรฐาน
การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ เมื่อสภาพการณ์เปลี่ยนไป นักเรียนเปลี่ยนไป
การจัดการเรียนรู้ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย
การจัดการเรียนรู้จึงไม่อาจเป็นสูตรสำเร็จตายตัว
ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรอยู่ที่ครูเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
และนักเรียนเกิดคุณภาพได้จริง และนั่นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
ของหลักสูตรใหม่ที่ต้องใช้ทั่วประเทศในปี ๒๕๕๓ ...”

ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

แผนการเรียนรู้ที่ ๑
สื่อกับ
ภาพลักษณ์
วัยรุ่น

แผนการเรียนรู้ที่ ๑

สื่อกับภาพลักษณ์วัยรุ่น

สาระสำคัญ

การตระหนักและรู้เท่าทันถึงวิธีการที่สื่อเห็นวัยรุ่นเป็นกลุ่มเป้าหมายของการโฆษณาสินค้าและความบันเทิง จะช่วยให้วัยรุ่นไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณา

จุดประสงค์

๑. แยกแยะภาพลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อนำเสนอกับความหลากหลายของวัยรุ่นในชีวิตจริง
๒. ยกตัวอย่างอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการใช้ชีวิตของวัยรุ่น
๓. บอกผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหากวัยรุ่นพยายามทำหรือเป็นไปตามภาพลักษณ์ในสื่อ

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต
๒. กระดาษขาว
๓. ปากกาเคมี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเป็นการวิเคราะห์ภาพลักษณ์วัยรุ่นที่สื่อ
นำเสนอว่าตรงกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงใด
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนคุยเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน (๓ นาที)
 - ถามถึงรายการโทรทัศน์ที่โปรดปรานมากที่สุด ภาพยนตร์ที่ชอบมากที่สุด เพลงของนักร้องที่
ชื่นชอบมากที่สุด ดาราคนโปรด หนังสือเล่มโปรด หากเป็นหนังสือพิมพ์ชอบอ่านคอลัมน์
ไหนมากที่สุด เป็นต้น
 - ถามผู้เรียนว่า สื่อที่เราแต่ละคนชอบพูดถึงนั้นนำเสนอเนื้อหาอะไร และสื่อสารกับคนวัยใดบ้าง
 - ภาพของวัยรุ่นที่สะท้อนผ่านสื่อเป็นอย่างไร
๓. จากนั้น ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยตามสื่อที่ชอบมากที่สุด (ดูหนัง ฟังเพลง ดูทีวี อ่านหนังสือ) ถ้า
กลุ่มใดมีสมาชิกมากให้แบ่งย่อยออกเป็น ๒ หรือ ๓ กลุ่ม และช่วยกันระดมความเห็นกลุ่มว่า
“ภาพของวัยรุ่น” ที่สะท้อนจากเนื้อหาของสื่ออื่นๆ เป็นอย่างไรบ้าง (อาจจะเป็นบุคลิกของตัว
ละคร โฆษณา ตัวนักร้อง เนื้อเพลง เป็นต้น) ให้ความกลุ่มย่อย ๑๐ นาที
๔. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอ ให้ความกลุ่มละ ๒ นาที
๕. เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่ม ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยโดยใช้คำถามชวนคิดเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่
แต่ละกลุ่มนำเสนอ เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่ ดังนี้

คำถามชวนคิด

- เหตุใดสื่อจึงเลือกนำเสนอภาพลักษณ์วัยรุ่นในแบบนั้น
- ถ้าวัยรุ่นคนหนึ่งมีบุคลิกแบบเดียวกับที่สื่อสะท้อนทั้งหมด วัยรุ่นคนนั้นจะมีการใช้ชีวิตอย่างไร และการใช้ชีวิตเช่นนั้นจะมีเหตุการณ์ที่ตามมาในชีวิตอย่างไร
- คิดว่าภาพลักษณ์วัยรุ่นที่สะท้อนผ่านสื่อนั้นตรงหรือครอบคลุมกับความจริงที่เราพบเห็นมากน้อยเพียงใด
 - ส่วนใดที่เป็นจริง และส่วนใดที่เป็นแค่เรื่องที่สื่อสร้างขึ้น
 - สื่อมักเลือกพูดถึงหรือนำเสนอส่วนใดของความเป็นวัยรุ่น
 - มีลักษณะใดอีกบ้างที่สะท้อนความเป็นวัยรุ่น แต่ไม่ได้สะท้อนอยู่ในสื่อ
- บุคลิก พฤติกรรม หรือการแสดงออกของวัยรุ่นที่เราเห็นในสังคม เป็นผลมาจากอะไรบ้าง
- คิดว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลทำให้วัยรุ่นมีบุคลิกเช่นนั้นมากที่สุด

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็นดังนี้
- วัยรุ่นเป็นวัยที่แสวงหาเอกลักษณ์ของตัวเอง ต้องการการยอมรับ ชื่นชมจากเพื่อนและสังคม พร้อมๆ กับการหาแบบอย่างในการดำเนินชีวิต สื่อจึงเลือกใช้ลักษณะดังกล่าวเพื่อกำหนดให้วัยรุ่นเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการขายสินค้าและความบันเทิง โดยออกแบบโฆษณาสินค้าเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดกระแสความนิยม และดึงดูดความสนใจของวัยรุ่นให้ซื้อสินค้าหรือใช้บริการต่างๆ ตามสื่อโฆษณา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่วัยรุ่นต้องมีความเข้าใจในตนเองและเท่าทันกลยุทธ์สื่อ

- ภาพลักษณ์ที่สื่อสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอด้วยวิธีการต่างๆ ให้เกิดการชวนเชื่อ จึงอาจทำให้เราเข้าใจไขว้เขวได้ และอาจเผลอคิดว่า “ใช่” และต้องการจะให้ตัวเองเป็นแบบนั้น เช่น ภาพลักษณ์ของดารานางแบบ นักร้องที่ผอมเพรียว ผิวขาวผ่อง ไร้สิวฝ้า หน้าตาหล่อเหลา การแต่งตัว ท่าทาง สำนวน วิธีการพูดจา เป็นต้น ในขณะที่มีแง่มุมความจริงอีกหลายด้าน ที่ไม่อาจเป็นจุดขายสินค้า และสื่อมักไม่ได้นำเสนอ เช่น ภาพของวัยรุ่นหน้าเป็นสิว รูปร่างไม่ได้ผอมเพรียว ไม่ได้ใส่เสื้อผ้าที่ห่อตึง แต่ก็มีความสุขและภาคภูมิใจกับสิ่งที่ตัวเองทำ ดังนั้น การคิดพิจารณาเนื้อหาจากสื่อต่างๆ และเลือกทำตามอย่างคนที่ “รู้ทันสื่อ” จึงเป็นคุณสมบัติสำคัญที่วัยรุ่นยุคปัจจุบันควรมี
- การสร้างตัวตนของวัยรุ่นจึงเป็นการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงจนกว่าจะถึงจุดที่ค้นพบตัวเองว่าชอบและภูมิใจกับอะไรอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรประเมินผู้เรียนก่อน หากผู้เรียนไม่ได้เข้าถึงสื่อได้หลากหลายชนิด เช่น ไม่มีหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารอ่าน ไม่มีโทรทัศน์หรือได้ดูบ่อยๆ ควรเตรียมสื่อมาให้กลุ่มใช้พูดคุยแทนการคิดจากประสบการณ์ของแต่ละคน เช่น ตัดข่าว/ภาพข่าว/บทความจากหนังสือพิมพ์ เลือกจากภาพยนตร์บางตอน หรือบันทึกเสียงโฆษณาทางวิทยุมาให้ฟัง เป็นต้น

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- สื่อโฆษณาส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นอย่างไรบ้าง
- เห็นด้วยหรือไม่กับคำพูดว่า “วัยรุ่นชอบเลียนแบบดารานักร้อง” เพราะอะไร

เยาวชนไม่ต้องการ
ให้ใครมาตัดสินใจแทน
แต่ต้องการคนให้คำปรึกษา
อย่างเข้าใจ

จากการเสวนา
“เรื่องรัก เรื่องใคร่ เรื่องที่ต้องเรียนรู้”

แผนการเรียนรู้ที่ ๒

ฉัน เธอ

และเขา

แผนการเรียนรู้ที่ ๒

ฉัน เธอ และเขา

สาระสำคัญ

การเลือกปฏิบัติโดยใช้ “เพศ” แบ่งแยก เป็นผลจากมายาคติหรือการตีตราบุคคล
หนึ่งๆ (Stereotype) รวมทั้งอคติทางเพศต่อบุคคลและจากที่สังคมตั้งกรอบไว้

จุดประสงค์

๑. อธิบายความแตกต่างของแต่ละแนวคิดในการจำแนก “เพศ”
๒. ระบุผลกระทบของอคติทางเพศ ที่มีต่อการตัดสินคุณค่าของมนุษย์
๓. บอกวิธีแสดงออกที่เคารพ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน และไม่เลือกปฏิบัติทางเพศ

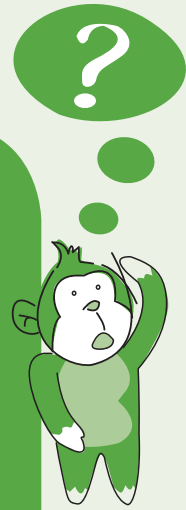
อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. ป้ายกระดาษข้อความ “เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ”

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องการกำหนดเพศด้วยมุมมองที่หลากหลาย เข้าใจถึงผลกระทบของอคติทางเพศ และได้เรียนรู้การแสดงออกอย่างเคารพให้เกียรติต่อเพื่อนต่างเพศ โดยไม่นำความแตกต่างทางเพศมาเป็นเครื่องตัดสินคุณค่าความเป็นมนุษย์ (๕ นาที)
2. ผู้ดำเนินกิจกรรมติดป้ายข้อความ **เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ** ตามมุมห้อง และจัดพื้นที่ให้ผู้เรียนสามารถเลือกยืนเป็นกลุ่มตามบริเวณที่ติดป้ายได้ และอธิบายว่าจะมีข้อความให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น โดยที่ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ขอให้ทุกคนเลือกตอบตามความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเอง จะได้ทำให้เราเรียนรู้จากกันและกัน
3. ผู้ดำเนินกิจกรรมอ่านคำถามทีละข้อ และให้ผู้เรียนเลือกยืนตามป้ายที่ตรงกับความคิดเห็นของตัวเอง
 - ฉันจะสนับสนุนเพื่อนให้กล้าเปิดเผยตัวตนทางเพศให้คนอื่นรู้ มากกว่าปิดบังไว้
 - หลังจากเพื่อนสนิทเปิดเผยว่าเขารักเพศเดียวกัน ฉันคงทำตัวสนิทสนมอย่างเดิมไม่ได้
 - ฉันมักร่วมวงหัวเราะด้วย ถ้ามีใครเล่าเรื่องตลกของตุ๊ด หรือกะเทย
 - ฉันคิดว่าสื่อต่างๆ สะท้อนบุคลิกลักษณะของคนรักเพศเดียวกันได้ใกล้เคียงความเป็นจริง
 - ฉันจะเลือกประธานนักเรียนโดยไม่สนใจว่าเขาเป็นผู้หญิง ผู้ชาย เกย์ หรือเลสเบี้ยน
 - ฉันยอมรับได้ถ้าพี่หรือน้องของฉันเลือกใช้ชีวิตคู่กับเพศเดียวกัน
4. เมื่อผู้เรียนเลือกคำตอบโดยไปยืนรวมกันตรงป้ายแล้ว ให้แต่ละกลุ่มคุยกันถึงเหตุผลที่เลือกคำตอบนั้น แล้วส่งตัวแทนมาสรุปให้กลุ่มใหญ่ฟัง โดยผู้ดำเนินกิจกรรมช่วยรักษาเวลาและดูแลให้แต่ละกลุ่มได้รับฟังจากกันและกัน ไม่ควรใช้เวลาเกิน ๗ นาทีต่อข้อ
5. เมื่อถามครบทุกข้อแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนแลกเปลี่ยน โดยใช้คำถามดังนี้

คำถามชวนคิด

- การเป็นคนที่มีรสนิยมทางเพศที่หลากหลาย เช่น เกย์ กะเทย ทอม ดี หรือรักสองเพศ ฯลฯ ในสังคมไทย ได้รับการยอมรับมากน้อยเพียงใด
- เพราะเหตุใด บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น เกย์ เลสเบียน กะเทย ดี ทอม ฯลฯ จึงมักถูกล้อเลียนหรือถูกมองว่าเป็นเรื่องผิดปกติ ในเมื่อเรารู้จักผู้คนเหล่านี้ที่เป็นคนใกล้ตัวเรา หรือที่เราได้พบเห็นโดยทั่วไป ในสังคมอยู่แล้ว
- คุณค่าความเป็นมนุษย์ เกี่ยวข้องกับการมีรสนิยมทางเพศแบบใดหรือไม่อย่างไร ช่วยให้เหตุผลประกอบด้วย
- หากเราเป็นคนรักเพศเดียวกัน หรือรักสองเพศ เราต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อเราอย่างไร

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปเพิ่มเติม เรื่องแนวคิดในการจำแนกเพศ อิทธิพลของสังคมที่มีต่อการจำแนกตัวตนทางเพศ ตามประเด็นดังนี้
- การจำแนกเพศเป็นชายหญิงได้รับอิทธิพลจากทางชีววิทยาเป็นด้านหลัก ทำให้เกิดความเชื่อว่ามนุษย์มีเพียงสองเพศโดยแบ่งตามอวัยวะสืบพันธุ์ การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ในปัจจุบันชี้ให้เห็นความหลากหลายของเพศ จากการค้นพบว่าโครโมโซมเพศมีการจัดได้หลายแบบ มากกว่า xx, xy
 - การจำแนกเพศตามความดึงดูดใจต่อเพศใดเพศหนึ่ง แบ่งเพศออกเป็น กลุ่มรักต่างเพศ (heterosexual) กลุ่มรักเพศเดียวกัน (homosexual) ซึ่งมีทั้ง ชายรักชาย และหญิงรักหญิง และกลุ่มรักสองเพศ (bisexual)

๘๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- การแบ่งเพศทางสังคม เป็นการแบ่งตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนดขึ้นเป็นความคาดหวัง ซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละสังคมวัฒนธรรม และอาจเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยได้ ตามเงื่อนไขภายนอก เช่น ชายต้องเป็นผู้หารายได้ หญิงเป็นผู้รับผิดชอบงานบ้าน เป็นต้น
- การที่สังคมส่วนใหญ่เชื่อว่า มีเพียงเพศชายและเพศหญิงในสังคมเท่านั้น กรอบความคิดของคนส่วนใหญ่จึงเห็นว่า การมีรสนิยมทางเพศที่ปกติคือ รักต่างเพศ (heterosexism) กรอบดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดอคติต่อคนที่มีรสนิยมทางเพศแบบอื่นๆ ที่หลากหลายแตกต่างจากที่คนส่วนใหญ่คิดหรือเชื่อ และทำให้เขาไม่สะดวกใจที่จะทำตามปกติหรือตามที่เขาเป็นอยู่ รวมทั้งไม่กล้าที่จะแสดงตัวตนทางเพศให้แม้แต่คนใกล้ชิดรู้ เพราะเกรงว่าจะยอมรับไม่ได้
- แม้คนเราจะต่างกันไม่ว่าตามเพศสรีระหรือตามรสนิยมทางเพศ แต่ความแตกต่างไม่ได้เป็นสิ่งที่กำหนดว่าเพศใดดีกว่าเพศใด เป็นเพียงความแตกต่างตามธรรมชาติเหมือนสีส้มที่หลากหลาย ต่างสวยงามเฉพาะตัวหรือตามที่แต่ละคนชอบ แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าสีใดดีกว่าสีใด
- เราจึงควรมองคุณค่าของคนจากการกระทำมากกว่าเพศ ไม่ว่าเราจะเป็นหญิง ชาย รักชอบคนต่างเพศ เพศเดียวกัน หรือรักทั้งสองเพศ แต่ละคนล้วนมีบุคลิกภาพเฉพาะตัวและสามารถพัฒนาศักยภาพของตัวเองได้ หากคนใกล้ชิดและสังคมเข้าใจ และเปิดโอกาสให้อย่างเท่าเทียมกัน
- การเห็นคุณค่าของตัวเอง เคารพและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มองข้อดีและความสามารถของคนอื่นโดยไม่นำความแตกต่างทางเพศมาล้อเลียน พุดลับหลัง นินทาว่าร้าย หรือปิดกั้นโอกาสของคนอื่นที่ต่างจากเรา คุณลักษณะเหล่านี้จะทำให้เราสามารถมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

อาจมีผู้เรียนในห้องที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือกำลังค้นหาหรือสับสนทางเพศของตนเองอยู่ จนถูกเพื่อนล้อเลียนขณะร่วมกิจกรรมนี้ ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรใส่ใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน นั้น ๆ พร้อมสร้างบรรยากาศและทบทวนกติกา เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- เห็นด้วยหรือไม่กับคำพูดว่า “คนรักเพศเดียวกัน เป็นผู้ที่มีความเปราะบางทางเพศ” เพราะอะไร

ข้อมูลเพิ่มเติม สำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ความเข้าใจผิดบางประการเรื่องรักเพศเดียวกัน^๑

นายแพทย์ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจผิดที่คนทั่วไปมักมีต่อผู้ที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน โดยชี้ให้เห็นว่าในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ เราเคยจัดแบ่งกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมรักเพศเดียวกันว่าเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติ

“ตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๕๐ เป็นต้นมา เรื่องเหล่านี้ไม่ปรากฏอยู่ในองค์ความรู้ทางสากลอีกต่อไป เพราะสมาคมจิตแพทย์ของสหรัฐอเมริกาได้ลงมติและประกาศว่ารักร่วมเพศไม่ใช่ความผิดปกติทางจิตใจ ถ้าท่านอ่านหนังสือเล่มไหนบอกว่ารักร่วมเพศเป็นเรื่องผิดปกติ แสดงว่าคนเขียนหนังสือเล่มนั้นต้องมีความหมายอยู่สองอย่างคือ หนึ่ง เขาไม่ได้ติดตามข้อมูลความรู้เลย สอง เขามีอคติอย่างรุนแรง” โดยแบ่งความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันที่เกิดขึ้นในสังคมเป็น ๖ ข้อ ดังนี้

^๑ เรียบเรียงจากบทความชื่อ **ความเข้าใจผิดบางประการเรื่องรักร่วมเพศ** ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสารคดี ฉบับที่ ๑๕๘ ปีที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๔๑ โดยนิตยสารสารคดีตัดทอนจากการอภิปรายเรื่อง **“สิทธิหญิงรักหญิง : บทบาทของวงวิชาการและสื่อมวลชน”** ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๐ โดยมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท, กลุ่มอัญจารี, โครงการเข้าถึงเอดส์, มูลนิธิผู้หญิง, มูลนิธิเพื่อนหญิง, สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, เครือข่ายผู้หญิงกับสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล, เครือข่ายผู้หญิงกับสุขภาพ มหาวิทยาลัยพายัพ

๑. เข้าใจผิดว่ารักเพศเดียวกันเป็นวิปริตทางเพศ

ในความเป็นจริง ความหมายของคำว่าวิปริตทางเพศ หมายถึงคนที่ได้มาซึ่งความสุขและความพึงพอใจทางเพศด้วยวิธีการที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น ถ้ามอง ชอบไขว่คว้าหัดจะเพศชอบมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก หรือมีเพศสัมพันธ์โดยทำร้ายคู่ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อดูความหมายของวิปริตทางเพศแล้ว จะพบว่าสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งกับคนที่รักเพศเดียวกันและรักต่างเพศ ไม่ใช่ปัญหาของคนรักเพศเดียวกันเท่านั้น

๒. เข้าใจผิดว่าคนรักเพศเดียวกันต้องมีอารมณ์เฉยๆ ก้าวร้าว ปากจัด

ในการรับรู้ของสังคม ความเข้าใจผิดนี้น่าจะมีสาเหตุจากการจดจำบุคลิกลักษณะตัวละครจากละครโทรทัศน์ ในเชิงวิชาการ ความเข้าใจผิดนี้มักมาจากการศึกษาวิจัยที่มีอคติ เช่น การศึกษาจากผู้ที่มาขอรับคำปรึกษาจากจิตแพทย์ ซึ่งแน่นอนว่าผู้ที่มาขอรับคำปรึกษาจากจิตแพทย์เป็นกลุ่มคนที่มีความคับข้องใจอยู่แล้ว จึงไม่สามารถนำมาใช้เป็นตัวแทนกลุ่มประชากรได้ แต่จากการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพพบว่าเรื่องนี้ไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด เราไม่อาจบอกได้ว่าบุคลิกภาพของคนแบบใดแปรปรวนมากกว่า เพราะคนก้าวร้าวมีทั้งที่เป็นคนรักเพศเดียวกันและรักต่างเพศ

๓. เข้าใจผิดว่าคนรักเพศเดียวกันต้องแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน

พฤติกรรมรักเพศเดียวกัน ถือเป็นพฤติกรรมส่วนตัวของคนเรา ซึ่งบางคนอาจจะแสดงออกมาว่าห้าวหรือกระตุงกระดิง แต่ก็มีคนรักเพศเดียวกันจำนวนมากที่แสดงพฤติกรรมภายนอกตามแบบแผนของสังคม

๔. เข้าใจผิด (ทางดี) ว่าคนรักเพศเดียวกันต้องมีลักษณะพิเศษ เช่น มีอารมณ์ละเมียดละไม เก่ง ฉลาดผิดปกติ

มีคนรักเพศเดียวกันจำนวนมากที่เป็นคนธรรมดา มีความสามารถไม่ต่างจากคนรักต่างเพศ

๘๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

๕. เข้าใจผิดว่าการแสดงออกซึ่งสะท้อนว่าเป็นพฤติกรรมรักเพศเดียวกัน เช่น หัวกระตุ่งกระต๊อง จะทำให้เกิดการลอกเลียนแบบโดยเฉพาะในเด็ก

ในทางจิตวิทยา เป็นไปไม่ได้ที่คนเราจะโน้มเอียงไปทางความเป็นชาย หรือเป็นหญิงตามพฤติกรรมที่เห็นจากคนอื่น เพราะความเป็นชายเป็นหญิงจะถูกลงหลักตั้งแต่วัยสามขวบถึงห้าขวบ ดังนั้น ความกลัวว่าเด็กดูละครทีวีที่มีกะเทยแสดงแล้วจะทำให้เด็กกลายเป็นกะเทยตามไปด้วยนั้นไม่เป็นความจริง เช่นเดียวกับครูที่เป็นกะเทยแล้วเด็กนักเรียนจะเลียนแบบตามก็เป็นเพียงความกลัว

๖. เข้าใจผิดว่าการยอมรับคนรักเพศเดียวกันหมายถึงการสนับสนุนให้เกิดการรักเพศเดียวกัน

หากเรายอมรับคนพิการ หมายความว่าเราต้องกลายเป็นคนพิการกันไปหมดหรือไม่ หากเรายอมรับผู้ติดเชื้อเอชไอวี เราจะต้องติดเชื้อนี้กันไปหมดหรือไม่ ย่อมเป็นไปไม่ได้ แต่การยอมรับคือการเคารพในตัวบุคคล การมีชีวิตอยู่อย่างเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ได้หมายความว่าเป็นการสนับสนุนให้คนอื่นเป็นตาม ตรงกันข้าม การยอมรับ ทำให้ไม่เกิดการข่มเหง เมื่อได้รับการยอมรับ คนเหล่านี้จะมีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่สร้างปัญหาให้สังคม

นายแพทย์ยงยุทธย้ำถึงความเข้าใจผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมรักเพศเดียวกันของคนในสังคมว่าส่งผลให้เกิดการรังเกียจคนรักเพศเดียวกัน และจะทำให้คนกลุ่มนี้ต้องขังตัวเอง รู้สึกด้อยศักดิ์ศรีและไร้คุณค่า จึงเกิดความเสี่ยงต่อการพยายามทำลายชีวิตตนเอง การมีชีวิตคู่ที่ไม่ยั่งยืน และการติดสารเสพติด ดังนั้น หากคนในสังคมมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกัน ย่อมส่งผลให้ปัญหาสังคมลดลงตามไปด้วยอย่างแน่นอน

วิถีทางเพศ กับคำถามและคำตอบเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกัน ^๒

วิถีทางเพศ (Sexual Orientation) คืออะไร?

วิถีทางเพศ คือ ความรู้สึกทางอารมณ์ ความรู้สึกเส่นหา รักใคร่ หรือรู้สึกติดเนื้อต้องใจต่อบุคคลหนึ่งที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง วิถีทางเพศสามารถแยกออกจากองค์ประกอบอื่นๆ ของระบบความหมายความเชื่อเรื่องเพศ (Sexuality) ได้ไม่ยาก โดยองค์ประกอบของระบบความหมายความเชื่อเรื่องเพศอื่นๆ ได้แก่ เพศสรีระ หรือเพศที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางชีววิทยา, ความเป็นตัวตนในความเป็นผู้หญิงผู้ชาย (ความรู้สึกในใจว่าตนเองเป็นชาย หรือหญิง) และบทบาทความเป็นผู้หญิงผู้ชายทางสังคม (Social Gender Role) รวมไปถึงบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของพฤติกรรมการแสดงออก ถึงความเป็นหญิง ความเป็นชาย

วิถีทางเพศดำรงอยู่ในสิ่งที่เรียกได้ว่าเป็นความต่อเนื่อง จากปลายด้านของความเป็นคนรักเพศเดียวกันอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ไปสู่ปลายด้านของความเป็นคนรักต่างเพศที่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยมีรูปแบบความหลากหลายของการมีความสัมพันธ์แบบรักได้ทั้งสองเพศ อยู่ท่ามกลางปลายสองด้านนี้ บุคคลที่รักได้ทั้งสองเพศสามารถจะมีประสบการณ์ทางเพศและความรู้สึกเส่นหา และรู้สึกถูกดึงดูดได้จากบุคคลทั้งสองเพศ คือทั้งเพศเดียวกันกับตนเอง และเพศตรงข้าม

^๒ เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การเป็นคนรักเพศเดียวกันไม่ใช่โรคจิต: แนวทางการให้คำปรึกษาเชิงสร้างสรรค์ เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๕ โรงแรม เอส.ดี.อเวนิว จัดโดยกลุ่มอัญจารี

บุคคลที่มีวิถีทางเพศเป็นคนรักเพศเดียวกัน บางครั้งถูกเรียกว่า เกย์ (เป็นคำที่ใช้ได้กับทั้งเพศชาย และเพศหญิง) หรือสำหรับหญิงจะเรียกว่า เลสเบียน (ใช้กับผู้หญิงเท่านั้น) วิถีทางเพศแตกต่างจากพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior) เพราะวิถีทางเพศ หมายถึงความรู้สึกนึกคิดว่าตัวเองเป็นใคร ซึ่งคนเราแต่ละคนอาจมีพฤติกรรมในการแสดงความรู้สึกนั้น ออกมาหรือไม่ก็ได้

วิถีทางเพศที่รู้จักกันโดยทั่วไปแบ่งเป็นสามประเภทคือ

๑. รักเพศเดียวกัน (Homosexual) คือ ความรู้สึกดึงดูดสนใจคนเพศเดียวกัน
๒. รักต่างเพศ (Heterosexual) คือ ความรู้สึกดึงดูดสนใจคนเพศตรงข้าม
๓. รักสองเพศ (Bisexual) คือ ความรู้สึกดึงดูดสนใจคนที่มีเพศเดียวกันกับตน และคนที่ต่างเพศกับตน

ทำไมคนเราถึงมีวิถีทางเพศที่แตกต่างกัน?

มีทฤษฎีหลายทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุที่มาของการเกิดวิถีทางเพศ นักวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันเชื่อว่า วิถีทางเพศนั้นน่าจะเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม, กระบวนการรับรู้ และปัจจัยทางด้านชีวภาพ วิถีทางเพศของคนส่วนใหญ่มักก่อตัวขึ้นตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่อเร็ว ๆ นี้มีหลักฐานจำนวนมากที่เสนอว่าปัจจัยทางด้านชีววิทยา รวมทั้งพันธุกรรม หรือปัจจัยทางฮอร์โมนมีบทบาทสำคัญมากต่อเรื่องเพศของคน โดยสรุปแล้วสิ่งที่ควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่งก็คือมีเหตุผลหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางเพศของคน ซึ่งเหตุปัจจัยต่างๆ เหล่านี้อาจแตกต่างกันไปสำหรับคนแต่ละคนด้วย

การบำบัดรักษาสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีทางเพศ ได้หรือไม่?

ไม่ได้ แม้ว่าคนรักเพศเดียวกันจำนวนมากจะมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จ และมีความสุข แต่บางคน (รวมทั้งบุคคลรักสองเพศบางคนด้วย) ก็ยังคงแสวงหาหนทางที่จะเปลี่ยนแปลง

วิถีทางเพศของตนเองด้วยการบำบัดรักษา บางครั้งความกดดันที่พวกเขาได้รับก็มาจากอิทธิพลของสมาชิกในครอบครัว กลุ่มทางศาสนาที่พยายามจะเปลี่ยนแปลงพวกเขา ความ เป็นจริงก็คือการรักเพศเดียวกันไม่ใช่ความเจ็บป่วย จึงไม่ได้ต้องการการรักษาและไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้

อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ชายรักชาย, หญิงรักหญิง และคนรักสองเพศทุกคนที่ต้องการความช่วยเหลือจากบุคลากรด้านสุขภาพจิต ในการที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีทางเพศของพวกเขา บางคนอาจมองหาความช่วยเหลือจากนักวิชาชีพด้านจิตวิทยาในกระบวนการเปิดเผยความเป็นตัวตนของตนเอง หรือเพื่อหาวิธีการที่จะจัดการกับอคติ แต่พวกเขาส่วนใหญ่ไปพบกับนักวิชาชีพด้านจิตวิทยาด้วยเหตุผล และปัญหาชีวิตแบบเดียวกันกับที่คนรักต่างเพศไปพบนักวิชาชีพด้านจิตวิทยา

อะไรคือสิ่งที่เรียกว่า “การบำบัดรักษาแบบประเพณีเดิม”?

นักจิตวิทยานำบำบัดผู้เคยมีประสบการณ์ในการรักษาแบบที่เรียกว่า “การรักษาแบบประเพณีเดิม” รายงานว่าพวกเขาสามารถเปลี่ยนวิถีทางเพศจากการเป็นคนรักเพศเดียวกันไปสู่การเป็นคนรักต่างเพศได้ อย่างไรก็ตามเมื่อตรวจสอบรายงานเหล่านั้นอย่างโดยละเอียดแล้ว พบว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่จัดว่าน่าสงสัยในคำกล่าวอ้างของพวกเขาเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น คำกล่าวอ้างหลายอันมาจากองค์กรซึ่งมีมุมมองเชิงอุดมคติที่ประณามการรักเพศเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นหลักฐานทางเอกสารที่รองรับคำกล่าวอ้างของพวกเขาอ่อนมาก ตัวอย่างเช่น ไม่ได้มีการติดตามผลของการรักษา หรือไม่มีรายงานถึงสภาพของปัญหานอกเวลาการทำงานอย่างซึ่งจะเป็นมาตรฐานในการตรวจสอบยืนยันผล

สมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริกาได้คำนึงถึงการให้การรักษาในลักษณะนี้ว่าจะมีแนวโน้มที่เป็นผลร้ายต่อคนไข้ได้ ในปี ค.ศ.๑๙๙๗ (พ.ศ.๒๕๔๐) สภากรรมการของตัวแทนจาก

สมาคมได้ออกผลการพิจารณาซึ่งยืนยันว่ามีการรักษาซึ่งมีความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน และการละเมิดสิทธิของคนรั้งที่จะได้รับการรักษาโดยปราศจากอคติ และคนรั้งสามารถกำหนดแนวทางการรักษาได้ บุคคลใดก็ตามที่เข้ามาได้รับการรักษาและจะต้องเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องวิถีทางเพศมีสิทธิที่จะคาดหวังว่า การรักษานั้นจะต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการปราศจากซึ่งอคติทางสังคมใดๆ

การรักเพศเดียวกันเป็นอาการป่วยทางจิตหรือเป็นปัญหาทางอารมณ์ ใช่หรือไม่?

ไม่ใช่ นักจิตวิทยา นักสุขวิทยาจิต และผู้เชี่ยวชาญทางด้านสุขภาพจิต เห็นตรงกันว่า การรักเพศเดียวกันไม่ใช่ความเจ็บป่วย ความผิดปกติ หรือเป็นปัญหาทางอารมณ์ เป็นเวลากว่า ๓๕ ปีมาแล้วที่มีรายงานวิจัยแนววัตถุวิสัย (Objective Scientific Research) หรืองานที่ยึดหลักฐานข้อเท็จจริงภายนอกซึ่งชี้ให้เห็นว่า การรักเพศเดียวกันไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความคิดผิดปกติทางจิต ทางอารมณ์ หรือเป็นปัญหาสังคมแต่อย่างใด

ครั้งหนึ่ง การรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) ถูกเข้าใจผิดว่าเป็นอาการป่วยทางจิต เนื่องจากในสมัยก่อนการศึกษาเรื่องชายรักชาย, หญิงรักหญิง และบุคคลรักสองเพศมักจะได้ข้อมูลแต่เฉพาะจากคนที่มาได้รับการรักษา ข้อสรุปที่ได้มาจึงเป็นข้อสรุปที่มีอคติต่อคนกลุ่มนี้ และเมื่อนักวิจัยได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเกย์และเลสเบียนในกลุ่มที่ไม่ได้ต้องการบำบัดรักษาจึงพบว่า ความคิดในประเด็นเรื่องการเป็นคนรักเพศเดียวกันว่าเป็นความป่วยไข้ทางจิตนั้นเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง

ในปี ค.ศ.๑๙๗๓ (หรือ พ.ศ.๒๕๑๖) สมาคมสุขวิทยาจิตแห่งอเมริกา (American Psychiatric Association) ได้ออกมายืนยันผลการวิจัยใหม่ๆ และสนับสนุนให้ถอดถอนคำว่า homosexuality ออกจากคู่มือการรักษาอาการป่วยทางจิตอย่างเป็นทางการ และในปี ค.ศ.๑๙๗๕ (หรือ พ.ศ.๒๕๑๘) สมาคมจิตวิทยาแห่งอเมริกา (The American

Psychological Association) ได้ลงมติสนับสนุนด้วยเช่นเดียวกัน และนับเป็นเวลามากกว่า ๒๕ ปีมาแล้วที่สองสมาคมนี้ได้ผลักดันให้บุคลากรทางด้านสุขภาพจิตทั้งหลายช่วยกันลดล้างความเข้าใจผิดเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกัน หรือการที่บุคคลรักเพศเดียวกันถูกตีตราว่าเป็นความป่วยไข้ทางจิตออกจากความคิดของคนทั่วไป

ชายรักชาย และหญิงรักหญิง สามารถเป็นพ่อแม่ที่ดีได้หรือไม่?

คำตอบคือได้ ผลการศึกษาวิจัยหลายชิ้น ทดลองเปรียบเทียบกลุ่มเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยผู้ปกครองที่เป็นคนรักเพศเดียวกัน กับกลุ่มเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยผู้ปกครองซึ่งเป็นคนรักต่างเพศ พบว่าเด็กสองกลุ่มไม่ได้มีพัฒนาการที่แตกต่างกันแต่อย่างใด ทั้งทางด้านสติปัญญา การปรับตัวทางอารมณ์ การปรับตัวทางสังคม และการปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรตระหนักว่า วิถีทางเพศของพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ได้เป็นสิ่งที่กำหนดวิถีทางเพศของลูก ๆ ของพวกเขา

สำหรับความเข้าใจผิดๆ อีกประการที่ว่า ผู้ชายที่เป็นรักเพศเดียวกันหรือเกย์ มีแนวโน้มที่จะล่วงเกินเด็กทางเพศมากกว่าผู้ชายที่รักต่างเพศ จริงๆ แล้วยังไม่มีหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่าคนรักเพศเดียวกันจะทำร้ายเด็กมากกว่าคนรักต่างเพศ

ทำไมเกย์และเลสเบี้ยนบางคนถึงต้องการบอกผู้อื่นว่า ตนรักชอบเพศใด?

เพราะการบอกกล่าวเรื่องราวของตนให้ผู้อื่นรับรู้เป็นเรื่องสำคัญยิ่งต่อสุขภาพจิตของคนรักเพศเดียวกันและคนรักสองเพศ แท้จริงแล้วกระบวนการในการพัฒนาความเป็นตัวตนที่แท้จริงของหญิงรักหญิง ชายรักชาย และคนรักสองเพศที่เรียกว่า การเปิดเผยตัว (Coming out) นั้น มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับการปรับตัวทางด้านจิตใจ ยิ่งพวกเขา มองความเป็นตัวตนคนรักเพศเดียวกันของตนเองในแง่ดีมากเท่าไร พวกเขา ก็จะมีสุขภาพจิตที่ดี และมีความรู้สึกภูมิใจในตัวเอง (self-esteem) มากขึ้นเท่านั้น

เพราะเหตุใดขั้นตอนการเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงจึงเป็นเรื่องที่ทำได้ยากลำบาก?

เพราะในครั้งแรกที่ได้ตระหนักถึงวิถีทางเพศของตนเองว่าแตกต่างไปจากบรรทัดฐานทางสังคม คนรักเพศเดียวกันจะมีความรู้สึกหวาดกลัว รู้สึกว่าตนเองแตกต่าง และโดดเดี่ยว การระแวงของคนรักเพศเดียวกันไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ถึงความ เป็นชายรักชาย หญิงรักหญิง หรือความเป็นคนรักสองเพศของพวกเขานั้นเป็นสิ่งที่ไม่ปกติธรรมดา และขึ้นอยู่กับสถานที่ๆ ที่เขาอาศัยอยู่ รวมทั้งสภาพครอบครัวของพวกเขา ที่ทำให้พวกเขาอาจต้องต่อสู้กับอคติ และข้อมูลความเข้าใจผิดเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกัน เด็กๆ และผู้ใหญ่ที่เป็นคนรักเพศเดียวกันอาจจะรู้สึกระแวงเป็นพิเศษต่อผลอันเกิดจากอคติ และสภาพตายตัวในด้านลบที่สังคมมีต่อคนรักเพศเดียวกัน พวกเขากลัวที่จะถูกปฏิเสธจากครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน และสถาบันทางศาสนา คนรักเพศเดียวกันบางคนกังวลว่าพวกเขาอาจต้องสูญเสียงาน และถูกทำร้ายที่โรงเรียนหากวิถีทางเพศของพวกเขาคือสิ่งที่เปิดเผย ซ้ำร้ายชายรักชาย หญิงรักหญิง และคนรักสองเพศยังคงตกอยู่ในความเสี่ยงจากการถูกทำร้ายร่างกาย และการถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าคนรักต่างเพศด้วย

จากงานศึกษาที่ทำในรัฐแคลิฟอร์เนีย ในช่วงกลางทศวรรษที่ ๑๙๙๐ แสดงให้เห็นว่าหนึ่งในห้าของกลุ่มหญิงรักหญิงที่เป็นกรณีศึกษา และหนึ่งในสี่ของชายรักชายที่เป็นกรณีศึกษาเคยตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมอันเนื่องมาจากวิถีทางเพศของพวกเขา ขณะที่ในงานศึกษาวิจัยอีกชิ้นหนึ่งในรัฐแคลิฟอร์เนียพบว่าคนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นราว ๕๐๐ คน และครึ่งหนึ่งของชายหนุ่มที่เป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยยอมรับว่ามี การต่อต้านและแสดงความรุนแรงต่อชายรักชายตั้งแต่การใช้วาจาไปจนกระทั่งถึงการทำร้ายร่างกาย

แล้วจะช่วยพวกเขาเหล่านั้น ให้สามารถเอาชนะอคติและการถูกกีดกันได้อย่างไร?

จากงานวิจัยพบว่า บุคคลที่มีทัศนคติที่ดีต่อชายรักชาย หญิงรักหญิง และบุคคลรักสองเพศ คือบุคคลที่กล่าวว่าตนรู้จักเกย์ เลสเบียน และบุคคลรักสองเพศอย่างน้อยหนึ่งคน

หรือมากกว่าหนึ่งคนเป็นอย่างดี ซึ่งโดยมากคือคนที่ เป็นเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงานของพวกเขา และด้วยเหตุนี้เองนักจิตวิทยาจึงเชื่อว่าการที่คนมีทัศนคติกับกลุ่มเกย์ในแง่ลบนั้นไม่ได้เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ในชีวิต แต่เกิดจากภาพตายตัวบางอย่างและอคติ

นอกจากนี้ เกย์และเลสเบี้ยนควรได้รับการปกป้องไม่ให้อ้างอิงกับความรุนแรงและการกีดกันแบ่งแยก ดังเช่นที่ชนกลุ่มน้อยทั่วไปได้รับ ในบางรัฐถือว่าการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพราะบุคคลนั้นมีวิถีทางเพศที่แตกต่างถือเป็นอาชญากรรมที่ทำให้เพราะความเกลียดชัง (Hate crime) มลรัฐแปดแห่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายป้องกันไม่ให้เกิดการกีดกันเพราะคนๆ นั้นมีวิถีทางเพศที่แตกต่าง

ทำไมสังคมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรักเพศเดียวกันให้มากกว่านี้?

การให้การศึกษและความรู้แก่ทุกคนมีส่วนที่จะช่วยลดอคติในการต่อต้านรังเกียจคนรักเพศเดียวกันได้ ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเยาวชนผู้ซึ่งเพิ่งค้นพบและค้นหาความเข้าใจในวิถีทางเพศของตนเองไม่ว่าจะเป็นการรักเพศเดียวกัน การรักต่างเพศ หรือการรักทั้งสองเพศ

ความกลัวว่าการเข้าถึงข้อมูลเรื่องคนรักเพศเดียวกันจะทำให้คนเป็นเกย์เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับคนรักเพศเดียวกันไม่ได้สามารถทำให้คนๆ นั้นเป็นคนรักเพศเดียวกัน หรือเป็นคนรักต่างเพศได้

แผนการเรียนรู้ที่ ๓

เอกซเรย์ ร่างกาย

แผนการเรียนรู้ที่ ๓

เอกซเรย์ร่างกาย

สาระสำคัญ

อารมณ์ ความต้องการทางเพศเป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการตามช่วงวัย การรู้จักเนื้อตัวร่างกายตนเอง รวมทั้งจุดสัมผัสที่ไวต่อการถูกกระตุ้น นอกจากจะทำให้สามารถหาวิธีจัดการอารมณ์ทางเพศได้ด้วยตนเอง และยังช่วยให้เราสามารถจัดการป้องกันหากไม่ต้องการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่พร้อม

จุดประสงค์

๑. บอกได้ว่าอวัยวะส่วนใดในร่างกายตนเองที่ไวต่อการสัมผัส
๒. ตระหนักว่าทั้งหญิงและชาย ต่างมีอารมณ์ ความต้องการ และความสุขทางเพศได้เหมือนกัน
๓. บอกวิธีจัดการอารมณ์เพศที่ปลอดภัยสำหรับวัยรุ่น

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. กระดาษเอสี่เท่าจำนวนผู้เรียน

๙๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจและทำความเข้าใจร่างกายตนเองที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและความรู้สึกทางเพศ (๕ นาที)
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกกระดาษเอสี่ให้ทุกคน และให้แต่ละคนสำรวจตนเองว่า “ส่วนใดของร่างกายที่สัมผัสแล้วรู้สึกดี หรือไวต่อการถูกกระตุ้นบ้าง”
ให้วาดภาพส่วนนั้นๆ ลงในกระดาษ โดยวาดได้มากกว่า ๑ ส่วน ให้เวลา ๕ นาที
๓. จากนั้น แบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นชายล้วน ๒ กลุ่ม หญิงล้วน ๒ กลุ่ม ให้มีจำนวนสมาชิกในกลุ่มเท่าๆ กัน ให้สมาชิกกลุ่มนำเสนอภาพที่ตนวาดและเล่าให้เพื่อนในกลุ่มฟังว่า ส่วนใดของร่างกายที่สัมผัสหรือถูกกระตุ้นแล้วรู้สึกดีนั้น ความรู้สึกนั้นเป็นอย่างไร ให้ผลัดกันเล่าคนละ ๑ นาที ให้เวลากลุ่มย่อย ๑๐ นาที
๔. หลังจากทุกคนในกลุ่มเล่าจบ ให้แต่ละกลุ่มวาดภาพโครงร่างตามเพศของกลุ่มตน (กลุ่มชาย วาดภาพร่างผู้ชาย กลุ่มหญิงวาดภาพร่างผู้หญิง) และระบายสีบริเวณหรือส่วนที่เพื่อนในกลุ่มบอกว่าสัมผัสหรือถูกกระตุ้นแล้วรู้สึกดี ให้เวลา ๕ นาที
๕. จากนั้นส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอว่า กลุ่มตนมีส่วนใดบ้างที่สัมผัสแล้วรู้สึกดี (กลุ่มละ ๒ นาที)
๖. เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนพูดคุยโดยใช้คำถามดังนี้

คำถามชวนคิด

- ผู้หญิงและผู้ชายมีจุดสัมผัสที่ไวต่อการกระตุ้นเหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- เรารู้หรือสังเกตได้อย่างไรว่า หญิง/ชาย ถูกกระตุ้นความรู้สึกทางเพศ
- ความต้องการทางเพศและความสุขทางเพศของหญิงและชาย เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- มีวิธีการดูแลตัวเองอย่างไรเพื่อไม่ให้ถูกสัมผัสเนื้อตัวร่างกาย เมื่อเราไม่ยินยอมพร้อมใจ
- การได้เรียนรู้จุดสัมผัสในร่างกายตนเองและของคนอื่น มีประโยชน์หรือไม่อย่างไร

๙๗

แผนการเรียนบทที่ ๓ ผู้เรียนสร้างบท
BANGสร้างบท

๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ และเพิ่มเติมประเด็นดังนี้
- เมื่อเราเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น ฮอร์โมนเพศทำให้ร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย และทำให้เราเกิดอารมณ์ ความต้องการทางเพศซึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติ
 - การมีโอกาสสำรวจร่างกาย ด้วยการสัมผัสส่วนต่างๆ จะช่วยให้เราเรียนรู้จุดสัมผัสในร่างกายตนเองที่ไวต่อการกระตุ้น ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งในหญิงและชายเพื่อจะสามารถหาวิธีจัดการอารมณ์ทางเพศได้ด้วยตนเอง (การสำเร็จความใคร่ หรือเรียกกันสั้นๆ ว่า การช่วยตัวเอง) ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติและปลอดภัย
 - แต่ละคนมีสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของตนเอง และไม่สามารถล่วงละเมิดเนื้อตัวร่างกายของผู้อื่น เราจึงควรดูแลปกป้องสิทธิของตนเอง รวมทั้งเคารพสิทธิของผู้อื่นโดยการไม่กระทำพฤติกรรมใดๆ ที่ไม่ได้รับการยินยอมจากอีกฝ่าย
 - หากเรารู้สึกอึดอัดหรือไม่พอใจเมื่อมีคนสัมผัสเนื้อตัวร่างกายของเรา ควรแสดงออกให้เขารู้ หรือพยายามออกจากสถานการณ์นั้นๆ โดยเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรควบคุมบรรยากาศการเรียนรู้ไม่ให้เกิดการหยอกเย้า ล้อเลียน ด้วยการย้ำกตিকা และทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้กิจกรรมนี้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ร่วมกันของผู้เรียน

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอธิบายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- อวัยวะส่วนที่ไวต่อการสัมผัสและกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกทางเพศในผู้หญิงและผู้ชายเหมือนกันทุกคนหรือไม่ เพราะอะไร
- หากถูกสัมผัสเนื้อตัวร่างกายโดยเราไม่ยินยอม จะมีวิธีการจัดการอย่างไร

แผนการเรียนรู้ที่ ๔

สารพัด
โอกาส...
จริงหรือ

แผนการเรียนรู้ที่ ๔

สารพัดโอกาส...จริงหรือ

สาระสำคัญ

การตระหนักถึงเงื่อนไข และปัจจัยต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงชาย จะช่วยให้สามารถประเมินความพร้อม เห็นทางเลือกที่จะช่วยในการตัดสินใจได้ล่วงหน้า โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อตัวเองและคนที่เกี่ยวข้อง

จุดประสงค์

๑. บอกโอกาสที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์บนเงื่อนไขชีวิตวัยรุ่นในปัจจุบัน
๒. บอกข้อดี/ข้อเสียของแต่ละทางเลือกในการตัดสินใจเรื่องสัมพันธ์ทางเพศของวัยรุ่น
๓. ระบุผลที่ตามมาหากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่พร้อม

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต
๒. กระดาษขาว
๓. ปากกาเคมี

๑๐๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

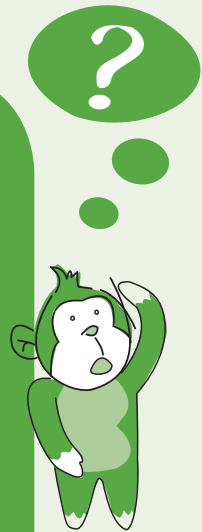
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เป็นการช่วยกันวิเคราะห์ปัจจัยที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ในช่วงวัยรุ่น (๓ นาที)
๒. แบ่งผู้เรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม แยกเป็นชายล้วน ๒ กลุ่ม หญิงล้วน ๒ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดม “โอกาส/สถานการณ์/เหตุการณ์ ที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของหญิง/ชายว่ามีอะไรบ้าง” เขียนลงบนกระดาษฟลิปชาร์ท โดยกลุ่มหญิงคิดถึงโอกาสของผู้หญิง และกลุ่มชายคิดถึงโอกาสของผู้ชาย
๓. เมื่อระดมเสร็จแล้ว ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มประเมินตัวเองจากคำตอบที่ปรากฏบนกระดาษว่า “ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ตัดสินใจหรือนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ของตัวเองคืออะไร” และเลือก ๓ อันดับให้ตัวเอง
๔. จากนั้น ให้แต่ละกลุ่มจัด “โอกาส/ปัจจัยฯ” ของกลุ่มด้วยการลงคะแนน โดยให้อาสาสมัครอ่านตัวเลือกบนกระดาษฟลิปชาร์ททีละข้อแล้วนับจำนวนคนที่เลือกข้อนั้น จดจำนวนลงบนกระดาษฟลิปชาร์ทจนครบทุกตัวเลือก ย้ำว่าแต่ละคนมีสิทธิเลือกได้ ๓ ข้อ คือ ยกมือได้ ๓ ครั้งเท่านั้น แล้วจัดเรียงลำดับตัวเลือกตามคะแนนที่มีผู้เลือกมากที่สุด สามอันดับแรก ถือเป็นคำตอบของกลุ่ม
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมควรควบคุมเวลา ให้ขั้นตอน ๒ - ๔ ไม่เกิน ๑๕ นาที
๖. เมื่อหมดเวลา แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการจัดอันดับ “โอกาส/ปัจจัยที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์” โดยนำเสนอตัวเลือกทั้งหมดและตัวเลือก ๓ อันดับที่เป็นคำตอบของกลุ่ม (กลุ่มละ ๒ นาที)
๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมติดคำตอบของทุกกลุ่มบนกระดานเพื่อให้เห็นภาพเปรียบเทียบ ๓ อันดับแรกของกลุ่มชายและหญิง
๘. ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามชวนคิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความเห็น

คำถามชวนคิด

- เป็นเรื่องยากหรือง่ายเมื่อต้องเลือกปัจจัยที่นำไปสู่โอกาสการมีเพศสัมพันธ์ของตัวเอง ๓ อันดับ เพราะอะไร
- เปรียบเทียบคำตอบระหว่างกลุ่มผู้ชายกับกลุ่มผู้หญิง มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพราะอะไร
- มีข้อใดบ้างที่เป็นคำตอบเฉพาะกลุ่มหญิงหรือชาย มีความคิดเห็นอย่างไร
- เปรียบเทียบตัวเลือก ๓ อันดับแรกของกลุ่มผู้หญิง ผู้ชาย เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- หากสภาพแวดล้อมทุกอย่างเอื้อให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ คิดว่าวัยรุ่นจะคำนึงถึงเรื่องอะไร จะคิดถึงการป้องกันหรือความปลอดภัยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- มีข้อเสนออะไรบ้างเพื่อให้วัยรุ่นคิดเรื่องการป้องกันและความปลอดภัยควบคู่ไปกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์

๙. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

- จากกิจกรรมนี้ จะเห็นว่าในสภาพสังคมปัจจุบัน มีปัจจัยมากมายที่อาจนำวัยรุ่นไปสู่โอกาสการมีเพศสัมพันธ์ อย่างไรก็ดี เมื่อเราแต่ละคนทบทวนตัวเองแล้ว จะพบว่าการตัดสินใจว่าจะมีหรือไม่มีเพศสัมพันธ์ แม้ปัจจัยหรือโอกาสจะเอื้ออำนวย แต่ขึ้นอยู่กับตัวเราเองว่า เราให้คุณค่ากับเรื่องนี้อย่างไร
- ความแตกต่างที่ค่อนข้างชัดเจนระหว่างหญิงชายคือ สิ่งที่ผู้หญิงคิดว่าจะทำให้ตัวเองมีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ เป็นเรื่องของความรัก ความมั่นใจว่าจะเป็นผู้ดูแล เช่น คู่แต่งงานหรือคนที่มั่นใจว่าจะเป็นคู่ เป็นต้น ส่วนในกลุ่มผู้ชายไม่ค่อยให้น้ำหนักกับเรื่องนี้และตัดสินใจในเรื่องเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่า เพราะสังคมไม่ได้ตีกรอบเรื่องเพศกับผู้ชายมากนัก

๑๐๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- อารมณ์ ความรู้สึก เป็นสาเหตุสำคัญที่อาจนำคนหนุ่มสาวไปสู่การตัดสินใจว่าจะมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ เช่น เป็นคนที่ถูกใจ ความรู้สึกใกล้ชิด โอกาสที่ได้อยู่ใกล้ชิด เป็นต้น ซึ่งประเด็นเหล่านี้เป็นความรู้สึกร่วมของหญิงชาย ที่สำคัญคือ สะท้อนว่าพวกเราซึ่งเป็นวัยรุ่นต่างรู้เท่าทันกับเรื่องเหล่านี้ดีว่า โอกาส/เหตุการณ์/สถานการณ์อะไรบ้าง ที่อาจนำเราไปสู่โอกาสการมีเพศสัมพันธ์ คำถามสำคัญคือ เราจะเตรียมตัวหรือจัดการกับเงื่อนไขเหล่านี้อย่างไร
- เมื่อเราคาดการณ์หรือประเมินสถานการณ์ได้แล้ว เป็นเรื่องที่ต้องหาคำตอบให้ตนเองว่า เรา “พร้อม” ที่จะเผชิญเหตุการณ์เหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร การคิด การคาดการณ์ และการมีคำตอบที่แน่ชัดสำหรับตัวเอง จะช่วยให้เราเตรียมตัว ควบคุม จัดการ และแก้ไขสถานการณ์ได้ดีกว่าการปล่อยให้เหตุการณ์พาไป
- คำถามที่แต่ละคนควรถามตัวเองคือ ถ้าเราประเมินได้ว่ามีโอกาสที่จะมีเพศสัมพันธ์ และรู้ว่า หากมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกัน อาจนำไปสู่การตั้งครรภ์และมีความเสี่ยงต่อการรับเชื้อเอชไอวีและเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เราจะเลือกมีหรือไม่ และจะจัดการอย่างไรเพื่อให้ตัวเองปลอดภัย

๑๐๓

แผนการเรียนรู้ที่ ๕ สารคดีโอกาส...จริงหรือ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ในขั้นตอนที่ให้แต่ละคนเลือก ๓ อันดับ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ตัวเองมีเพศสัมพันธ์ อาจมีความเข้าใจผิดได้ ควรย้ำและอธิบายให้ชัดเจนว่า ขอให้ทุกคนเลือกตามความคิด ตามโอกาสของตนเอง ไม่ใช่ของคนอื่นที่เราคิดว่าจะเกิดขึ้น

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- ปัจจัยที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์คืออะไร

ข้อมูลเพิ่มเติม สำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

เรื่องเพศของวัยรุ่นไทยกับทฤษฎีอานามิและภัยเอดส์^๑

กฤตยา อาชวนิจกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

๑. เรื่องเพศของวัยรุ่นไทยที่เปลี่ยนไป

หากเปรียบเทียบพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นยุคนี้กับวัยรุ่นยุคสักเมื่อยี่สิบปีก่อน คงต้องยอมรับว่าสัดส่วนของวัยรุ่นปัจจุบันที่มีเพศสัมพันธ์กันตั้งแต่วัยรุ่นเริ่มมีสูงขึ้นกว่าเดิม และมีแนวโน้มที่จะมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุน้อยลงเรื่อยๆ โดยอายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเฉลี่ยที่อายุประมาณ ๑๔-๑๗ ปี และวัยรุ่นชายส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคู่มากกว่าหญิงบริการ รวมทั้งยอมรับแนวคิดในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานมากขึ้น (ดูรูป)

^๑ เอกสารประกอบการเสวนาเรื่องความรัก เพศสภาพ ปัญหาสังคมไทย? ประกอบงานลีเกียร์ดิยส์ แห่งสยาม เพื่อนแพง “พลอด” พระลอ ณ โรงละครแห่งชาติ จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ร่วมกับกรมศิลปากร และภาควิชามานุษยวิทยา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๔

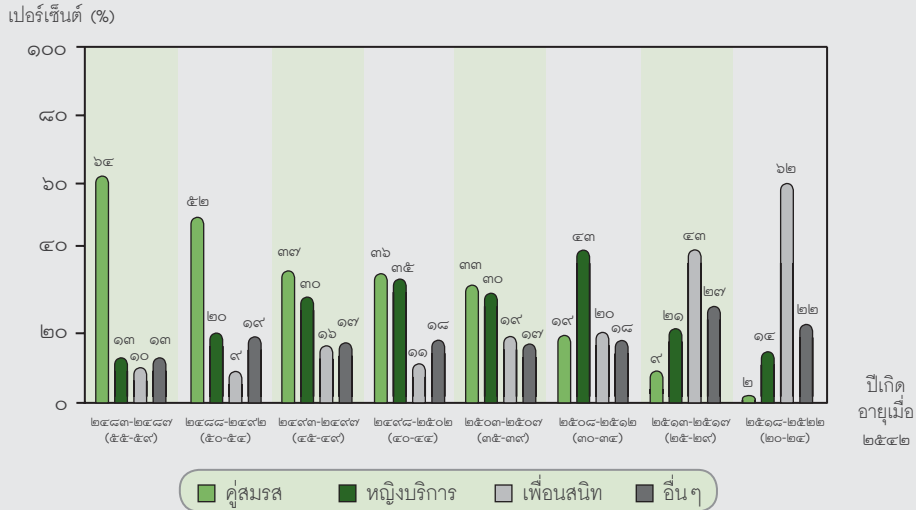
ตุลาคม ๒๕๔๗.

๑๐๔

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

ผู้ชายไทยรุ่นต่างๆ มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกกับใคร ?

ที่มา: กฤตยา อาชวนิจกุล และ กนกวรรณ ธีรารวรรณ. (กำลังจัดทำ). รายงานเบื้องต้นของการศึกษาวิธีคิดวิทยาในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ว่าด้วยเรื่องเอดส์. (ปรับจาก Nimanong Ngamprapasom. (2001). The First Sexual Intercourse of Thai Men. Unpublished Ph.D Dissertation in Demography, Institute for Population and Research, Mahidol University. Figure II, Page 70.

ควรกล่าวด้วยว่า เพศสัมพันธ์ครั้งแรกในวัยรุ่นหญิงมักเกิดขึ้นเพราะถูกสถานการณ์ที่บังคับ บังคับ ไม่เต็มใจ ที่ผู้เขียนชอบเรียกว่า “ผืนใจ” ถูกหลอกล่อ หรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของแอลกอฮอล์และสารเสพติด ส่วนในวัยรุ่นชายมักมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คิดถึงผลที่จะตามมา ชอบเช็คส์ฉาบฉวย ไม่ต้องรับผิดชอบ

ผลจากการสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นอายุ ๑๖ - ๒๑ ปี รวม ๔,๒๐๐ คนใน ๑๔ ประเทศของบริษัทขายถุงยางคูเร็กซ์ ในปี ๒๕๔๒ พบว่าพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทยติดอันดับโลกหลายอย่างคือ ^๒

^๒ <http://www.sarakadee.com/phpBB/viewtopic.php?topic=46&forum=3&2>

- นิยมมีหุ่นนอนมากกว่าหนึ่งคนสูงที่สุดในโลก (ร้อยละ ๕๒ ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ ๓๔)
- ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกน้อยที่สุดในโลก (ร้อยละ ๒๓ ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ ๕๗)
- เริ่มเรียนเพศศึกษาช้าที่สุดในโลก (อายุ ๑๓.๕ ปี ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ ๑๒.๒ ปี)
- พ่อแม่ของวัยรุ่นไทยมีบทบาทในการสอนเรื่องเพศแก่ลูกน้อยที่สุดในโลกคือเพียงร้อยละ ๑ เท่านั้น (ค่าเฉลี่ยทั่วโลกร้อยละ ๑๒)

ปัญหาหลักของการมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่อตัววัยรุ่นหญิงมากกว่าวัยรุ่นชายอย่างเห็นได้ชัด หากเพศสัมพันธ์นั้นนำไปสู่การตั้งท้องไม่พร้อม สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการเจริญพันธุ์ และการใช้วิธีคุมกำเนิดที่ถูกต้อง

ปีที่แล้ว (๒๕๔๖) กระทรวงสาธารณสุขรายงานถึงจำนวนวัยรุ่นที่ท้องไม่พร้อมว่ามีประมาณ ๒ - ๓ หมื่นรายต่อปี สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากการไม่ใช้ถุงยางอนามัยและขาดทักษะในการใช้ และจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจระดับชาติของกรมอนามัย เมื่อปี ๒๕๔๒ เกี่ยวกับจำนวนหญิงที่เข้ามารับการรักษาภาวะแทรกซ้อนจากการแท้งเองและทำแท้งในโรงพยาบาลของรัฐจำนวน ๔๕,๙๙๐ ราย พบว่าเป็นการทำแท้งร้อยละ ๒๙ ในกลุ่มนี้ร้อยละ ๓๐ อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี และร้อยละ ๑๗ อายุ ๒๐ - ๒๔ ปี อายุครรภ์โดยเฉลี่ยขณะทำแท้งประมาณ ๓ เดือน โดยร้อยละ ๒๙ มีการติดเชื้อรุนแรงในกระแสเลือด มดลูกทะลุ และมีอัตราการเสียชีวิตสูงกว่าการแท้งตามธรรมชาติถึง ๑๑ เท่า

๒. เช็กส์สองไม่ คือ กายเอดส์ยุคใหม่ของวัยรุ่นไทย

มากกว่าร้อยละ ๘๐ ของผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทยที่มีอยู่ประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน ติดเชื้อจากการมีเช็กส์ เป็นผลให้การรณรงค์เพื่อมุ่งลดจำนวนผู้ติดเชื้อตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ เน้นหนักไปที่การส่งเสริมศีลธรรมของการรักเดียวใจเดียว ดังคำขวัญที่ว่า “ไม่มีวเข็ม ไม่มีวเพศ ไม่ติดเอดส์”

แต่ก็ยอมรับความจริงว่าชายไทยส่วนใหญ่ยังเที่ยวหญิงบริการอยู่ ดังนั้นถ้าจะ “มีวเพศ” ก็ให้ใส่ถุงยางอนามัยเพราะสามารถ “สนุกได้อย่างปลอดภัย” ทำให้เกิดความเข้าใจ (ผิดๆ) อย่างกว้างขวางตั้งแต่เริ่มรณรงค์จนถึงปัจจุบันว่าถ้าไม่อยากเสี่ยงติดเอดส์ก็อย่าเที่ยวหญิงบริการ ถ้าจะเที่ยวหญิงบริการก็ควรใส่ถุงยาง

คำขวัญจูงใจชายนักเที่ยวให้ใช้ถุงยางที่ว่า “สนุกได้โดยไม่ต้องเสี่ยง” นับเป็นการสร้าง ตราบาปให้กับถุงยางโดยแท้ เป็นการตีตราว่ากลุ่มหญิงบริการคือกลุ่มแพร่เชื้อและถุงยางมีไว้ใช้กับผู้หญิงบริการเท่านั้น ทำให้การรณรงค์ใช้ถุงยางในคูรักหรือคู่สมรสล้มเหลวอย่างสิ้นเชิงในบ้านเรา ^๓

^๓ กฤตยา อาชวนิจกุล และกนกวรรณ ธรารวรรณ. ๒๕๔๕. “ขบวนการทางสังคมบนมิติการเมืองเรื่องเพศและร่างกายผู้หญิง”. ใน *วิถีชีวิต วิถีสู้ : ขบวนการประชาชนร่วมสมัย*. ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ: หน้า ๓๔ - ๑๒๙. เชียงใหม่ : ซิลค์เวอร์มบุ๊ก. ๒๕๔๕.

มาถึงตอนนี้ ท่ามกลางความสำเร็จมากมายของนโยบายเอดส์ในบ้านเรา ภัยเอดส์หลักๆ ในยุคปัจจุบันกลับมวนเวียนอยู่ที่เช็กส์สองไม่ คือไม่รับผิชอบและไม่ชอบใช้ถุงยางอนามัย คงไม่กล่าวหาเกินไปว่าทั้งสองไม่นี้ เป็นเรื่องพฤติกรรมของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

สถิติจากกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข บอกว่าชายนักเที่ยวใช้ถุงยางถึงร้อยละ ๙๗ แต่ตัวเลขการใช้นอกสถานบริการมีเพียงร้อยละ ๒๔ ที่น่าตกใจคือ ในจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์รายใหม่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมา พบว่าเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มอายุ ๑๕ - ๒๔ ปี และถ้าจับตาเฉพาะกลุ่มอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี พบว่าผู้หญิงติดเชื้อมากกว่าผู้ชาย

แน่นอนว่าสังคมแบบไทยๆ ของเรา ผู้ชายคือผู้ที่กำหนดและตัดสินใจว่าจะใช้หรือไม่ใช้ถุงยาง

งานวิจัยพฤติกรรมทางเพศส่วนใหญ่ที่ออกมาได้ข้อค้นพบสอดคล้องตรงกันว่าสามีภรรยา คู่รักหรือความสัมพันธ์ทางเพศในกลุ่มวัยรุ่น มีสัดส่วนของคู่อที่ใช้ถุงยางสม่ำเสมอ น้อยมาก รายที่ไม่ยอมใช้ถุงยางกับคู่นอนชั่วคราว เพราะยึดหลักดูจากหน้าตา ความสะอาด และความแข็งแรง หรือเพราะขาดสติและความยั้งคิดที่จะป้องกัน และสุดท้ายเพราะมองว่าถุงยางอนามัยทำให้อรรถรสทางเพศลง

สถิติปี ๒๕๔๕ จากสำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข ยืนยันอัตราการใช้ถุงยางที่ต่ำมากในกลุ่มชายไทย ๓ กลุ่มที่ทำการสำรวจคือ ทหารเกณฑ์ หนุ่มโรงงาน และนักเรียนชายชั้นมัธยม ๕ โดยพบแบบแผนเหมือนกันคือ อัตราการใช้ถุงยางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเมื่อคู่นอนเป็นหญิงบริการ (ร้อยละ ๕๐ - ๖๓) ผู้หญิงอื่น (ร้อยละ ๒๖ - ๓๙) และแฟนหรือเพื่อนสนิท (ร้อยละ ๑๕ - ๓๐)

๓. ทากวัยรุ่นคิดถึงเชิร์ก แล้วคิดถึงผู้ชายถุงยางอนามัย สังคมไทยยังไม่ยอมรับ

ปลายปี ๒๕๔๖ กระทรวงสาธารณสุข เสนอความคิดติดตั้งเครื่องขายถุงยางอัตโนมัติไว้ในสถานศึกษา ตามมติคณะกรรมการเอดส์ชาติ ปี ๒๕๔๖ วางเป้าหมายให้การใช้ถุงยางอนามัยมีอัตราเพิ่มขึ้น ผ่านเครื่องขายอัตโนมัติ เพื่อความสะดวกและเข้าถึงช่องทางการจำหน่ายให้มากที่สุด และในราคาที่ถูกลงกว่าเดิม โดยเชื่อว่าเมื่อถุงยางสามารถเสาะซื้อหาได้ง่าย ความเขินอายก็น่าจะหมดไป อัตราการใช้ถุงยางก็จะสูงขึ้น ปัญหาการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมก็จะลดลงไปด้วย

ข้อเสนอนี้ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ฝ่ายคัดค้าน เช่น คณาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาจากเก้าสถาบัน และนักศึกษาส่วนหนึ่งมองว่าผู้ชายถุงยางจะเปลี่ยนวิธีคิดจะกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดเพศสัมพันธ์มากขึ้น และยังมองว่าปัจจุบันการซื้อหาถุงยางทำได้ง่ายอยู่แล้ว การติดตั้งตู้ขายในสถานศึกษา จึงไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง เสียงคัดค้านมีผลการสำรวจหรือโพลเข้ามาสนับสนุนด้วย

ฝ่ายที่เห็นด้วย ไม่คิดว่าถุงยางอนามัยจะกระตุ้นเราให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์หรือสำส่อนกันมากขึ้น แต่คือการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายมากขึ้นเท่านั้น และยังช่วยให้ผู้หญิงมีโอกาสใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้นอีกด้วย

กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค ต้องสั่งระงับแผนงานไว้ชั่วคราว ปรับเปลี่ยนไปใช้วิธีประสานกระทรวงศึกษาธิการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน เริ่มจากการสร้างความคุ้นเคยตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลให้รู้จักสระร่างกาย ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวัย และรู้แนวปฏิบัติเมื่อมีความต้องการทางเพศ ต้องมีวิธีจัดการที่เหมาะสมและปลอดภัยด้วย

แต่กระทรวงสาธารณสุขยังไม่ลดละแนวคิดติดตั้งตู้ขายถุงยางในรั้วมหาวิทยาลัย เพราะเชื่อว่าจะทำให้วัยรุ่นหญิงเข้าถึงถุงยางได้มากที่สุด วางเป้าหมายว่าในปี ๒๕๕๗ จะติดตั้งตู้อัตโนมัตินี้จำนวน ๓,๐๐๐ เครื่อง กระจายใน ๕๒ จังหวัด ขายเพียง ๒ ชิ้นในราคา ๕ บาท จากเดิมขายราคา ๒๐ บาท สถานที่ติดตั้งต้องลับตาคน เช่น ห้องน้ำในห้างสรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม

๔. เช็กกับสมัยต้องรับพิชชอบ ฤงยางเป็นหนึ่งในคำตอบนั้น

การรณรงค์และสนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปหันมาให้ความสำคัญใช้ถุงยางอนามัยกันมากขึ้น นับเป็นความพยายามที่ดีของรัฐและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเท่าที่ผ่านมาก็มีเป้าหมายหลักเพียงเพื่อลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่เท่านั้น

แต่ถ้าต้องการให้เยาวชนชายหญิง หรือผู้ใหญ่วัยทำงานใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้น หรือใช้สม่ำเสมอั้น การรณรงค์ให้คนมาใช้ถุงยางอย่างเดียวนั้นไม่พอแน่ และน่าจะขกผิจุด

หากต้องการแก้ปัญหาเรื่องเพศในสังคมไทย คงต้องกระเทาะวัฒนธรรมทางเพศของเรามาตีแผ่ ต้องยอมรับว่ารากเหง้าของปัญหาหลักๆ มาจากมาตรฐานช่องทางเพศในสังคมไทย ที่เรียกกันเป็นภาษาอังกฤษว่า ดับเบิลแสดนดาร์ด นั้นแหละ!

วัฒนธรรมทางเพศของเราขัดเกลาให้ผู้ชายไม่เก็บกดเก็บงำความรู้สึกทางเพศ เมื่อมีความต้องการทางเพศแล้วจึงมักไม่ยับยั้งชั่งใจ และยังสอนให้สะสมประสบการณ์ทางเพศก่อนการแต่งงานว่า มิใช่เป็นเพียงเรื่องถูกต้อง แต่ถ้ายิ่งมีประสบการณ์มาก ก็ยิ่งจะได้รับความนิยมนกย่องในกลุ่มเพื่อนมากขึ้นเท่านั้น

ในทางตรงข้ามก็ควบคุมเรื่องเพศของผู้หญิง สอนให้ผู้หญิงรักษาวงสวนต์ัว ภาพพจน์ของความเป็นกุลสตรีไทย คือ รักษาพรหมจรรย์ไว้จนถึงวันแต่งงาน เป็นแม่บ้านที่ปรนนิบัติสามีและดูแลสมาชิกทุกคนในบ้าน การสอนให้ชายพยายามมีประสบการณ์ทางเพศให้เร็วที่สุด ทำให้ผู้ชายไทยไม่มีความละเอียดอ่อนในเรื่องเพศ และสั่งสมความไม่รับผิดชอบต่อเพศสัมพันธ์ที่ตนเองเป็นคนเริ่มขึ้น

ขณะที่ให้ผู้หญิงต้องมีประสบการณ์ทางเพศกับชายที่จะแต่งงานเพียงคนเดียว การสูญเสียพรหมจรรย์ก่อนการแต่งงานจึงเท่ากับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่แสดงว่า ผู้หญิงไม่ใช่กุลสตรีอีกต่อไป มีผู้หญิงจำนวนมากที่ชีวิตต้องหักหลังสู่ความเลวร้าย เพราะพิษแห่งมาตรฐานชั้นนี้

แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงภาพสอดคล้องกันว่า ชายหนุ่มหญิงสาวมองความสัมพันธ์ทางเพศในคู่รักเป็นเรื่องธรรมดา และกล้าที่จะแสดงออกถึงความรัก ความพอใจในเพื่อนต่างเพศ พูดคุยเรื่องเพศเปิดเผยมากขึ้น แต่ปรากฏว่าท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศนี้ ทศนคติและค่านิยมเรื่องเพศเดิมนั้นยังคงกำกับวิถีคิดของวัยรุ่นไทยไว้อย่างเดิมคือ

ผู้ชายเรียนรู้ทางเพศเร็วขึ้น เสรีมากขึ้น แต่ยังคงชุดความคิดเก่าไว้คือ ไม่ตระหนักถึงปัญหาที่จะติดตามมาจากการมีความสัมพันธ์ทางเพศ และยังคงมองการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่อรักหรือเพื่อนหญิงเป็นเรื่องของการ “ได้เปรียบ” ส่วนผู้หญิงก็ยังคงมองว่าตนเองเป็นฝ่าย “เสียเปรียบ” เหมือนเดิม แม้ผู้หญิงจะรู้สึกเสรีและมีอิสระมากขึ้นในเรื่องเพศ แต่ก็ยังคงจริงจังต่อเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศมากกว่าชาย^๔

^๔ กฤตยา อาชวนิจกุล และวารภรณ์ แซ่มสนิท. ๒๕๓๙. วัยรุ่นชายไทยกับการซื้อประเวณี. เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

งานวิจัยระดับปริญญาเอกชิ้นหนึ่งพบว่า ความสัมพันธ์ทางเพศก่อนการแต่งงานของวัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นหญิงเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์กับคู่อีก ซึ่งความสัมพันธ์ครั้งแรกมักเกิดโดยที่ฝ่ายหญิงมิได้คาดหมาย ขณะที่ฝ่ายชายจะมุ่งมั่นให้เกิดขึ้นให้ได้ จึงนำไปสู่การเอาใจเอาเปรียบทางเพศโดยฝ่ายชายไม่รับผิดชอบ^๕

วัฒนธรรมทางเพศที่ว่ามานี้ ก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอย่างเห็นได้ชัด เลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างย่ำแย่และลดทอนคุณค่าของความเป็นหญิง ดังตัวอย่างเรื่องการตั้งท้องเมื่อไม่พร้อม ซึ่งส่วนใหญ่ผู้หญิงจะต้องเป็นผู้รับภาระเพียงฝ่ายเดียว ว่าไปแล้ววัฒนธรรมนี้ขัดเกล่าให้ผู้ชายทำร้ายทางเพศต่อผู้หญิงที่มีไข่แม่ หรือพี่สาว น้องสาวตนเอง และถ้าจะกล่าวกันอย่างถึงที่สุดแล้ว วัฒนธรรมนี้คือรากเหง้าที่สำคัญของความรุนแรงทางเพศที่ผู้หญิงไทยจำนวนมากต้องประสบ

มิติเรื่องเพศในวัฒนธรรมทางเพศแบบไทยๆ ข้างต้น ตั้งแต่เรื่องเพศภาวะ (gender) เพศวิถี (sexuality) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชาย สิทธิทางเพศ บทบาทครอบครัวและสื่อ และความรู้เรื่องเพศ เราคงต้องหันมาคิดค้น รื้อสร้างกันใหม่

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงและชาย เป็นสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งของการแพร่เชื้อเอชไอวี สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจต่ออิทธิพลและวัฒนธรรม ซึ่งทำให้เกิดกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่สร้างความแตกต่างระหว่างหญิงกับชายจนก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเพศ และต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงในจุดนี้ โดยรื้อสร้างความเชื่อและทัศนคติใหม่ที่เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย

^๕ นิมิตร มิ่งมีทรัพย์. ๒๕๔๒. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สิทธิทางเพศ ต้องส่งเสริมและสร้างทักษะให้สังคมเรียนรู้และเข้าใจในสิทธิเหนือร่างกายของมนุษย์ ทุกคนควรต้องเรียนรู้สิทธิที่จะปกป้องตนเอง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันไม่พาตัวเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศโดยที่ตนเองไม่ต้องการ หรือถ้าต้องตกอยู่ในสภาวะเช่นนั้น ทำอย่างไรจึงจะหาหนทางหลุดพ้นออกมาได้ เช่น ฝึกทักษะปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ถ้าไม่พร้อมหรือไม่ต้องการ ต้องไม่ยอมจำนนต่อสถานการณ์จำยอมต่างๆ หรือหากพร้อมก็ต้องมีทักษะต่อรองการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

สื่อและความรู้เรื่องเพศ ต้องรณรงค์และสร้างค่านิยมเรื่องเพศที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นในสังคมให้ได้ เริ่มตั้งแต่เพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทุกครั้ง ต้องมาจากการสมัครใจ ไม่บีบบังคับ ต้องเป็นเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรค หรือผลที่ไม่ต้องการคือการตั้งครรภ์เมื่อยังไม่พร้อม นั่นคือเพศสัมพันธ์ทุกครั้งต้องมีฐานมาจากความรับผิดชอบในความสัมพันธ์นั้นๆ ด้วย

ข้อเสนอตั้งผู้สำหรับจำหน่ายถุงยางอนามัยในสถานศึกษา ไม่จัดอยู่ในแนวทางแก้ปัญหาที่ยั่งยืน เพราะรากเหง้าของการใช้หรือไม่ใช้ถุงยาง ขึ้นกับทัศนคติมุมมองของผู้ที่จะเลือกใช้หรือไม่เลือกใช้กับใคร และทัศนคติทางลบของคนทั่วไปที่มีมองคนใช้ถุงยางและคนที่พกพา โดยเฉพาะหากว่าคนๆ นั้นคือผู้หญิง

การรณรงค์สร้างวัฒนธรรมใหม่ ให้มีเพศสัมพันธ์เมื่อพร้อมและมีอย่างรับผิดชอบ โดยการให้ถุงยางอนามัยเป็นหนึ่งในความหมายของการแสดงความรับผิดชอบต่อเพศทั้งต่อตัวเองและต่อคนอื่น นั่นต่างหากคือเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืนแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา อาชวนิจกุล. เรื่องเพศของวัยรุ่นไทยกับถุงยางอนามัยและภัยเอดส์. จาก <http://www.whaf.or.th/downloads/pdf/teensex-kty.pdf>

เด็กไม่ได้สนใจว่า
ต้องเป็นคนดีตามที่สังคมกำหนด
เพียงแต่ต้องการเลียนแบบบุคคล
ที่ตนเองศรัทธา

อุทัย ดุลยเกษม
อธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

แผนการเรียนรู้ที่ ๕

รู้ไว้ ใช่ว่า...
เอชไอวี
และโรคติดต่อทาง
เพศสัมพันธ์

แผนการเรียนรู้ที่ ๕

รู้ไว้ ใช่ว่า... เอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สาระสำคัญ

โอกาสเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนรวมทั้งวัยรุ่น หากมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันกับคนที่มีเชื้อ การมีข้อมูลเรื่องการป้องกันและการดูแลรักษาที่ถูกต้องจะช่วยให้วัยรุ่นสามารถดูแลสุขภาพทางเพศของตนเองได้

จุดประสงค์

๑. บอกความเหมือนและความแตกต่างของการติดเชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ
๒. บอกวิธีสังเกตอาการ และวิธีการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
๓. บอกสิ่งสำคัญที่วัยรุ่นควรรู้เกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ ๓ เรื่อง

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. ตัวอย่างสื่อรณรงค์เรื่องเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

๑๑๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ว่า กิจกรรมนี้เป็นการทบทวนความรู้ และวิเคราะห์สิ่งที่เป็นประโยชน์และช่วยให้วัยรุ่นมีสุขภาพทางเพศที่ปลอดภัย ในเรื่องเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (๓ นาที)

๒. เริ่มด้วยการถามผู้เรียนว่า (๑๐ นาที)

- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีโรคอะไรบ้าง
- อาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่เคยรู้ หรือเคยได้ยินมาคืออะไรบ้าง
- อาการของการติดเชื้อเอชไอวี คืออะไร

ผู้ดำเนินกิจกรรมเขียนคำตอบที่ได้บนกระดาน เพื่อเปรียบเทียบให้เห็น

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	การติดเชื้อเอชไอวี

๓. ผู้ดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมข้อมูลเรื่องอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการติดเชื้อเอชไอวี โดยให้แนวทางข้อมูลท้ายบทประกอบ และเน้นประเด็นสำคัญ ดังนี้ (๑๐ นาที)

- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เช่น หนองในแท้ หนองในเทียม จะมีอาการปรากฏให้เห็นหลังจากติดเชื้อในระยะเวลาสั้นๆ อาการแสดงที่เกิดขึ้นกับผู้ชายจะสังเกตได้ง่ายและเร็วกว่าผู้หญิง แต่การติดเชื้อเอชไอวี จะไม่มีอาการใดๆ ปรากฏให้เห็น วิธีเดียวที่จะรู้ว่ามีเชื้อเอชไอวีหรือไม่ คือ การตรวจเลือด
- โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการติดเชื้อเอชไอวี มีช่องทางติดต่อเหมือนกันคือ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน
- วัคซีนสามารถช่วยป้องกันทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการติดเชื้อเอชไอวีได้

๑๑๗

- เมื่อมีอาการผิดปกติที่คาดว่า จะเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ควรรีบไปพบแพทย์เพื่อตรวจรักษา และไม่ควรไปหาซื้อยากินเอง เพราะอาการผิดปกติที่ปรากฏอาจเกิดจากเชื้อที่แตกต่างกัน และควรกินยาตามคำแนะนำของหมอให้ครบ และป้องกันตนเองและคู่ระหว่างการรักษา (หากซื้อยากินเอง แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรไปตรวจรักษาโดยแพทย์)
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามชวนคิดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความเห็น (๑๐ นาที)

คำถามชวนคิด

- โดยทั่วไป หากพบอาการผิดปกติหลังมีเพศสัมพันธ์ คนส่วนใหญ่จะทำอย่างไร เพราะอะไร
- หากพบอาการผิดปกติหลังมีเพศสัมพันธ์ นอกจากรีบไปพบแพทย์เพื่อตรวจรักษาแล้ว คิดว่าเราควรจะทำอะไรอีกบ้าง
- เป็นเรื่องง่ายหรือยาก ที่จะบอกแฟน/คู่รัก ว่าเราอาจจะติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพราะเหตุใด จะมีวิธีการใดที่ทำให้การพูดคุยเรื่องนี้ง่ายขึ้น
- การรณรงค์เรื่องเอดส์ ช่วยให้วัยรุ่นนึกเรื่องการป้องกัน หรือเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยมากขึ้นหรือไม่ เพราะเหตุใด (ถ้ามีตัวอย่างสื่อ ให้ใช้ประกอบ)

๕. แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละไม่เกิน ๗ คน ให้แต่ละกลุ่มคิดวิธีการทำให้เพื่อนวัยรุ่นตระหนักและเข้าใจเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ รวมทั้งอยากป้องกันตัวเอง โดยให้กลุ่มเลือกนำเสนอเป็นสื่ออะไรก็ได้ เช่น โปสเตอร์, สปอตรณรงค์, ละครสั้น ฯลฯ ให้ความเวลากลุ่มย่อย ๑๐ นาที และส่งตัวแทนนำเสนอกลุ่มละ ๓ นาที
๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนว่า

- ชอบผลงานของกลุ่มใด เพราะอะไร

๑๑๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- การสื่อสารของกลุ่มใด ที่ชวนให้วัยรุ่นคิด และอยากป้องกันตัวเองมากที่สุด เพราะเหตุใด
๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้
- การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน อาจทำให้เกิดการติดเชื้อเอชไอวี และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่นๆ รวมทั้งการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ (อาจมีข้อมูลตัวเลขสถิติประกอบ เพื่อให้เห็นการติดเชื้อในกลุ่มวัยรุ่น)
 - ทั้งโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และการติดเชื้อเอชไอวีเป็นสิ่งที่ป้องกันได้ การไม่มีเพศสัมพันธ์เป็นวิธีที่ดีที่สุด แต่หากมีเพศสัมพันธ์ การใช้ถุงยางก็เป็นทางเลือกที่ปลอดภัย จากทั้งการตั้งครรภ์ และการติดเชื้อข้างต้น
 - การป้องกันตัวเองให้ปลอดภัย เช่น การใช้ถุงยางอนามัย ฯลฯ เป็นความรับผิดชอบของแต่ละคนที่ไม่ควรไปพึ่งพิงคนอื่น เพราะหากไม่ป้องกันแล้ว เราเป็นผู้ที่รับผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือต้องร่วมรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้นกับคู่ด้วยเช่นกัน
 - เรื่องเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องของคนสองคนที่ต้องมีความรับผิดชอบต่ออีกฝ่าย ได้รับความกระทบทางลบไปด้วย หากเรามีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เราควรรหาวิธีการสื่อสารกับคู่และการป้องกันคู่ของเราด้วย
 - หากมีความกังวลเรื่องความเสี่ยงจากเพศสัมพันธ์ ปัจจุบัน มีหน่วยงานหลายแห่งที่ให้ความช่วยเหลือ เช่น บริการปรึกษา ฯลฯ ทั้งนี้ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สามารถรักษาได้ และควรรีบไปพบแพทย์เพื่อตรวจรักษา ในขณะที่หากรู้ตัวว่าได้รับเชื้อเอชไอวี ก็สามารถดูแลสุขภาพโดยทั่วไป และใช้การรักษาด้วยยาต้านไวรัสที่ทำให้สุขภาพแข็งแรงและดำเนินชีวิตได้ตามปกติ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรหาข้อมูล และหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาหรือการบริการตรวจรักษาในพื้นที่ เพื่อให้คำแนะนำกับผู้เรียนได้หากมีคำถาม หรือต้องการหาความช่วยเหลือ เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลชุมชน กลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเอดส์ ฯลฯ

หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องเอดส์ สามารถเข้าไปดูได้ที่เว็บไซต์มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ www.aidsaccess.com หากต้องการข้อมูลเรื่องสุขภาพทางเพศ เข้าไปได้ที่เว็บไซต์ขององค์การแพช www.teenpath.net และข้อมูลสุขภาพทางเพศของผู้หญิง ที่เว็บไซต์ของมูลนิธิสร้างความรู้เข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง www.whaf.or.th หรือ www.healthysexuality.info

การวัดและประเมินผล

สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- หากพบว่าตนเองมีอาการของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จะทำอย่างไร

ข้อมูลเพิ่มเติม สำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์^๑ หรือ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์^๒ - STIs (Sexually Transmitted Infections)

ส่วนใหญ่ติดต่อโดยการมีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ กับผู้ที่มีเชื้ออยู่ เป็นกลุ่มโรคที่มีสาเหตุจากเชื้อแบคทีเรีย ได้แก่ หนองใน หนองในเทียม แผลริมอ่อน กามโรคของต่อมและท่อน้ำเหลือง ซิฟิลิส และแผลกามโรคเรื้อรังที่ขาหนีบ

ทั้งนี้ ยังมีกลุ่มโรคที่ติดต่อกันได้โดยการสัมผัส การถูกไถอวัยวะเพศ การสัมผัสน้ำหล่อลื่น (น้ำกาม) ได้แก่ เริม พยาธิช่องคลอด เชื้อราช่องคลอด อู้งิงกรานอักเสบ หูดหงอนไก่ หูดข้าวสุก หิด โลม ซึ่งมิสาเหตุจากเชื้อไวรัส ปรสิต และเชื้อรา เป็นต้น

^๑ เรียบเรียงจากแผ่นพับ “ผู้หญิง ผู้ชาย กับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์” จัดพิมพ์โดย สมาคมแพทย์ทางกามโรคแห่งประเทศไทย, มกราคม ๒๕๓๘

^๒ กลุ่มโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, <http://www.batsthai.org> (๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๐)

รวมถึงการติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์^๓ ซึ่งเป็นไวรัสชนิดหนึ่งก็นับเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

ผู้หญิงกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ผู้หญิงที่ติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ส่วนใหญ่มีอาการไม่ชัดเจน กว่าจะรู้ก็มีอาการรุนแรง และ/หรือมีภาวะแทรกซ้อน จึงควรรับการตรวจและรักษาอย่างถูกต้อง

อาการเหล่านี้...น่าสงสัย

หากมีอาการต่อไปนี้หลังจากมีเพศสัมพันธ์ประมาณ ๒ - ๓ วัน หรือหลังจากนั้นหลายเดือนหรือเป็นปี อาจหมายถึงการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์

- เจ็บเสียวท้องน้อย หรือบัสสาวะแสบขัด
- เจ็บ ปวด หรือคันบริเวณอวัยวะเพศ
- มีผื่น แผล ฝี หรือตุ่มใสบริเวณรอบๆ อวัยวะเพศ
- ขาหนีบบวม
- ปริมาณ สี กลิ่น ของสิ่งที่ออกมาจากช่องคลอดผิดปกติ เช่น ตกขาวมาก มีสี เหลืองเข้ม หรือมีกลิ่นเหม็น
- ประจำเดือนมาผิดปกติ หรือมีเลือดออกจากช่องคลอดหลังมีเพศสัมพันธ์

^๓ ต้องการข้อมูลเรื่องเอชไอวี/เอดส์ เพิ่มเติม อ่านบทความเรื่อง “เอดส์..เข้าใจได้ไม่ยาก” โดย สมวงศ์ อุไรวัฒนา มุลนิธิเข้าถึงเอดส์ ตีพิมพ์ในหนังสือ “๒๐ ปีที่เรารู้จักกัน เรื่องเล่าและบทเรียนจากการทำงานเอดส์” จัดพิมพ์โดย เครือข่ายพันธมิตร และคณะกรรมการองค์การพัฒนาเอกชนด้านเอดส์ (กพอ.)

พฤศจิกายน ๒๕๔๘ หรือดาวน์โหลดได้ที่ www.teenpath.net

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ไม่สามารถหายเองได้ อาจแสดงอาการคล้ายคลึงกัน แต่มีสาเหตุจากเชื้อคนละชนิด ซึ่งต้องการการรักษาที่แตกต่างกัน ส่วนการรับเชื้อเอชไอวีจะไม่แสดงอาการใดๆ และจะรู้ว่าติดเชื้อแล้วหรือไม่โดยการตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเท่านั้น

หากไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง (เช่น ซึ้อยากินเอง) อาการของโรคอาจหายไปเพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น แต่อาจแสดงอาการที่รุนแรงมากภายหลัง รวมทั้งอาจทำให้เป็นหมันได้ หากเป็นเรื้อรัง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สามารถถ่ายทอดสู่ลูกในท้องได้ เมื่อเด็กคลอดออกมาจะพิการ

รักษาแต่แรกเริ่ม...มีอาการ

เนื่องจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในผู้หญิงจะปรากฏอาการในเวลาไม่แน่นอน ผู้หญิงควรสังเกตอาการผิดปกติในระยะหลังการมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง

ที่สำคัญ การติดเชื้อในผู้หญิงเกิดขึ้นบริเวณภายในอวัยวะเพศและแสดงอาการออกมาให้เห็นช้า ดังนั้น เมื่อมีอาการผิดปกติหรือสงสัยว่าติดเชื้อหลังการมีเพศสัมพันธ์ ควรรีบไปพบแพทย์ที่สถานบริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล

เมื่อไปพบแพทย์ แพทย์จะซักประวัติ ตรวจร่างกายโดยการตรวจภายใน ตรวจปัสสาวะ และอาจเจาะเลือดถ้าจำเป็น โรคนี้ติดต่อทางการมีเพศสัมพันธ์ เพื่อผลดีในการรักษา ควรพาคู่่นอนให้ไปตรวจรักษาด้วย

ดูแลสุขภาพระหว่างรักษา

การรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อาจเป็นการฉีดยาหรือกินยาขึ้นอยู่กับอาการที่ตรวจพบ การปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัดจะช่วยให้หายจากโรคเร็วขึ้น คือ

- รับประทานยาให้ครบตามที่แพทย์สั่งไม่ว่าจะเป็นการกินยาหรือฉีดยา ถึงแม้อาการจะดีขึ้น หลังรับประทานยาแล้วระยะหนึ่ง ก็ไม่ควรหยุดรับยา เพราะเชื้ออาจยังไม่หมดจากร่างกาย
- มารับการตรวจตามที่แพทย์นัดทุกครั้ง เพื่อติดตามอาการว่าดีขึ้นหรือไม่
- หลีกเลี่ยงการดื่มของมีแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เพราะมีผลเสียต่อการดูดซึมของยา
- งดมีเพศสัมพันธ์ หรือใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

ซื้อขายกินเอง ไม่หายอย่างที่คิด

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของผู้หญิงมักจะไม่แสดงอาการชัดเจน ต้องใช้วิธีและอุปกรณ์ในการตรวจหาสาเหตุให้ชัดเจน เช่น การตรวจภายใน ฯลฯ

ดังนั้น การให้แพทย์ตรวจรักษา รวมทั้งปฏิบัติตามคำแนะนำจากแพทย์อย่างเคร่งครัด จะช่วยให้หายจากโรคได้

ผู้ชายกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

อาการเหล่านี้...น่าสงสัย

หากติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (เดิมรู้จักกันว่า กามโรค) อาการเหล่านี้อาจเกิดขึ้นหลังมีเพศสัมพันธ์ ๒-๓ วัน หรืออาจเป็นเดือน

- ปัสสาวะแสบ ขัด
- มีหนองไหลออกมาภายหลังการมีเพศสัมพันธ์ เช่น เมื่อกัส หนอง เมื่อกป็น หนอง
- เจ็บปวดหรือคันบริเวณอวัยวะเพศ
- มีผื่น แผล ฝี หรือตุ่มบริเวณอวัยวะเพศ
- ขาหนีบบวม

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ไม่สามารถหายเองได้ อาจแสดงอาการคล้ายคลึงกัน แต่มีสาเหตุจากเชื้อคนละชนิด ซึ่งต้องการการรักษาที่แตกต่างกัน ส่วนการรับเชื้อเอชไอวีจะไม่แสดงอาการใดๆ และจะรู้ว่าติดเชื้อแล้วหรือไม่โดยการตรวจเลือดเพื่อหาเชื้อเท่านั้น

ผู้ชายบางคนคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่จะเป็นโรคเหล่านี้กินยาเดี๋ยวก็กินหายเอง แต่หากรู้ไม่ว่า หากไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง จะทำให้โรคไม่หายขาด เป็นแล้วเป็นอีก

ผลที่ตามมาคือ ทำให้ระบบขับถ่ายผิดปกติ เป็นหมัน และที่สำคัญจะนำไปสู่การรับเชื้อเอชไอวีได้ง่าย

รักษาแต่แรกเริ่มมีอาการ

ผู้ชายสามารถสังเกตอาการผิดปกติได้ด้วยตัวเอง เมื่อมีอาการหรือสงสัยว่าติดเชื้อ ควรรีบไปพบแพทย์ที่สถานบริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล

โดยทั่วไปแพทย์จะซักถามอาการ ขอตรวจร่างกาย ตรวจปัสสาวะ เจาะเลือด ควรกลั้นปัสสาวะอย่างน้อย ๔ ชั่วโมงก่อนไปรับการตรวจ

โรคนี้ติดต่อทางการมีเพศสัมพันธ์ ดังนั้น หากคุณได้รับเชื้อจากผู้หญิงหรือผู้ชายอื่น อาจแพร่เชื้อไปสู่คู่นอนประจำได้

ดังนั้นเพื่อผลดีในการรักษา ควรพาคู่นอนไปตรวจรักษาด้วย แม้จะยังไม่ปรากฏอาการ

ดูแลสุขภาพระหว่างรักษา ช่วยได้

ควรปฏิบัติตามคำแนะนำต่อไปนี้อย่างเคร่งครัด เพื่อช่วยในการรักษาโรคให้หายเร็วขึ้น

- รับประทานให้ครบตามแพทย์สั่ง ถึงแม้อาการจะดีขึ้น ก็ไม่ควรหยุดกินยา เพราะเชื้ออาจยังไม่หมดจากร่างกาย
- มารับการตรวจตามที่แพทย์นัดทุกครั้ง เพื่อติดตามว่าอาการดีขึ้นหรือไม่
- หลีกเลี่ยงการดื่มของมีแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เพราะมีผลเสียต่อการดูดซึมของยา
- งดมีเพศสัมพันธ์ หรือใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์

ซื้อยากินเอง ไม่หายอย่างที่คิด

การซื้อยากินเองโดยไม่ไปพบแพทย์นั้น อาจช่วยให้อาการหายไประยะหนึ่ง แต่ไม่หายขาด อาการจะแสดงออกมาภายหลัง และรุนแรงยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากนั้น อาการของชายและหญิงที่รับเชื้อจากกัน มิได้หมายความว่า จะรักษาได้ด้วยยาประเภทเดียวกัน

ประสิทธิภาพของยาไม่ขึ้นกับราคาถูกหรือแพง เพราะหากได้รับยาไม่ตรงกับโรคที่เป็นอยู่แล้ว จะเกิดอันตรายแก่ร่างกายได้ เช่น แพ้ยา หรือเชื้อดื้อยาจนไม่หายจากโรคโดยเด็ดขาด

ดังนั้นการให้แพทย์ตรวจรักษา รวมทั้งปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด จะช่วยให้หายจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้แน่นอนกว่า

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และเอชไอวี/เอดส์

หากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันจะมีโอกาสได้รับทั้งเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเชื้อเอชไอวี ทั้งนี้ เมื่อรับเชื้อเอชไอวีแล้ว สุขภาพจะไม่ต่างจากเดิมเลย เพราะเชื้อเอชไอวีจะทำลายภูมิคุ้มกันไปเรื่อยๆ จะไม่ทำให้ป่วยในทันที อัตราเฉลี่ยของประเทศไทยตั้งแต่รับเชื้อจนเริ่มป่วยใช้เวลา ๗ - ๑๐ ปี^๔ ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่ยังไม่รู้ว่าตัวเองมีเชื้ออยู่ในร่างกาย (บางคนไม่คิดว่าตัวเองเสี่ยงและ/หรือไม่พร้อมตรวจเลือด) เมื่อมีเพศสัมพันธ์ โอกาสที่จะแพร่เชื้อสู่คู่นอนก็เกิดขึ้นได้โดยไม่ตั้งใจ ที่สำคัญ หากเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อยู่แล้ว ก็จะมีโอกาสรับเชื้อเอชไอวีได้ง่ายขึ้น

เพศสัมพันธ์อย่างไรที่ปลอดภัย

“การไม่มีเพศสัมพันธ์เลย” นับเป็นทางเลือกที่ปลอดภัยจากการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะทำได้ หรือทำได้ไปตลอดชีวิต การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยคือ การใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง แม้ผู้หญิงจะไม่ใช้คนสวมถุงยางอนามัยโดยตรง แต่การพูดคุยหรือยืนยันกับคู่นอนให้ใช้ถุงยางอนามัย ถือเป็นความรับผิดชอบที่จะดูแลความปลอดภัยของตัวเองและคู่ด้วย

การใช้ถุงยางนอกจากเพื่อป้องกันโรคแล้ว ยังทำให้ไม่ต้องกังวลเรื่องการตั้งครรภ์ด้วย หากใช้อย่างถูกต้อง และใช้ทุกครั้ง

^๔ อ่านข้อมูลเรื่องเอดส์เพิ่มเติมได้ในบทความ “เอดส์ รู้จัก..รักษาได้ ตอน การดูแลตัวเองของผู้ติดเชื้อ” เผยแพร่ใน www.aidsaccess.com

ทั้งนี้ การสัมผัสเล้าโลมจะกระตุ้นให้ช่องคลอดชุ่มชื้น หรือการใช้สารหล่อลื่นที่มีน้ำเป็นส่วนผสม เช่น เค-วาย เยลลี่ ฯลฯ จะช่วยให้การมีเพศสัมพันธ์ราบรื่นยิ่งขึ้น รวมทั้งการใช้ถุงยางอนามัยที่มีกลิ่น มีรส หรือแบบผิวไม่เรียบ ก็มีให้เลือกซื้อ เลือกใช้ได้ตามรสนิยมของแต่ละคน/คู่

ห้ามใช้โลชั่นทาผิว น้ำมันมะกอก วาสลีน ครีมทาผมในการหล่อลื่น เพราะมีส่วนผสมของน้ำมัน ซึ่งทำให้ถุงยางอนามัยแตกและรั่วซึมได้

ปัจจุบัน การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ กลับแพร่ระบาดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ในกลุ่มหญิงขายวัยเจริญพันธุ์ก็สูงขึ้นด้วย หากมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย จะช่วยป้องกันตัวทั้งจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์

ดังนั้น เมื่อมีอาการผิดปกติใดๆ หลังการมีเพศสัมพันธ์ รีบไปรับบริการตรวจรักษา และขอคำปรึกษาจากสถานบริการสาธารณสุขและโรงพยาบาลของรัฐทุกแห่งทั่วประเทศ หรือติดต่อ กลุ่มโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ถนนสาทรใต้ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร โทร. ๐-๒๒๔๖-๐๔๓๑, ๐-๒๒๔๖-๐๑๐๘

การใส่ถุงยางอนามัยและสารหล่อลื่น

๑. ฉีกซอง ระวังอย่าให้เล็บสะกิดถุงยาง
๒. บีบปลายไล่ลมก่อนใส่เสมอ หากปล่อยให้มียังฟองอากาศที่ปลายถุง จะทำให้ถุงยางแตกขณะมีเพศสัมพันธ์
๓. สวมถุงยางขณะอวัยวะเพศแข็งตัว บีบปลายถุงยางขณะสวมแล้วรูดให้สุดโคน
๔. อาจใช้สารหล่อลื่นที่มีน้ำเป็นส่วนผสมหยดด้านนอก ๑-๒ หยด ถูปไล่ให้ทั่ว

๕. เมื่อเสร็จกิจ ให้รีบถอนอวัยวะเพศออกขณะที่อวัยวะเพศแข็งตัวอยู่ โดยใช้นิ้วสอดเข้าไปในขอบถุงยางแล้วรูดออก
๖. ระหว่างใช้ ถ้าลื่นหลุดหรือแตกต้องเปลี่ยนอันใหม่ทันที และทิ้งในถังขยะที่มีดขีด

หมายเหตุ ควรสวมถุงยางอนามัยก่อนสอดใส่อวัยวะเพศในช่องคลอดหรือทวารหนัก มิใช่รอเฉพาะตอนใกล้หลังเท่านั้น

๑๒๙

แผนการเรียนรู้อื่นๆ รู้ไว้ไว้ว่า ...เอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ครูที่จะสอนเพศศึกษาได้
จำเป็นต้องเปลี่ยนกรอบความคิด
ของตนก่อน

จากการเสวนา
“เพศศึกษา
ทำอย่างไรครูจึงสอนได้จริง”

แผนการเรียนรู้ที่ ๖
เรื่องของ
“จอม”

แผนการเรียนรู้ที่ ๖

เรื่องของ “จอม”

สาระสำคัญ

การสำรวจความรู้สึก ความต้องการ ทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น และผลที่ตามมา จะช่วยให้วัยรุ่นทั้งหญิงและชายตระหนักว่า โอกาสการตั้งครรภ์เกิดขึ้นได้เสมอหากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน และได้ไตร่ตรองให้รอบคอบถึงความพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงในชีวิต หากเผชิญกับสถานการณ์การตั้งครรภ์ในช่วงที่ยังเรียนอยู่ และหาวิธีป้องกันหรือจัดการ ซึ่งเป็นบทบาทและความรับผิดชอบร่วมกันของทั้งชายและหญิง

จุดประสงค์

๑. ระบุสิ่งที่จะเกิดขึ้น หากวัยรุ่นคนหนึ่งต้องกลายเป็นพ่อหรือแม่
๒. บอกวิธีป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม
๓. บอกทางเลือกและวิธีจัดการหากเผชิญสถานการณ์การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม
๔. บอกสิ่งที่จะเปลี่ยนไปในชีวิตวัยรุ่น หากต้องกลายเป็นพ่อแม่

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. กรณิศึกษา เรื่องของจอม ๔ ตอน

๑๓๓

แผนการเรียนรู้ ๖ เรื่องของ “จอม”

เวลา ๒ คาบเรียน

- คาบที่ ๑ ใช้กรณิศึกษา เรื่องของจอม ตอนที่ ๑ - ๓
- คาบที่ ๔ ใช้กรณิศึกษา เรื่องของจอม ตอนที่ ๔

คาบที่ ๑

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ว่า กิจกรรมนี้เป็นการอภิปรายและวิเคราะห์ถึงพัฒนาการความสัมพันธ์ของวัยรุ่น (๓ นาที)
๒. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ ๕ - ๗ คน
๓. แจกกรณิศึกษาให้แต่ละกลุ่ม กรณิศึกษามี ๔ ตอน ทั้งนี้ ในคาบแรกของกิจกรรมนี้ จะใช้ ๓ ตอนแรก
๔. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกให้กลุ่มที่ละตอน โดยให้สมาชิกกลุ่มได้อภิปรายแลกเปลี่ยนคำถามของแต่ละตอน และนำเสนอ ก่อนที่จะแจกตอนต่อไป
 - แจกกรณิศึกษา “เรื่องของจอม” ตอนที่ ๑ ให้ทุกกลุ่ม ให้เวลาอ่านเรื่อง และแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มย่อยตามประเด็นคำถามท้ายเรื่อง ให้เวลา ๑๐ นาที
 - เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามของตอนที่ ๑ ถามทีละข้อ โดยฟังคำตอบจากทุกกลุ่ม ก่อนที่จะถามข้อต่อไป จนครบทุกข้อ

คำถาม ตอนที่ ๑

๑. วัยรุ่นชายรู้สึกอย่างไร เวลามีความรัก และจะแสดงออกอย่างไรบ้าง
๒. ในกรณีของจอม นักเรียนคิดว่าเมื่อถึงเสาร์อาทิตย์ถัดไป จอมอยากให้เป็นอย่างไร
๓. นักเรียนคิดว่า “แป้ง” รู้สึกและคิดเหมือนหรือต่างจาก “จอม” อย่างไร
๔. นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้จะดำเนินต่อไปอย่างไร

- แจกกรณีศึกษา “เรื่องของจอม” ตอนที่ ๒ ให้ทุกกลุ่ม ให้เวลาอ่านเรื่อง และแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มย่อยตามประเด็นคำถามท้ายเรื่อง ให้เวลา ๑๐ นาที
- เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามของตอนที่ ๒ ถามทีละข้อ โดยฟังคำตอบจากทุกกลุ่ม ก่อนที่จะถามข้อต่อไป จนครบทุกข้อ

คำถาม ตอนที่ ๒

๑. ในสถานการณ์แบบนี้ นักเรียนคิดว่า “จอม” คิดอะไร และ “แป้ง” คิดอะไร
๒. นักเรียนคิดว่ามีโอกาสมากน้อยเพียงใดที่ทั้งสองคนจะเกิดการสัมผัสเนื้อตัวกันมากกว่านี้ เพราะเหตุใด
๓. นักเรียนคิดว่าในสถานการณ์แบบนี้ วัยรุ่นจะคิดเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ หรือป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่หากมีเพศสัมพันธ์ เพราะเหตุใด
๔. นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น แป้งจะยังมาหาจอมหรือไม่ และเรื่องราวต่อไปจะเป็นอย่างไร

๑๓๔

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- แจกกรณีศึกษา “เรื่องของจอม” ตอนที่ ๓ ให้ทุกกลุ่ม ให้เวลาอ่านเรื่อง และแลกเปลี่ยนกันในกลุ่มย่อย ตามประเด็นคำถามท้ายเรื่อง ให้เวลา ๑๐ นาที
- เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามของตอนที่ ๓ ถามทีละข้อ โดยฟังคำตอบจากทุกกลุ่ม ก่อนที่จะถามข้อต่อไป จนครบทุกข้อ

๑๓๕

แผนการเรียนรู้ที่ ๑ ผู้ที่เรียนรู้เรื่อง “จอม”

คำถาม ตอนที่ ๓

๑. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใด ทั้งจอมและแป้ง จึงไม่ได้คิดและเตรียมเรื่องการป้องกัน
๒. นักเรียนคิดว่า ความรู้สึกของจอมและแป้ง เป็นอย่างไร
๓. นักเรียนคิดว่า ทั้งสองคนจะคิดเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการป้องกันไหม ใครน่าจะเป็นคนคิด เพราะเหตุใด
๔. นักเรียนคิดว่า เรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร

๕. ทั้งนี้ในตอนที่ ๓ เมื่อมาถึงคำถามสุดท้าย “นักเรียนคิดว่า เรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร” ผู้ดำเนินกิจกรรมให้แต่ละกลุ่มไปเขียนเรื่องกลับมาเป็นการบ้านว่า หากมีตอนที่ ๔ ในเรื่องของจอมจะเป็นอย่างไร
๖. ก่อนจบคาบ ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนทั้งชายและหญิงตอบคำถามดังนี้

คำถามชวนคิด

- เรื่องของจอม อาจเกิดขึ้นจริงกับวัยรุ่นได้หรือไม่
- นักเรียนคิดว่า จอม จะเล่าเรื่องของตัวเองกับแบ่งให้ใครฟังบ้าง และจะเล่าอย่างไร
- หากนักเรียนเป็นแบ่ง นักเรียนรู้สึกอย่างไร ที่จอมไปเล่าเรื่องนี้ให้เพื่อนๆ ฟัง
- หากจอมเป็นเพื่อนของนักเรียน และมาเล่าเรื่องนี้ให้นักเรียนฟัง สิ่งที่นักเรียนต้องการบอกจอมคืออะไร

๗. ย้ำให้แต่ละกลุ่ม เขียนเหตุการณ์ที่จะดำเนินต่อไปในตอนที่ ๔ เป็นการบ้าน

คาบที่ ๒

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมขออาสาสมัครทบทวน “เรื่องของจอม” ทั้ง ๓ ตอน
๒. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอตอนต่อไปของเรื่องจอม ที่แต่ละกลุ่มเตรียมมา ให้เวลากลุ่มละ ๒ นาที
๓. เมื่อครบทุกกลุ่ม ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้ให้เห็นว่า เรื่องอาจดำเนินไปได้หลายแบบ
๔. จากนั้น แจกกรณีศึกษาเรื่องของจอม ตอนที่ ๔ ให้แต่ละกลุ่มอ่านและอภิปรายแลกเปลี่ยนตามประเด็นคำถาม ให้เวลา ๑๐ นาที
๕. เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามของตอนที่ ๔ ถามทีละข้อ โดยฟังคำตอบจากทุกกลุ่ม ก่อนที่จะถามข้อต่อไป จนครบทุกข้อ

๑๓๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

๑๓๗

แผนการเรียนรู้ ๑ เรื่องของ “จอม”

คำถาม ตอนที่ ๔

๑. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดทั้งจอมและแป้ง ก็ยังไม่ใช้ถุงยางในการมีเพศสัมพันธ์ ครั้งต่อมา
๒. นักเรียนคิดว่า จอมรู้สึกอย่างไร เมื่อรับโทรศัพท์ที่แป้งบอกว่าตนเองตั้งครรภ์
๓. ในฐานะวัยรุ่นแบบจอม คิดว่าจอมจะคิดถึงเรื่องอะไรบ้าง เมื่อรู้ว่าว่าแฟนตัวเองตั้งครรภ์
๔. นักเรียนคิดว่า จอมมีทางเลือกอะไรบ้างในขณะนี้
๕. ในทางเลือกทั้งหลายที่มี นักเรียนมีความเห็นว่า จอมควรเสนอทางเลือกใดให้กับแป้ง

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามชวนคิดเพื่อให้ผู้เรียนร่วมแลกเปลี่ยนความเห็น ดังนี้

คำถามชวนคิด

- หากจอมและแป้ง เลือกที่จะเก็บลูกไว้ ชีวิตของจอมและแป้งจะเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง
- จอมจะบอกกับพ่อแม่อย่างไร
- นักเรียนคิดว่า พ่อแม่ของจอมจะรู้สึกและจะทำอย่างไร หากรู้เรื่องนี้
- พ่อแม่ของแป้งจะรู้สึกและจะทำอย่างไร หากรู้เรื่องนี้ เหมือนหรือต่างจากพ่อแม่ของจอม
- นักเรียนคิดว่า ตอนที่จอมและแป้งตัดสินใจมีอะไรกัน ได้คิดเรื่องโอกาสที่จะตั้งครรภ์หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ในหลายกรณีของเหตุการณ์แบบนี้ ฝ่ายชายมักปฏิเสธว่าตนไม่ได้เป็นพ่อของเด็ก นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเรื่องนี้

๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติม ดังนี้
- แม้เพศหญิงจะเป็นคนตั้งครรภ์ แต่การตั้งครรภ์จะเกิดขึ้นได้เป็นเรื่องของทั้งสองฝ่ายชายและหญิง และถือเป็นการรับผิดชอบร่วมกัน
 - ในการมีเพศสัมพันธ์ ทุกคนควรตระหนักว่าการตั้งครรภ์อาจเกิดขึ้นได้เสมอ หากไม่มีการป้องกัน นอกจากนี้ การไม่ป้องกันในการมีเพศสัมพันธ์ ยังทำให้มีโอกาสติดเชื้อเอชไอวีหรือโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ด้วยหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีเชื้อ
 - การตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม สร้างความกังวลใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด และอาจเป็นเรื่องซับซ้อนมากขึ้น หากการตั้งครรภ์เกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่น หรือวัยเรียน ทั้งนี้ เพราะการมีลูกมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในชีวิต หมายถึงการเลือกที่จะทำหน้าที่พ่อแม่ มีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อในการดูแลและเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นการดูแลอีกชีวิตหนึ่งในระยะยาว รวมทั้งการจัดการชีวิตคู่ของตนเองด้วย
 - เป็นเรื่องสำคัญของทั้งหญิงและชาย ที่จะเรียนรู้เรื่องการดูแลและป้องกันตนเอง เพื่อมิต้องเผชิญกับสถานการณ์การตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม
 - หากต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากกับการตัดสินใจ วัยรุ่นควรปรึกษาผู้ใหญ่ที่ตนเองไว้ใจ หรือหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องเหล่านี้
๘. ให้การบ้านสำหรับแผนการเรียนรู้ในคาบต่อไป เรื่อง “ขอซื้อความปลอดภัย”

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- ในประเด็นเรื่องการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม การสอนส่วนใหญ่มักเน้นไปที่เพศหญิงเพราะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง อย่างไรก็ตาม กิจกรรมนี้มุ่งหมายที่จะกระตุ้นให้เห็นบทบาทของเพศชายต่อความรับผิดชอบต่อในเรื่องการตั้งครรภ์ด้วย ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรให้นำหนักกับการกระตุ้นการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นจากฝ่ายชาย โดยใช้ท่าทีที่เป็นกลาง ไม่ด่วนตัดสินหากผู้เรียนชายแสดงความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับทัศนคติของผู้ดำเนินกิจกรรม

๑๓๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- ผู้ดำเนินกิจกรรมควรระวังท่าที ไม่ชี้้นำคำตอบในประเด็นต่างๆ ของคาบเรียนนี้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนความคิดเห็น ความรู้สึกได้เต็มที่ หลากหลาย

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- การป้องกันผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์ หรือตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม จะมีวิธีการป้องกันอย่างไร
- การเลือกและตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดเป็นความรับผิดชอบของใคร (ชาย/หญิง) เพราะเหตุใด

กรณีศึกษา “เรื่องของจอม”

เรื่องของจอม ตอนที่ ๑

“จอม” หนูน้อยอายุ ๑๗ เรียน ม.๖ ในโรงเรียนชื่อดังของจังหวัดใกล้ๆ กรุงเทพฯ ชีวิตจอมก็เหมือนเพื่อนๆ รุ่นเดียวกัน เรียนหนังสือ แหกกับเพื่อนทางอินเทอร์เน็ต เล่นเกมบ้าง ช้อมดนตรีกับเพื่อนๆ ขอบรวมกลุ่มกับเพื่อนมองและแซวสาว ๆ

จอมและเพื่อนๆ เริ่มคิดเรื่องเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย จอมจึงขอพ่อแม่ไปเรียนกวดวิชาที่กรุงเทพฯ ในวันเสาร์อาทิตย์ และที่โรงเรียนกวดวิชานี้เอง จอมได้เจอกับ “แป้ง” สาวน้อยที่เรียนกวดวิชาห้องเดียวกัน จอมแอบมองแป้งมา ๒ อาทิตย์ และเป็น ๒ อาทิตย์ที่รู้สึกกระวนกระวาย กลับไปเรียนหนังสือ ก็ได้แต่นึกถึงหน้าแป้ง จนเพื่อนๆ แซว

อาทิตย์ถัดมาจอมตัดสินใจเดินเข้าไปทำความรู้จักแป้ง และพบว่าคุยกันถูกคอ แป้งสนใจเพลงและดนตรีเหมือนๆ กัน จอมขอเบอร์โทรและชวนไปกินไอศกรีมหลังเลิกเรียนทั้งสองวัน เสาร์อาทิตย์นั้นจอมรู้สึกโล่งสบายใจ และคิดว่าตัวเองกำลังมีความรัก

คำถาม

๑. วัยรุ่นชายรู้สึกอย่างไร เวลามีความรัก และจะแสดงออกอย่างไรบ้าง
๒. ในกรณีของจอม นักเรียนคิดว่าเมื่อถึงเสาร์อาทิตย์ถัดไป จอมอยากให้เป็นอย่างไร
๓. นักเรียนคิดว่า “แป้ง” รู้สึกและคิดเหมือนหรือต่างจาก “จอม” อย่างไร
๔. นักเรียนคิดว่าเรื่องนี้จะดำเนินต่อไปอย่างไร

๑๔๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

เรื่องของจอม ตอนที่ ๒

จอมและแป้ง เจอกันทุกเสาร์อาทิตย์นับจากนั้น ระหว่างอาทิตย์ ทั้งสองคนโทรคุยหรือ
แชทกันทุกวัน จอมตั้งหน้าตั้งตารอวันเสาร์อาทิตย์ เพื่อจะได้เจอแป้ง และทุกเสาร์อาทิตย์
หลังเลิกเรียนกวาดวิชา ก็จะไปเดินเล่น ดูหนังด้วยกัน ความสัมพันธ์ของทั้งสองใกล้ชิดกัน
มากขึ้น และเป็นที่รู้จักกันของเพื่อนๆ ของทั้งสองฝ่าย

ช่วงปิดเทอมเดือนตุลา จอมขอพ่อกับแม่มาอยู่กรุงเทพฯ เพื่อเรียนกวาดวิชา โดยพักอยู่
กับอาซึ่งมือพาร์ทเมนท์ใกล้ๆ ที่เรียนพิเศษ

ในช่วงวันหยุดติดกันสามวัน อาของจอมไปเที่ยวต่างจังหวัด จอมจึงชวนแป้งมาอ่าน
หนังสือกันที่อพาร์ทเมนท์ ทั้งสองคนนัดเจอกันทั้ง ๓ วัน

วันแรกทั้งจอมและแป้งรู้สึกขัดเขินนิดหน่อย เมื่ออยู่ตามลำพัง ทั้งสองคนพยายามจะ
ชวนกันอ่านหนังสือ ตกเย็นก่อนที่จอมจะไปส่งแป้งกลับบ้าน จอมขอหอมแก้ม แป้งยิ้ม
อายๆ แต่ก็ไม่ได้ว่าอะไร

วันที่สอง.....

คำถาม

๑. ในสถานการณ์แบบนี้ นักเรียนคิดว่า “จอม” คิดอะไร และ “แป้ง” คิดอะไร
๒. นักเรียนคิดว่ามีโอกาสมากน้อยเพียงใดที่ทั้งสองคนจะเกิดการสัมผัสเนื้อตัวกันมากกว่านี้ เพราะเหตุใด
๓. นักเรียนคิดว่าในสถานการณ์แบบนี้ วัยรุ่นจะคิดเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ หรือ
ป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีหรือไม่หากมีเพศสัมพันธ์ คิด/ไม่คิดเพราะเหตุใด
๔. นักเรียนคิดว่า จะเกิดอะไรขึ้น แป้งจะยังมาหาจอมหรือไม่ และเรื่องราวต่อไปจะ
เป็นอย่างไร

เรื่องของจอม ตอนที่ ๓

วันที่สอง.... แบ่งมาถึงแต่เช้า ทั้งจอมและแบ่งพยายามอ่านหนังสือ สลับกับดูซีดีคอนเสิร์ตด้วยกัน จอมพยายามนั่งใกล้ๆ และค่อยๆ โอบแบ่งขณะนั่งดูซีดีด้วยกัน จอมรู้สึกดีมาก และอยากใกล้ชิดแบ่งให้มากขึ้น ด้วยความรู้สึกดีๆ ที่มีต่อกันและบรรยากาศใกล้ชิด สุดท้ายทั้งสองคนก็มีเพศสัมพันธ์กัน โดยไม่ได้ป้องกัน เพราะไม่มีใครคิดเรื่องนี้จึงไม่ได้เตรียมตัว และแบ่งบอกว่าตัวเองอยู่ในช่วงระยะปลอดภัย

ขณะเดินไปส่งแบ่งที่บ้าน จอมคิดว่าแบ่งจะรู้สึกอย่างไร และพรุ่งนี้ซึ่งจะมีเวลาอยู่ด้วยกันอีก ๑ วัน แบ่งจะมาอีกไหม

คำถาม

๑. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใด ทั้งจอมและแบ่ง จึงไม่ได้คิดและเตรียมเรื่องการป้องกัน
๒. นักเรียนคิดว่า ความรู้สึกของจอมและแบ่ง เป็นอย่างไร
๓. นักเรียนคิดว่า ทั้งสองคนจะคิดเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและการป้องกันใหม่ ใครน่าจะเป็นคนคิด เพราะเหตุใด
๔. นักเรียนคิดว่า เรื่องจะดำเนินต่อไปอย่างไร

เรื่องของจอม ตอนที่ ๔

จอมโทรหาแบ่งคืนนั้น และอดถามไม่ได้ว่า แบ่งจะยังคงมาหาจอมวันรุ่งขึ้นใช่ไหม แบ่งยืนยันว่าจะไป และบอกจอมว่า ก็อีกไม่กี่วันก็จะเปิดเทอมแล้ว จอมก็ต้องกลับไปเรียน และทั้งจอมและแบ่งก็ต้องอ่านหนังสือเพื่อจะทำคะแนนให้เข้ามหาวิทยาลัยในคณะเดียวกันให้ได้ เทอมหน้าไม่รู้จะได้เจอกันบ่อยแค่ไหน จอมโล่งใจ และนอนไม่ค่อยหลับทั้งคืน ด้วยความรู้สึกปนๆ กันระหว่างความรู้สึกใจหายที่เปิดเทอมจะได้เจอแบ่งน้อยลง และความตื่นเต้นที่จะได้เจอและใช้เวลากับแบ่งทั้งวันในวันถัดมา

ทั้งสองคนมีอะไรกันอีกในวันถัดมา และมีโดยไม่ป้องกันเหมือนเดิม

ในวันที่จอมจะกลับบ้าน ทั้งสองคนสัญญาว่าจะโทรหากันทุกคืน และจะตั้งใจอ่านหนังสือเพื่อเข้ามหาวิทยาลัยให้ได้

จอมและแบ่งโทรคุยกันสม่ำเสมอทุกวัน และในคืนหนึ่ง แบ่งโทรมาพร้อมเสียงสะอื้น บอกจอมว่าแบ่งตั้งครรภ์และไม่รู้จะทำอย่างไรดี

คำถาม

๑. นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดทั้งจอมและแบ่ง ก็ยังไม่ใช้ถุงยางในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งต่อมา
๒. นักเรียนคิดว่า จอมรู้สึกอย่างไร เมื่อรับโทรศัพท์ที่แบ่งบอกว่าตนเองตั้งครรภ์
๓. ในฐานะวัยรุ่นแบบจอม คิดว่าจอมจะคิดถึงเรื่องอะไรบ้าง เมื่อรู้ว่าว่าแฟนตัวเองตั้งครรภ์
๔. นักเรียนคิดว่า จอมมีทางเลือกอะไรบ้างในขณะนี้
๕. ในทางเลือกทั้งหลายที่มี นักเรียนมีความเห็นว่า จอมควรเสนอทางเลือกใดให้กับแบ่ง

สิ่งสำคัญในการเรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์
เรื่องความรักใคร่
คือทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนต้องเรียนรู้
ที่จะพูดความจริง เรียนรู้กันและกัน
และเรียนรู้ไปตลอดชีวิต

จากการเสวนา
“เรื่องรัก เรื่องใคร่ เรื่องที่ต้องเรียนรู้”

แผนการเรียนรู้ที่ ๗
ขอชื่อความ
ปลอดภัย

แผนการเรียนรู้ที่ ๗

ขอข้อความปลอดภัย

สาระสำคัญ

ทัศนคติและค่านิยมของสังคมในเรื่องเพศ โดยเฉพาะต่อเรื่องวิถีชีวิตทางเพศของวัยรุ่น อาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงข้อมูลความรู้และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้วัยรุ่นปลอดภัยจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และการติดเชื้อเอชไอวี

จุดประสงค์

๑. วิเคราะห์ผลกระทบของความคิดเห็นที่หลากหลายของคนในสังคมต่อการจัดบริการอุปกรณ์คุมกำเนิดและการป้องกันให้วัยรุ่น
๒. ระบุทางเลือกสำหรับวัยรุ่นในการป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์และการติดเชื้อเอชไอวี
๓. บอกแหล่งบริการที่วัยรุ่นสามารถขอข้อมูลและอุปกรณ์เพื่อการป้องกัน

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. ตัวอย่างอุปกรณ์คุมกำเนิด

๑๔๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

การเตรียมการ

ผู้ดำเนินกิจกรรมให้การบ้านล่วงหน้า โดยขออาสาสมัคร ๓ กลุ่ม และมอบหมายงานล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมนำเสนอในคาบ ตามรายละเอียดดังนี้

หมายเหตุ กรณีสถานศึกษาไม่ได้แจ้งผู้ปกครองให้ทราบว่าจะมีการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตั้งแต่ก่อนเปิดหรือต้นปีการศึกษา ผู้ดำเนินกิจกรรมควรชี้แจงวัตถุประสงค์และทำความเข้าใจร่วมกับผู้เรียนให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนมั่นใจและสามารถอธิบายแก่ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่คนอื่นๆ ที่อาจสงสัยหรือไม่เข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของแผนการเรียนรู้

๑๘๗

แผนการเรียนรู้ที่ ๗ ขอความช่วยเหลือจาก

การบ้าน

กลุ่มแรก:

ขออาสาสมัคร ๖ คน (หญิง ๓ ชาย ๓) ไปหาซื้ออุปกรณ์คุมกำเนิดที่ร้านขายยา ร้านค้า หรือขอที่สถานบริการสาธารณสุข โดย

- หญิง ๑ คน ชาย ๑ คน ซื้อยาเม็ดคุมกำเนิด
- หญิง ๑ คน ชาย ๑ คน ซื้อยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน
- หญิง ๑ คน ชาย ๑ คน ซื้อถุงยางอนามัย

กลุ่มสอง:

ขออาสาสมัคร ๑๐ คน (หญิง ๕ ชาย ๕) สัมภาษณ์ความคิดเห็นในประเด็น “เห็นด้วยหรือไม่ กับการจัดบริการเรื่องถุงยางและยาคุม ให้วัยรุ่นรับรู้ว่าและเข้าถึงได้ง่าย”

- หญิง ๑ ชาย ๑ ถามความเห็นจาก “พ่อ”
- หญิง ๑ ชาย ๑ ถามความเห็นจาก “แม่”
- หญิง ๑ ชาย ๑ ถามความเห็นจาก “ครูในโรงเรียน” (ยกเว้นครูเพศศึกษา)
- หญิง ๑ ชาย ๑ ถามความเห็นจาก “คนขายยาที่ร้านขายยา”
- หญิง ๑ ชาย ๑ ถามความเห็นจาก “ผู้ให้บริการสาธารณสุข”

กลุ่มสาม:

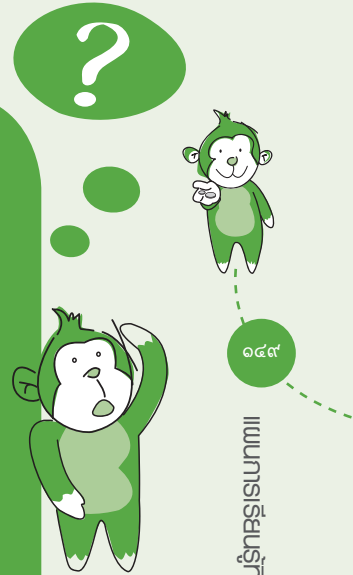
ขออาสาสมัคร ๖ คน (หญิง ๓ ชาย ๓) รวบรวมสื่อต่างๆ ที่สะท้อนให้เห็น เรื่องการใช้/ไม่ใช้การคุมกำเนิด/การป้องกันโรคในวัยรุ่น เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ การโฆษณา การรณรงค์ ฯลฯ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม “ขอซื้อความปลอดภัย” ว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิดเห็นของคนในสังคมที่มีต่อเรื่องการคุมกำเนิด และวิธีการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยในการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น โดยการลงไปหาซื้อ สอบถามความคิดเห็นของบุคคลและสำรวจสิ่งที่ปรากฏในสื่อ (๓ นาที)
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้อาสาสมัครที่ไปทดลองซื้อยาเม็ดคุมกำเนิด ยาคุมกำเนิดฉุกเฉิน และถุงยางอนามัย เล่าบรรยายภาคในการไปซื้ออุปกรณ์เหล่านั้นให้เพื่อนๆ ฟังว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง และตัวเองรู้สึกอย่างไร (๒๐ นาที)
๓. จากนั้น ให้ตัวแทนกลุ่มอีกสองกลุ่มนำเสนอผลการสำรวจของตนตามโจทย์ที่ได้รับ คือ
 - ความคิดเห็นของพ่อ, แม่, ครู, คนขายยา, เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในเรื่อง “การจัดบริการเรื่องถุงยางอนามัยและยาเม็ดคุมกำเนิด ให้วัยรุ่นรับรู้และเข้าถึงได้ง่าย”
 - ภาพสะท้อนเรื่องการใช้/ไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด/การป้องกันโรคของวัยรุ่นในสื่อ
๔. เมื่อนำเสนอครบแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยในกลุ่มใหญ่โดยใช้คำถามชวนคิดเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ

คำถามชวนคิด

- เป็นเรื่องยากหรือง่ายหากวัยรุ่นจะหาซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดหรือถุงยางอนามัยเพื่อป้องกัน เพราะเหตุใด
- เมื่อได้ฟังความเห็นของผู้ใหญ่ในเรื่องวัยรุ่นกับการคุมกำเนิด นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร
- หากวัยรุ่นที่มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เหล่านี้แล้วไปหาซื้อ และถูกผู้ใหญ่มองในทางลบ วัยรุ่นจะรู้สึกอย่างไร จะมีผลต่อการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร
- ข่าวการตั้งครรภ์ การทำแท้ง การติดเชื้อเอชไอวี ในกลุ่มวัยรุ่นที่ปรากฏในสื่อต่างๆ นักเรียนคิดว่า มีสาเหตุสำคัญอะไรบ้างที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านั้น
- วัยรุ่นมีทางเลือกอะไรบ้างในการป้องกันไม่ให้ตั้งครรภ์หรือติดโรค
- หากตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ใครควรเป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันการตั้งครรภ์และการติดเชื้อเอชไอวี เพราะเหตุใด

๑๘๙

แผนการเรียนรู้ที่ ๓ ขอข้อความปลอดภัย

๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

- สังคมไทยมีค่านิยมที่เป็นกรอบกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมว่า พฤติกรรมแบบใดสมควรและแบบใดไม่สมควรสำหรับแต่ละเพศ แต่ละวัย เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การพกถุงยาง เป็นต้น ซึ่งมีส่วนทำให้วัยรุ่นไม่ได้รับข้อมูลที่รอบด้าน หรือขาดโอกาสในการเรียนรู้เรื่องเพศและการป้องกันตนเองอย่างมีระบบ
- นอกจากนั้น ค่านิยมเรื่องเพศในสังคมไทยมีมาตรฐานที่แตกต่างกันระหว่างการปฏิบัติต่อหญิงและชาย ทำให้เกิดทัศนคติความเชื่อที่เห็นว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องเสียหายสำหรับฝ่ายหญิง และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงข้อมูลและการดูแลป้องกันสุขภาพทางเพศของผู้หญิง

- การป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์รวมทั้งการติดเชื้อเอชไอวี เป็นความรับผิดชอบสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นความรับผิดชอบที่แต่ละคนจะต้องดูแลสุขภาพด้วยตัวเอง คนอื่นทำแทนไม่ได้ เช่นเดียวกับการแปรงฟัน กินอาหาร เป็นต้น อีกด้านหนึ่งเป็นความรับผิดชอบร่วมของคู่รักที่จะต้องพูดคุยกันในเรื่องนี้เพื่อจัดการความสัมพันธ์ให้เป็นไปในทางที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา ป้องกันผลกระทบที่ตามมาล่วงหน้า
- การแสวงหาข้อมูลในเรื่องการคุมกำเนิดทำให้วัยรุ่นมีทางเลือกในการใช้ชีวิตอย่างผู้รู้เท่าทัน ไม่ได้หมายความว่า คนนั้นอยากมีหรือเคยมีเพศสัมพันธ์แล้ว
- ในการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์รวมทั้งการติดเชื้อเอชไอวี ทางเลือกที่เหมาะสมของแต่ละคนอาจแตกต่างกัน เช่น การช่วยตัวเอง การสัมผัสภายนอก การช่วยกันและกันให้ถึงจุดสุดยอด การใช้ถุงยางอนามัย เป็นต้น ความห่วงใยตัวเองและคู่เป็นจุดตั้งต้นในการพูดคุยกันเพื่อหาทางเลือกที่เหมาะสมในแต่ละก้าวอย่างของความสัมพันธ์

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ในชุมชนเล็กๆ การทดลองใช้อุปกรณ์คุมกำเนิดอาจเป็นเรื่องที่อาสาสมัครไม่กล้าทำ อาจหาทางออกด้วยการให้ผู้เรียนเปิดเผยวัตถุประสงค์กิจกรรมนี้หลังจากซื้อเสร็จ หรือผู้ดำเนินกิจกรรมทำจดหมายชี้แจงเพื่อให้ผู้เรียนนำติดตัวไปให้ผู้ขายดูหลังจากซื้อ หากถูกผู้ขายสงสัยหรือซักถาม ทั้งนี้ผู้ดำเนินกิจกรรมควรช่วยให้ผู้เรียนที่อาสาสมัครเกิดความรู้สึกสะดวกใจที่จะร่วมกิจกรรม

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- วิธีการส่งเสริมให้วัยรุ่นใช้ถุงยางอนามัยควรทำอย่างไร
- ยกตัวอย่างทัศนคติที่มีต่อการพกถุงยางอนามัย และอธิบายว่ามีผลกระทบอย่างไร

ข้อมูลเพิ่มเติม สำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

สุขภาพทางเพศของวัยรุ่นไทย^๑

วัยรุ่นไทยขาดโอกาสในการเรียนรู้เรื่องเพศที่ถูกต้อง ขาดโอกาสในการได้รับข้อมูลและบริการเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการ

วัยรุ่นมีความต้องการเรียนรู้เรื่องทางเพศมากกว่าวัยใดๆ และการเรียนรู้เรื่องเพศทั้งในทางที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้จะติดตัวไปจนเข้าสู่วัยต่อๆ ไป แต่คนไทยกลับมองว่าการเรียนรู้เรื่องเพศเป็นการชี้โพรงให้กระรอก ขณะที่งานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่สวนทางกับความคาดหวังของสังคม นั่นคือวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานกันมากขึ้น อายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกลดลง และไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

^๑ เรียบเรียงจากเอกสารที่จัดทำขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๓ ภายใต้โครงการรณรงค์เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ สภาประชากร อ้างอิงจากเว็บไซต์ มูลนิธิสร้างสุขภาวะผู้หญิง (สคส.) จาก www.whaf.or.th ณ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

ทัศนคติที่มองว่าเรื่องเพศไม่ใช่เรื่องที่วัยรุ่นควรเข้าไปข้องแวะ ส่งผลให้ไม่มีการจัดบริการด้านสุขภาพและข้อมูลทางสุขภาพให้แก่กลุ่มวัยรุ่น ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย และปัญหาอนามัยเจริญพันธุ์อื่น ๆ เช่น การติดเชื้อในระบบสืบพันธุ์ ที่อาจนำมาซึ่งภาวะการมีบุตรยากในอนาคต จึงเป็นปัญหาที่ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

ช่วงอายุที่เรียกว่า “วัยรุ่น” มีความแตกต่างหลากหลายไปในแต่ละสังคมวัฒนธรรม องค์การอนามัยโลกให้คำจำกัดความว่า วัยรุ่นหมายถึงกลุ่มประชากรที่มีอายุระหว่าง ๑๐ - ๑๙ ปี นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานส่วนหนึ่งใช้ช่วงอายุ ๑๕ - ๒๔ ปีเป็นตัวบ่งชี้ และในหลายกรณี ก็ขยายช่วงอายุของวัยรุ่นครอบคลุมไปถึงคนหนุ่มสาว (youth หรือ young people) ครอบคลุมช่วงอายุ ๑๐ - ๒๔ ปี ซึ่งในบทความนี้จะใช้คำจำกัดความหลังสุด คือ กลุ่มอายุ ๑๐ - ๒๔ ปี

อุปสรรคสำคัญของการมีสุขภาพทางเพศที่ดีของวัยรุ่นคืออะไร?

เราทราบกันดีว่าสังคมไทยให้เสรีภาพเรื่องเพศแก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกสังคมประณามเมื่อทำผิดบรรทัดฐานเรื่องเพศ มีความเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ที่ฝ่ายชายหนีความรับผิดชอบ และมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพราะฝ่ายชายไม่ใช้ถุงยางอนามัย สถานการณ์เช่นนี้ดำเนินต่อไปเรื่อยๆ เพราะสังคมไทยไม่รู้ว่าการมีทัศนคติว่า “เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชายแต่เป็นเรื่องเสียหายสำหรับผู้หญิง” นั้น มีผลต่อรูปแบบการเลี้ยงดูอบรมเด็กหญิงเด็กชาย (socialization) เพราะเด็กผู้ชายจะสามารถแสวงหาข้อมูลความรู้เรื่องเพศตามที่ตนเองสนใจได้อย่างอิสระมากกว่าเด็กผู้หญิง ในขณะที่เด็กผู้หญิงถูกปิดกั้นไม่ให้แสวงหาหรือแม้แต่พูดถึงเรื่องเพศ

เด็กหญิงส่วนมากในสังคมไทยได้รับการสั่งสอนว่าประจำเดือนเป็น “เลือดสกปรก” อวัยวะเพศเป็น “ของต่ำ” วงจรวัฒนธรรมการเลี้ยงดูอย่างนี้นำไปสู่การพัฒนาความรู้สึกในทางลบที่เด็กหญิงมีต่อร่างกายของตนเอง ทำให้ไม่สนใจที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องระบบร่างกายของผู้หญิงและความรู้อื่นๆ ในเรื่องเพศศึกษา ในขณะที่เดียวกัน เด็กผู้ชายได้รับการเลี้ยงดูโดยปิดกั้นการเรียนรู้เรื่องเพศน้อยมาก แต่ก็ไม่ได้รับการสั่งสอนให้มีความรับผิดชอบต่อเรื่องเพศ เด็กชายจึงเติบโตมาโดยไม่ใส่ใจเรื่องคุมกำเนิด ไม่สนใจการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เว้นแต่จะเป็นการใช้บริการจากพนักงานบริการทางเพศ ขณะเดียวกัน วัยรุ่นหญิงที่ต้องการหรือจำเป็นต้องได้รับข้อมูลและบริการด้านการคุมกำเนิดกลับไม่สามารถหาข้อมูลหรือไปใช้บริการได้ เพราะเกรงจะถูกสังคมตีตราว่ามีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

กล่าวได้ว่าความเชื่อของคนไทยในเรื่องบทบาททางเพศ เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการมีสุขภาพทางเพศที่ดีของทั้งวัยรุ่นหญิงและชาย นอกเหนือไปจากนั้น ข้อจำกัดทางฐานะเศรษฐกิจและศาสนา ยังมีส่วนทำให้โอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและบริการด้านสุขภาพทางเพศที่มีคุณภาพและปลอดภัยของวัยรุ่นน้อยลงไปอีก

วัยรุ่นเผชิญปัญหาสุขภาพทางเพศอะไรบ้าง?

ขาดข้อมูลที่ถูกต้องและบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ : การมีทัศนคติว่าวัยรุ่นเป็นวัยเรียน ไม่ควรสนใจเรื่องเพศ ส่งผลให้ไม่มีการจัดบริการด้านสุขภาพทางเพศ และการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างถูกต้องแก่วัยรุ่นทั้งหญิงและชาย ผลักดันให้วัยรุ่นรับข้อมูลเรื่องนี้จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่อาจสร้างความเข้าใจผิดให้เกิดขึ้น

วัยรุ่นหญิงเผชิญปัญหาสุขภาพทางเพศมากกว่าวัยรุ่นชาย : การอบรมเลี้ยงดูให้วัยรุ่นชายมีอิสระในการแสดงออกทางเพศมากกว่าวัยรุ่นหญิง ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงจำนวนมากเผชิญกับการเอาเปรียบทางเพศ และเผชิญกับวิกฤติในชีวิตในกรณีที่เกิดปัญหาตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ปัญหาสุขภาพของแม่และเด็กในกรณีที่มีบุตรเมื่ออายุน้อย : การศึกษาในระดับโลกพบว่าการมีบุตรในขณะที่อายุมารดาไม่ถึง ๒๐ ปี โอกาสเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของทั้งแม่และเด็กมีสูงกว่ากรณีมารดาอายุเกิน ๒๐ ปี อันเนื่องมาจากสภาพร่างกายที่ยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ (AGI, ๑๙๙๗)

การตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม : ข้อเท็จจริงที่ว่าวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานกันมากขึ้น ในขณะที่ยังไม่มียุติการคุมกำเนิดให้แก่วัยรุ่นโดยตรง จึงมีความเป็นไปได้ว่าวัยรุ่นจะเผชิญปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมกันมากขึ้น สำหรับวัยรุ่นชายที่ไม่หนีออกจากปัญหานี้ ความเสียหายร้ายแรงที่สุดที่อาจเกิดขึ้นคือแผนการในอนาคตที่ต้องเปลี่ยนไป ครอบครัวผิดหวังและเสียใจ แต่วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม อาจต้องเสียโอกาสทางการศึกษา การทำงาน ความอับอายของพ่อแม่ญาติพี่น้อง อาจต้องย้ายไปอยู่ที่อื่น แผนการชีวิตในอนาคตอาจต้องหักเหไปสู่จุดที่ร้ายแรงที่สุด

การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย : การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยเป็นปัญหาที่พบมากในสังคมที่การทำแท้งเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เพราะความต้องการบริการนั้นมีอยู่เสมอ ในขณะที่แพทย์ปริญญาไม่สามารถให้บริการได้ ช่องโหว่ตรงนี้จึงถูกเติมด้วยการให้บริการจากผู้ไม่มีความรู้ ความชำนาญ การบริการทำแท้งเท่าที่มีอยู่ในสังคมไทยจึงเป็นบริการที่ไม่สามารถรับประกันคุณภาพ ความปลอดภัย และราคาค่าใช้จ่ายได้ ในขณะที่ความเสียหายด้านสุขภาพกายและใจจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยอาจมีความร้ายแรงถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ : ข้อมูลของกองโรคเอดส์และกonganโรคระบุว่าจำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้ป่วยกonganโรคที่มีอายุระหว่าง ๑๐ - ๒๔ ปี มีกว่าร้อยละ ๑๐ ของจำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้ป่วยกonganโรคทั้งหมด สะท้อนภาพการขาดข้อมูลที่ถูกต้องและบริการด้านสุขภาพเฉพาะสำหรับวัยรุ่น และชี้ให้เห็นแนวโน้มที่วัยรุ่นจะเผชิญปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากขึ้นอีกในอนาคตเพราะผลการสำรวจและวิจัยจำนวนมากพบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคู่อรัก และไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัยไม่ว่าจะเพื่อคุมกำเนิดหรือป้องกันการติดโรค (Gray and Punpuing, ๑๙๙๙ ; Singh et al., ๒๐๐๐ ; เอแบคโพลล์, ๒๕๔๐) การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อย่างเรื้อรังยังส่งผลให้เกิดภาวะการมีบุตรยากหรือเป็นหมันตามมาอีกด้วย

ความรุนแรงทางเพศ : ความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาที่ปรากฏชัดเจนในสังคมไทยวัยรุ่นหญิงเผชิญกับปัญหาทางกายและจิตใจอันเนื่องมาจากการคุกคาม ลวนลามทางเพศ การเอาเปรียบทางเพศ การข่มขืน การล่อลวงไปค้าประเวณี การละเมิดสิทธิของคนรักเพศเดียวกันไม่ว่าจะเป็นวัยรุ่นชายหรือหญิง การเลือกปฏิบัติต่อวัยรุ่นหญิง เช่น ถูกจำกัดโอกาสทางการศึกษา การทำงาน เป็นต้น

การส่งเสริมกิจกรรมใน
และนอกห้องเรียนให้เกิดขึ้นได้จริง
ครูควรปรับทัศนคติต่อการพัฒนาผู้เรียนว่า
เด็กทุกคนมีความสามารถ
และความสนใจเฉพาะตัว
ซึ่งสามารถพัฒนาได้

จากการเสวนา
“เยาวชนเรียนรู้อะไรจากการทำกิจกรรม”

แผนการเรียนรู้ที่ ๘

ปาก
ต่อปาก

แผนการเรียนรู้ที่ ๘

ปากต่อปาก

สาระสำคัญ

การเข้าใจถึงอิทธิพลของกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่มีต่อความคิด ความเชื่อ และการกระทำของบุคคล ทำให้เข้าใจที่มา หรือพื้นฐานของชุดความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของตนเองในเรื่องต่างๆ ที่อาจเหมือนหรือต่างจากบรรทัดฐานของครอบครัว หรือสังคมก็ได้ และเรียนรู้ที่จะประเมินและเลือกรับค่านิยม คำสอนมาปฏิบัติตามอย่างผู้ที่รู้จักตนเอง เข้าใจสังคมและคนรอบข้าง

จุดประสงค์

๑. ระบุค่านิยมและการอบรมสั่งสอนของสังคมที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในช่วงวัยรุ่น
๒. วิเคราะห์ถึงผลของค่านิยมและการอบรมดังกล่าวต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น
๓. ยกตัวอย่างความขัดแย้งของคำสอน/ค่านิยมในเรื่องเพศ กับสภาพสังคมของวัยรุ่นในปัจจุบัน

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. แผ่นกิจกรรมปากต่อปาก สำหรับหญิงและชาย เท่าจำนวนผู้เรียน

๑๕๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๘

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเป็นการทบทวนสิ่งที่เราถูกบอกหรือถูกสอนในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ (๓ นาที)
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจก แผ่นกิจกรรมปากต่อปาก ให้ผู้เรียนแต่ละคน โดยให้เขียนสิ่งที่ถูกบอกถูกสอนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทั้ง ๖ เรื่องตามที่ระบุ ให้เวลา ๕ นาที
๓. จากนั้น แบ่งผู้เรียนออกเป็น ๖ กลุ่ม คณะหญิงชาย แจกกระดาษฟลิปชาร์ตให้กลุ่มละ ๑ แผ่น โดยแต่ละกลุ่มจะได้รับมอบหมาย ๑ หัวข้อ

หัวข้อสำหรับกลุ่มย่อย ๖ กลุ่ม (เลือกกลุ่มละ ๑ เรื่อง)

๑. สิ่งที่ยัยรุ่นหญิงชายถูกบอก/ถูกสอน เรื่อง “การคบเพื่อน”
๒. สิ่งที่ยัยรุ่นหญิงชายถูกบอก/ถูกสอน เรื่อง “การมีแฟนในวัยเรียน”
๓. สิ่งที่ยัยรุ่นหญิงชายถูกบอก/ถูกสอน เรื่อง “ความสัมพันธ์แบบรักเพศเดียวกัน”
๔. สิ่งที่ยัยรุ่นหญิงชายถูกบอก/ถูกสอน เรื่อง “การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน”
๕. สิ่งที่ยัยรุ่นหญิงชายถูกบอก/ถูกสอน เรื่อง “การตั้งครรภในวัยเรียน”
๖. สิ่งที่ยัยรุ่นหญิงชายถูกบอก/ถูกสอน เรื่อง “การคบและปฏิบัติตัวกับเพื่อนต่างเพศ”

ให้เวลา ๑๐ นาที ให้กลุ่มช่วยกันดังนี้

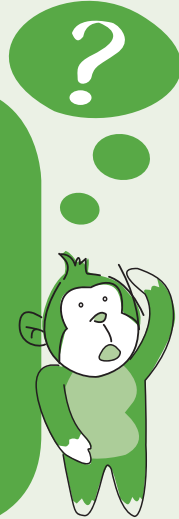
- ก. รวบรวมสรุปสิ่งที่สมาชิกแต่ละคนถูกบอกในเรื่องนั้นๆ โดยแยกหญิงชาย
- ข. ให้อภิปราย และช่วยกันตอบคำถามต่อไปนี้
 - เห็นด้วยหรือไม่กับคำบอก/คำสอนในเรื่องนั้นๆ ให้เหตุผล
 - มีข้อสังเกตอย่างไรบ้างต่อคำสอนที่สอนหญิงกับชายในเรื่องเดียวกัน
 - คิดว่ายัยรุ่นสามารถทำตามสิ่งที่ถูกบอก ถูกสอน มากน้อยเพียงไร เพราะเหตุใด
 - ในการเลือกว่าจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามค่านิยมหรือคำสั่งสอนที่ได้รับ ยัยรุ่นควรพิจารณาจากอะไรบ้าง

๔. เมื่อหมดเวลา ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายในกลุ่มของตัวเอง ให้เวลากลุ่มละ ๓ นาที
๕. เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคิด โดยใช้คำถามดังนี้

คำถามชวนคิด

- หากเรามีความเชื่อหรือค่านิยมที่แตกต่างไปจากกรอบค่านิยมที่ถูกรับรองมา เราจะทำอย่างไรเพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับผู้ใหญ่
- ถ้าเราเป็นผู้ใหญ่ สิ่งที่เราอยากบอกวัยรุ่นในเรื่องทั้ง ๖ เรื่อง คืออะไร เพราะอะไร
- หากต้องการให้วัยรุ่นตระหนัก หรือคิดในเรื่องต่างๆ ที่คุยกัน นักเรียนคิดว่าผู้ใหญ่ควรจะทำอะไรอีก

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้
 - ในแต่ละสังคม จะมีแนวปฏิบัติและค่านิยมที่เป็นบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในแต่ละรูปแบบด้วย
 - วัยรุ่น มักเป็นเป้าหมายการดูแลของผู้ใหญ่อย่างเข้มงวด เพราะถูกมองว่าเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้นในช่วงวัยรุ่น โดยเฉพาะเรื่องการคบเพื่อน การมีแฟน และการมีเพศสัมพันธ์
 - แม้กรอบค่านิยมจะถูกอ้างอิงเสมอว่าเป็นแนวทางที่คนส่วนใหญ่นิยมปฏิบัติ แต่ในความเป็นจริง หลายเรื่องก็ยากจะปฏิบัติตามเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป บางเรื่องมีการกระทำที่เปลี่ยนไปแล้ว แต่ค่านิยมเปลี่ยนตามไม่ทัน บางเรื่องค่านิยมก็เปลี่ยนไปแล้วแต่มีการกระทำของบุคคล กลุ่มคนที่ยังไม่ได้ทำตามก็มีมาก เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของสังคม เราจึงไม่ควรมองเรื่องค่านิยมว่าเป็นสิ่งหยุดนิ่งตายตัว และควรเลือกรับค่านิยมอย่างผู้ที่รู้จักแยกแยะด้วยเหตุผลว่า อะไรเหมาะสมกับเงื่อนไขของเรา

- การเรียนรู้กติกาของสังคมช่วยให้รู้ว่าเราจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไร หากข้อกำหนดของสังคมต่างจากสิ่งที่เราคิดและปฏิบัติ ก็ต้องพร้อมที่จะรับผลที่เกิดตามมาอย่างผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อการเลือกของตัวเอง

๑๖๑

|| แผนการเรียนรู้ที่ ๑ ภาคต่อปก

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- ผู้ดำเนินกิจกรรมควรช่วยกระตุ้นให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย
- ในประเด็นเรื่องรักเพศเดียวกัน หากมีทัศนคติในทางลบ หรือในเชิงล้อเลียนรุนแรง ควรให้ข้อมูลเรื่องนี้เพิ่มเติมว่าเป็นพฤติกรรมแบบหนึ่งที่เป็นไปตามความสนใจทางเพศที่คนสามารถมีแตกต่างกันตามธรรมชาติ ซึ่งไม่ได้ถือเป็นการเบียดเบียนหรือเป็นการผิดปกติใดๆ
- ประเด็นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ควรระวังและหลีกเลี่ยงการใช้ทัศนคติในเชิงตัดสินคุณค่า เพราะอาจมีผู้เรียนบางคนที่มีประสบการณ์ดังกล่าว และหากต้องการเสริม ควรเน้นเรื่องผลที่ตามมาจากการมีเพศสัมพันธ์และวิธีการป้องกัน รวมทั้งการชี้ให้เห็นว่า การเลือกมีหรือไม่มีเพศสัมพันธ์ เป็นทางเลือกเสมอไม่ได้ขึ้นกับว่าผู้นั้นเคยหรือไม่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน

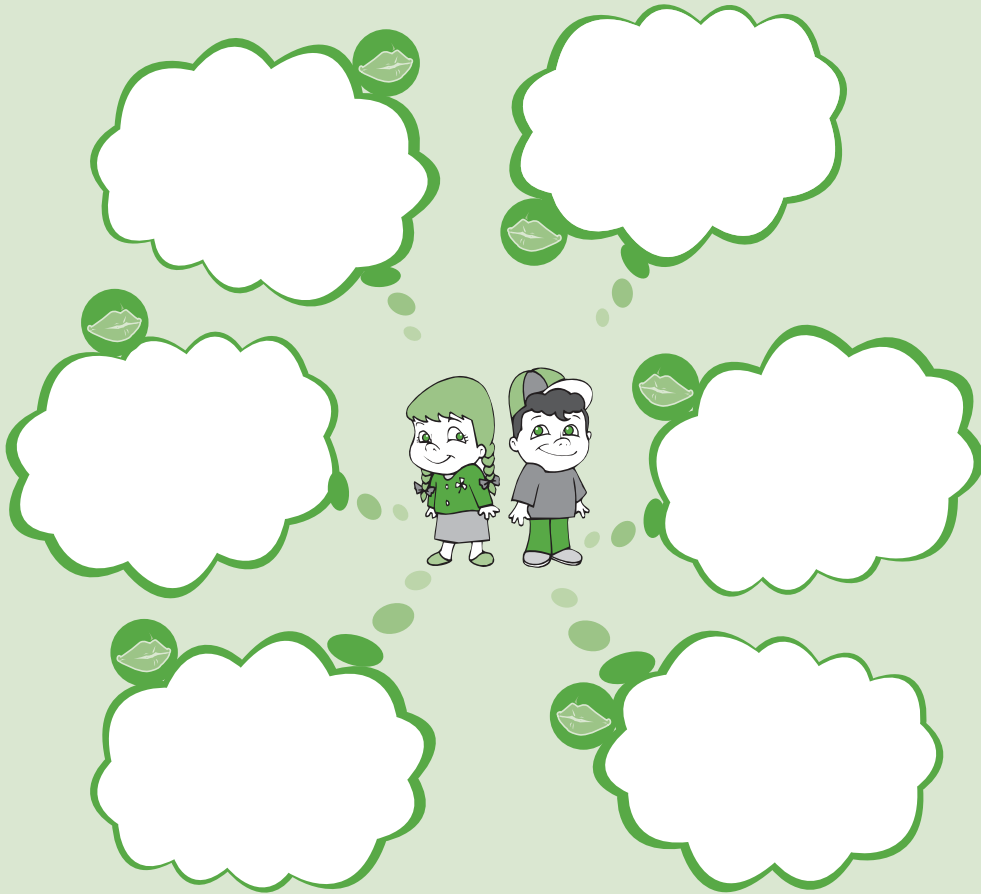
การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- “ผู้ชายเป็นช่างทำหน้า ผู้หญิงเป็นช่างทำหลัง” สะท้อนภาพลักษณ์และความคาดหวังต่อผู้ชาย และผู้หญิงอย่างไร ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้ชายและผู้หญิงอย่างไร
- เสนอสุภาษิตหรือข้อความสั้นๆ ที่จดจำได้ง่าย ที่จะช่วยให้วัยรุ่นคำนึงถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

แผนกิจกรรม: ปากต่อปาก

๑๖๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

แผนการเรียนรู้ที่ ๙

ฉันคิด

เธอคิด

แผนการเรียนรู้ที่ ๙

ฉันคิด เธอคิด

สาระสำคัญ

ทัศนคติในเรื่องเพศ ส่งผลต่อการปฏิบัติตัว และการตัดสินใจในเรื่องสัมพันธ์ภาพ และเรื่องพฤติกรรมทางเพศ รวมทั้งการป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี การเรียนรู้มุมมองและค่านิยมที่แตกต่างกันของหญิงชาย จะช่วยให้เกิดการสื่อสารในเรื่องการมีความสัมพันธ์ที่มีความรับผิดชอบและปลอดภัย

จุดประสงค์

๑. อธิบายความเหมือนและความต่างทางความคิดของชายและหญิงเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ การป้องกันการตั้งครรภ์และการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี
๒. ระบุค่านิยมในสังคมที่ส่งผลต่อโอกาสเสี่ยงและเป็นอุปสรรคในการป้องกันตนเองของหญิงชาย
๓. ยกตัวอย่างการสื่อสารของคู่รักเพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่รับผิดชอบและปลอดภัย

อุปกรณ์ สื่อ และการเตรียมการ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. แผ่นกิจกรรม ฉันทิต เธอคิด สำหรับผู้เรียนทุกคน และเผื่อไว้สำหรับคำตอบของกลุ่มย่อย
๓. เตรียมเขียนคำถาม “ฉันทิต เธอคิด” บนกระดาษฟลิปชาร์ต หรือบนกระดาน เพื่อใช้ในการอภิปรายกลุ่มใหญ่

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรม “ฉันทิต เธอคิด” ว่าเป็นการสำรวจทัศนคติและมุมมองในเรื่องเพศของตนเองและเพื่อนๆ การฝึกจับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งการวิเคราะห์ผลของทัศนคติในเรื่องเพศที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมทางเพศของบุคคล (๓ นาที)
๒. แจกแผ่น “ฉันทิต เธอคิด” ให้ผู้เรียนทุกคน ให้เวลาทำ ๕ นาที
๓. จากนั้น แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละไม่เกิน ๗ คน ให้แผ่นคำตอบเปล่าสำหรับกลุ่มๆ ละ ๑ แผ่น ให้กลุ่มหาตัวแทนเพื่ออ่านคำถามทีละข้อ และให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นตามคำตอบของตัวเอง จากนั้นให้กลุ่มอภิปรายเพื่อหาคำตอบของกลุ่ม ให้แต่ละคนอภิปรายโดยใช้เหตุผลเพื่อให้เกิดการยอมรับด้วยกัน จนได้คำตอบของกลุ่มทุกข้อ พร้อมเหตุผล (๑๕ นาที)
๔. เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรม อ่านคำถามทีละข้อและถามความเห็นจากทุกกลุ่ม จดคำตอบแสดงจำนวนของกลุ่มที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยลงในแต่ละข้อ พร้อมถามเหตุผล จนครบทุกข้อ
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถามชวนคิด ดังนี้

คำถามชวนคิด

- คำตอบของกลุ่ม เหมือนหรือต่างจากคำตอบของแต่ละคนอย่างไร รู้สึกอย่างไรหากเราคิดเห็นต่างจากคำตอบของกลุ่ม
- แต่ละกลุ่มใช้วิธีใดในการหาคำตอบร่วมของกลุ่ม เป็นเรื่องง่ายหรือยาก
- ถ้าจะชวนแฟนคุยในเรื่องเหล่านี้ และให้เห็นตรงกัน คิดว่าเป็นเรื่องยากหรือง่าย เมื่อเทียบกับการคุยกับเพื่อน
- ความเห็นในข้อใด ที่หญิงชายให้คำตอบต่างกันอย่างชัดเจน คิดว่าเป็นเพราะเหตุใด และจะส่งผลอย่างไรบ้าง

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้
- การสำรวจความคิดและทัศนคติของตนเองในเรื่องความสัมพันธ์และเรื่องเพศ รวมทั้งการรับฟังทัศนคติที่แตกต่าง ทำให้เราได้เรียนรู้ถึงมุมมองและความเข้าใจที่แตกต่างในเรื่องเดียวกัน
 - ตัวอย่างประเด็นในกิจกรรมนี้ สะท้อนให้เห็นว่าในเรื่องเพศบางเรื่อง หญิงชายอาจมีความเห็นหรือมีทัศนคติที่ต่างซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำ และความคาดหวังต่ออีกฝ่ายต่างกันด้วย
 - ความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ใช่เรื่องผิดหรือถูก และอาจเปลี่ยนแปลงได้ เพราะขึ้นอยู่กับการศึกษา ประสบการณ์ที่ผ่านพบ และสภาพแวดล้อมของแต่ละคน การยอมรับฟังและเคารพความเห็นที่แตกต่าง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเปิดใจในการอยู่ร่วมกัน
 - ค่านิยมเรื่องเพศที่ปฏิบัติต่อหญิงชายต่างกัน อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงมากกว่าการส่งเสริมความปลอดภัย เช่น เห็นเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ชายจะมีประสบการณ์ทางเพศ ในขณะที่ผู้หญิงไม่ควรแสดงความสนใจในเรื่องเพศ การพูดคุยเรื่องเพศอย่างเปิดเผยระหว่างคู่เป็นเรื่องไม่งาม หรือการมองดูขยาดเป็นสัญลักษณ์ของการมีประสบการณ์ทางเพศ เป็นต้น

- การสื่อสารระหว่างคู่รัก เพื่อทำความเข้าใจความคิดและทัศนคติในเรื่องเพศ จะนำไปสู่การเรียนรู้กันและกัน และช่วยกันดูแลรับผิดชอบสุขภาพและชีวิตของตนเองและคู่ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- กิจกรรมนี้ต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดของผู้เรียนโดยการป้อนคำถามให้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าหญิงชายคิดในเรื่องเดียวกันด้วยมุมมองที่เหมือนและต่างกันอย่างใด (ไม่จำเป็นว่าผู้ชายกับผู้หญิงต้องคิดต่างกันทุกเรื่อง) และใช้คำถามชวนให้ **คิดต่อ** ไปอีกว่ามุมมองที่ต่างกันนำไปสู่การคิดเรื่องเพศและการป้องกันอย่างไร ให้ **เน้นที่มา-ที่ไปว่าความคิดอย่างนี้มาจากอะไร คิดอย่างนี้จะนำไปสู่อะไร**

เช่น หากยอมรับได้ถ้ารู้ว่าแฟนเคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีอย่างไร จะคุยกับแฟนเรื่องการป้องกันหรือไม่ เพราะเหตุใด หากรับไม่ได้ จะคุยกับแฟนอย่างไร และเราจะรู้ได้อย่างไรว่าแฟนเคยมีหรือไม่ หรือ

หากคิดว่าเป็นเรื่องยากที่ผู้หญิงจะคุยกับแฟนเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ผู้หญิงคนนั้นจะมีความเสี่ยงอะไรบ้าง และจะปลอดภัยได้อย่างไร หากคิดว่าเป็นเรื่องง่าย คิดว่าผู้ชายจะรู้สึกอย่างไรหากผู้หญิงเป็นฝ่ายเริ่มคุย คิดว่าการคุยกันจะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยได้ทุกครั้งหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น

- ควรหลีกเลี่ยงการบอกว่า ความคิดใดถูกหรือผิด เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นที่แท้จริงและกลายเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และผู้เรียนก็ไม่มีโอกาสได้รู้ทัศนคติของเพื่อนร่วมวัยตามจุดประสงค์ของกิจกรรม ผู้ดำเนินกิจกรรมมีวิสัยทัศน์และประสบการณ์ชีวิตต่างจากผู้เรียน ย่อมมีทัศนคติและค่านิยมที่ยึดถือไว้ แต่ก็ไม่ควรนำความหวังดีและค่านิยมส่วนบุคคลไปตัดสินหรือตีกรอบให้กับผู้เรียน บทบาทของผู้ดำเนินกิจกรรมคือกระตุ้นให้คิดต่อว่า การคิดแต่ละแบบ อาจส่งผลอย่างไรบ้าง
- จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาก็เพื่อให้เยาวชน “มีสัมพันธภาพทางเพศอย่างเท่าทัน หากไม่เอาก็มีเพศสัมพันธ์ก็สามารถบอกและยืนยันความต้องการของตนเองได้อย่างมั่นใจ หรือหากเลือกตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ก็ต้องเป็นเพศสัมพันธ์ที่อยู่บนความรับผิดชอบต่อ

กันและกัน และเป็นเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย” จุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้ไม่อาจบรรลุได้ด้วยการสั่งสอนหรือห้ามปราม หากแต่เราต้องช่วยให้วัยรุ่นมีข้อมูลที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และได้รับการพัฒนาวิคิดให้รู้เท่าทันตัวเองและสังคม เพื่อที่จะสามารถหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดได้ด้วยตัวเอง

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- “การส่งเสริมให้พกถุงยางอนามัยและถือเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับทุกคน” มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร จงอธิบาย
- วิธีการส่งเสริมให้วัยรุ่นตระหนักถึงการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและกล้าสื่อสารเรื่องเพศกับคนรักควรทำอย่างไร

บันทึก เธอคิด

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเห็นของตนเอง และเขียนเหตุผลประกอบ

คำถาม	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
๑. ฉันรับได้ถ้ารู้ว่าแฟนเคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน			
๒. เป็นเรื่องง่ายที่ผู้หญิงสมัยนี้จะพกถุงยางอนามัย			
๓. เป็นเรื่องธรรมดาถ้าวัยรุ่นผู้ชายจะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงมากกว่า ๑ คน			
๔. คู่รักของฉันวันนี้จะเป็นคนที่ฉันแต่งงานด้วยในอนาคต			
๕. เป็นเรื่องง่ายที่ผู้หญิงจะคุยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยกับแฟน			
๖. ถือเป็นเรื่องแปลกถ้าหนุ่มสาวสมัยนี้เรียนจบแล้วยังไม่แต่งงาน			

๑๖๙

แผนการเรียนรู้อ่านเขียน
๑๖๙ ๑๖๙ ๑๖๙

ไม่ใช่เฉพาะแต่วัยรุ่น
ที่มีปัญหาท้องแล้วทำแท้ง
ผู้ใหญ่ก็มีปัญหานี้
เพราะปัญหาท้องแท้งเกิดขึ้นได้กับผู้หญิงทุกคน
ถึงแม้จะวางแผนชีวิต
และป้องกันตนเองอย่างรอบคอบแล้ว

จากการเสวนา
“ท้อง แท้ง ความรุนแรงทางเพศ”

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐

อยากรู้
คิดอะไรอยู่

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐

อักษารู้ คิดอะไรอยู่

สาระสำคัญ

เมื่อมีความสัมพันธ์ต่อกัน การปฏิบัติตัวหรือการแสดงออกต่อกันควรอยู่บนฐานของการให้เกียรติกันและกัน ทั้งนี้ การแสดงออกบางอย่าง อาจถูกตีความ ถูกคาดหวัง หรือเข้าใจเจตนาแตกต่างไปจากสิ่งที่คนกระทำตั้งใจ การสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกัน การถามหรือบอกความรู้สึกของแต่ละฝ่ายจะช่วยให้ไม่เกิดความเข้าใจหรือความคาดหวังที่ผิดๆ และยังช่วยเตรียมการป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้

จุดประสงค์

๑. ระบุสาเหตุที่ทำให้คนสองคนเข้าใจต่างกัน ในเรื่องเดียวกัน
๒. บอกสถานการณ์หรือการแสดงออกที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ
๓. บอกวิธีการจัดการหากพบตนเองอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. บัตรสถานการณ์ต่างๆ เตรียมใส่ซองไว้ เพื่อให้แต่ละกลุ่มเลือก
๓. กระดาษเอสี่ เท่าจำนวนผู้เรียน (ให้ผู้เรียนตัดกระดาษเป็น ๖ ส่วนเท่าๆ กัน เพื่อใช้เขียนคำตอบ ๖ ข้อ)

๑๗๓

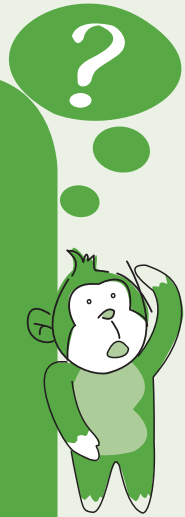
ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่า เป็นการเรียนรู้ถึงการแสดงออกและความคาดหวังในความสัมพันธ์ของแต่ละเพศที่อาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ เพื่อให้เข้าใจกันและกันมากขึ้นและเพื่อให้รู้ว่าควรจะต้องตัดสินใจอย่างไรหากอยู่ในเหตุการณ์แบบนั้น
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๖ กลุ่ม โดยแยกเป็นกลุ่มชายล้วน หญิงล้วน (ไม่จำเป็นต้องมีจำนวนกลุ่มชายหญิงเท่ากัน) แจกกระดาษเอสี่ ให้ผู้เรียนคนละ ๑ แผ่น และบอกให้ตัดกระดาษเป็น ๖ ส่วนเท่าๆ กัน สำหรับเขียนคำตอบในแต่ละรอบ ให้กลุ่มหญิงเขียนอักษร “ญ” และกลุ่มชายเขียนอักษร “ช” ไว้ที่มุมกระดาษด้านขวาทั้ง ๖ แผ่น
๓. จากนั้น ชี้แจงกติกาว่า กิจกรรมนี้เป็นการคิดเรื่องต่อจากเหตุการณ์หนึ่งๆ ว่าจะเป็นแบบใดได้บ้าง โดยที่ไม่จำเป็นต้องคิดเหมือนกัน และไม่มีแบบไหนถูกหรือผิด แต่ให้ทุกคนบอกตามความคิด ความรู้สึกของตนเอง (ควรสาธิตการเล่นหนึ่งรอบ)
๔. เริ่มเล่น โดยให้กลุ่มแรกหยิบบัตรคำขึ้นมา ๑ ใบ จากซอง แล้วอ่านให้เพื่อนทั้งห้องได้ยิน จากนั้นให้ทุกคนเขียนคำตอบลงในกระดาษของตนเอง โดยตอบคำถาม ๒ ข้อ (ให้เวลาตอบคำถามละ ๒ นาที)
 - แปลความหมายการกระทำนั้นว่าอย่างไร
 - คิดว่าเหตุการณ์ต่อจากนั้นจะเกิดอะไรขึ้นได้บ้าง
๕. เมื่อเขียนเสร็จแล้ว ให้แต่ละกลุ่มรวบรวมคำตอบให้กับกลุ่มที่เป็นคนอ่านบัตรคำนั้นๆ เก็บไว้ก่อน
๖. ให้กลุ่มต่อไปจับบัตรคำ และให้ทุกคนตอบเหมือนข้อแรก จนครบทั้ง ๖ กลุ่ม

๗. จากนั้นให้เวลาแต่ละกลุ่มรวบรวมคำตอบลงในกระดาษฟลิปชาร์ต โดยให้แยกคำตอบหญิงชาย เพื่อนำเสนอกับกลุ่มใหญ่ ให้เวลาในการรวบรวมคำตอบ ๕ นาที และนำเสนอกลุ่มละ ๒ นาที
๘. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนวิเคราะห์คำตอบที่เห็น ว่ามีความแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไรบ้างระหว่างคำตอบของผู้ชายและผู้หญิง และใช้คำถามชวนคิด ดังนี้

คำถามชวนคิด

- ผู้ชายกับผู้หญิงให้ความหมายในแต่ละสถานการณ์เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- หากคนคู่นั้นเห็นต่างกัน คิดว่าจะส่งผลอย่างไร
- จะรู้ได้อย่างไรว่าอีกฝ่ายคิดหรือคาดหวังอะไรจากพฤติกรรมการแสดงออก
- หากเราเข้าใจผิด หรือไม่รู้ความคาดหวังของอีกฝ่าย อาจทำให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง
- ถ้าคิดว่าเหตุการณ์จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ใครควรเป็นคนเตรียมการป้องกัน
- ถ้าไม่ได้ป้องกัน สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ได้หรือไม่ เพราะอะไร
- จากกิจกรรมนี้ ถ้าต้องการบอกให้อีกฝ่ายรู้ว่าตัวเองคิดอะไรไว้ จะทำได้หรือไม่ เพราะอะไร และจะบอกอย่างไร

๙. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

- คนสองคนอาจให้ความหมายต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกหนึ่งๆ ต่างกัน ทำให้เกิดความคาดหวังที่ต่างกันด้วย การพูดคุยกันอย่างเปิดเผยเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้อีกฝ่ายรู้ว่าเราต้องการกำหนดขอบเขตความสัมพันธ์ไว้ที่ใด อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องจัดการตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน
- พฤติกรรมบางอย่าง อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้วางแผน ซึ่งอาจเกิดได้โดยที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งคู่ไม่ได้ตั้งใจ หากเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการให้เกิดขึ้น ต้องกล้าที่จะบอกความรู้สึกของตนเองโดยต้องคำนึงถึงความพร้อม ความปลอดภัย และผลที่จะตามมา และต้องไม่เป็นการบังคับอีกฝ่ายให้ทำตามความต้องการของตนเอง

๑๗๕

แผนการเรียนรู้ ๑๑ อักษร กิตติคุณ
ผู้สอน: ดร. วิชาญ วิชาญ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้ดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน รวมทั้งเทคนิคการใช้คำถามโดยเน้นว่าฝ่ายชาย/ฝ่ายหญิงคิดอย่างไร มากกว่าการถามเน้นเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ผู้ดำเนินกิจกรรมไม่ควรแสดงท่าทีตัดสินคำตอบของผู้เรียน แต่ใช้การตั้งคำถามต่อ โดยให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือเห็นแตกต่างจากคำตอบที่ปรากฏ หรือถามให้ผู้เรียนคิดต่อว่า อยากให้เหตุการณ์เป็นแบบนั้นๆ หรือไม่ เพราะอะไร

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- เห็นด้วยหรือไม่กับคำพูดว่า “ผู้หญิง ผู้ชาย ไม่ควรอยู่ด้วยกันสองต่อสอง” เพราะอะไร
- หากอยู่ในสถานการณ์ที่กำลังจะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่ตัวเรารู้สึกไม่พร้อม หรือมีความกังวลใจกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นภายหลัง เราจะมีวิธีการจัดการอารมณ์ตัวเองอย่างไร

บัตรคำ “อยากรู้ กิดอะไรอยู่”

(เขียน ๑ ข้อต่อ ๑ บัตรคำ)

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรประเมินเวลา และจำนวนผู้เรียนในแต่ละครั้ง ว่าควรใช้บัตรคำ (บัตรสถานการณ์) กี่ใบ (ในกิจกรรมระบุให้แบ่งผู้เรียนเป็น ๖ กลุ่ม - ใช้บัตรคำ ๖ ใบ) และสามารถปรับเปลี่ยนสถานการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนได้

ในการเตรียมการ ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจเตรียมบัตรคำให้พอดีกับจำนวนกลุ่ม หรือเตรียมให้มากกว่าจำนวนกลุ่มก็ได้ เพื่อให้จับฉลาก หรือหากมีเวลา อาจให้เล่นมากกว่า ๑ บัตรต่อ ๑ กลุ่มก็ได้

- นัดเจอหน้าครั้งแรกหลังจากแชททางอินเทอร์เน็ตสองอาทิตย์
- ขวนไปดูหนังสองต่อสอง
- ขวนไปงานปาร์ตี้ที่บ้านเพื่อนด้วยกัน
- ขวนซ้อนท้ายมอเตอร์ไซด์เพื่อพาไปส่งบ้าน
- ขวนไปที่บ้านตอนไม่มีใครอยู่
- โทรศัพท์หาทุกวัน
- ไปเที่ยวผับด้วยกัน
- หอมแก้มตอนไม่มีใครเห็น
- ได้อยู่ด้วยกันสองคนทั้งวัน
- หนุนตักกันเมื่อมีโอกาส
- ขอเบอร์โทรศัพท์
- เริ่มจับมือ จูมมือ เวลาเดินข้ามถนน

๑๗๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- แอบค้นกระเป๋าแฟน เห็นถุงยางอนามัย
- ขวนไปค้างบ้านเพื่อนเพื่อดูหนังสือ
- โอบเอว โอบไหล่ เวลาไปไหนด้วยกัน
- ขวนไปเที่ยวต่างจังหวัดสองคน
- ขวนไปคาราโอเกะตอนกลางคืน

๑๗๗

ผู้สอน: อ.ดร. อธิชา วัฒนศิริ
ผู้จัดทำ: อ.ดร. อธิชา วัฒนศิริ

หุ้นส่วนระดับพื้นที่
เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)
เป็นหุ้นส่วนสำคัญ
ถ้าหุ้นส่วนระดับนี้
ไม่เข้าใจการทำงานเรื่องเพศ
จะจัดการเรียนรู้ได้ยาก

จากการเสวนา
“หุ้นส่วนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษา”

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑
ออกหัก
ไม่ยกเป็นไร

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑

อกหัก ไม่ยกเป็นไร

สาระสำคัญ

ธรรมชาติของความสัมพันธ์เป็นเรื่องที่เปลี่ยนแปลงได้ การบอกเลิกหรือถูกบอกเลิกเกิดขึ้นได้ในทุกความสัมพันธ์ อาจนำมาซึ่งความรู้สึกเสียใจ เสียความรู้สึก การเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความเสียใจ เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้โดยตระหนักว่า ความรู้สึกจะดีขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป วัยรุ่นจึงควรเลือกวิธีจัดการอารมณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทำร้ายตัวเองและผู้อื่น

จุดประสงค์

๑. บอกความรู้สึกของตนเอง หากต้องเผชิญกับการบอกเลิกความสัมพันธ์
๒. ระบุวิธีคลี่คลายอารมณ์เมื่อถูกบอกเลิกความสัมพันธ์ ที่ไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น
๓. บอกสิ่งที่วัยรุ่นควรเตรียมใจเมื่อมีความรักและต้องการพัฒนาความสัมพันธ์

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. กรณีสื่อสำหรับ ๖ กลุ่ม

๑๔๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า เป็นการสำรวจความรู้สึกหากความสัมพันธ์ที่มีต้องยุติลง และหาวิธีที่จะจัดการความรู้สึกของตนเอง
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งผู้เรียนออกเป็น ๖ กลุ่ม แจกใบกรณีศึกษาให้แต่ละกลุ่ม (โดย ๒ กลุ่มจะได้เรื่องเดียวกัน แต่เขียนบันทึกจากมุมมองของแต่ละคน)
๓. อธิบายว่า ให้แต่ละกลุ่มอ่านเรื่องที่ ได้รับ และให้ช่วยกันเขียนบันทึกตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย โดยให้ลองสวมบทบาทเป็นคนๆ นั้นในเหตุการณ์นั้นๆ โดยให้บรรยายถึงความรู้สึกและสิ่งที่คิด ณ ขณะนั้น ให้เวลากลุ่ม ๑๕ นาที
๔. เมื่อหมดเวลา ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอ่านให้เพื่อนๆ ฟัง
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยหลังจากทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว

๑๘๐

แผนการเรียนรู้ที่ ๑ อภิศัก ไบฮักป็นโร

คำถามชวนคิด

- เมื่ออยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ความรู้สึกของทั้งฝ่ายบอกเลิก กับฝ่ายถูกบอกเลิก เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- ผู้หญิงกับผู้ชายที่ออกหัก มีอาการต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- คิดหรือไม่ว่าตนเองจะต้องถูกบอกเลิกสักครั้งในชีวิต เพราะเหตุใด
- หากต้องถูกบอกเลิก คิดว่าตัวเองจะเป็นอย่างไร
- ชาวที่เคยได้ยินเกี่ยวกับคนนอกหักมีอะไรบ้าง คิดว่าการที่เขาตัดสินใจเช่นนั้นเป็นเพราะเหตุใด มีวิธีการอื่นๆ ที่นักเรียนคิดว่าควรทำเมื่อออกหักไหม คืออะไร
- เราสามารถ “เพื่อใจไว้” สำหรับความผิดหวังล่วงหน้าได้หรือไม่เมื่อมีความรัก ถ้าได้ ทำอย่างไร ถ้าไม่ได้ เพราะอะไร
- ความผิดหวังจากความรัก แตกต่างจากความผิดหวังในเรื่องอื่นๆ หรือไม่ อย่างไร
- ขอตัวอย่างจริงของผู้เรียนถ้ามีผู้อาสาศมัคร ให้เล่าว่าผ่านวันเวลานั้นมาอย่างไร

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้
- เมื่อคนเรากำลังอยู่ในความทุกข์ ทุกคนล้วนเชื่อว่าความรู้สึกที่เรา กำลังเผชิญนั้นหนักหนาสาหัสกว่าของคนอื่นเสมอ แต่หากได้มีเวลาทบทวนความรู้สึกของตน ก็จะเข้าใจได้ว่าเป็นธรรมชาติของทุกคนที่ต้องพบเจอกับความผิดหวังบ้าง
 - เวลาที่เราทุกข์ โกรธ หรือเสียใจ เรามักอยู่กับ “ความจริง” ด้านเดียวคือ ด้านที่เป็นลบ และเป็นภาวะที่อารมณ์มีอิทธิพลมากกว่าเหตุผล จึงควรเตือนตัวเองว่าอย่าตัดสินใจเมื่อความรู้สึกยังรุนแรง เพื่อไม่ให้เราต้องมาเสียใจภายหลัง เช่น ไปทำร้ายตัวเองหรือทำรุนแรงกับคนอื่นแล้วมาเสียใจทีหลัง
 - วัยรุ่นยังไม่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับความทุกข์มากนัก ดังนั้นเมื่อผิดหวัง จึงเกิดความรู้สึกรุนแรง เพราะไม่ได้คาดการณ์หรือเตรียมรับมือไว้ก่อน ทำให้หลายคนด่วนตัดสินใจแก้ปัญหาตามลำพัง ซึ่งบางครั้งก็อาจต้องเสียใจในภายหลัง
 - หากรู้สึกกำลังเผชิญความทุกข์ ควรหาคนพูดคุยที่ไว้ใจได้ เพราะอย่างน้อยก็มีคนรับฟังหรือจดบันทึก เพื่อช่วยผ่อนคลายความรู้สึก หรือหากิจกรรมอื่นๆ ทำเพื่อดึงหรือหยุดความคิด
 - เมื่อเริ่มมีความสัมพันธ์ เราจึงควรเผื่อใจ และคอยเตือนตัวเองว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้เสมอ และหากความสัมพันธ์ต้องยุติลง เราอาจรู้สึกเสียใจได้ แต่ก็ต้องผ่านความรู้สึกนั้นไปให้ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรควบคุมบรรยากาศการเรียนรู้ไม่ให้เกิดการหยอกเย้า ล้อเลียนเพื่อนที่อาจกำลังประสบภาวะอกหัก หรือถูกบอกลีก ด้วยการย้ำกติกา และทำความเข้าใจกับผู้เรียนถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้กิจกรรมนี้ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้เรียนอย่างไร และไม่ควรเฝ้าพิลาดฟังหรือนำเรื่องของผู้เรียนมาเป็นตัวอย่างในห้อง

๑๘๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คาดหวัง เช่น ถูกปฏิเสธจากคนรัก บอกลึก นักเรียนจะมีวิธีการจัดการอารมณ์ตัวเองอย่างไร
- เห็นด้วยหรือไม่กับคำพูดว่า “รักแท้เปลี่ยนแปลงได้” เพราะอะไร

๑๘๓

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑ อภิศัก ไปสักปีนโร

กลุ่ม ๑

กรณีศึกษาที่ ๑: ณีกับสิทธ์

สิทธ์เป็นนักกีฬาโรงเรียน มีแฟนชื่อณี ณีเป็นลูกสาวคนเดียวของพ่อแม่ และเป็นหญิงสาวเรียบร้อย ณีรักสิทธ์มาก ณีพาสิทธ์ไปรู้จักพ่อแม่ โดยแนะนำว่าเป็นแฟน

สิทธ์เป็นแฟนคนแรกของณี แต่ก่อนหน้าจะคบณี สิทธ์มีแฟนหลายคนแล้ว เพื่อนๆ ของณีเตือนณีเสมอว่าให้ระวังจะถูกทิ้ง เพราะสิทธ์หน้าตาดี มีสาวๆ มารุมเยอะ แต่ณีเชื่อใจสิทธ์ เพราะสิทธ์บอกเสมอว่าเขาไม่มีคนอื่น

หลังจากคบกันได้หกเดือน สิทธ์ก็ขอลีกกับณี โดยมาบอกว่า “เราเป็นแค่เพื่อนกัน เกอะนะ”

บันทึกของสิทธ์:

วันนี้เราไปบอกเลิกณี เราบอกณีว่า ให้เราเป็นแค่เพื่อนกัน เรา.....

กลุ่ม ๒

กรณีศึกษาที่ ๑: ณีกับสิทธ์

สิทธ์เป็นนักกีฬาโรงเรียน มีแฟนชื่อณี ณีเป็นลูกสาวคนเดียวของพ่อแม่ และเป็นหญิงสาวเรียบร้อย ณีรักสิทธ์มาก ณีพาสิทธ์ไปรู้จักพ่อแม่ โดยแนะนำว่าเป็นแฟน

สิทธ์เป็นแฟนคนแรกของณี แต่ก่อนหน้าจะคบณี สิทธ์มีแฟนหลายคนแล้ว เพื่อนๆ ของณีเตือนณีเสมอว่าให้ระวังจะถูกทิ้ง เพราะสิทธ์หน้าตาดี มีสาวๆ มารุมเยาะ แต่ณีเชื่อใจสิทธ์ เพราะสิทธ์บอกเสมอว่าเขาไม่มีคนอื่น

หลังจากคบกันได้หกเดือน สิทธ์ก็ขอลีกกับณี โดยมาบอกว่า “เราเป็นแค่เพื่อนกันเถอะนะ”

บันทึกของณี:

วันนี้สิทธ์มาบอกในสิ่งที่เพื่อนๆ เตือน และเรากลัวมาตลอด สิทธ์บอกว่าให้เราเป็นแค่เพื่อนกันเถอะนะ เรา.....

กลุ่ม ๓

กรณีศึกษาที่ ๒: จำกับพล

จำเป็นแฟนกับพลตั้งแต่เข้ามาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ในปีแรก จำมีแฟนอีกคนอยู่โรงเรียนเก่า ซึ่งคบกันแบบห่างๆ แต่ไม่เคยบอกเลิกกัน พลเคยถามจำว่ามีแฟนมากี่คน จำเล่าเพียงว่ามีคนมาจีบหลายคน แต่ตอนนี้เป็นแฟนพลคนเดียวเท่านั้น

พลกับจำมีอะไรกันแล้ว และพลใช้ถุงยางอนามัยเสมอเพราะพลรักจำมาก และไม่ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นระหว่างที่จำยังเรียนอยู่ พลตั้งใจอย่างมากว่าจะคบจำจริงจัง และตั้งความหวังว่าสักวันจะแต่งงานกับจำเมื่อเรียนจบ

อยู่มาวันหนึ่ง พลแอบเห็นข้อความในโทรศัพท์มือถือของจำโดยบังเอิญ เป็นข้อความที่จำส่งให้ผู้ชายคนอื่น พลปวดใจมาก เมื่อถามจำ จำจึงบอกว่าอยากเลิกกับพล และเชื่อว่าพลจะหาแฟนใหม่ได้ดีกว่าจำ เพราะพลเป็นคนดี

บันทึกของจำ:

วันนี้เราบอกพลว่า อยากเลิกกัน เรา.....

กลุ่ม ๔

กรณีศึกษาที่ ๒: จำกับพล

จำเป็นแฟนกับพลตั้งแต่เข้ามาเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ในปีแรก จำมีแฟนอีกคนอยู่โรงเรียนเก่า ซึ่งคบกันแบบห่างๆ แต่ไม่เคยบอกเลิกกัน พลเคยถามจำว่ามีแฟนมากี่คน จำเล่าเพียงว่ามีคนมาจีบหลายคน แต่ตอนนี้เป็นแฟนพลคนเดียวเท่านั้น

พลกับจำมีอะไรกันแล้ว และพลใช้ถุงยางอนามัยเสมอเพราะพลรักจำมาก และไม่ต้องการให้เกิดอะไรขึ้นระหว่างที่จำยังเรียนอยู่ พลตั้งใจอย่างมากว่าจะคบจำจริงจัง และตั้งความหวังว่าสักวันจะแต่งงานกับจำเมื่อเรียนจบ

อยู่มาวันหนึ่ง พลแอบเห็นข้อความในโทรศัพท์มือถือของจำโดยบังเอิญ เป็นข้อความที่จำส่งให้ผู้ชายคนอื่น พลปวดใจมาก เมื่อถามจำ จำจึงบอกว่าอยากเลิกกับพล และเชื่อว่าพลจะหาแฟนใหม่ได้ดีกว่าจำ เพราะพลเป็นคนดี

บันทึกของพล:

คุยกับจำวันนี้เรื่อง SMS จำเลยบอกให้เลิกกัน เรา.....

กลุ่ม ๕

กรณีศึกษาที่ ๓: ตีกับชัย

ตีตกลงเป็นแฟนกับชัยอย่างเงียบๆ โดยไม่ยอมให้ใครรู้ว่าทั้งคู่เป็นเกย์และรักกัน ทั้งคู่ใช้วิธีโทรคุยกันแทบทุกคืน และใช้เวลาอยู่ด้วยกันที่บ้านใครคนใดคนหนึ่งเสมอในวันเสาร์อาทิตย์

แต่พอผ่านไปสามเดือน ชัยก็โทรหาตี้น้อยลง และไม่มาหาที่บ้านเหมือนเมื่อก่อน ตีเข้าใจว่าชัยกำลังจะตีจากเพราะมีแฟนใหม่ ตีจึงคิดจะเป็นฝ่ายบอกเลิกชัย จากนั้น ตีจึงไม่รับโทรศัพท์ชัย เจอหน้าก็ไม่ยอมพูดด้วย

จนวันหนึ่งชัยส่ง SMS มาบอกว่าขอเลิก ตีร้องไห้เสียใจอย่างหนัก และไม่กล้าระบายกับใคร

บันทึกของตี:

ชัย SMS มาบอกว่าขอเลิก เรา.....

กลุ่ม ๖

กรณีศึกษาที่ ๓: ตีกับชัย

ตีตกลงเป็นแฟนกับชัยอย่างเงียบๆ โดยไม่ยอมให้ใครรู้ว่าทั้งคู่เป็นเกย์และรักกัน ทั้งคู่ใช้วิธีโทรคุยกันแทบทุกคืน และใช้เวลาอยู่ด้วยกันที่บ้านใครคนใดคนหนึ่งเสมอในวันเสาร์อาทิตย์

แต่พอผ่านไปสามเดือน ชัยก็โทรหาตี้น้อยลง และไม่มาหาที่บ้านเหมือนเมื่อก่อน ตีเข้าใจว่าชัยกำลังจะตีจากเพราะมีแฟนใหม่ ตีจึงคิดจะเป็นฝ่ายบอกเลิกชัย จากนั้น ตีจึงไม่รับโทรศัพท์ชัย เจอหน้าก็ไม่ยอมพูดด้วย

จนวันหนึ่งชัยส่ง SMS มาบอกว่าขอเลิก ตีร้องไห้เสียใจอย่างหนัก และไม่กล้าระบายกับใคร

บันทึกของชัย:

เราตัดสินใจส่ง SMS ไปบอกเลิกกับตีวันนี้ เรา.....

๑๘๙

ผู้ใหญ่มักกังวลแค่เรื่องเซ็กส์ของวัยรุ่น
ทั้งที่จริง วัยรุ่นมองเรื่องเพศ
เป็นเรื่องความสัมพันธ์มากกว่าเซ็กส์

จากการเสวนา
“เซ็กส์ของเยาวชน ปมของผู้ใหญ่”

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒
ทางที่
เลือกเดิน

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒

ทางที่เลือกเดิน

สาระสำคัญ

การรู้จักคิดอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ และการสื่อสารเพื่อบอกและยืนยันความต้องการของตนเอง เป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถดูแลรับผิดชอบตัวเองได้

จุดประสงค์

๑. บอกขั้นตอนการตัดสินใจได้
๒. ฝึกการบอกและยืนยันความต้องการของตัวเองได้อย่างสุภาพและหนักแน่น
๓. ฝึกการเจรจาโต้ตอบเพื่อต่อรองในสถานการณ์ที่กำหนดให้

อุปกรณ์ และสื่อ

คาบที่ ๑

๑. บัตรสถานการณ์เพื่อคุยกกลุ่มย่อยและแสดงบทบาทสมมติ (สำหรับคาบแรก)
 - ก. เพื่อนชวนดื่มเหล้าหรือของมีเมาในงานปาร์ตี้
 - ข. เพื่อนชวนโดดเรียนไปดูคอนเสิร์ตนักร้องดัง
 - ค. แฟนชวนไปเที่ยวต่างจังหวัดกัน ๒ คน
 - ง. คุยกันจนดึกแฟนเลยนอนอนคางที่ห้องด้วย

๑๙๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- จ. แฟนขอมมีเพศสัมพันธ์ด้วยแต่ไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัย
๒. เอกสารอ่านประกอบ ๑ “เส้นทางความคิดเพื่อตัดสินใจ”

คาบที่ ๒

๑. ใบเตรียมการเจรจาต่อรอง สำหรับคาบสอง
๒. เอกสารอ่านประกอบ ๒ “กลับมาบอก”

เวลา ๒ คาบเรียน

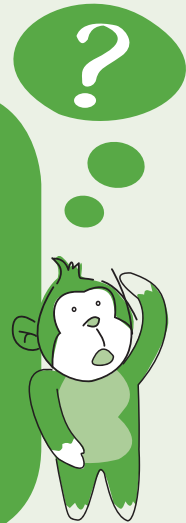
คาบที่ ๑ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า “ทางที่เลือกเดิน” เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกการตัดสินใจและฝึกทักษะการยืนยันความต้องการของตนเองและการจัดการความขัดแย้งในสถานการณ์ต่างๆ ที่ใกล้ตัววัยรุ่น
๒. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งผู้เรียนออกเป็น ๕ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเลือกบัตรสถานการณ์ และให้กลุ่มช่วยกันระดมความคิดเห็น ตามประเด็นดังนี้
 - ถ้าอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น เรารู้สึกอย่างไร
 - เราจะตัดสินใจอย่างไรและให้แต่ละกลุ่มเตรียมแสดงบทบาทสมมติของสถานการณ์นั้นๆ ตามที่กลุ่มคุยกัน ให้เวลาคุยกลุ่มย่อยเพื่อเตรียม ๑๐ นาที
๓. ให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติตามที่เตรียมไว้ กลุ่มละไม่เกิน ๓ นาที
๔. เมื่อแสดงครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมถามแต่ละกลุ่มว่า
 - เพราะเหตุใดเราจึงเลือกตัดสินใจแบบนั้น ปัจจัยสำคัญที่กำหนดการตัดสินใจคืออะไร
 - ผลที่เราคาดว่าจะเกิดจากการทำตามทางเลือกนั้น คืออะไร
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกเอกสารประกอบ ๑ “เส้นทางความคิดเพื่อตัดสินใจ” และอธิบายขั้นตอนการคิดตามเอกสาร

๖. จากนั้น ให้แต่ละกลุ่มกลับไปทบทวน วิเคราะห์การแสดงบทบาทสมมติที่แต่ละกลุ่มแสดงว่าเป็นไปตาม “เส้นทางความคิดเพื่อตัดสินใจ” หรือไม่ อย่างไร แล้วให้พิจารณาว่า มีทางเลือกเพิ่มขึ้นจากเดิมหรือไม่ และจะตัดสินใจเหมือนเดิมหรือแตกต่างออกไปอย่างไร ให้ความคุยกุุ่มย่อย ๕ นาที
๗. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอหรือแสดงบทบาทสมมติสั้นๆ อีกครั้งว่า คิดเหมือนเดิมหรือต่างไปอย่างไร เพราะอะไร กลุ่มละ ๒ นาทีระหว่างที่แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ ผู้ดำเนินกิจกรรมคอยสังเกตว่าขั้นตอนใดที่แต่ละกลุ่มยังมองข้ามไปในตอนแรกเพื่อนำมาชวนคุยต่อไป
๘. หลังจากนำเสนอครบทุกกลุ่ม ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยโดยใช้คำถามชวนคิด เชื่อมโยงกับทางเลือกของแต่ละกลุ่ม ดังนี้

คำถามชวนคิด

- คิดว่า “การตัดสินใจ” เป็นเรื่องง่ายหรือยาก อะไรที่ทำให้การตัดสินใจเป็นเรื่องยากขึ้น
- เมื่อดูจากขั้นตอนการตัดสินใจ ขั้นตอนใดที่เราใช้มากที่สุด และขั้นตอนใดที่ใช้บ่อยหรือไม่เคยใช้เลย ที่ไม่ได้คิดถึงขั้นตอนนั้นๆ เป็นเพราะเหตุใด
- ขอบาสาสัมครยกตัวอย่างเรื่องที่เคยตัดสินใจ และหากมีโอกาสย้อนกลับไป จะไม่ทำแบบเดิม พร้อมอธิบายเหตุผล

๙. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้
 - การเลือกว่าจะทำหรือไม่ทำอะไรเป็นสิ่งที่เกิดกับทุกคน ทั้งเรื่องที่เป็นของตัวเองคนเดียวหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ดังนั้น การรู้จักความต้องการของตัวเองจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการตัดสินใจ

๑๙๔

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- ในบางสถานการณ์ เราอาจประสบกับแรงกดดันจากการชักจูงหว่านล้อมหรือบีบบังคับ โดยเฉพาะเมื่อคนที่พูดกับเราเป็นเพื่อนหรือคนที่เรารัก การทำตามความรู้สึกหรือความต้องการของตัวเองก็อาจเป็นเรื่องยากขึ้น
- เมื่อเลือกทำอะไรก็จะมีผลเกิดตามมาเสมอ การเลือกของเราจึงต้องคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้นด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ เช่น การหนีเรียนไปดูคอนเสิร์ตกับเพื่อน ผลก็คือ เพื่อนพอใจ เราชู้สึกดีที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่อาจถูกครูทำโทษ
- เมื่อมีเรื่องต้องตัดสินใจ ให้ลองมองหาทางเลือกอื่นๆ นอกเหนือจากที่มีอยู่ โดยเฉพาะเมื่อเห็นทางเลือกอยู่เพียง ไป - ไม่ไป ยอม - ไม่ยอม ได้ - ไม่ได้ รวมทั้งคิดหาทางลดความเสี่ยงจากผลที่ไม่ต้องการได้อย่างไร

คาบที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

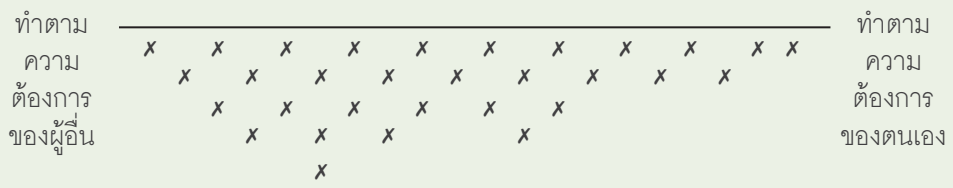
๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมทบทวนเรื่องการตัดสินใจจากคาบที่แล้วโดยการถามผู้เรียนว่าได้เรียนรู้อะไรจากคาบที่แล้ว
๒. ชี้แจงว่า กิจกรรมวันนี้จะเป็นการฝึกทักษะการยืนยันความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่จะช่วยให้เราบอกความต้องการหรือความรู้สึกของเราได้ในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตเมื่อจำเป็น
๓. ถามผู้เรียนว่า เมื่อเราตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เราคิดว่าดีที่สุดแล้ว เราสามารถทำตามทางเลือกนั้นๆ ได้ทุกครั้งหรือไม่ อะไรที่ช่วยให้เราทำได้และอะไรที่ทำให้ทำไม่ได้
๔. จากนั้น แบ่งกลุ่มย่อยตามสถานการณ์โดยใช้กลุ่มเดิมของคาบที่แล้ว ให้แต่ละกลุ่มแยกออกเป็น ๒ กลุ่มย่อย เพื่อช่วยกันคิดต่อว่า เมื่อได้ทางเลือกแล้วจะพูดกับเพื่อนอย่างไร โดยกลุ่มแรก ชักชวนให้เพื่อนยอมทำตาม อีกกลุ่มหนึ่งคิดว่า วิธีการพูดที่จะยืนยันการตัดสินใจของตนเองกับเพื่อนหรือแฟน ตามที่กลุ่มเลือกตัดสินใจไว้เมื่อคาบก่อน ให้เวลากลุ่มย่อย ๑๐ นาที
๕. เมื่อหมดเวลาระดมความเห็น ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ตัวแทนกลุ่มทั้ง ๒ ฝ่ายของแต่ละสถานการณ์ออกมาแสดงบทบาทสมมติการเจรจาตามที่กลุ่มเตรียมคิดไว้ ให้เวลากลุ่มละ ๓ นาที
๖. เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่ม ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนกลุ่มใหญ่แสดงความคิดเห็น ตามคำถามดังนี้

คำถามชวนคิด

- จากตัวอย่างการพูดคุยใน ๕ สถานการณ์ นักเรียนคิดว่าวิธีการหรือคำพูดแบบใดที่ได้ผลดีที่สุด เพราะอะไร
- อะไรที่จะช่วยให้เราสามารถทำตามทางเลือกที่เราเห็นว่าดีที่สุดได้ และอะไรที่จะเป็นอุปสรรค
- วิธีการชักจูงใจให้เพื่อนหรือแฟนทำตาม จากที่เห็นในบทบาทสมมติหรือที่เคยเห็นในชีวิตจริง มีวิธีการอย่างไรบ้าง
- หากเพื่อนหรือแฟนไม่ยอมฟังความรู้สึก/ความต้องการของนักเรียนเลย และยังพยายามจะให้ทำตาม นักเรียนรู้สึกอย่างไร และคิดอย่างไรกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน
- ในฐานะผู้ชักชวน มีวิธีการตอบ หรือการกระทำแบบใดบ้างที่จะทำให้เรายอมเลิกล้มความตั้งใจที่จะชวนให้เพื่อนทำตาม
- การสามารถบอกความต้องการ/ความรู้สึกของตนเอง และรับฟังความต้องการ/ความรู้สึกของคนอื่น มีความสำคัญต่อสัมพันธ์ภาพอย่างไร

๗. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมลากเส้นตรงจากขวาไปซ้ายไว้บนกระดาน เขียนปลายข้างหนึ่งว่า “ทำตามความต้องการของตัวเอง” ปลายอีกข้างหนึ่งเขียนว่า “ทำตามความต้องการของผู้อื่น” ถามผู้เรียนว่าถ้าให้ประเมินตนเองว่าเวลาที่ต้องตัดสินใจ เรามักอยู่ตรงไหนของเส้นตรงเส้นนี้ ให้ทุกคนออกมาเขียนกากบาทเล็กๆ ได้เส้น (ดูภาพตัวอย่าง)

๘. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกเอกสารประกอบ หมายเลข ๒ “กล้าบอก” และสรุปประเด็นสำคัญถึงลักษณะบุคลิก ๓ แบบของบุคคลที่สะท้อนลักษณะการสื่อสารถึงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง ดังนี้

- แต่ละบุคคลมีลักษณะเฉพาะตัว เมื่อดูจากการคล้อยตามความต้องการของผู้อื่นกับการยึดความต้องการของตนเอง จะจำแนกบุคลิกออกได้เป็น ๓ แบบ คือ aggressive, assertive, passive ผู้ที่ชอบตามใจหรือคล้อยตามผู้อื่นอยู่เสมออาจจะรู้สึกว่า การปฏิเสธคำชักชวนเป็นเรื่องยากกว่าผู้ที่มักจะทำเอาความต้องการของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะการปฏิเสธไม่ทำตามคำชักชวนขอร้องของคนที่เรามีความสัมพันธ์ใกล้ชิด แต่ชีวิตร่างกายและอารมณ์ความรู้สึกนั้นเป็นของคนแต่ละคนที่ไม่มีการบังคับขบขันได้ เราจึงต้องเลือกว่าต้องการอะไรและยอมให้เกิดอะไรขึ้นกับเราบ้าง หากยอมทำตามใจผู้อื่นแล้วตัวเองเดือดร้อน ก็ต้องยอมรับว่าเป็นเรานั่นเองที่ปล่อยให้เกิดขึ้น ไม่สามารถจะโทษเพื่อนได้ เพราะเราเองเป็นฝ่าย “ยอมให้เขาเลือก”

๙. จากนั้น อธิบายเพิ่มเติมถึงการยืนยันความต้องการ และเทคนิคการชักจูงใจที่คนมักใช้ เช่น

- การท้าทาย -- “แค่นี้ก็กลัวด้วยเหรอ” “ไม่แน่ใจจริง”
- การโต้แย้งโดยอ้างคนส่วนใหญ่ -- “ทำไมล่ะคนอื่นเขาก็ทำกัน”
- การขู่แกมบังคับ -- “ถ้าไม่ไปก็เลิกคบดีกว่า”
- การหวานล่อมให้สบายใจ -- “ไม่ต้องกังวลหรอกเรื่องนี้ฉัน/ผมรับผิดชอบเอง” หรือ
- การยกเหตุผลว่าทำได้ -- “เราโตแล้วนะ”

๑๐. ให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำพูดของตัวเองลงในกระดาษ ๒ ประโยค ประโยคแรกคิดจากเรื่องในสถานการณ์ของกลุ่มที่เลือกไว้ (จากคาบเรียนที่ ๑) ประโยคที่สองเป็นคำพูดที่ผู้เรียนคิดจากเหตุการณ์ที่เคยพบในชีวิตประจำวัน

๑๑. จากนั้นให้จับคู่ “พูด” ให้เพื่อนฟัง แล้วผลัดกันแสดงความคิดเห็นให้กันว่า น่าเสียดาย และคำพูดที่ใช้นั้นเป็นอย่างไรในสายตาผู้ฟัง ใช้เวลา ๑๐ นาที

๑๒. เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปประเด็นสำคัญของกิจกรรมดังนี้

- การยืนยันความต้องการของตัวเองเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่จะทำให้เรามีสัมพันธภาพกับผู้อื่น โดยที่ยังคงเป็นตัวของตัวเองได้ การบอกเล่าและรับฟังความคิดความรู้สึกซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานที่มั่นคงของมิตรภาพ การยอมรับว่าเพื่อน/แฟน ย่อมมีความคิดและมีทางเลือกของตัวเองที่อาจแตกต่างจากเราได้ การคบหาด้วยหลักการเช่นนี้เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายต้องช่วยกันสร้างขึ้น
- เราควรกล้าปฏิเสธความต้องการของผู้อื่นในกรณีที่เราอาจทำให้ชีวิตของเราไม่ปลอดภัยหรือเกิดผลกระทบตามมา โดยเฉพาะจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันนั้นเป็นเรื่องจำเป็นที่แต่ละคู่ควรพูดคุยกันว่ามีความเห็นและความรู้สึกอย่างไร จะจัดการเรื่องราวดังกล่าวอย่างไรบนความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- การบอกความต้องการของเรา การเรียนรู้และฝึกฝนในการยืนยันความต้องการและการต่อรองเพื่อให้บรรลุความต้องการของทั้งสองฝ่ายเป็นเรื่องสำคัญ การเรียนรู้นี้ดำเนินไปตลอดชีวิต การเผชิญกับความรู้สึกผิด อารมณ์โกรธ หวั่นเกรงกับความรู้สึกของผู้อื่นที่มีต่อตนเองหรือรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าเป็นประสบการณ์ร่วมของทุกคน การเริ่มต้นและฝึกฝนในชีวิตประจำวันจะช่วยให้เราทำได้ดีขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- ควรควบคุมเวลาในการแสดงบทบาทสมมติ
- ผู้ดำเนินกิจกรรมควรพิจารณาการเลือกใช้จำนวนสถานการณ์ให้สอดคล้องกับเวลา และจำนวนผู้เรียน รวมทั้งอาจปรับเปลี่ยนสถานการณ์สมมติให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนได้

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- หากแฟนแสดงความพร้อมหรือขอมีเพศสัมพันธ์ ในขณะที่เรายังไม่พร้อม จะยอมตามใจแฟนหรือไม่ จะบอกหรือสื่อสารอย่างไร
- บอกวิธีที่ใช้ได้จริงในการยืนยันความต้องการของเรา เพื่อให้ผู้ใหญ่เข้าใจมาอย่างน้อย ๑ วิธี

๑๙๙

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒ ทางที่ปลอดภัย

บัตรสถานการณ์สำหรับกลุ่มย่อย เพื่อแลกเปลี่ยนและแสดงบทบาทสมมติ

เพื่อนชวนดื่มเหล้าหรือของมีนเมาในงานปาร์ตี้

แฟนชวนไปเที่ยวต่างจังหวัดกัน ๒ คน

เพื่อนชวนโดดเรียนไปดูคอนเสิร์ตนักร้องดัง

คุยกันจนดึกแฟนเลยชวนอนคางที่ห้องด้วย

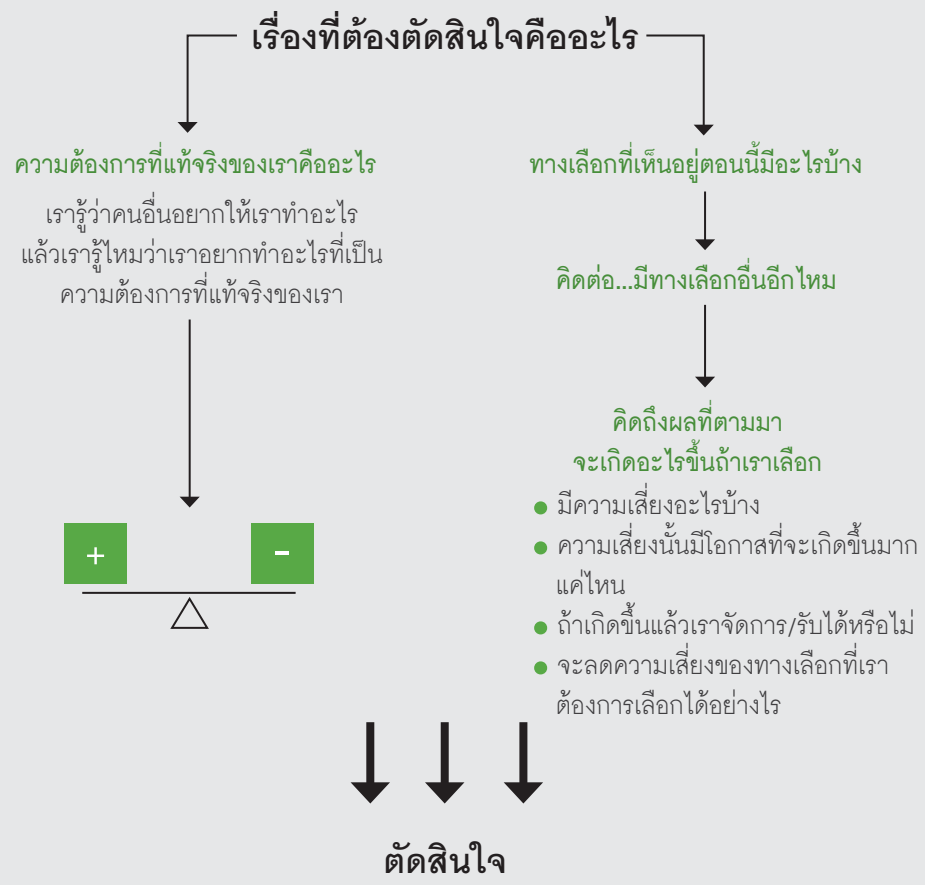
แฟนขอมีเพศสัมพันธ์ด้วยแต่ไม่ยอมใช้ถุงยางอนามัย

๒๐๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

เอกสารอ่านประกอบ ๑ เส้นทางความคิดเพื่อตัดสินใจ

ทางเลือก

ลดความเสี่ยงของผลกระทบที่เราไม่ต้องการให้เกิดขึ้นโดย.....

เอกสารอ่านประกอบ ๒ กลับมาออก

บุคลิก ๓ แบบ

๑. ฉันจะเอาแบบนี้ ฉันไม่สนใจว่าเธออยากเลือกแบบไหน (Aggressive)
๒. ฉันรู้เธออยากได้อะไร และฉันเลือกได้ว่าฉันจะทำอะไร (Assertive)
๓. สำหรับฉันอะไรก็ได้ (Passive)

ไม่ชอบให้ขัดใจ (Aggressive)

คนที่ไม่ค่อยสนใจความต้องการของผู้อื่นเป็นคนที่รู้ว่าตัวเองต้องการอะไร และเดินหน้าเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการ เป็นคนที่ไม่ให้ความสนใจกับผลที่เกิดกับผู้อื่นมากนัก มักทำให้เพื่อนอึดอัดใจ

กล้าถามและกล้าบอก (Assertive)

คนที่ยอมรับในสิทธิและความต้องการของผู้อื่น ขณะเดียวกัน ก็รู้จักปกป้องสิทธิและตอบสนองความต้องการของตัวเอง เป็นผู้ที่มีความสุขและสร้างสัมพันธภาพที่ยั่งยืนได้

ไม่ค่อยกล้าบอก (Passive)

คนที่มักคล้อยตามผู้อื่นเป็นคนที่ไปกับเพื่อนได้ดี ไม่มีความขัดแย้ง ไม่ค่อยแสดงความต้องการและความรู้สึกออกมาโดยเฉพาะเรื่องที่ต้องขัดใจผู้อื่น เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่อยากปฏิเสธ จึงเป็นการยากที่จะบอกยืนยันความต้องการของตัวเอง

การบอกยืนยันความต้องการ

ทบทวนเรื่อง + บอกความรู้สึก + ระบุความต้องการ

- **เรื่อง** คือ คำชักชวน ทางเลือกที่เพื่อนหยิบยื่นให้ คำขอร้อง (ที่ (เพื่อน) ขออยู่ค้างคืน)
- **ความรู้สึก** คือ ความรู้สึกของเราต่อเงื่อนไข (“ฉัน” รู้สึกไม่สบายใจถ้า (แฟน) จะค้าง) การบอกความรู้สึกจะช่วยลดการโต้เถียงหาเหตุผลมาหว่านล้อม เพราะความรู้สึกของคนต่อเรื่องหนึ่งๆ ย่อมต่างกันได้ ระบุให้ชัดว่า “ฉัน” คือผู้ที่รู้สึก อย่าอ้างผู้อื่น นำหนักของการเป็น “ฉัน” นั้นสำคัญกว่าข้ออ้างอื่นใด
- **ความต้องการ** คือ ทางเลือกที่เราต้องการทำ เหตุผล ประโยชน์ต่อเพื่อนหรือกลุ่ม (กลับตอนนี้เลยดีกว่า พรุ่งนี้เราเจอกันแต่เช้านะ)

ทำได้อย่างมั่นคงและมั่นใจ

- พูดให้ชัดเจน ตรงจุด สบตาและน้ำเสียงหนักแน่น
- ย้ำด้วยท่าทางเมื่อพูดจบ เช่น ลุกขึ้นยืนเพื่อเดินกลับ ค้างเงินจ่ายค่าส่วนแบ่งค่าอาหาร เดินไปหยิบของเพื่อส่งแขก
- พูดซ้ำอีกครั้งเมื่อถูกหว่านล้อมด้วยวิธีการต่างๆ การออกจากเหตุการณ์โดยเร็วเมื่อบอกความต้องการไปแล้ว เป็นวิธีหนึ่งที่จะยุติความพยายามชักจูงหรือบังคับทางอ้อม
- ย้ำกับตัวเองในความคิดเสมอว่า “ฉันมีสิทธิและสามารถเลือกเองได้ว่าจะทำอะไร”

เรื่องเพศกับเรื่องสื่อโป๊
ไม่แตกต่างกัน
ขึ้นกับมุมมอง
และทัศนคติต่อเรื่องเพศของคุณ

ผศ.รุจน์ โกมลบุตร
คณะวารสารศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓

รักร้อนๆ
หรือรักเย็นๆ

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓

รักร้อนๆ หรือรักเย็นๆ

สาระสำคัญ

การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างคู่รัก ไม่ว่าจะหญิง/ชาย หญิง/หญิง หรือชาย/ชาย บนฐานการเคารพให้เกียรติกันและกัน โดยไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ เป็นพื้นฐานสำคัญที่เยาวชนควรเรียนรู้

จุดประสงค์

๑. บอกรูปแบบการใช้ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ใกล้ชิดของคนสองคน
๒. บอกลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์ที่อยู่บนฐานของการเคารพให้เกียรติกัน
๓. บอกวิธีจัดการหรือแก้ปัญหาหากเผชิญกับการใช้ความรุนแรงทางเพศ

อุปกรณ์ และสื่อ

กระดาดชาพลีปชาร์ท กระดาดชาขาว ปากกาเคมี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมว่าเป็นการวิเคราะห์รูปแบบต่างๆ ของการใช้ความรุนแรงที่เราอาจจะใช้ในความสัมพันธ์แบบคู่รัก รวมทั้งหารูปแบบความสัมพันธ์ที่แสดงถึงการเคารพให้เกียรติกันและกัน
 2. ผู้ดำเนินกิจกรรมแบ่งผู้เรียนออกเป็น ๖ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดการแสดงบทบาทสมมติหรือละครสั้นๆ กลุ่มละ ๑ เรื่องซึ่งใช้เวลาแสดง ๕ นาที โดยให้โจทย์ดังนี้
 - ให้กลุ่ม ๑ - ๓ คิดบทละครหรือบทบาทสมมติที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแฟนหรือคู่รักหญิง/ชาย หรือชาย/ชาย หรือหญิง/หญิง หรือสามีภรรยา ที่มีการใช้ความรุนแรง โดยอธิบายว่า การใช้ความรุนแรงไม่ได้มีเพียงความรุนแรงทางกาย เช่น การทำร้ายร่างกายเท่านั้น ถ้ามผู้เรียนถึงตัวอย่างรูปแบบการใช้ความรุนแรงแบบอื่นๆ (เช่น การใช้วาจา, การใช้ความเจ็บ, การใช้เสียงดัง, การควบคุม, การบังคับ ฯลฯ) ทั้งนี้ บอกให้แต่ละกลุ่มคิดบนฐานสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้จริงในชีวิต หรือใช้ตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงที่เคยเห็นหรือได้ยินมา
 - ให้กลุ่ม ๔ - ๖ คิดบทละครหรือบทบาทสมมติที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างแฟนหรือคู่รักหญิง/ชาย หรือชาย/ชาย หรือหญิง/หญิง หรือสามีภรรยา ที่มีความคิดเห็นแตกต่าง หรือมีความขัดแย้งกัน แต่จัดการบนฐานการเคารพกันและกัน โดยไม่ใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ
 ๓. ให้เวลาแต่ละกลุ่มในการเตรียมบท ๑๐ นาที จากนั้น ให้แต่ละกลุ่มแสดงกลุ่มละ ๕ นาที เปิดโอกาสให้ซักถามหลังการแสดงของแต่ละกลุ่มได้ ๑-๒ คำถาม
 ๔. เมื่อทุกกลุ่มแสดงแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยโดยถามดังนี้
 - ลักษณะของความสัมพันธ์ที่ใช้ความรุนแรงเป็นอย่างไร
 - ในการแสดงของ ๓ กลุ่ม สะท้อนลักษณะหรือรูปแบบการใช้ความรุนแรงแบบใดบ้าง
 - ลักษณะของความสัมพันธ์ที่เคารพให้เกียรติกันเป็นอย่างไร
 - สิ่งสำคัญที่มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่เคารพกัน
- ทั้งนี้ ผู้ดำเนินกิจกรรมควรจดประเด็นของความสัมพันธ์ ๒ แบบ เปรียบเทียบให้ผู้เรียนเห็นบนกระดานหรือกระดานฟลิปชาร์ท

๕. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยโดยใช้คำถามชวนคิดดังนี้

คำถามชวนคิด

- สิ่งที่ยัง ๖ กลุ่มช่วยกันสะท้อนในการแสดง อาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในความสัมพันธ์ของเราหรือไม่ ใครเคยเห็นเหตุการณ์จริงที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกับที่เพื่อนนำเสนอ (ขออาสาสมัครเล่าให้ฟัง)
- นักเรียนคิดว่า การใช้ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา หรือคนที่เป็นแฟน/คู่รักกัน เกิดขึ้นเพราะเหตุใด
- ใครมักเป็นฝ่ายใช้ความรุนแรง หญิงหรือชาย
- หากเราพบเห็นเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงระหว่างคู่ เราควรทำอย่างไร หรือจะทำอะไรได้บ้าง
- ตัวอย่างที่กลุ่มเพื่อนๆ แสดงให้เห็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่เราพบกัน และกัน เป็นไปได้ในชีวิตจริงหรือไม่ อย่างไร สามารถสร้างให้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ของเราได้หรือไม่ อย่างไร

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

- ความขัดแย้ง หรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันระหว่างคนสองคนเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ในทุกความสัมพันธ์ การเรียนรู้ที่จะรับฟังกัน และเคารพความแตกต่างของบุคคล ตลอดจนเลือกวิธีการจัดการความขัดแย้งที่เป็นที่พอใจของทั้งฝ่าย เป็นเรื่องที่คุณสองคนต้องเรียนรู้ที่จะปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้ความสัมพันธ์เป็นไปด้วยดี
- การใช้ความรุนแรงอาจเกิดขึ้นได้ในความสัมพันธ์ใกล้ชิด แบบแฟน คนรัก หรือคู่สามีภรรยา รูปแบบการใช้ความรุนแรงมีหลายระดับ และผู้ที่ใช้ความรุนแรงอาจเป็นเพศหญิงหรือชายก็ได้ แม้เป็นความสัมพันธ์ที่ทั้งสองฝ่ายต่างยินยอมพร้อมใจ แต่ไม่ได้หมายความว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิหรือสามารถใช้ความรุนแรงกระทำต่ออีกฝ่ายได้

- ค่านิยมในสังคมที่เห็นเรื่องความขัดแย้งในครอบครัว หรือในคู่ความสัมพันธ์เป็นเรื่องส่วนตัว ทำให้หลายครั้ง คนที่เป็นฝ่ายถูกกระทำตกอยู่ในอันตราย และไม่สามารถขอความช่วยเหลือได้ง่าย

๒๐๙

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓ รักอ่อนๆ หรือรักเย็นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจเตรียมตัวอย่างการใช้ความรุนแรงแบบต่างๆ ที่ปรากฏในสังคม เช่น ข่าวในหนังสือพิมพ์ ฯลฯ เพื่อยกตัวอย่างประกอบ
- ควรหาข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือหรือมีโครงการรณรงค์เรื่องการใช้ความรุนแรงในพื้นที่เพื่อแนะนำให้กับผู้เรียน รวมทั้งอาจเชิญคนทำงานในเรื่องดังกล่าว เพื่อมาถ่ายทอดเรื่องราวคนที่ประสบปัญหาต่างๆ เพื่อร่วมสร้างความตระหนักในเรื่องนี้

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- บอกสิ่งที่ตนเองกระทำ ในการดำเนินความสัมพันธ์ที่แสดงถึงการเคารพกันและกัน
- ความรุนแรงแบบใดที่คิดว่าตนเองไม่สามารถยอมรับได้ และจะจัดการอย่างไร หากเผชิญกับสถานการณ์นั้น

เอาเรื่องจริงที่เราเผชิญมาคุยกัน
เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จะดีกว่า
ว่าจะเอาตัวรอดจากสถานการณ์นั้นอย่างไร
หากเริ่มต้นด้วยการห้าม
สมองของคนก็จะไม่พัฒนาไปสู่นวัตกรรมอื่น

นพ.ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์
โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จ.เชียงราย

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๔

โลกแห่ง
ความ
หลากหลาย

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๔

โลกแห่งความหลากหลาย

สาระสำคัญ

สังคมประกอบด้วยคนซึ่งมีวิถีชีวิต ความเป็นมา ความเชื่อ ทัศนคติ รสนิยม และ พฤติกรรมที่แตกต่างหลากหลาย อดิที่มีต่อคนบางกลุ่มที่มีวิถีชีวิตแตกต่างจาก คนส่วนใหญ่ อาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ โอกาสที่ไม่เท่าเทียม และก่อให้เกิด ความรู้สึกไร้คุณค่า

จุดประสงค์

๑. ระบุความรู้สึกของการเป็น “คนส่วนน้อย” ในสังคม
๒. บอกสาเหตุของอคติ การเลือกปฏิบัติ หรือการรังเกียจ ต่อคนบางกลุ่มใน สังคม เช่น คนรักเพศเดียวกัน คนติดเชื่อเอชไอวี คนไร้ยาเสพติด ฯลฯ
๓. ระบุปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับความหลากหลายของคนในสังคมโดย ไม่ด่วนตัดสินคุณค่า

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. ป้ายข้อความ สำหรับผู้เรียนทุกคน
๒. เทปขาว

๒๑๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้ว่า เป็นการสำรวจความคิดเห็นและความรู้สึกของเราที่มีต่อกลุ่มคนหลากหลายในสังคม และทำความเข้าใจที่มาและวิถีชีวิตของคนที่แตกต่างกันจากเรา
๒. แจกกระดาษที่พับไว้ให้ผู้เรียนทุกคน คนละ ๑ แผ่น ให้ถือไว้จนกว่าจะบอกให้เปิดอ่าน เมื่อทุกคนได้รับแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมบอกให้ทุกคนเปิดอ่านข้อความนั้นด้วยตนเอง และหลับตา
๓. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายว่าให้ทุกคนลองคิดว่า เราเป็นคนที่ระบุในกระดาษที่เราได้รับ ลองคิดว่าหากเราเป็นคนๆ นั้น เราจะมีบุคลิกแบบไหน รู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่เราเป็น สิ่งที่เราต้องการในชีวิตคืออะไร สิ่งที่เราไม่ชอบเมื่อคนอื่นปฏิบัติกับเราคืออะไร และให้แต่ละคนลองผูกเรื่องราวของตัวเองที่เกี่ยวข้องกับความเป็นตัวตนของเราตามที่ระบุไว้คนละ ๑ เรื่อง ให้ทุกคนลืมนตาได้ และให้เวลาคิดเรื่องของตนเองเงียบๆ ๓ - ๕ นาที
๔. จากนั้น ให้ผู้เรียนทุกคนติดกระดาษไว้บนหน้าอกให้ทุกคนมองเห็น และให้ลุกขึ้นเดินไปรอบห้องๆ เพื่อดูว่ามีใครบ้างในห้องนี้ โดยไม่ต้องพูดคุยกัน ให้เวลา ๓ นาที จากนั้นให้จับกลุ่มๆ ละ ๔ คนที่คิดว่าอยากพูดคุยรู้จักกัน
๕. เมื่อทุกคนได้กลุ่มแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายว่า ให้แต่ละคนแนะนำตัวเองและเล่าเรื่องสั้นๆ เกี่ยวกับตัวเองที่คิดไว้ คนละ ๑ - ๒ นาที จนครบทุกคน จากนั้นเปิดโอกาสให้คนในกลุ่มได้ซักถามเกี่ยวกับชีวิตหรือปัญหาของเพื่อนๆ ในกลุ่มได้ (ตามบทบาทที่ได้รับ) ให้เวลา ๒๐ นาทีในกลุ่ม
๖. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยโดยใช้คำถามชวนคิดดังนี้

๒๑๓

?

คำถามชวนคิด

- นักเรียนเคยมีเพื่อนหรือคนรู้จักในชีวิตจริงที่อยู่ในสถานการณ์ที่เราลองสวมบทบาทกันหรือไม่ รู้สึกอย่างไรต่อคนๆ นั้น
- เมื่อต้องสวมบทบาทเป็นคนๆ นั้น เรามีความรู้สึกอย่างไรบ้าง
- รู้สึกอย่างไรต่อคำถามของเพื่อนๆ ที่อยากรู้เกี่ยวกับชีวิตเรา
- มีความรู้สึกอย่างไรกับการเป็นคนๆ นั้น และต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ
- เป็นเรื่องยากหรือง่าย ที่จะต้องเปิดเผยเรื่องราวในชีวิตของเราให้คนอื่นรู้ เพราะเหตุใด
- กลุ่มคนที่เราเลือกมาลองสวมบทบาทในกิจกรรมนี้ ในความเป็นจริงได้รับการยอมรับในสังคมมากน้อยเพียงใด
- นักเรียนคิดว่า เราหรือสังคมของเรา มีอคติกับคนกลุ่มใดบ้าง และปฏิบัติต่อคนเหล่านั้นอย่างไร
- นักเรียนคิดว่า เราควรปฏิบัติกับคนที่อาจมีความเป็นมาหรือเงื่อนไขชีวิตต่างจากเราอย่างไร

๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติมดังนี้

- การเปิดใจเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล จะช่วยให้เรายอมรับและอยู่ร่วมกันได้มากขึ้น
- การเลือกปฏิบัติที่มีกับบุคคลหรือคนบางกลุ่ม เช่น ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ครอบครัวของผู้ติดเชื้อคนรักเพศเดียวกัน คนใช้ยาเสพติด ฯลฯ อาจเกิดจากความไม่รู้ ขาดข้อมูล อคติส่วนบุคคล ที่มีต่อรสนิยมทางเพศหรือลักษณะภายนอกที่แตกต่าง พฤติกรรม อาชีพ เงื่อนไขชีวิต หรือค่านิยมของสังคมที่เหมารวมหรือตีตราคนบางกลุ่ม
- อคติและการเลือกปฏิบัติ นอกจากทำร้ายความรู้สึกแล้ว ยังนำไปสู่โอกาสและการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม

๒๑๔

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๔

- เป็นเรื่องสำคัญที่เราควรสำรวจจิตใจของตนเองต่อคนรอบข้าง และเปิดใจกว้างที่จะทำความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะเคารพความแตกต่างหลากหลาย เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรเตรียมบัตรคำให้เท่าจำนวนผู้เรียน โดยอาจใช้ข้อความบางข้อความซ้ำ

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- ออกแบบโปสเตอร์ และคำขวัญในการรณรงค์เพื่อส่งเสริมการยอมรับ เคารพ ให้เกียรติ และอยู่ร่วมกัน กับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงผู้ติดเชื้อเอชไอวี

บัตรข้อความ

๑. ฉันติดเชื้อเอชไอวี
๒. แม่ฉันติดเชื้อเอชไอวี
๓. ฉันเคยอยู่สถานพินิจมาปีกว่าๆ
๔. พ่อของฉันติดคุก
๕. ฉันชอบผู้หญิงด้วยกัน
๖. แม่ฉันขายบริการทางเพศ
๗. ฉันเคยทำแท้ง
๘. ฉันเคยมีประสบการณ์ทางเพศกับคนมากกว่า ๕ คน
๙. ฉันเป็นเกย์
๑๐. ฉันมีเซ็กส์กับผู้หญิงหรือผู้ชายก็ได้
๑๑. ฉันเคยตบตีแฟนเวลาทะเลาะกัน
๑๒. ฉันติดยาบ้า
๑๓. ฉันเป็นเด็กข้างถนน
๑๔. ฉันตาบอดเพราะอุบัติเหตุจากการขี่มอเตอร์ไซด์
๑๕. ฉันเคยฆ่าตัวตาย
๑๖. ฉันมีลูกตอนเรียน ม.๓ ตอนนี้ลูกอยู่กับแม่
๑๗. ฉันเคยถูกข่มขืน
๑๘. ฉันเคยลองฉีดเฮโรอีน
๑๙. ฉันเคยถูกไล่ออกจากโรงเรียน
๒๐. ฉันเคยหนีออกจากบ้าน

๒๑. แฟนฉันติดเชื้อเอชไอวี
๒๒. ถ้าฉันไม่มีเงินบางช่วง ก็จะไปทำงานกลางคืน
๒๓. ฉันเคยเป็นหนองใน
๒๔. ฉันกำลังตั้งครรรภ์ แต่ที่บ้านและที่โรงเรียนไม่มีใครรู้
๒๕. ฉันพาแฟนไปทำแท้งเมื่อวานนี้

๒๐๗

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, ๒๕๔๖.
- ไตรรงค์ เจนการ. นิยาม : การประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๙.
- ภาวนา เหวียนระวี. เยาวชนไม่มีปัญหา แต่อยากมีโอกาส. ใน ไขความลับ รุ่นเรา เราเลือก เรารับผิดชอบได้ บันทึกประสบการณ์สองปีแรกของเยาวชนและคนทำงานในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ. ๗๓-๗๘. องค์การแพช โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ. กรุงเทพฯ: พี.เอส.ซีพพลาย, ๒๕๔๙.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพศศึกษา ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๔.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ "เพศศึกษา" สำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๒-๔ ประถมศึกษาปีที่ ๖ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖. กรุงเทพฯ: อนุรักษ์การพิมพ์, ๒๕๔๗.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. คู่มือการจัดกิจกรรมเยาวชนเสริมหลักสูตรเพศศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., ๒๕๕๐.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., ๒๕๕๐.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เออร์เจนท์ แพค จำกัด, ๒๕๕๐.

The Sexuality Information and Education Council of the United States. *Guidelines for Comprehensive Sexuality Education*. 2nd ed. New York: 1996.

เว็บไซต์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. อ้างอิง ณ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐. <http://academic.obec.go.th>.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. อ้างอิง ณ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐. จาก www.teenpath.net

ກາດພວກ

๖ มิติ เพศศึกษาแบบรอบด้าน กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยใช้หลักสูตรที่พัฒนามาจากมิติทั้ง ๖ ด้านในเรื่องเพศของมนุษย์ ที่พัฒนาโดย *SIECUS Comprehensive Sexuality Education*^๑ โดยจัดให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับช่วงวัย มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาวะทางเพศ โดยสาระที่พัฒนาขึ้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ที่เน้นการบ่มเพาะคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชน ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาวะทางเพศในมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน ดังนี้

มิติการพัฒนาตามธรรมชาติของช่วงวัยมนุษย์ (Human Development) เสาหลักวงให้

- บุคคลรู้สึกพอใจ ภูมิใจ ไม่เกิดปมด้อยกับเรือนร่าง สรีระของตน
- รู้จักแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องเพศ และการขยายเผ่าพันธุ์ ได้ตามประสงค์
- เห็นคุณค่าว่าเรื่องเพศเป็นพัฒนาการธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นไปเพื่อการสืบเผ่าพันธุ์หรือไม่ และไม่จำเป็นว่ามนุษย์ทุกคนจะต้องผ่านประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ในชีวิต
- มีปฏิสัมพันธ์กับทุกเพศอย่างเหมาะสม และเคารพในคุณค่าของแต่ละบุคคล โดยปราศจากอคติต่อความแตกต่างระหว่างเพศ
- ยอมรับรสนิยม และความพึงใจทางเพศที่ตนเองเป็นอยู่ โดยเคารพความพึงใจทางเพศของผู้อื่น ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างจากตน

^๑ The Sexuality Information and Education Council of the United States. Guidelines for Comprehensive Sexuality Education: Kindergarten - 12th Grade. 3rd ed. New York: SIECUS, 2004.

- ยอมรับความเป็นตัวตนทางเพศและเพศสภาพของตน เคารพความเป็นตัวตนและเพศสภาพของผู้อื่นเช่นกัน

มิติของการมีสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relationship) เราคาดหวังให้

- บุคคลสามารถแสดงออกถึงความรัก และความผูกพันลึกซึ้งที่ตนมีได้ตามความเหมาะสม
- บุคคลสามารถพัฒนา และรักษาสัมพันธ์ภาพในความสัมพันธ์ที่ตนให้คุณค่า
- บุคคลสามารถหลีกเลี่ยงที่จะถูกกระทำจากสัมพันธ์ที่เอาเปรียบ หลอกลวง ทำร้าย
- บุคคลสามารถจะตัดสินใจโดยมีข้อมูลรอบด้านในการสร้างครอบครัว และสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น
- บุคคลสามารถใช้ทักษะต่างๆ ที่จะเอื้อให้ตนเกิดสัมพันธ์ที่ดี และมั่นคงกับผู้อื่น

มิติของการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills) เราคาดหวังให้

- บุคคลมีทักษะในการรู้จัก เข้าใจตนเอง และใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับความปรารถนา และค่านิยมของตน
- บุคคลสามารถรับมือกับพฤติกรรม และสิ่งที่คุณค่าได้กระทำ
- บุคคลได้ฝึกฝนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ
- บุคคลได้พัฒนาทักษะของการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ อย่างรอบด้าน
- บุคคลสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับครอบครัว คนใกล้ชิด เพื่อนฝูง และคนรัก

มิติของพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior) เราคาดหวังให้

- บุคคลได้รับความพึงใจ และสามารถแสดงตัวตนในเรื่องเพศของตนตลอดการดำเนินชีวิต
- บุคคลสามารถแสดงออกในวิถีเพศตามที่ตนเองให้คุณค่า
- บุคคลสามารถสร้างความรู้สึกรู้สึกพอใจ พอใจทางเพศ โดยไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติตามความรู้สึก ความคิดเหล่านั้น

- บุคคลสามารถแยกแยะการกระทำทางเพศที่ทำให้ชีวิตมีสุขภาวะกับการกระทำที่เป็นผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่น
- บุคคลสามารถแสดงออกในเรื่องเพศของตน โดยเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น
- บุคคลสามารถแสวงหาข้อมูล และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสุขภาวะทางเพศของตน
- บุคคลมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่ โดยความยินยอมพร้อมใจ และสุขใจทั้งสองฝ่ายอย่างปลอดภัย จริงใจ ไม่หลอกลวง เอาเปรียบ ทำร้าย

บิตของสุขภาพทางเพศ (Sexual Health) เสาภาคห้วงใจ

- บุคคลมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เอื้อต่อสุขภาวะทางเพศ อาทิ การตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการตรวจเต้านม ต่อมลูกหมาก ด้วยตนเอง และสามารถบอกได้ถึงสัญญาณของความผิดปกติได้แต่เนิ่นๆ
- บุคคลสามารถเลือกที่จะคุมกำเนิดได้ตามปรารถนา เมื่อไม่พร้อมจะมีบุตร
- บุคคลสามารถป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์
- บุคคลสามารถเลือกที่จะจัดการกับชีวิต ตามค่านิยมของตนในกรณีที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม
- บุคคลสามารถแสวงหาการดูแลที่เหมาะสมเมื่อเริ่มตั้งครรภ์
- บุคคลช่วยกันป้องกัน และระงับการทำร้าย การล่วงละเมิดทางเพศ

บิตของสังคม วัฒนธรรม (Society and Culture) เสาภาคห้วงใจ

- บุคคลมีความเคารพต่อความแตกต่างของค่านิยมในเรื่องเพศ
- บุคคลใช้สิทธิตามกระบวนการประชาธิปไตย ในการสร้างกติกาทางสังคม และกฎหมายที่เอื้อต่อการสร้างสุขภาวะทางเพศแก่สมาชิกของสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่ง
- บุคคลสามารถประเมินได้ว่า การเลี้ยงดูในครอบครัว วัฒนธรรม สื่อ และข้อมูลข่าวสารที่ตนได้รับจากสังคมที่ตนอยู่ ส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม และการกระทำในเรื่องเพศของตนอย่างไร

- บุคคลสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปของโลก และสิ่งแวดล้อมทางสังคมของตน ที่ก่อให้เกิดอคติในเรื่องเพศ อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิดต่อบทบาทหญิงชายในเรื่องเพศ รสนิยมทางเพศ วัฒนธรรม ประเพณี เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ผิวสี
- บุคคลส่งเสริมให้เกิดการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องเพศที่ถูกต้อง และชัดเจน
- บุคคลไม่แสดงพฤติกรรมที่เหยียดหยาม ดูแคลนผู้อื่นที่คิดเห็น หรือปฏิบัติตนในเรื่องเพศที่แตกต่างจากตน
- บุคคลไม่ยอมรับต่อการตีตรา ปรักปรา หรือเหมารวม ว่ากลุ่มประชากรใดมีแนวปฏิบัติในเรื่องเพศอย่างนั้น อย่างนี้ เพราะเรื่องเพศเป็นวิถีของปัจเจกไม่อาจเหมารวม

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นหัวใจของเพศศึกษา

แม้จะเป็นเรื่องที่ถูกพูดถึงกันอยู่มาหลายปีแล้วก็ตาม โดยตลอดว่า ปัจจัยสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยให้สำเร็จ ก็คือการเปลี่ยนแปลงปรัชญา แนวคิดของการจัดการศึกษาที่ได้ยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ในหมวดที่ ๔ แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยระบุว่า

“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

แม้แนวคิดดังกล่าวจะเสมือนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แต่ความเข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าต้องทำอะไร ยังไม่มีความชัดเจน ความพยายามเชิงระบบที่จะดำเนินการพัฒนาครูให้เกิดความสามารถดังกล่าวอย่างเป็นทางการและทั่วถึง ยังเผชิญความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะการก้าวข้ามความท้าทายที่สำคัญ คือการเปลี่ยนบทบาทของผู้สอน จากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอน มาเป็นผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งเร้า และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งมีการพิสูจน์มาจากการประสพการณ์ของการจัดการศึกษาในหลายประเทศทั่วโลกว่า กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ ศึกษา ค้นคว้า และได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง รักที่จะค้นคว้า รักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long-life Education) และเป็นบุคคล

แห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ (Learn how to learn) มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา

การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาคือ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียน เพื่อสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทางเพศที่มีสุขภาวะ และสัมพันธ์ภาพที่สร้างสรรค์ระหว่างบุคคล ดังนั้น ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องมีทักษะ มีความเข้าใจ และสามารถออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ใคร่ครวญในเรื่องเพศวิถี ทักษะ ค่านิยม วัฒนธรรม การหล่อหลอมทางสังคมที่มีต่อ “อคติ” ทางเพศทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในสังคม สร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิเยาวชน สร้างความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเยาวชนที่จะเรียนรู้ และตัดสินใจในสิ่งที่เป็นผลดีต่อชีวิต และจิตใจของตน โดยไม่ถูกล้อมกรอบ กัดดัน จากความคาดหวังของครอบครัว หรือสังคม จนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในตัวเอง หรือสูญเสียความเคารพตนเอง

ครูผู้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีหน้าที่เช่นเดียวกับผู้จัดการเรียนรู้ (Facilitator) คือการติดตามกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งไม่ได้หมายความว่า จะต้องนำพาผู้เรียนไปสู่ข้อสรุปที่ผู้จัดการเรียนรู้ต้องการให้เป็นไป แต่เป็นบทบาทของการสร้างพื้นที่ หรือบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนถกเถียง ความคิดเห็น ประสพการณ์ระหว่างกัน และสร้างข้อสรุปร่วมกัน ในทั้งความเห็นร่วม และเห็นต่าง

หน้าที่สำคัญของผู้จัดการเรียนรู้คือ การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้ฝึกปลอดภัย ฟังใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยพร้อมจะรับฟังซึ่งกันและกัน ไม่ต้องเกรงการถูกตัดสินว่าดี ว่าด้อย ใ้ หรือฉลาด กว่ากัน แต่รับรู้ร่วมกันว่า ทุกความคิดเห็นมีคุณค่า และพร้อมที่จะบอกความคิดเห็น ความรู้สึกของตนแก่ผู้อื่น

ผู้จัดการเรียนรู้จึงไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือมีคำตอบในทุกคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา แต่สามารถสร้างคำถาม กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และเมื่อมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ก็สามารถกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์ถึงเหตุและผล หรือที่มาที่ไปของความเห็นต่างเหล่านั้น ด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร รับฟัง และเคารพในทุกความเห็น

ในหลายครั้ง ความเงียบในระหว่างการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องแปลกหรือน่าอึดอัดใจ หากความเงียบนั้นเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้คำถามที่สำคัญ ที่ผู้เรียนอาจยุ่งยากใจในการให้ความเห็น เพราะต้องอาศัยการใช้ความคิดเพื่อจะตรวจสอบความคิดความรู้สึกของผู้เรียนเอง หรืออาจกำลังเงิบเพื่อจะใคร่ครวญ รวบรวม เรียบเรียง เพื่อจะแสดงความคิดเห็นของตน ผู้จัดการเรียนรู้ไม่ควรกังวลกับความเงียบที่เกิดขึ้นในห้องเรียนจนเกินไป โดยพยายามจะพูดเพื่อไม่ให้ห้องเงียบ ซึ่งอาจไม่เป็นผลดีสำหรับการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยการใช้หลักสุตรนี้ เน้นการใช้คำถามเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึก ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องใช้ **การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening)** เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นในระหว่างผู้เรียน และต้องไม่เคร่งครัด ตัดบท เมื่อการอภิปรายแลกเปลี่ยนกำลังดำเนินไปอย่างออกรสชาติ ซึ่งน่าจะสังเกตได้จากบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น และต้องอาศัยความเข้าใจที่จะเชื่อมโยงเรื่องที่กำลังมีการสื่อสาร อภิปรายกัน เข้าสู่ประเด็นหลัก ๆ ของสิ่งที่เป็นคำถามของแต่ละแผนการเรียน หากเป็นเรื่องที่อยู่ในหัวข้อที่ผ่านไปแล้ว ก็เชื่อมโยงให้เห็นหรือหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแผนที่กำลังจะเรียนรู้ต่อไป ก็อาจชี้แจงว่าจะมีการนำประเด็นนี้มาพิจารณาถกเถียงกันอีกครั้ง หรือบางครั้งหากเรื่องที่กำลังถกเถียงเกี่ยวข้องอย่างมากกับเรื่องที่อยู่ถัดไปข้างหน้า ก็อาจพิจารณาสลับเอาหัวข้อ หรือกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องนั้น มาไว้ในช่วงนั้นเลยเพื่อความต่อเนื่อง หรือสั้นไหลของการเรียนรู้ จัดการ ลำดับการเรียนรู้ และเวลา โดยพยายามกระจายบทบาทความรับผิดชอบสู่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในห้องให้มากที่สุด สังเกตคนที่พูดน้อยที่สุด เพื่อกระตุ้นให้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น

การเปลี่ยนแปลงจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้” เรื่องเพศ

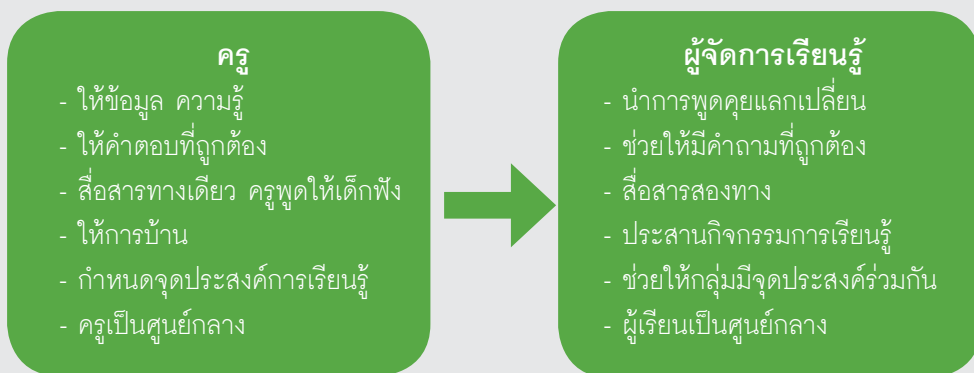
กระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงครูผู้สอน ให้มาเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เรื่องง่าย การฝึกอบรมในห้องอบรมก็เป็นได้เพียงการนำครูเข้าสู่เนื้อหาสาระ และกระบวนการ โดยผู้ฝึกอบรมหลักได้สาดิจจากกระบวนการที่ได้ทำให้เห็น แต่การเรียนรู้ของครู โดยเฉพาะเรื่องทัศนคติในเรื่องเพศ และความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเยาวชน จะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อครูผู้สอนเองได้ผ่าน “กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์” จากการได้ลงสอนจริง ซึ่งหากทำได้จริงตามทักษะที่เน้น “ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ผู้สอนก็จะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ก็จะเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Participatory Learning) อย่างแท้จริง

กระบวนการช่วยเหลือเพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องเมื่อลงสนามสอนจริงคือ การ Coaching หรือการนิเทศติดตามซึ่ง **ไม่ใช่** การไปประเมินการสอนของครู แต่ไปช่วยสะท้อน และช่วยกันมองหาวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

ถ้าเราถามเด็กนักเรียนว่าไปโรงเรียนเพื่ออะไร คำตอบที่มักได้รับก็คือ ไปเรียนหนังสือ ถ้าผู้ตอบเป็นครูอาจารย์ คำตอบที่ได้ก็อาจเป็น ไปสอนหนังสือ แต่สิ่งที่แฝงอยู่ในคำตอบของทั้งสองฝ่ายคือ การเปลี่ยนแปลง ครูเปลี่ยนแปลง (หรือที่มักเรียกว่าพัฒนา) ลูกศิษย์จากที่ไม่เคยรู้ไม่เคยทำให้กลายเป็นคนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขได้ รู้เรื่องต่างๆ ทั้งใกล้ตัวและไกลตัว สามารถทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำ ดังนั้นเป้าหมายของการสอนไม่ว่าเรื่องใดก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน นั่นคือ **สร้างการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงนี้คือ การเรียนรู้นั่นเอง**

การสร้างการเรียนรู้สำหรับเยาวชนในยุคปัจจุบันมีอะไรต่างจากยุคก่อนหรือไม่ แม้ว่าจุดหมายของการเรียนรู้ในทุกยุคสมัยคือ การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน แต่บทบาทของครูในการสร้างการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและเทคโนโลยีในขณะนั้น เทคโนโลยีของโลกปัจจุบันเปิดให้คนเข้าถึงความรู้ ข้อมูลและข่าวสารได้อย่างไร้พรมแดนและตลอดเวลา ครูจึงไม่ใช่คนที่รู้มาก และรู้มาก่อนในทุกๆ เรื่องอีกต่อไป สถานภาพเช่นนั้นได้มาถึงตัวเราแล้วไม่ว่าจะทำงานอยู่ในพื้นที่ใด

ถ้าเขาชวนไปไม่รู้ อ่านออก เข้าถึงแหล่งข้อมูล เขาก็สามารถค้นคว้าเองได้ ปัจจุบัน**ครูไม่ได้เป็นผู้ที่รู้มากกว่าเด็ก**ในทุกๆ เรื่องอีกแล้ว **ครูไม่ได้เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่สำคัญ**ยิ่งอีกต่อไปแล้ว แต่การเข้ามาของเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารไม่ได้ทำให้คุณค่าและความสำคัญของครูหมดไป แต่กลับทำให้ครูมีอิสระจากการเป็น “คลังความรู้” และสามารถก้าวไปสู่บทบาทใหม่ที่ท้าทายและเป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเยาวชน นั่นคือบทบาทที่เรียกกันว่า “ผู้จัดการเรียนรู้”

ในการจัดเทศศึกษาที่เน้นหลักการของ experiential learning ที่กล่าวมาในตอนต้น หัวใจสำคัญอยู่ที่การปรับบทบาทของครูไปเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เพราะผู้จัดการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการผันประสบการณ์จากกิจกรรมไปสู่การ “รู้แจ้ง” ของแต่ละบุคคล ขั้นตอนของ reflection ในวงจรการเรียนรู้แบบ experiential learning จะขาดประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีผู้ทำหน้าที่เป็นกระจกส่องให้เกิดการพิจารณาแต่ละแง่มุมอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะเมื่อเป็นการเรียนรู้ของกลุ่มซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่การแลกเปลี่ยนความคิด ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องเป็นผู้ที่ช่วยทำประเด็นให้ชัดเจน คอยจัดลำดับเรื่องเพื่อไม่ให้สับสนหรือตกหล่น คอยเปิดโอกาสให้คนที่อยากพูดได้มีโอกาสพูดบ้าง ช่วยให้อำนาจสรุปถึงสิ่งที่ต้องการจะบรรลุ ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและทุกคนรู้ว่าตนเองได้รับการยอมรับ รวมไปถึงการแนะแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนควรค้นคว้าหาความรู้ต่อไป

ด้วยบทบาทของผู้จัดการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องเน้นมากที่สุดจึงไม่ใช่เนื้อหา แต่เป็นเรื่องกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เรียนแปรเนื้อหาไปสู่วิธีการเรียนรู้ และไม่ได้หมายความว่าครูไม่ต้องมี

ความรู้มาก ความรู้ยังเป็นเรื่องจำเป็น แต่สิ่งที่ครูต้องมีมากกว่าคือ ต้อง “เก่ง” ในการทำให้ผู้เรียนตระหนักถึง “กระบวนการเรียนรู้” เพราะจะติดตัวไปภายหน้า ช่วยให้เขาสามารถพึ่งสติปัญญาของตัวเองในการรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้เมื่อไม่มีครูหรือพ่อแม่กำกับอยู่ข้างๆ

การเป็นผู้จัดการเรียนรู้จึงเป็นบทบาทที่คู่กันไปกับการจัดเพศศึกษาแบบอาศัยประสบการณ์ แต่การเปลี่ยนบทบาทนี้ไม่ใช่เรื่องที่สามารถเปลี่ยนได้ชั่วข้ามคืน แต่ต้องป็นข้ามภูเขาสามลูกนี้ให้ได้

ภูเขาลูกแรก เกิดจากความยึดมั่นว่าครูรู้ดีกว่า ครูจึงสามารถคิดแทนและบอกทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับเด็ก ครูไม่เชื่อมากนักว่าเด็กคิดเองได้ โดยเฉพาะการรู้ซึ่งถึงผลด้านลบที่จะเกิดขึ้น เพราะเด็กมีประสบการณ์จำกัด ความยึดมั่นนี้มาในรูปของความหวังดี ต้องการปกป้องไม่ให้เด็กต้องเผชิญกับเรื่องร้ายๆ จึงเป็นด่านที่สำคัญที่สุดเพราะเมื่อคิดว่าเป็นเจตนาดี ก็ไม่ตระหนักว่าต้องเปลี่ยนแปลง

ภูเขาลูกที่สอง เป็นมรดกของการกล่อมเกลாதงสังคมให้เราเชื่อว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่าอาย เป็นเรื่องที่ต้องควบคุมให้รู้สึกผิดบาป ผู้ชายกับผู้หญิงแตกต่างกันทางสรีระและควรที่ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายตาม รวมถึงมีข้อจำกัดเรื่องเพศมากกว่าผู้ชาย การปลุกฝังและขัดเกลานี้มีผลฝังลึกเสียจนผู้คนจำนวนไม่น้อยไม่เคยจึกคิดว่าทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น

ภูเขาลูกที่สาม เป็นเรื่องของทักษะ การฟังและจับประเด็น การตั้งคำถามให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด เหล่านี้เป็นทักษะที่ใช้น้อยในการสอนที่เน้นเนื้อหาเป็นหลัก

อันที่จริงการทำงานเพศศึกษา ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเยาวชน แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วย เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เปรียบเหมือนการปีนข้ามภูเขาซึ่งอยู่ภายในตัวเราเองทั้งสามลูก เรื่องที่ถาม - ตอบต่อไปนี้เป็นเสียงความคิดที่จะช่วยให้การปีนข้ามเขาไม่ลำบากจนเกินไป

กฎลูกที่หนึ่ง ครูคือผู้ที่รู้ดีที่สุดที่ต้องชี้แนะคำตอบที่ถูกต้องให้กับเยาวชน

เรื่องเพศ เด็กไม่ได้มีความรู้และประสบการณ์ชีวิตมากพอที่จะคิดเองเลือกเองในทางที่ปลอดภัย ถ้าครูไม่บอกสิ่งที่ถูกต้อง เด็กก็จะไปเชื่อสื่อหรือเห็นดีเห็นงามกับสิ่งที่เพื่อนทำ แนวทางการสอนแบบนี้ไม่เห็นว่าจะช่วยเด็กตรงไหน

๑. เพราะเหตุนี้จึงต้องจัดใหม่ ให้เกิดความรู้และได้ประสบการณ์ภายใต้การจัดการของเรา เพื่อให้เยาวชนสามารถเลือกได้เมื่อเหตุการณ์ทำนองนั้นเกิดขึ้นกับเขา เราอยากเห็นเด็กเลือกได้และปลอดภัย เราต้องพัฒนาไปให้ถึงจุดนั้น แต่ถ้าเรากลัวว่าเด็กเลือกเองไม่ได้ ก็เลยเลือกให้ เราไม่ได้ช่วยให้เขาพึ่งตัวเอง เมื่อเขาอ่อนแอทางความคิดและในขณะเดียวกันเขาก็ไม่ได้เชื่อฟัง เหมือนที่เราไม่เคยเชื่อผู้ใหญ่ ชีวิตทางเพศของเยาวชนก็ไม่มีวันปลอดภัย
๒. ประสบการณ์ชีวิตในที่นี้ ควรสะท้อนเรื่องจริงในสังคมของเด็ก ไม่ใช่เรื่องในสมัยที่ครูเป็นเด็ก เพราะสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนไป เราจะเอาตัวเองเป็นที่ตั้งไม่ได้ เพราะเท่ากับเราไปจำกัดการให้ประสบการณ์ที่จำเป็นกับเด็ก
๓. การให้ความรู้ที่ชัดเจนถูกต้องเป็น **หน้าที่ที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง แต่วิธีการเปลี่ยนไป** จากการบอก - สั่งสอน มาเป็นการถาม - สร้างความอยากรู้ สร้างความสามารถในการค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง
๔. ระหว่างผู้ใหญ่กันเอง ทางเลือกที่ถูกต้องที่สุดของครูคนหนึ่งในเรื่องเพศอาจจะไม่ใช่เรื่องที่เหมาะสมที่สุดของครูคนอื่น ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า จะทำอะไรก็ตาม ต้องรับผิดชอบได้มีความสุขพอใจ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ถ้าเด็กยังไม่ถึงจุดนั้น เราก็ต้องห้ามปราม แต่ถ้าเขามีประสบการณ์แล้วก็ต้องทำให้เขายอมรับ เราต้องมีจุดยืนด้วย ไม่ใช่อะไรก็ปล่อยให้เด็กเลือกเอง

- เราต้องการอะไรจากความพยายามห้ามปราม
- รักษาพรหมจรรย์ (เฉพาะผู้หญิงเท่านั้นหรือ) ไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
 - ไม่มีปัญหาตั้งครรภ์ในวัยเรียน ทำแท้ง ติดโรคเอดส์
 - ไม่มีเรื่องมารบกวนสมาธิในการศึกษาเล่าเรียน

- ดำรงรักษาเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่กุลสตรีต้องรักษาวงศ์วานตัว
- ความสบายใจว่าได้ทำหน้าที่แล้ว

ทุกคนย่อมมีค่านิยมหรือสิ่งสำคัญในชีวิตที่ยึดถือ เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่จะเลือกเชื่อเรื่องใด ครูสามารถรักษาจุดยืนตามทัศนคติของคุณได้ และครูก็ควรเคารพสิทธิของเด็กด้วยเช่นกัน

เรื่องเพศเป็นกระแสแรง การที่เราไม่ห้ามปราม แต่ให้ข้อมูลแนวทางให้เด็กเลือกเองก็เท่ากับส่งเสริมให้เป็นไปตามกระแส ครู/ระบบการศึกษาเป็นแกนสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมไทย เราไม่ควรตามกระแสไปเหมือนคนอื่น

๑. เรากำลังไม่เชื่อว่าเด็กคิดเองได้ และเรายังเชื่อว่าเราห้ามได้อยู่ (ทั้งที่เราเห็นความจริงแล้วว่าห้ามไม่ได้ผล)
๒. เรากำลังเข้าใจผิดว่ากระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศแบบที่เปิดโอกาสให้คิดวิเคราะห์เองจะเร่งให้คนมีประสบการณ์ทางเพศเร็วขึ้น
๓. จริงๆ แล้วเรายังรู้สึกรับไม่ได้ถ้าเด็กเลือกที่จะมีเพศสัมพันธ์ แม้ว่าจะเป็นการเลือกที่รับผิดชอบได้ มีความสุข ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน เราอธิบายอาการรับไม่ได้ของเราว่าเป็นการช่วยกันรักษาเอกลักษณ์ไทย
๔. ทุกคนต่างมีสิทธิในการเลือกรับหรือให้คุณค่ากับเรื่องต่างๆ ในชีวิต สิทธินี้เท่าเทียมกันไม่แตกต่างตามเพศและวัย แม้ส่วนตัวเรายึดถือและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ไทย แต่เราต้องไม่ปิดกั้นการเรียนรู้ที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถเลือกมีความสัมพันธ์อย่างผู้รับผิดชอบ และเราควรเคารพสิทธิในการเลือก ซึ่งแสดงออกโดยการยอมให้เขาเลือกต่างจากเราได้ เพียงแค่การเลือกมีรูปแบบความสัมพันธ์ต่างจากเรา ไม่ได้หมายความว่าเขาไม่รู้จักรับผิดชอบ

กฎขลุ่ยที่สอง เรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย ต้องควบคุมไม่ให้หึกมกุ่ม

พูดไม่ได้ กระตาค เมื่อก่อนไม่เคยต้องสอนขนาดนี้ บางเรื่องรู้ได้เองทำไมต้องเอามาพูด เช่น ช่วยตัวเอง การเล่าโล้ม จุดสัมผัส คนโสดยังไม่แต่งงานพูดไปก็เข้าเนื้อ คนจะนินทา

๑. ก็เพราะไม่เคยบอกให้หมด เยาวชนจึงได้เรียนรู้เรื่องเพศจากสื่อสารพัดรูปแบบ ข้อมูลเหล่านั้นถูกรับเข้ามาโดยไม่สามารถกลั่นกรองได้ ก็เพราะเราไม่เคยช่วยให้เขากลั่นกรอง การที่เราไม่เป็นฝ่ายให้ข้อมูลก็เท่ากับเราผลักไสหน้าที่นี้ไปให้กับผู้ผลิตซีดี สิ่งพิมพ์ โฆษณาต่างๆ เรามัวแต่กลัวโทษสื่อเหล่านี้ ทั้งที่ความจริงเราควรโทษตัวเองมากกว่าที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากกว่าใครๆ แต่กลับไม่ทำอะไร

๒. ก็เพราะเราสบายใจที่จะพูดแต่วิธีการคุมกำเนิด แต่ละวันที่จะทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางเพศซึ่งต้องเกิดขึ้นก่อนการคุมกำเนิดด้วยซ้ำ เยาวชนจึงคาดการณ์ไม่ได้ว่าแค่อยากอยู่ด้วยกันนั้นจะนำไปสู่อะไรได้อีก ลำพังแค่ความยึดมั่นว่าจะรักนวลสงวนตัวไม่ได้ช่วยให้เขาตัวรอดได้ เมื่อตกอยู่ในเหตุการณ์ที่นึกไม่ถึงก็ยากที่จะรู้จักป้องกันหรือหาทางออกเราเองนั่นแหละที่ติดกับดักตัวเอง...

...ไม่กล้าบอกให้รู้

...ก็เลยไม่เชื่อว่าเด็กจะรู้ นึกออกลวงหน้า

...ก็เลยไม่แน่ใจว่าเด็กจะรอด

...ก็เลยต้องห้ามปราม สั่งสอน รวมทั้งให้ท่องจำ !!!

๓. เมื่อไม่รู้วิธี ทางเลือกก็เลยมีจำกัด แม้แต่การพูดถึง safe sex ก็ให้ข้อมูลแค่การใช้ถุงยางอนามัย กลายเป็นว่าวิธีการให้ข้อมูลของเราเองไปชี้ช่องว่า เมื่อมีอารมณ์ก็ต้องถุงยางอนามัย ทั้งที่อาจจะมีทางเลือกอื่นๆ ที่เขาจะดูแลกันอย่างผู้ที่รับผิดชอบได้ มีความสุข และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร

๔. เรื่องเพศรส วิธีการหาความสุขทางเพศ เป็นเรื่องต้องห้ามที่พูดกันไม่ได้แม้ระหว่างสามีภรรยา นี่เป็นอีกบทหนึ่งที่เราถูกปลูกฝังให้เห็นว่าการคิดหาความสุขทางเพศเป็นเรื่องน่าละอาย ทัศนคติทางเพศจึงมีแต่ด้านลบ ใช้ความรู้สึกอาย ผิดบาปมากำกับควบคุมธรรมชาติด้านนี้ของมนุษย์ไว้ แม้ว่าการ

ปลุกฝังเช่นนี้ช่วยรักษาสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข แต่เราก็ต้องมองให้เห็นรายละเอียดข้างใน เช่น

- ผู้ชายเที่ยวหาความสุขทางเพศได้ - ผล : ผู้หญิงก็เลยไม่รู้เดียงสา เป็นฝ่ายถูกกระทำ และอาจจะไม่มีความสุขทางเพศในชีวิตสมรส ผู้หญิงกลายเป็นสินค้าทางเพศเพื่อให้ผู้ชายเที่ยวหาความสุขได้
- ผู้ชายแสดงออกทางเพศได้ - ผล : ผู้หญิงแม้จะห่วงตัวเองแต่ก็ไม่กล้าพกถุงยางอนามัยเพราะจะดูแย่มาก เป็นฝ่ายเริ่มพูดก่อนตั้งแต่เป็นแฟนว่าจะป้องกันอย่างไร แม้แต่ไปซื้อยาคุมกำเนิดก็ต้องให้แฟนซื้อให้
- การมีความสุขในชีวิตคู่ เรื่องเพศเป็นเพียงส่วนเดียว ระวังคนจะเอาแต่หมกมุ่นในกาม - ผล : ความจริงคือ เรื่องเพศเป็นเพียงส่วนเดียวของชีวิตคู่ที่ถูกปล่อยให้ไปตามยถากรรม เพศศึกษาไม่ได้ทำให้องค์ประกอบนี้กลายเป็นเรื่องสำคัญกว่าอย่างอื่น เพียงแต่ทำให้ไม่ถูกละเลย และมีการดูแลแก้ไขให้ทำหน้าที่ของมันในชีวิตคู่ได้ตามฐานะ
- คนโสดโดยเฉพาะผู้หญิงต้องไร้เดียงสาทางเพศ ไม่ควรทำตัวว่ารู้เรื่อง - ผล : ครูสตรีก็เลยสอนเพศศึกษาได้บ้างเรื่อง พูดได้บ้างด้านทั้งที่เข้าใจดีว่าควรจัดการเรียนรู้อย่างไร เรื่องที่ลำบากใจอยากให้ครูผู้ชายพูด เรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของทัศนคติทางเพศที่เราถูกปลุกฝังมา ไม่มีใครมา “unlearn” ให้เราได้ นอกจากตัวเราต้องทำความเข้าใจและขัดเกลาทัศนคติเรื่องนี้ให้แจ่มชัด เขียวชนเรียนรู้จากที่เราทำมากกว่าที่เราพูด การปรับทัศนคติของเราและการปฏิบัติตัวของเราคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าให้เขียวชน เพศศึกษาเน้นความจำเป็นของการสื่อสาร แต่ครูเองยังไม่กล้าพูดเลย !!

ภูเขาสุกีสลาม ทักษะในการเป็นผู้จัดการเรียนรู้

ผู้จัดการเรียนรู้มีบทบาทในการนำการพูดคุยแลกเปลี่ยน กระตุ้นให้เกิดคำถาม ช่วยให้คำถามกระจ่างชัด และทำให้คำตอบเกิดจากการค้นหาร่วมกัน โดยครูเป็นส่วนหนึ่งของการให้ข้อมูล การสลับความเคยชินที่เดิมเคยเป็นผู้พูด ผู้ให้คำตอบ (ซึ่งมักเป็นการถามเองตอบเอง) น่าจะไม่ใช่เรื่องยากสำหรับผู้ทำงานคลุกคลีกับเยาวชน เพียงแต่ต้องเริ่มต้นด้วยการ “รู้จักตัวเอง” ก่อนว่าแบบแผนในการสื่อสารของเราเป็นแบบใด และการจะรู้จักตัวเองได้นั้นคงต้องอาศัยผู้อื่นเป็นกระจกส่อง คำถามต่อไปนี้จะช่วยให้รู้ว่าลักษณะเฉพาะในการสื่อสารของท่านเป็นแบบใด

แบบแผนการฟังและการสื่อสารของท่าน

ทบทวนตัวเองว่าโดยส่วนใหญ่ท่านมักตอบเพื่อนของท่านตามข้อใด

๑. วันนี้อากาศร้อนมาก ไม่อยากออกไปซื้อของเลย
 - ก. จริงด้วย เดินกลางแดดร้อนๆ น่าปวดหัว
 - ข. ไม่ร้อนมากเท่าไรหรอก เป้าพัดลมเดียวก็หายร้อน
 - ค. อ้าวไม่ซื้อวันนี้แล้วจะไปวันไหน
 - ง. เธอก็ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่เห็นทำอะไร
 - จ. ไปซื้อซะให้เสร็จๆ ไป จะได้ไม่ต้องรอไปวันหลัง
๒. เมื่อทำรายงานจ้ง ตั้งสองอาทิตย์มาแล้วที่ต้องนั่งเขียนแต่รายงานพวกนี้ ฉันทนทำต่อไปไม่ไหวแล้ว
 - ก. เพราะอะไรเธอถึงใช้เวลาทำนานตั้งสองอาทิตย์
 - ข. พักก่อนสิแล้วค่อยกลับมาทำทีหลัง
 - ค. มันก็น่าเบื่ออยู่ที่ต้องมาทำอะไรแบบนี้ตั้งนานแล้วก็ยังไม่เสร็จ
 - ง. เออน่า ใครๆ ก็เบื่อกันทั้งนั้น
 - จ. พวกชอบดินพอกหางหมู นี่ถ้าทำมาตั้งแต่เปิดเทอมเธอก็ไม่ต้องเป็นแบบนี้

๓. ไม่รู้ว่าจะทำอะไรก่อนดี หัวหน้าให้ทำงานเพิ่มอีกสองอย่าง นี่ก็แทบจะไม่มีเวลาทำอะไรอยู่แล้ว
- ก. ไปถามหัวหน้าว่าขึ้นไหนสำคัญต้องทำก่อน
 - ข. ดูว่าคุณเครียดนะ งานก็เร่ง เวลาก็ไม่พอ
 - ค. จริงๆ แล้วจะต้องทำอะไรก่อนล่ะ
 - ง. เธอก็ช้ำกังวล ทำไปเดี๋ยวก็เสร็จเองแหละ
 - จ. บางทีคนเรามันก็ต้องยุ่งๆ อย่างนี้แหละ ทำไปเดี๋ยวก็เสร็จ
๔. หัวหน้าสายให้สอนเพศศึกษา อาทิตย์หน้าต้องสอนแล้ว ฉันต้องเตรียมไม่ทันแน่
- ก. สองสามอาทิตย์แรกก็คงต้องเตรียมหนักหน่อย จากนั้นก็คงอยู่ตัว
 - ข. เธอไม่น่ายอมรับมาสอนเลย
 - ค. เธอไม่เคยสอนวิชานี้มาก่อนหรือ
 - ง. เธอควรเตรียมตัวตั้งแต่เดี๋ยวนี้เลยล่ะ
 - จ. ดูเธอกังวลใจว่าจะเตรียมตัวไม่ทัน
๕. เขากลือกันว่าปีนี้กระทรวงจะเอาจริงเรื่องตัดคนออก ๕ เปอร์เซนต์ ผมต้องมาตงงานตอนแก่นี้มันแย่มากที่สุดในชีวิตเลยนะ
- ก. คนตั้งใจทำงานแบบคุณเขาไม่เอาออกหรอก
 - ข. ทำไมคุณถึงคิดว่าคุณจะอยู่ในพวก ๕ เปอร์เซนต์นั้น
 - ค. ไปถามอาจารย์ใหญ่เลยว่าเขาจัดคุณไว้ในพวกที่จะตัดออกหรือเปล่า
 - ง. ท่าทางคุณเป็นกังวลกับเรื่องนี้มากนะ
 - จ. อย่าคิดมาก คุณไม่มีทางโดนหรอก
๖. ถ้าผมอยากได้ซีแปด ผมต้องย้ายไปสอนต่างจังหวัด แต่ถ้าผมไม่เอาก็ไม่รู้จะมีโอกาสอีกไหม ผมไม่รู้จะเลือกอะไรดี
- ก. ดูเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากสำหรับคุณ คุณกลัวว่าจะเสียโอกาสใช่ไหม
 - ข. ไปลองคิดดูก่อนว่าการไปอยู่ต่างจังหวัดดีหรือไม่ดียังไง

- ค. หาโอกาสแบบนี้ไม่ได้อีกแล้วนะ
- ง. คุณคิดว่าไปสอนต่างจังหวัดไม่ดีตรงไหน
- จ. เลือกอะไรก็ตามแต่ เดี่ยวเรื่องก็คลี่คลายไปในทางที่ดี
๗. คุณดูขี้บ่นเหลือเกิน ถ้าไม่บ่นเรื่องนักเรียนก็บ่นเรื่องเพื่อนร่วมงาน ฉันรำคาญเขาที่สุดเลย
- ก. นี้นะ คราวต่อไปถ้าเขามายบ่นอีกล่ะก็ เธอก็บอกให้เขาหยุดแล้วกลับไปทำงาน
- ข. ก็เพราะเธอชอบทำตัวเป็นศิราณี คนถึงมายบ่นให้ฟัง
- ค. เข้าใจว่าเธอรำคาญที่คุณดูมามบ่นด้วยบ่อยๆ
- ง. อย่าไปสนใจ ที่ไหนๆ ก็มีคนขี้บ่นแบบนี้ทั้งนั้น
- จ. คุณคิดว่าอะไรทำให้คุณดูมีแต่เรื่องน่าบ่น
๘. ฉันดีใจที่ได้เรียนต่อ แต่ก็กลัวว่าจะเรียนไม่ไหว
- ก. มีอะไรยากหรือในเรื่องที่ต้องเรียน
- ข. เรื่องเรียนตอนนี้ทำให้คุณทั้งดีใจทั้งกังวลใจเลยนะ
- ค. คนที่ทำงานด้วยเรียนด้วยก็รู้สึกกังวลอย่างนี้ทั้งนั้น
- ง. ไปถามรุ่นพี่ที่เคยเรียนสิว่าต้องทำยังไง
- จ. รอมที่ตั้งนานกว่าจะได้เรียน จะกลัวไปทำไม
๙. เอาอีกแล้ว ต้องไปสัมภาษณ์ต่างจังหวัดอีกแล้ว เพิ่งจะกลับมากะเป่ายังไม่ทันเก็บ ที่บ้านต้องบ่นอีกแน่ๆ
- ก. แพนคุณน่าจะรู้แน่ๆว่าเป็นหัวหน้าก็ต้องเดินทางบ่อยแบบนี้ทุกคน
- ข. เดี่ยวก็หมดหน้าสัมภาษณ์แล้วละ พอกลับมาคุณก็อยู่กับที่บ้างไม่ต้องออกไปไหน
- ค. ขวนให้เขาลาหยุดไปกับคุณสิจะได้ไม่บ่น
- ง. มันก็น่าปวดหัวนะ ที่ต้องรักษาสมดุลเรื่องงานกับครอบครัวให้ได้
- จ. ทำไมต้องไปสัมภาษณ์บ่อยๆ

ข้อ	สั่งสอน กำกับ	ตัดสิน	ชอบชกใช้	ปลอบใจ	เห็นอกเห็นใจ
๑	จ	ง	ค	ข	ก
๒	ข	จ	ก	ง	ค
๓	ก	ง	ค	จ	ข
๔	ง	ข	ค	ก	จ
๕	ค	ก	ข	จ	ง
๖	ข	ค	ง	จ	ก
๗	ก	ข	จ	ง	ค
๘	ง	จ	ก	ค	ข
๙	ค	ก	จ	ข	ง
รวม					

นับเฉพาะข้อที่คุณทำวงกลมไว้เท่านั้น

สั่งสอน กำกับ (directing)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบสั่งสอน มักเป็นผู้ควบคุมและทำให้การสนทนาเป็นไปในทิศทางที่ตนเองเป็นผู้บอกชี้แนะในเรื่องที่คุยกัน เมื่อผู้พูดแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในเรื่องใด แม้ไม่ได้ต้องการคำชี้แนะหรือไม่ได้พูดเพื่อขอคำแนะนำ แต่ก็มักได้รับการตอบสนองในเชิงชี้แนะมากกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด

...ชวนให้เขาลาหยุดไปกับคุณสิจะได้ไม่บ่น

...ไปซื้ออะไรให้เสร็จๆ ไป จะได้ไม่ต้องรอไปวันหลัง

ตัดสิน (judgemental)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบตัดสิน จะนำค่านิยม แนวคิด หลักการของตนเองไปใช้ในการโต้ตอบหรือแนะนำ มักฟังและตัดสินเรื่องที่คุยกันนั้นว่าเป็นการกระทำหรือการตัดสินใจที่ถูกต้องหรือผิด

...เธอก็ขี้กังวล ทำไปเดี๋ยวก็เสร็จเองแหละ

...เธอก็ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่เห็นทำอะไร

ซักไซ้ (probing)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบขอซักไซ้ เป็นคนขอซักถามเพื่อให้ตนเข้าใจและพอใจในคำตอบในแง่มุมมองที่ตัวเองสนใจใคร่รู้ มากกว่าจะสนใจว่าจริงๆ แล้วผู้พูดต้องการบอกอะไร หรือกำลังรู้สึกอย่างไร

...ทำไมคุณถึงคิดว่าคุณจะอยู่ในพวก ๕ เปอร์เซนต์นั้น

...คุณคิดว่าไปสอนต่างจังหวัดไม่ดีตรงไหน

ปลอบใจ (smoothing)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบปลอบใจจะไม่แตะต้องตัวปัญหา ไม่ชอบยุ่งกับความขัดแย้ง แต่จะช่วยให้รู้สึกว่าการที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเล็ก คลี่คลายได้

...เดี๋ยวเรื่องก็คลี่คลายไปในทางที่ดี

...อย่าไปสนใจ ที่ไหนๆ ก็มีคนขับแบบนี้ทั้งนั้น

เห็นอกเห็นใจ (empathetic)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบเห็นอกเห็นใจ จะแสดงให้เห็นว่าเข้าใจทั้งเรื่องและความรู้สึกของผู้พูด มักใช้การจับใจความ การทวนความ เพื่อสะท้อนความเข้าใจ

...มันก็น่าปวดหัวนะ ที่ต้องรักษาสสมดุลเรื่องงานกับครอบครัวให้ได้

...คุณเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากสำหรับคุณ คุณกลัวว่าจะเสียโอกาสใหม่

แบบแผนการตอบสนองข้างต้นนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่าแบบใดดีที่สุด เพราะแต่ละแบบมีประโยชน์และเหมาะสมกับเหตุการณ์เฉพาะอย่าง เมื่อมีผู้แสดงความทุกข์ใจและต้องการเพียงคนปลอบใจ แบบแผนการตอบสนองที่เหมาะสมคือ ปลอบใจ เห็นใจ แต่เมื่อมีคนต้องการคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุง การสั่งสอนกำกับก็เป็นประโยชน์ การชักใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้ข้อมูลก็เป็นประโยชน์เช่นกัน แต่ถ้าหากเราใช้การปลอบใจก็จัดว่าไม่เหมาะสม การที่เราใช้วิธีใดวิธีหนึ่งบ่อยๆ ก็จะเป็นกลายเป็นลักษณะประจำตัวของเรา ในการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่ต้องมีบทบาทนำ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยให้กลุ่มหาข้อสรุปได้ด้วยตัวเอง แบบแผนการตอบสนองที่ควรนำมาใช้ให้น้อยที่สุดคือ แบบสั่งสอนกำกับ และแบบตัดสิน ส่วนแบบแผนการตอบสนองที่น่าจะเป็นประโยชน์มากคือ การชักใช้และการเห็นอกเห็นใจ ดังนั้นการจะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงเริ่มต้นที่การรู้จักตัวเองว่าลักษณะการตอบสนองที่เราใช้บ่อยๆ เป็นแบบใด และเลือกใช้แต่ละแบบให้เหมาะสมกับเหตุการณ์

ทักษะจำเป็นของผู้จัดการเรียนรู้

๑. การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening) และการสร้างความหมายของสิ่งที่รับรู้ร่วมกัน (Shared meaning)

การฟังไม่ได้หมายถึง การได้ยิน หรือรับฟังสิ่งที่ถูกพูดถึงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมไปถึง การแสดงออกถึงการให้ความสำคัญต่อความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และข้อมูลที่ได้ยิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง จากการได้ยิน ได้ฟังเหล่านั้น

ประเด็นสำคัญของการฟังอย่างตั้งใจคือ การไม่ตั้งสมมติฐานไว้ล่วงหน้าว่าผู้เรียนต้องคิดอย่างนั้น หรือพูดอย่างนี้ ควรฟังโดยไม่ด่วนตัดสินว่า ผู้พูดคงจะเป็นคนอย่างนั้น หรือน่าจะคิดอย่างนี้ แต่ฟังโดยการติดตามความคิดของผู้พูด และจินตนาการตามมุมมองของผู้พูด ขณะเดียวกันพยายามเข้าใจบริบท และภูมิหลัง หรือสถานการณ์ที่ผู้พูดเผชิญอยู่ เพื่อเข้าใจมุมมองที่ผู้พูดสะท้อนออกมา

ผู้จัดการเรียนรู้อาจใช้เทคนิค การทวนความ หรือย่อความ (paraphrasing) เพื่อสะท้อนสิ่งสำคัญที่ถูกพูดถึงออกมา เพื่อให้สมาชิกในชั้นสามารถติดตามความคิด หรือมองเห็นเรื่องสำคัญๆ ที่ถูกสะท้อนออกมาระหว่างการอภิปราย เช่น

“อิม.. น่าสนใจมากทีเดียวที่...บอกว่า รู้สึกรับไม่ได้กับสิ่งที่วัยรุ่นทำ.... แล้วคนอื่นคิดอย่างไร”

๒. การสังเกต

รับรู้ถึงบรรยากาศที่เกิดขึ้นของการเรียนรู้ สังเกตการมีส่วนร่วม หรือไม่มีส่วนร่วมของผู้เรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มย่อย

๓. การถาม

การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวาง หลายคนอาจคิดว่า เป็นเรื่องไม่ยากในการที่จะถามคำถาม แต่แท้จริงแล้ว การถามเพื่อสร้างการเรียนรู้ เป็นทักษะที่ลึกซึ้ง ผู้จัดการเรียนรู้ต้องสามารถติดตามความคิดของผู้เรียนจากสิ่งที่แสดงออกมา และมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนอย่างแจ่มชัด จึงจะสามารถสร้างคำถามที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่อง จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการถกเถียงและแลกเปลี่ยนมุมมองที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไม่ใช่เพียงการถามคำถามไปเรื่อยอย่างไม่มีจุดหมาย ถามไปแล้วเมื่อมีคำตอบ หรือมีข้อมูลที่ถูกนำเสนอออกมา ก็ไม่สามารถนำมาเชื่อมโยง สร้างคำถามที่ต่อเนื่องและเกี่ยวพันกับการเรียนรู้ในเรื่องนั้น คำถามที่เกิดขึ้นอาจไม่มีประโยชน์ หากวัตถุประสงค์ของคำถามกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในบทเรียนนั้นไม่เกี่ยวข้องกัน

ตัวอย่างคำถามที่ผู้จัดการเรียนรู้อาจเลือกใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของหัวข้อ และสาระที่ต้องการให้เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน ในระหว่างการชวนคุย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนสนทนา สำรวจทัศนะ สะท้อนการรับรู้ หรือเรียนรู้ของผู้เรียน

- พวกเราารู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับ (อาจเจาะจงเรื่องราว ตัวละครในกรณีศึกษา หรือเรื่องเล่าจากสมาชิก)
- ถ้าเป็นเรา เราจะเลือกจัดการ หรือมีความเห็นต่อเรื่องนี้อย่างไร
- ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้ เราคิดว่ามีฐานมาจากอะไร
- ลองเปลี่ยนมุมมอง ให้เราลองเป็นคนที่ไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกต่างไปจากเรา เราคิดว่าเรามีเหตุผลอย่างไรที่คิด หรือรู้สึกอย่างนั้น
- ถ้าเราเป็นพ่อแม่ เราจะต้องการแบบเดียวกันนี้ไหม
- ในอนาคตข้างหน้า สถานการณ์เหล่านี้อาจเกิดขึ้นอีกไหม หรือสถานการณ์เหล่านี้เปลี่ยนไปอย่างไร เมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาหรือเทียบกับปัจจุบัน
- ถ้าเราเป็นคนที่มีสมบัติบาทเช่นนี้ในเรื่อง เราจะทำแบบเดียวกันไหม หรือจะทำต่างไปอย่างไร
- มีความคิดเห็นอะไรที่ได้ยินจากเพื่อนที่ทำให้เราประหลาดใจ หรือผิดคาด ทำไมถึงรู้สึกประหลาดใจ
- ผลจากแบบฝึกหัด หรือกิจกรรมที่ทำไปนี้ เราจะเอาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
- เราคิดว่ายังขาดอะไรอีกบ้างที่จะทำให้การเรียนรู้เรื่องนี้ของเราสมบูรณ์ขึ้น
- หากต้องสรุปการเรียนรู้ที่สำคัญจากกิจกรรมที่ผ่านมาไปนี้ เราจะสรุปว่าอะไรบ้าง

เมื่อโยนคำถามเหล่านี้เข้าไปในกลุ่ม และมีผู้แสดงความคิดเห็นขึ้นมา ผู้จัดการเรียนรู้ต้องพยายามชักชวนให้สมาชิกคนอื่นร่วมออกความเห็นในประเด็นเดียวกันนี้ และพยายามถามหาความเห็นที่แตกต่างออกไป

หัวใจสำคัญคือ ต้องไม่คิดหรือเชื่อหรือแสดงออกว่า คำถามเหล่านั้นมีคำตอบที่ “ถูกต้อง” หรือ “ถูกที่สุด” อยู่ แต่แสดงให้เห็นว่าทุกความเห็นไม่ว่าจะเหมือนหรือต่างก็ล้วนน่าสนใจ

๔. การเชื่อมโยงแต่ละบทเรียน

ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องเข้าใจในภาพรวมของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ แม้เมื่อสอนเป็นทีม และมีการแบ่งบทบาทว่าใครจะเป็นตัวหลักในแต่ละบท เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ในแต่ละแผนให้ต่อเนื่องกัน เพราะหลักสูตรที่ออกแบบไว้นี้ เน้นความต่อเนื่อง เชื่อมโยงของแต่ละประเด็นไปด้วยกัน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง จำเป็นต้องนำสู่บทเรียนโดยชี้ให้เห็นว่า ก่อนหน้านี้เราเรียนรู้ร่วมกันว่าอย่างไร และเกี่ยวข้องกับบทเรียนที่กำลังจะดำเนินการ หรือทำแบบฝึกหัด กิจกรรมนี้อย่างไร รวมทั้งเมื่อดำเนินการเรียนรู้ไปจนถึงสิ้นสุด ต้องสรุปเชื่อมโยงอีกครั้ง และ/หรือ เชื่อมเข้าสู่บทเรียนถัดไป

การสรุปความ คือการประมวลผลจากการอภิปรายแลกเปลี่ยน เห็นจุดร่วม จุดต่างของ ประเด็นหลัก สร้างความเห็นร่วม ตระหนักถึงความเห็นต่าง และเหตุผลที่มาของความต่าง

การระบุดูวัตถุประสงค์ก่อนเข้าสู่กิจกรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ ผู้เรียน เหมือนการเดินทางที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจน และรู้ว่าขณะนี้ถึงไหนแล้ว อีกไกลเท่าไร หรือ ต้องผ่านอะไรอีกบ้าง เป็นเวลาเท่าใดจะถึงที่หมาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เดินทางรู้สึกผ่อนคลาย ลดความ กระวนกระวายใจ และจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการเดินทาง ในกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น การบอกรับวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนทั้งในภาพรวม และแต่ละบทเรียนมีความจำเป็นและส่งผลต่อการ เรียนรู้

การบอกรับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ไม่ใช่การบอกรับข้อสรุปของบทเรียน (เพราะบทสรุป ย่อมมาจากการแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างผู้เรียน) แต่เป็นการบอกถึงเหตุผล ที่มาที่ไปของการ จัดการเรียนรู้เรื่องนี้ และแบบฝึกหัดที่จะดำเนินการ เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น

“ตอนนี้เราก็ได้เข้าใจแล้ว ความรู้สึกนึกคิดในเรื่องเพศของเรา มีอิทธิพลมาจากปัจจัยอะไรบ้าง ที่สำคัญปัจจัยเหล่านั้น สามารถกำหนดให้เราซึมซับรับเอา เสมือนว่าเป็นความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วเราอาจตรวจสอบ และพิจารณาด้วยเหตุผล เพื่อท้าทายว่าสิ่งที่คิด ที่เชื่อนั้น เป็นผลดีกับตัวเรา และคนใกล้ชิดแท้จริงหรือไม่ (สรุปเพื่อเชื่อมโยง)”

“เอาล่ะค่ะ ในเรื่องต่อไปเราจะได้ลองสำรวจเพิ่มเติมในเรื่องทัศนคติของเราต่อเรื่องเพศ คราวนี้เราจะลองเจาะจงลงไปเกี่ยวกับเรื่องความเป็นหญิงชาย หรือที่เรียกว่าเพศสภาพนั้น มันมีความจริง ความหลง ความเชื่อ อย่างไร จะได้เห็นความคิด ความเชื่อของเพื่อนของเรา ว่าเหมือนว่าต่าง หรือมีที่ไปที่มาอย่างไร ลองทำแบบฝึกหัดนี้กันเลยคะ.....” (บอกวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสู่กิจกรรมใหม่)

การใช้กิจกรรมจะมีประสิทธิภาพและสร้างการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องมีความเข้าใจชัดเจนว่า กิจกรรมที่ทำเกี่ยวข้องเทียบเคียงกับประเด็นของการเรียนรู้อย่างไร จุดอ่อนที่สำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อเข้าสู่บทเรียน มักจะอยู่ที่คำสั่งของการทำกิจกรรมไม่ชัดเจน ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ทำว่าต้องการจำลองสถานการณ์อะไร สิ่งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะสร้างการเรียนรู้ต่อไปอย่างไร นอกจากนั้น การละเลยไม่ให้ความสำคัญของการให้คำสั่งที่ชัดเจนในการทำกิจกรรม หรือระบุบทบาท กำหนดระยะเวลา และรักษาเวลาที่กำหนดให้ผู้เรียน มักนำไปสู่การใช้เวลาที่เกินจำเป็น และกลายเป็นจุดอ่อนของบทเรียนไป เพราะไปเสียเวลากับการทำกิจกรรมจนขาดเวลาที่ควรจะถกเถียงถึงความหมายสาระสำคัญที่เกิดจากการทำกิจกรรมนั้น

ตัวอย่างของการให้คำสั่งที่ชัดเจนเพื่อเข้าสู่บทเรียน

“เอาล่ะค่ะ ต่อไปเราจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของทัศนคติของเราที่มีต่อ..... ก่อนที่จะได้ถกเถียงแลกเปลี่ยนเรื่องนี้ เรามีกิจกรรมที่จะจำลองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มาให้ลองทำกัน เพื่อจะดูกระบวนการเลือก และตัดสินใจของเรา เมื่อเทียบกับเพื่อน (หรือเยาวชน หรือ..... ฯลฯ) เราจะใช้

เวลาไม่เกิน xxx นาที (ระบุเวลา) โดยเราจะแบ่งกลุ่มออกเป็น xxx กลุ่ม อย่างนี้นะคะ (จัดการแบ่งกลุ่มอย่างรวดเร็ว) ฟังคำสั่งก่อนนะคะ กลุ่มที่หนึ่ง จะต้องทำดังนี้

ส่วนกลุ่มที่สองจะต้องทำดังนี้ ให้ความในกลุ่มถึง xxx (ระบุเวลา) หลังจากนั้นเราจะมารวมกลุ่ม และแต่ละกลุ่มต้องบอกผล xxxx ระหว่างอยู่ในกลุ่ม (หรือเมื่อมาเสนอผล) เรามีกติกาตั้งนี้นะคะ xxxx เอาล่ะคะ เริ่มทำงานในกลุ่มได้เลยค่ะ”

“เพศศึกษา” กับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์

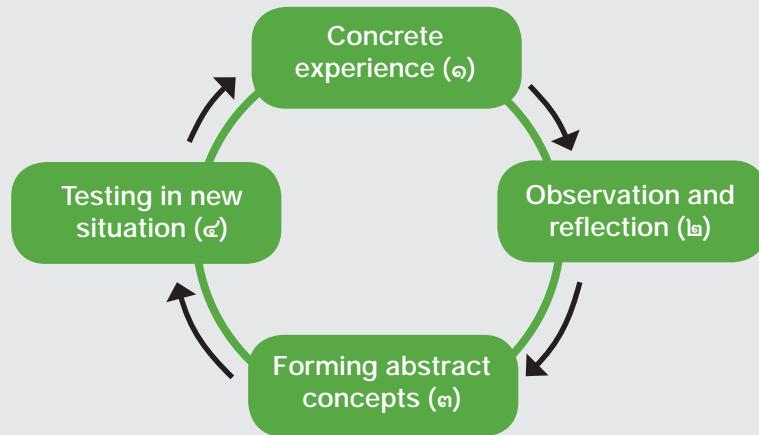
ถ้าเปรียบเทียบกับข้อสอบ เพศศึกษาจะเป็นข้อสอบแบบปรนัยหรืออัตนัย หรือถ้าเปรียบเทียบกับการสอนทำอาหารและการสอนคณิตศาสตร์ เพศศึกษาค้่ายกับการสอนทำอาหารหรือคล้ายกับการสอนคณิตศาสตร์

ถ้าคิดถึงข้อสอบปรนัย ทุกข้อคำถามมีหนึ่งคำตอบที่ถูกที่สุด คนทำข้อสอบต้องหาข้อนั้นให้เจอเพื่อจะได้สอบผ่านข้อนั้นไป ข้อสอบปรนัยมีตัวเลือกจัดวางให้แล้ว สิ่งที่เราทำได้คือ เลือกหนึ่งอย่างจากตัวเลือกที่มีให้ แม้ว่าบางครั้งเราไม่แน่ใจในตัวเลือกเลยสักข้อเดียว แต่เราก็จะต้องเลือกหนึ่งข้อจากรายการที่มีให้เสมอ ถ้าหากเพศศึกษาเป็นเหมือนข้อสอบปรนัย เราก็คือ คนที่กำหนดทางเลือก และเราก็คือ ผู้ที่กำหนดว่าทางเลือกที่ถูกต้องที่สุดคืออะไร ลองจินตนาการถึงเรื่องที่ผู้สอนอยากพูดกับนักเรียนว่า เป็นผู้หญิงต้องรักษาวงสรวงตัว กุสสตรีต้องรักษาพรหมจรรย์ไปจนถึงวันแต่งงาน ใจความสำคัญของคำพูดเหล่านี้ก็คือ ข้อ ก. ห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เป็นข้อที่ถูก ส่วนข้ออื่นๆ เป็นคำตอบที่ผิด

ถ้าเป็นข้อสอบอัตนัย ผู้เรียนคิดสร้างคำตอบของตัวเองขึ้นมาจากข้อมูลความรู้ที่ได้รับ แม้ว่าจะเรียนเรื่องเดียวกันจากผู้สอนคนเดียวกัน แต่คำตอบของผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามการวิเคราะห์และการเรียบเรียงคำตอบซึ่งเป็นแบบแผนเฉพาะตัว เพศศึกษาจึงมีส่วนคล้ายคลึงกับข้อสอบอัตนัย เพราะการนำความรู้ไปใช้เป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการตอบสนองของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม คนที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกันก็ยังมีพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างกัน ยากที่จะมีเพียงทางเลือกเดียวที่ถูกที่สุด ข้อสอบอัตนัยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเรียบเรียงความคิดว่าจะใช้ความรู้จัดการเรื่องนั้นๆ อย่างไร การสอนเพศศึกษาก็เป็นเช่นเดียวกัน

การสอนทำอาหารแตกต่างชัดเจนกับการสอนคณิตศาสตร์ ผู้ที่เรียนทำอาหารเมื่อรู้จักส่วนผสมและวิธีการปรุงที่เป็นสูตรของครูแล้ว ในท้ายที่สุดก็ปรับไปทำตามวัตถุดิบที่พอหาได้และตามรสชาติที่ตัวเองหรือคนในครอบครัวชอบ การสอนทำอาหารนั้นเป็นการช่วยให้รู้จักส่วนผสมและขั้นตอน รู้ว่าเมื่อทำอย่างนั้นแล้วจะเกิดอะไรขึ้นและต้องทำอะไรต่อไป แต่การสอนคณิตศาสตร์แม้จะสอนให้รู้จักวิธีทำหลายวิธี แต่สุดท้ายแล้วทุกวิธีต้องได้คำตอบเดียว เพศศึกษาจึงน่าจะคล้ายกับการสอนทำอาหารมากกว่าการสอนคณิตศาสตร์ เพราะคำตอบของแต่ละคน หรือทางเลือกของแต่ละคนในเหตุการณ์หนึ่งๆ ย่อมต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการเลือกนั้นเป็นเรื่องของคนสองคนหรือมากกว่านั้น การที่เราพยายามจะกำหนดสูตรสำเร็จในการใช้ชีวิตทางเพศให้กับเยาวชน เหมือนกับการสอนคณิตศาสตร์ที่มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับตัวผู้เรียน

แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษาที่มีหลายแนวทาง David A. Kolb ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า experiential learning ซึ่งอธิบายว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เมื่อบุคคลได้กระทำการอย่างหนึ่งและได้เห็นผลของการกระทำนั้นๆ ก็เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การคาดการณ์ในคราวต่อไปว่าหากมีเหตุอย่างนี้ก็จะมีผลเกิดตามมาอย่างนั้น บุคคลจะสั่งสมความเข้าใจถึงเหตุและผลของการกระทำที่เกิดต่างกรรมต่างวาระไปจนกระทั่งสามารถสรุปเชื่อมโยงเป็นหลักการที่นำไปอธิบายปรากฏการณ์อื่นๆ ที่ใกล้เคียงกัน และนำไปสู่การ “ลอง” เพื่อทดสอบหลักการนั้นว่าจะได้ผลอย่างไร ในสถานการณ์ใหม่ๆ หัวใจของวงจรการเรียนรู้แบบนี้จึงอยู่ที่การได้มีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะเป็นวัตถุดิบที่จำเป็นสำหรับการก่อรูปเป็นองค์ความรู้ และถึงแม้ว่าการเรียนรู้ในบางเรื่องตั้งต้นจากการเรียนรู้แนวคิดจากห้องเรียนหรือจากการอบรมขัดเกลา แต่ “ความรู้และแนวคิด” นั้นยังต้องการการลงมือทำ ได้มองเห็นผลที่เกิดขึ้น จึงจะเกิดเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งจะนำไปขยายผลต่อยังเหตุการณ์อื่นๆ

ลองคิดถึงตอนที่เราสอนเด็กเล็กไม่ให้เข้าใกล้เตารีด สิ่งที่ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่จะหลบหลีกไม่จับต้องเตารีดและคอยระมัดระวังเมื่อเข้าใกล้ไม่ใช่คำอธิบาย แต่เป็นประสบการณ์ตรงที่สัมผัสแล้วรู้ว่าร้อน ต่อมาเมื่อบอกว่าอย่าจับหม้อเพราะยังร้อนอยู่ เด็กก็จะนึกถึงความรู้สึกร้อนที่ตัวเองเคยประสบและเลี้ยงที่จะไปสัมผัส คำว่าร้อนจะถูกทดสอบและขยายผลไปยังเหตุการณ์อื่นๆ เช่น กองไฟ น้ำร้อน ฐปร้อน เป็นต้น และเมื่อใดที่ต้องสัมผัสก็จะหาทางออกที่จะไม่ทำให้ร้อนเกินไป

ฉันได้ยิน...จากนั้นก็ลืม (จำได้ ๒๐% จากที่ได้ยิน)

ฉันได้เห็น...จากนั้นก็ยังไม่จำได้ (จำได้ ๕๐%)

ฉันได้ทำ...และฉันเกิดความเข้าใจ (จำได้ ๘๐%)

I hear and I forget,

I see and I remember,

I do and I understand.

(Confucius)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จำเป็นมาน้อยเพียงใด สำหรับเพศศึกษา

ถ้ามองจากมุมมองของผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ เราคงอยากเห็นเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแล้วสามารถหลบหลีกเอาตัวรอดจาก “ของร้อน” ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยปกป้องหรือควบคุม (เพราะชีวิตความเป็นอยู่ในทุกวันนี้ ผู้ใหญ่ก็ไม่สามารถที่จะรู้เห็นและควบคุมได้มากนัก)

แต่ถ้ามองจากวิธีการเรียนรู้ที่ยึดหลักการได้รับประสบการณ์ตรง เราลองตอบคำถามข้างล่างนี้ว่าเรายอมได้หรือไม่ เพราะอะไร คำตอบสำหรับเยาวชนหญิงแตกต่างจากคำตอบสำหรับเยาวชนชายหรือไม่ เพราะเหตุใด

ประสบการณ์ตรง	นักเรียนหญิง		นักเรียนชาย	
	รับได้	รับไม่ได้	รับได้	รับไม่ได้
ฝึกใช้อุปกรณ์คุมกำเนิด				
ให้หาซื้ออุปกรณ์คุมกำเนิดจากร้านค้าในชุมชน				
อยู่สองต่อสองกับแฟนในทึรโหลาน				
ดูหนังโป๊				
ให้ดูขั้นตอน วิธีการสร้างความสุขทางเพศ โดยไม่ต้องสอดใส่				
ให้รู้วิธีสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง				
ให้รู้การเกิดอารมณ์เพศเมื่อได้รับสิ่งเร้า				

ท่านยอมรับได้หรือไม่ที่จะให้เยาวชนทำในเรื่องต่อไปนี้

ความยุ่งยากใจที่จะตอบว่ายอมรับได้สำหรับตารางในข้างต้น น่าจะมีพื้นฐานมาจากความเชื่อและค่านิยมต่อไปนี้

- เป็นเรื่องที่ขัดเงินและน่าอายมากที่จะนำมาพูดสอนกันในโรงเรียน พูดไม่ได้แน่
- ทำแบบนี้ก็เท่ากับเป็นการชี้โพรงให้กระรอก เรื่องแบบนี้เมื่อได้รู้ก็อยากลองกันทั้งนั้น
- เท่ากับส่งเสริมทางอ้อมให้ละเมิดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย ครูกับโรงเรียนทำแบบนี้ไม่ได้เด็ดขาด
- ผู้หญิงผู้ชายในสังคมไทยเลียงคุมต่างกัน สังคมยอมรับให้ผู้ชายมีประสบการณ์ทางเพศมากกว่า ในบางเรื่องผู้หญิงก็ไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์
- เสี่ยงเกินไปที่จะยอมให้เยาวชนได้มีโอกาสสัมผัส เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
- สิ่งที่จะเกิดตามมาจากการให้โอกาสนั้นเป็นเรื่องร้ายแรง สังคมรับไม่ได้ เช่น มีเพศสัมพันธ์ ตั้งครรภ์ ทำแท้ง ถูกให้ออกจากโรงเรียน เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

แต่ถ้าเราลองคิดนอกกรอบ ลองคาดการณ์ถึงสิ่งทีอาจเป็นไปได้ถ้าหากเยาวชนได้มีโอกาสสัมผัสเรื่องข้างต้น เป็นไปได้ไหมว่าพวกเขาจะได้เรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

เป็นไปได้ไหมว่า

๑. การดูหนังไปทำให้รู้จักว่าอารมณ์เพศเป็นอย่างไร ได้รู้จักตัวเอง รู้แล้วก็จะได้หลบหลีกบ้างถ้าหากว่ากลัวจะควบคุมไม่อยู่ (น่าจะดีด้วย ถ้ามีคนสอนว่าที่ทำกันอย่างนั้นมีอะไรที่ต้องระวังบ้าง มีอะไรที่ทำให้อีกฝ่ายเดือดร้อน ไม่ได้มีความสุขอย่างที่เขากำลังทำในหนัง เราจะไปรู้ได้อย่างไรว่าที่เขาแสดงบางที่เป็นเรื่องทำร้ายร่างกาย ถ้าไม่มีคนมาบอก)
๒. รู้วิธีการสร้างความสุขทางเพศหลายๆ แบบ ช่วยให้มีความเลือกที่จะมีความสุขทางเพศได้โดยที่ไม่ต้องเสี่ยง เพราะเวลาพูดถึง safe sex ก็ยกตัวอย่างแค่การใช้ถุงยางเหมือนว่าทำได้แบบเดียว

๓. ก่อนไปซื้อยาคุณก็คิดว่าคงอายุเหมือนกัน กิจกรรมนี้ทำให้รู้เลยว่าทำไมเพื่อนถึงต้องไปทำแท้ง ทั้งที่ก็รู้ว่าคุณกำเนิดทำยังไง ทำให้ “ปึ้ง” เลยว่าถ้ามีแฟนแล้วใกล้ชิดกันมากๆ จะต้องคุยตกลงกันเรื่องนี้
๔. การได้เคยอยู่ด้วยกันสองต่อสองทำให้รู้ว่าอารมณ์ในยามใกล้ชิดเป็นไปอย่างไร เราอยากทำอะไรเขา อยากให้เขาทำอะไรกับเรา คนไม่เคย เวลาครูปูตเรื่องการป้องกันไม่มีทางเข้าใจ ซาบซึ้งหรอก ถ้ามีแฟนแล้วจะอยากฟังมากเลยว่าวิธีไหนบ้างที่จะทำให้เราไม่ต้องเสียใจทีหลัง ความจริงคนชอบกันก็อยากอยู่ใกล้ชิดกันอยู่แล้ว ผู้ใหญ่น่าจะเข้าใจ อยู่ด้วยกันไม่ได้แปลว่าเราต้องมีอะไรกันเสมอไป
๕. ดีจังที่ครูปูตเรื่องนี้ ทำให้รู้ว่าที่เราช่วยตัวเองอยู่เรื่อยๆ นั้นไม่ผิดบาป เป็นเรื่องธรรมชาติที่ใครๆ ก็เกิดและทำได้ ทำให้เราปลอดภัยด้วย
๖. ครูช่วยทำให้เราเห็นว่าการตอบสนองทางเพศเป็นกลไกธรรมชาติ ทำให้รู้สึกมั่นใจในตัวเองว่าเมื่อมีแฟนเราจะดูแลตัวเองให้ปลอดภัยได้แน่ๆ

การจัดเพศศึกษาตามแนวทางของ Kolb คือ การสร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงหรือสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึง หรือจากเรื่องราวที่จะต้องประสบพบเห็นต่อไปในชีวิตจริง ดังนั้นความถนัด ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมถึงความเชื่อส่วนตัวของผู้สอนเหล่านี้จึงไม่ใช่ปัจจัยกำหนดกิจกรรมและเนื้อหาการสอน

เพศศึกษาควรจะถูกกำหนดจากบริบททางสังคมมากกว่าความรู้สึหรือทัศนะของผู้สอน เช่น ในขณะที่วัยรุ่นเรียนรู้เรื่องเพศจากสิ่งรอบตัว และเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุ ๑๓ - ๑๕ ปี ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แต่ผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน จึงไม่ต้องการนำเรื่องนี้มาเป็นเนื้อหา การนำ experiential learning มาใช้กับเพศศึกษาทำให้งิจกรรมการสร้างการเรียนรู้เป็นไปในแนวทางต่อไป

๑. ให้ข้อมูลที่ครอบคลุม ครบถ้วน ไม่ปิดบังหรือเปิดให้รับรู้เพียงบางส่วน
๒. ต้องสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมากจากทุกคนในการแสดงความคิดเห็น แสดงบทบาทสมมติ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม หาข้อมูลมาเล่า ช่วยสรุปประเด็น ช่วยจด ฯลฯ ครูไม่ใช่นักแสดงตัวเอกของห้องเรียนอีกต่อไป
๓. ขวนให้คิด ช่วยให้แต่ละคนได้ข้อสรุป และข้อสรุปไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของคุณผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ครูไม่ใช่ผู้รู้คำตอบที่ถูกต้องที่สุดสำหรับทุกเรื่องอีกต่อไป (ครูยังเป็นผู้ที่ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ต้องขยับไปสวมบทผู้ชี้แนะแหล่งข้อมูลและให้แนวทางไปค้นคว้าด้วย)

ประสบการณ์จะแปรเป็นการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อเจ้าของประสบการณ์ได้ใคร่ครวญถึงอารมณ์ ความนึกคิดและการกระทำของตัวเองในเหตุการณ์นั้น (reflection) ไม่ปล่อยให้สิ่งที่เกิดขึ้นเพียงแค่ผ่านพ้นและจบลงไป การจัดการเรียนรู้แบบนี้จึงต้องการ “ผู้ดำเนินการ” มาขับเคลื่อนความคิดหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมไปแล้ว ขั้นตอนของการคิดทบทวนนี้เป็นจุดสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเหมือนกับช่วงที่นักประดิษฐ์หรือชิ้นส่วนออกมาพินิจพิเคราะห์ว่าชิ้นใดทำหน้าที่แบบไหน อะไรทำให้สิ่งประดิษฐ์แสดงอาการแบบนั้น ในการพินิจพิจารณา นักประดิษฐ์อาจมีข้อสงสัยใหม่ที่ใคร่รู้ และอยากหาคำตอบให้กับข้อสงสัยนั้นๆ เมื่อเขากลับไปทดลองการทำงานของสิ่งประดิษฐ์นั้นอีกภายใต้ข้อสังเกตที่ตั้งไว้ ก็จะได้ข้อมูลใหม่เข้ามาประกอบการพินิจพิเคราะห์ วงล้อของการเรียนรู้ก็จะหมุนไปข้างหน้า จนกระทั่งนักประดิษฐ์สามารถสรุปเป็นหลักเกณฑ์ที่นำมาอธิบายการทำงานและการเปลี่ยนแปลงที่เขาเฝ้าสังเกตมา (forming abstract concept) ดังนั้น “ความรู้ ความเข้าใจ” ที่เราหวังให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อจะได้สามารถจัดการกับ “ของร้อน” ได้นั้น “การขวนคิด” หลังกิจกรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำคัญยิ่งกว่าการได้พูดสรุปตามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า ถ้าขั้นตอนของการคิดพิจารณาเกิดขึ้นดีแล้ว ข้อสรุปของแต่ละบทเรียนย่อมผุดกระจางขึ้นเองในสมองผู้เรียน ดังนั้นบทบาทของผู้สอนในกระบวนการเช่นนี้จึงเปลี่ยนไปอย่างมาก เราไม่ใช่ผู้ที่ชี้ว่าสิ่งใดถูกผิด แต่เราเป็นผู้ชี้ให้มองในมุมที่ถูกมองข้ามไป ช่วยให้คำถามหรือข้อสงสัยที่ยังคลุมเคลือเป็นคำถามที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การคิดหาคำตอบนั้นเป็นไปอย่างไม่สับสน

๔. ต้องสร้างบรรยากาศที่ทุกคนรู้สึกปลอดภัย รู้สึกว่าได้รับการยอมรับในแบบที่เขาเป็น การพูดตามที่คิดจะได้รับการรับฟังอย่างเข้าใจ ไม่ถูกตัดสินคุณค่าเพียงเพราะว่ามีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากค่านิยม ความเชื่อของครูหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้
๕. ครูในฐานะผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเชื่อมั่นว่าเยาวชนสามารถเลือกทางที่ดีที่สุดสำหรับตัวเขาเองได้ เมื่อเขาได้รับข้อมูลที่เพียงพอ ได้ฝึกคาดการณ์ถึงผลกระทบ ได้ฝึกทักษะที่ต้องใช้ในแต่ละสถานการณ์ ได้รับรู้อารมณ์ ความต้องการของตัวเอง ได้ทบทวนค่านิยมที่ตัวเองต้องการ ยึดถือ

สำหรับความเชื่อที่เราเคยมีจากพื้นฐานของความรักและห่วงใยที่ว่า

- เด็กควรได้รับการปกป้องจากสิ่งชั่วร้าย
- เด็กคิดไม่ได้หรือกว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นจริงๆ แล้วเขาจัดการไม่ได้
- เรามีหน้าที่ที่ต้องสอนให้รู้ว่าอะไรคือ สิ่งที่ถูกที่ควร เมื่อเด็กคิดผิด เราก็ต้องพยายามชักจูงแก้ไข

ถึงแม้เกิดความรักและห่วงใยแต่ก็เป็นความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาแบบนี้ให้คิดถึงข้อเท็จจริงที่เราเองก็รู้อยู่เต็มอกว่า

.....มีหนังสือไป หนังสือไป การ์ตูนปกขาว ขายกันทั่วไป ใครๆ ก็เห็นและซื้อได้ด้วยเงินไม่กี่บาท แต่ครูก็ทำเหมือนว่าเด็กคงมองไม่เห็น และคงไม่อยากรู

....เยาวชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น มีเรื่องไปในเว็บมากมายที่ยังกักไม่ได้ จะมีสักกี่คนที่หลุดรอดไม่เคยได้เห็น...นอกจากครู

....เพื่อนเขาอยู่กันเป็นคู่ๆ เวลาไปไหนด้วยกันเขาก็กอดกันกลมให้ใครๆ เห็นจนเป็นเรื่องธรรมดา ครูทำเหมือนว่าทุกคนยังไร้เดียงสาทางเพศ

ดังนั้นเราอาจจะเข้าไปด้วยซ้ำถ้าเรายังจัดการศึกษาบนข้อสันนิษฐานที่ว่าเยาวชนยังไม่มี ความสนใจและยังไม่มีประสบการณ์ทางเพศ และเราไม่ควรริบสร้างเงื่อนไขไปกระตุ้นให้มาสนใจ

เรื่องเพศ ความจริงเรากำลังทอดทิ้งหน้าที่ด้วยซ้ำไป เมื่อคิดถึงว่าเยาวชนที่เห็นหน้ากันอยู่ทุกวันนั้น พวกเขามีกิจกรรมทางเพศโดยที่ไม่เคยมีใครช่วยให้รู้ว่าความสัมพันธ์นั้นมีหลายแบบและหลายวิธี และสิ่งที่พวกเขาทำอยู่อาจเป็นไปได้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แล้วเรายังจะปล่อยให้ “ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์” นี้เกิดต่อไปเช่นนี้หรือ

การจัดเพศศึกษาด้วยการให้ประสบการณ์ตรงนั้น จึงไม่ใช่การชี้โพรงให้กระรอก หรือเปิดหูเปิดตาให้ผู้ที่ยังไม่รู้เดียงสาได้ก้าวกระโดด แต่เป็นการทำงานที่หวังให้เกิดผลดีอย่างแท้จริงกับผู้เรียน ด้วยการเริ่มต้นที่สถานการณ์จริงของผู้เรียน ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์กับผู้เรียนเพื่อให้พวกเขา มีความเข้าใจถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น ได้มองเห็นทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น และได้ทบทวนค่านิยมของยุคสมัย ให้รู้เท่าทันก่อนที่จะถูกโน้มน้าวไปด้วยวิธีการทางการตลาด การจัดการศึกษาแบบนี้ สิ่งเดียวที่สำคัญที่สุดที่ผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงคือ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง จากนั้น เนื้อหาและวิธีการเป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่เราจะค้นคว้าหาทางไปด้วยกันกับผู้เรียน และผู้ร่วมวิชาชีพในที่ต่างๆ ซึ่งไม่น่าจะมีสิ่งใดที่ยากเกินกำลัง

บทเรียนการจัดเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา

จากประสบการณ์การทำงานร่วมกับสถานศึกษาในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ พบว่า เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เยาวชนทุกคนและทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยนำ “เพศศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา”^๑ คือ จัดให้มีการเรียนรู้หรือชั่วโมงเพศศึกษาในทุกระดับชั้นๆ ละไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษา โดยจัดให้มีชั่วโมงเพศศึกษาอย่างชัดเจน หรือเปิดเป็นสาระเพิ่มเติม รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับเยาวชนนอกหลักสูตรหรือนอกห้องเรียนควบคู่ไปด้วย ซึ่งในคู่มือฯ นี้ได้เสนอแผนการเรียนรู้ชั้นละ ๑๖ ชั่วโมงไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม ความสนใจของผู้บริหารและความร่วมมือจากครูในสถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะวางแผนและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาสู่การปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับสถานการณ์เยาวชนในแต่ละพื้นที่

จากประสบการณ์โครงการก้าวอย่างเข้าใจตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๖ จนถึง ๒๕๕๑ พบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้สถานศึกษามีความพร้อมและความสามารถในการจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนในสถานศึกษาได้จริง มีดังนี้

^๑ สนใจตัวอย่างและประสบการณ์การจัดเพศศึกษาในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สามารถดูได้ที่ www.teenpath.net

๑. ความเข้าใจและการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ^๒

การบริหารจัดการเชิงนโยบายเรื่องเพศศึกษาของผู้บริหาร จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้บริหารเข้าใจ เป้าหมายและสาระสำคัญของเพศศึกษาแบบรอบด้านว่าครอบคลุมทั้งการให้ข้อมูลเรื่องเพศที่ถูกต้อง รอบด้าน การส่งเสริมให้เยาวชนสำรวจทัศนคติที่แตกต่าง การสร้างคุณค่า ความมั่นใจในตนเอง การจัดการความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การมีทักษะการสื่อสาร และทักษะอื่นๆ ที่ช่วยให้เยาวชน สามารถดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

การประชุมชี้แจงผู้บริหารสถานศึกษาเป็นขั้นตอนสำคัญ เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบเป้าหมาย ของเพศศึกษารอบด้าน เห็นขอบเขตเนื้อหาหลักสูตรและความจำเป็นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางการจัดเพศศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของการ เรียนการสอน และการนำเสนอตัวอย่างประสบการณ์ด้านบริหารจัดการเพศศึกษาในสถานศึกษา อื่นๆ

การสร้าง ความเข้าใจที่ชัดเจนตั้งแต่แรกของผู้บริหารเช่นนี้ จะนำไปสู่ความร่วมมือและการ สนับสนุนอื่นๆ ตามมา

๒. การประชุมชี้แจงปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารกับครูในสถานศึกษา

นอกจากจะเป็นสัญญาณที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วมของคณะครูในการทำงานเพศศึกษา แล้ว การประชุมร่วมกับคณะครูภายในสถานศึกษายังเป็นการเตรียมความพร้อมในการวางแผน หลักสูตร และช่วยให้การวางแผนเนื้อหาเพศศึกษามี “ที่ทาง” ในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน ขึ้น ส่งผลต่อการคัดเลือกครูที่เหมาะสมและสนใจเข้าอบรมการเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง เพศศึกษาต่อไป

^๒ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์กรแพช, แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๐).

นอกจากนี้ การประชุมปรึกษาหารือกับครูแต่ละสาระวิชาว่า จะมีบทบาทหรือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดได้อย่างไร จะช่วยให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษามีส่วนร่วมและช่วยกันดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

๓. การพัฒนาศักยภาพครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา

ผู้บริหารควรคัดเลือกครูที่มีความพร้อมและสนใจ รวมทั้งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยตรงเข้าอบรมด้วย “หลักสูตรการเตรียมความพร้อมครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา”^๓

ในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ การอบรมครูใช้เวลา ๔ วัน ครอบคลุมเนื้อหา ๓ ประเด็น คือ เพศวิถี (Sexuality) การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) และการพัฒนาเยาวชนในเชิงบวก (Positive Youth Development) เพื่อให้ครูตระหนักถึงบทบาทที่ต้องเปลี่ยนแปลงจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” เรื่องเพศ

อย่างไรก็ตาม การอบรมเป็นเพียงการนำครูเข้าสู่เนื้อหาและกระบวนการในเบื้องต้น แต่การเรียนรู้ของครูโดยเฉพาะทัศนคติเรื่องเพศ และความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเยาวชน จะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อครูผู้สอนผ่าน “กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์” จากการได้ลงจัดการเรียนรู้จริง

นอกจากนี้ ยังพบว่า การให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และหัวหน้ากลุ่มนิเทศการสอนเข้าร่วมการอบรมเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้และการโค้ชครูเพศศึกษาจะช่วยให้การผลักดันและการสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

^๓ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์กรแพช, แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๐).

๔. การวางแผนหลักสูตรเพศศึกษาในสถานศึกษา

เมื่อบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด เนื้อหา และกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศอย่างทั่วถึงแล้ว การประชุมเพื่อวางแผนหลักสูตรถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้บริหารฝ่ายวิชาการและครูจะช่วยกันศึกษา วิเคราะห์ และจัดวางแผนการเรียนรู้แต่ละแผนว่าสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้รายกลุ่มสาระใดบ้าง

กรณีสถานศึกษาไม่พร้อมที่จะจัดการเรียนรู้เรื่องเพศ ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษาแก่เยาวชนทุกระดับชั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูแต่ละสาระซึ่งผ่านการอบรมมาแล้วจะปรึกษาวางแผนว่า แต่ละคนจะจัดแบ่งแผนการเรียนรู้ใดให้เหมาะกับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัย เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนระหว่างสาระ พร้อมวางแผนทางประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นไว้ด้วย

๕. การติดตามสนับสนุนวิชาการแก่ครูเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และทักษะ: (Coaching)

เป็นกระบวนการช่วยเหลือเพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเมื่อมีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศกับเยาวชนแล้ว ทั้งนี้ การติดตามมิใช่การประเมินการสอนของครู แต่ผู้ติดตาม/โค้ช (ผู้นิเทศ) จะช่วยสะท้อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่าทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด และทำงานร่วมกับครูเพื่อค้นหาวิธีที่พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ผู้นิเทศ (Coach) อาจเป็นบุคลากรภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ ฯลฯ หรือจากภายในสถานศึกษา เช่น รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา ฯลฯ ซึ่งควรผ่านการอบรมทั้งในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาและทักษะการเป็นผู้นิเทศมาแล้ว

๖. การสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษากับผู้ปกครอง

การประชุมชี้แจงครูทั้งหมดในสถานศึกษา เพื่อให้รับทราบแผนการดำเนินงานจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างทั่วถึงกัน และเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมายและสาระสำคัญของเพศศึกษาที่จะจัดให้มีขึ้นแก่เยาวชนในสถานศึกษา จะนำไปสู่การประสานความร่วมมือระหว่างครูแต่ละกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ที่จะทำให้แผนงานดังกล่าวดำเนินไปด้วยดี

ความเข้าใจและการสนับสนุนของผู้ปกครองก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญ โดยจัดกิจกรรมตามความพร้อมของสถานศึกษา เช่น การประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษาหรือสมาคมผู้ปกครอง - ครู หรือการอบรมเพศศึกษาแก่ผู้ปกครองที่สนใจ การส่งจดหมายแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ฯลฯ

๗. การเปิดโอกาสและสนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทและศักยภาพ

นอกเหนือจากการเรียนรู้เพศศึกษาในชั้นเรียนจากครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้แล้ว เยาวชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน และมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เช่น การมีชุมนุมหรือชมรม เป็นต้น

แนวทางการทำงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพเยาวชนในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจมีพื้นฐานจากแนวคิด “การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก” ^๔ (Positive Youth Development) ที่มองว่าเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของการพัฒนาสังคม ผู้ใหญ่หรือผู้ดูแลเยาวชนจึงมีหน้าที่สนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทเข้าถึงทรัพยากร และมีความเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมและได้แสดงศักยภาพตามที่เขานัดและสนใจ แม้ว่าสิ่งที่เยาวชนคิดหรือแสดงออกมาอาจจะไม่สอดคล้องกับความคิด ความเห็น ความเชื่อที่ผู้ใหญ่มีอยู่

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของครูหรือผู้ปฏิบัติงานกับเยาวชนจึงเป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน เพื่อให้ครูหรือคนทำงานได้พัฒนาความเชื่อมั่นของตนเองต่อศักยภาพเยาวชน พร้อมมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้และทำงานควบคู่ไปกับเยาวชนอย่างเต็มที่ ^๕

^๔ ภาวนา เหวียนระวี, “เยาวชนไม่มีปัญหา แต่อยากมีโอกาส,” ไขความลับ รุ่นเรา เราเลือก เรายังผิดชอบได้” บันทึกประสบการณ์สองปีแรกของเยาวชนและคนทำงาน โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ (กรุงเทพฯ: พี.เอส. ซีพพลาย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓-๗๔.

^๕ โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ องค์การแพธ, คู่มือการจัดกิจกรรมเยาวชนเสริมหลักสูตรเพศศึกษา (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๐).

๘. การประสานงานกับหน่วยงานบริการสุขภาพสังคมสำหรับเยาวชน

ก่อนเริ่มดำเนินการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ควรมีการสำรวจแหล่งบริการสุขภาพและสวัสดิภาพสำหรับเยาวชนที่มีอยู่ในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข หน่วยงานรับเรื่องร้องทุกข์ บ้านพัก ฯลฯ ว่ามีมากน้อยเพียงใด มีคุณภาพและลักษณะการบริการเป็นอย่างไร

ทั้งนี้ หากสถานศึกษาได้ทำความรู้จักกับบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ไว้ล่วงหน้า จะทำให้การประสานงานเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วขึ้นเมื่อต้องการความช่วยเหลือหรือกรณีฉุกเฉิน ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและองค์กรในชุมชนเช่นนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่อาจพัฒนาเป็นเครือข่ายการทำงานเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือให้เยาวชนได้เข้าถึงบริการต่างๆ อย่างปลอดภัย

นอกจากการประสานงานกับองค์กรภายนอกแล้ว สถานศึกษาควรจัดบริการหรือสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเอง เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักว่า ความสนใจและการดูแลสุขภาพทางเพศเป็นความรับผิดชอบของทุกคน มิใช่เรื่องน่าอายที่จะหาข้อมูลหรือขอคำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่ไว้วางใจหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ต้องรอให้มีปัญหา ก่อน เช่น การจัดบริการปรึกษาโดยครูหรือเยาวชนด้วยกัน มุมสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมรณรงค์เพศศึกษาโดยเยาวชนในสถานศึกษา เป็นต้น

๙. การประสานงานช่วยเหลือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่างๆ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อองค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือสถานศึกษา เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้ปกครอง ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาเยาวชนในมิติที่รอบด้านมากขึ้น และเชื่อมั่นว่า เมื่อเยาวชนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่มีคุณภาพและต่อเนื่องจะทำให้เยาวชนเติบโตอย่างมีความสุขและมีสุขภาวะที่ดี โดยผ่านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

๑๐. การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา

ในคู่มือฯ นี้ได้ระบุรูปแบบการประเมินผลในชั้นเรียนไว้ คือ ให้ผู้จัดกระบวนการฯ สังเกตการมีส่วนร่วม การใช้เหตุผล ในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และทักษะการสื่อสารของผู้เรียน ในการอธิบาย พูดคุยแลกเปลี่ยน รวมทั้งใช้คำถามท้ายแผนการเรียนรู้แต่ละแผนให้ผู้เรียนช่วยกันหาคำตอบ

นอกจากการประเมินผลผู้เรียนในชั้นเรียนแล้ว ครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาควรช่วยกันวางแผนการประเมินผลในลักษณะรวบยอด ที่สามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงหรือวัดผลที่มีต่อผู้เรียนหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาในแต่ละปีการศึกษา หรือติดตามผลระยะยาว ที่เกิดกับผู้เรียนที่ได้เรียนแบบต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา

พบกันทุกวันอังคาร^๑ กับเลขธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

วันอังคารที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๑

“...จากเรื่องประวัติศาสตร์ขอเปลี่ยนบรรยากาศมาที่ **เรื่องเพศศึกษา** ซึ่งมีสถานการณ์เกือบตรงกันข้ามกันคือ นักเรียนสนใจมาก แต่โรงเรียนไม่ค่อยสอน องค์การแพธ (PATH) ที่ได้เป็นพันธมิตรกับ สพฐ. และหน่วยงานทางการศึกษามาช้านาน ได้ช่วยขับเคลื่อนงานเพศศึกษามาตั้งแต่ยังเป็นหัวข้อที่ไม่มีใครกล้าพูดกล้าจัดในโรงเรียน คงมีแต่ครูแนะแนว ครูวิทยาศาสตร์ หรือครูกลุ่มสาระอื่นที่เข้าใจและเห็นปัญหาของนักเรียนจัดในรูปแบบของชมรม หรือค่ายสำหรับนักเรียนที่สนใจ

ดิฉันจำได้ว่าเมื่อมารับตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้ไปเยี่ยมโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม ช่วงปิดเทอม และได้เห็นนักเรียนมาที่โรงเรียนจำนวนหนึ่ง สอบถามได้ความว่า จะไปเข้าค่ายเพศศึกษา จึงตามไปดู จำได้ว่าเป็นค่ายที่ครูแนะแนวจัดร่วมกับองค์การ PATH สิ่งที่ได้เห็นแล้วต้องกลับมาคิดคือ ความสนใจของนักเรียนทุกระดับทั้ง เก่ง ไม่เก่ง เกเร ไม่เกเร และคำถามที่นักเรียนถามล้วนแต่ลึก จนคนแก่ๆ อย่างเราคาดไม่ถึง ทั้งยังมีกิจกรรมเรียนรู้ที่แปลกใหม่ เช่น กิจกรรมแลกน้ำที่สมัยนั้นยังไม่เคยได้เห็นได้ยินมาก่อน นับเนื่องจากนั้น กรมสามัญศึกษาจึงส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายเพศศึกษา ซึ่งก็จัดด้วยความกล้าๆ กลัวๆ เพราะความเห็นที่ขัดแย้งยังมีมากขนาดอาจารย์นคร สันติโยธิน ผู้เปิดห้องกุหลาบขาวสอนเรื่องเพศศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย อย่างได้ผล ยังเคยถูกวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นหน้าหนึ่งทางหนังสือพิมพ์ แต่สิ่งที่ทำให้มั่นใจว่าเรามาถูกทางคือ กระแสการตอบรับจากผู้ปกครองที่โทรศัพท์มาสอบถามและนำลูกหลานมาสมัครเข้าค่ายด้วยตนเองอย่างล้นหลาม

^๑ จากคอลัมน์ในเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน www.obec.go.th

จากนั้น เมื่อไปอยู่ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้พยายามผลักดันให้มีการสอนเพศศึกษา โดยพัฒนาจากการจัดเป็นค่ายหรือเป็นชุมนุม โดยได้มีโครงการนำร่องในทุกเขตพื้นที่การศึกษา แต่ความกล้าๆ กลัวๆ ก็ยังไม่คลาย แม้แต่ในระดับนโยบาย ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายอารีย์ วงศ์อารยะ) ก็ให้การสนับสนุนโครงการเป็นอย่างดี แต่ผู้บริหารท่านต่อมาบอกว่า ถ้าทำ ก็ทำเจียบๆ ไม่ต้องขยายวงกว้างขวางในการนำร่อง จึงมีการอบรมทำความเข้าใจกับกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองไปพร้อมกับครู และก็ต้องแปลกใจอีกเช่นกัน ที่ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาต่างตอบรับเป็นอย่างดี หลายคนปรารถนาว่า น่าจะทำมานานแล้ว ปัจจุบันทราบว่าได้ขยายไป ๗,๐๐๐ กว่าโรงเรียนแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาอีกพอสมควร ดังที่เพื่อนครูได้เล่าให้ฟัง

ความก้าวหน้าระยะต่อไป เกิดขึ้นเมื่อองค์การ PATH สามารถสนับสนุนให้สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เปิดสอนเป็นรายวิชา และดิฉันได้ไปเยี่ยมที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำได้ว่าเคยเล่าใน “พบกันทุกวันอังคาร” ว่า ครูผู้สอนเป็นสาวโสด แต่ได้รับการพัฒนาอย่างดี จึงสอนได้ไม่ติดขัด อาจารย์เล่าว่า เป็นวิชาเดียวที่นักศึกษาไม่ขาดเลย มาวันนี้ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากองค์การ PATH เรามีโรงเรียนต้นแบบที่สามารถสอนเพศศึกษา จำนวน ๑๖ ชั่วโมงต่อปี บางแห่งสอน ๑๖ ชั่วโมงต่อภาคเรียน หลาย สพท. สามารถเปิดสอนได้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเชื่อมโยงกับการสอนในศาสนา มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินขององค์การ PATH ถึง ๗๗ โรง แต่ก็น่าหนักใจที่มีหลาย สพท. ยังไม่มีโรงเรียนต้นแบบเลยถึง ๑๐๗ สพท. ใน ๕๐ จังหวัด

นอกจากขยายจำนวนโรงเรียนอย่างกว้างขวาง องค์การ PATH ได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาว่า มิใช่เรื่องพฤติกรรมทางเพศเท่านั้น แต่ได้ครอบคลุมเรื่องพัฒนาการของมนุษย์ เรื่องสัมพันธ์ภาพ ทักษะส่วนบุคคล เช่น การให้คุณค่า การตัดสินใจ การสื่อสาร เรื่องพฤติกรรมและสุขภาพทางเพศ ตลอดจนบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ในสังคมที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา องค์การ PATH ยังได้ริเริ่มรูปแบบที่น่า

สนใจมากมายที่เปิดโอกาสให้เด็กและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังจะเห็นได้จากการไปชมนิทรรศการ มีทั้งการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งบูรณาการเพศศึกษากับการสอนวิชาไฟฟ้า!!

จากการไปร่วมประชุมได้รับทราบถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจของโรงเรียนแกนนำที่จะทำงานเรื่องนี้ หลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนบ้านเม็กใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี เล่าว่า หลังจากทำเรื่องระบบดูแลนักเรียน ทำให้เห็นปัญหาและตระหนักดีว่าจะต้องปลูกฝังในเรื่องเพศศึกษา แต่ก็เตือนว่า ถ้าสอนแบบครึ่งๆ กลางๆ อาจเป็นภัยได้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ แต่ปัญหาอยู่ที่ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้งานไม่ต่อเนื่อง หลายโรงเรียนที่ทำได้ดี มีการอบรมผู้บริหารทั้งโรงเรียนทำให้การต่อต้านน้อยลง มีการบูรณาการและเชื่อมโยงมากขึ้น

มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ ผูกให้ สพฐ. ให้ความสำคัญแก่ทีมงานที่ทำเรื่องเพศศึกษา เพราะโรงเรียนมักจะเน้นครูที่สอนวิชาที่จะนำไปสู่การคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่า มีข้อเสนอให้จัดโอกาสให้ครูที่ทำงานด้านนี้ได้พบกันอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น และพยายามส่งเสริมให้โรงเรียนจัดเวทีให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องแก้ปัญหาการติดเกม เรื่องเพศศึกษาสำหรับวัยรุ่น ฯลฯ ซึ่งจะดึงดูผู้ปกครองมาโรงเรียนได้มาก เพราะผู้ปกครองมักจะบ่นว่ามาที่ไรก็พูดแต่เรื่องของโรงเรียน แต่ถ้าหากมาโรงเรียนแล้วพูดเรื่องของคุณๆ จะได้รับความสนใจว่ามาก

ปัญหาใหญ่ที่ถกกันมากคือ หลักสูตรแกนกลางจะทำให้ความคล่องตัว ในการสอนเพศศึกษาลดไปหรือไม่? อาจารย์ธนิมา เจริญสุข หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สวก. ได้แจ้งให้ทราบว่า หลักสูตรแกนกลางดังกล่าว ไม่ทำให้ความคล่องตัวในการสอนเพศศึกษาลดลง โดยเนื้อหาได้ครอบคลุมตามแนวทางการเรียนรู้เพศศึกษาของ สพฐ. และเอื้อให้โรงเรียนใส่เนื้อหาสาระที่เห็นว่ามีคามจำเป็นมาก ทั้งยังส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ...”

วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๑

“...ในปี ๒๕๕๒ นอกจากการดำเนินงานตามนโยบายของ สพฐ. ที่ได้ปรับให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ดิฉันได้ฝากเรื่องดังต่อไปนี้...

...ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดิฉันได้ขอบคุณทุก สพท. รวมทั้งเพื่อนข้าราชการใน สพฐ. กว่า ๘๐ คน ที่ได้เดินทางไปเยี่ยมบ้านและช่วยเหลือดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังได้เล่าให้ฟังถึงนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบที่เคยนำเสนอในพจนานุกรมภาษาอังกฤษหลายเดือนมาแล้ว อาศัยอยู่กับปู่ - ย่า ที่เป็นอัมพาต ทำให้ต้องขาดเรียน เมื่อครูไปเยี่ยมบ้านและพบเหตุการณ์ ได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการโรงเรียนที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธาน และทรงมีรับสั่งให้ช่วยเหลือ เมื่อพวกเราได้ไปรับเสด็จฯ ที่จังหวัดชัยภูมิ ทรงรับสั่งขึ้นว่า ปัจจุบันสามารถแก้ปัญหาเด็กคนนี้ได้แล้ว ด้วยการนำปู่ - ย่า ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล และฝากเด็กไว้กับพระที่วัดข้างบ้าน พระองค์ท่านยังมีพระเมตตาเข้าบ้านไว้ให้ต่อเนื่อง เผื่อว่าปู่ - ย่า อากาศดีขึ้นแล้ว จะได้มีบ้านอยู่ ได้ทราบเรื่องนี้แล้ว พวกเราคงมีความซาบซึ้งในน้ำพระราชหฤทัย และถือเป็นแบบอย่างที่จะช่วยเหลือเด็กอย่างครบวงจร นอกจากการเยี่ยมบ้านและการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ดิฉันได้ฝากเรื่องการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง รวมทั้งเด็กในวัยเล็กที่อาจใช้รูปแบบคาราวานสร้างเด็ก หรือการพัฒนาผู้ปกครองให้เข้าใจในเรื่องจิตวิทยา วัยรุ่น และสามารถร่วมแก้ปัญหาที่วัยรุ่นเผชิญ **รวมทั้งขอให้ สพท. ให้ความสำคัญแก่เรื่องเพศศึกษา การแก้ปัญหาความรุนแรง การติดเกม และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้มากขึ้น...**

แหล่งข้อมูลแพศศึกษา เอดส์ และหน่วยงานบริการสำหรับเด็กและเยาวชน รายชื่อหน่วยงานให้บริการปรึกษาและบริการต่างๆ

ปรึกษาด้านกฎหมาย

ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงยุติธรรม

เคาน์เตอร์เซอร์วิส บริเวณชั้นลอย อาคารกระทรวงยุติธรรม
๙๙ ถ.แจ้งวัฒนะ ต.คลองเกลือ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๒-๐๘๐๐ บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง

หรือเขียนจดหมายร้องเรียนส่งไปที่ ตู้ ปณ.๓๒ ปณจ.หลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

ถ.สุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๑-๐๗๓๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

สภานายความแห่งประเทศไทย

เลขที่ ๗/๘๘ อาคาร ๑๐ ถ.ราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๙-๑๔๓๐ กด ๒ (เวลาราชการ)

ศูนย์ปรึกษาปัญหากฎหมายทางโทรศัพท์

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด

ถ.รัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๑๕๕๗ (เวลาราชการ ไม่พักเที่ยง) ๐-๒๕๑๕-๔๐๔๒

มูลนิธิทงใบ ทองเปาด์

๑๕/๑๓๘-๑๓๙ ซ.เสือใหญ่อุทิศ ถ.รัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๑-๖๔๑๖, ๐-๒๕๔๑-๖๕๖๘ (เวลาราชการ)

ปรึกษาปัญหาครอบครัว เก๊ก วัลย์รุ่ง สุขภาพอนามัยทั่วไป

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

๗๕/๑ ถ.พระราม ๖ (ตรงข้าม รพ.รามธิบดี) แขวงพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
บริการปรึกษา โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๐๐ (เวลาราชการ)
Teeline โทรศัพท์ ๐๘-๑๙๒๐-๒๕๒๑ (๑๖.๓๐-๐๘.๐๐ น.)

Hotline วัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

โรงพยาบาลรามาธิบดี ถ.พระราม ๖ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๕๓-๕๕๐๐ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

คลินิกเพื่อนใจวัยทีน

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี โรงพยาบาลเด็ก
ชั้น ๓ ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๓๓-๔๔ ต่อ ๒๓๒๕ (เวลาราชการ)

ศูนย์พึ่งได้ : ช่วยเหลือเด็กหญิงชายถูกทำร้ายทางกายและทางเพศ

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๓๓-๔๔ ต่อ ๒๒๓๑, ๒๓๑๔ และ ๐-๒๓๕๔-๘๒๙๙ (เวลาราชการ)

คลินิกวัยรุ่น ศิริราช

๒ ถ.พรมานอก แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๑๙-๗๐๐๐ ต่อ ๕๙๙๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

สถาบันกัลยาราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๙-๙๑๙๑ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารสถาบัน ๒ ซ.จุฬา ๖๒ ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๑๘-๘๔๓๔-๕ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๕.๓๐ น.)

มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๗๗-๗๖๙๙, ๐-๒๒๕๗๗-๘๘๑๑ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

๑๙๐๐-๑๑๑-๑๑๗, ๑๙๐๐-๑๑๑-๑๗๕ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

โรงพยาบาลราชวิถี - ปรึกษาสุขภาพทั่วไป

๒ ถ.พญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๑๖๕, ๐-๒๖๔๔-๗๐๐๐-๑๓ ต่อ ๒๖๐๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น.)

ศูนย์ประชาชนดี

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑๐๓๔ ถ.กรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๑๓๐๐ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๗-๘๑๘๔

คลินิกกามโรค โรงพยาบาลบางรัก

๑๘๙ ถ.สาทรใต้ เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๖-๐๔๓๑, ๐-๒๒๘๖-๐๖๐๘

นนทบุรี

โรงพยาบาลศรีธัญญา

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๖-๓๓๔๒ (เวลาราชการ)

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๕-๒๙๗๙, ๐-๒๕๒๗-๐๒๘๘-๙๙ ต่อ ๘๒๐๘-๙

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๙๐-๔๑๒๑, ๐-๒๕๙๐-๔๔๔๗

กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๙๐-๔๑๖๙

นครปฐม

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๑-๐๖๐๖-๙

นครสวรรค์

โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ ราชนครินทร์

๒ หมู่ที่ ๔ ต.ท่าน้ำอ้อย อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์ ๖๐๑๓๐

โทรศัพท์ ๐๕๖-๒๖๗-๒๘๐ (เวลาราชการ), ๐๕๖-๒๖๗-๒๗๙ (นอกเวลาราชการทุกวัน)

โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์

๔๓ ถ.อรรถกวี ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๖-๒๒๘-๖๘๗ ต่อ ๕๒๐๒ (เวลาราชการ)

เชียงใหม่

โรงพยาบาลสวนปรุง

๑๓๑ ถ.ช่างหล่อ ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๗๖-๗๕๐ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์

ถ.พัฒนาการ ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๘๙๐-๒๔๕ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

สุราษฎร์ธานี

โรงพยาบาลสวนสราญรมย์

ถ.พุนพิน ต.ท่าข้าม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๓๐

โทรศัพท์ ๐๗๗-๓๑๒-๑๔๖ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

ถ.ศรีวิชัย ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๗๗-๒๗๒-๒๓๑ ต่อ ๒๐๕๓, ๒๐๕๔ (เวลาราชการ)

สงขลา

โรงพยาบาลจิตเวชสงขลานครินทร์

ถ.ไทรบุรี อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๑๓๒๓ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

อุบลราชธานี

โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์

๒๑๒ ถ.แจ้งสนิท อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๘๑-๐๔๘ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

๐๔๕-๓๑๓-๕๕๐, ๐๔๕-๓๑๕-๐๖๐ (เวลาราชการ)

โครงการเพื่อนวัยใสเข้าใจเอตส์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๘๘-๕๒๓ (เวลาราชการ)

นครราชสีมา

โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชนครินทร์

ถ.ช้างเผือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๔-๓๔๒-๖๘๘ (เวลาราชการ)

โรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา

ถ.ข้างฝือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๔-๒๓๕-๐๕๒ (เวลาราชการ)

ขอนแก่น

โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

ถ.ขาดมดุง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๒๗-๔๒๒ ต่อ ๒๓๑๔ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

นครพนม

โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม

ถ.นครพนม-ท่าอุเทน ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ.นครพนม ๔๘๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๒-๕๕๓-๑๓๖ (เวลาราชการ)

๐๕๒-๕๕๓-๑๑๐-๑๒ (นอกเวลาราชการทุกวัน)

เลย

โรงพยาบาลจิตเวชเลยราชนครินทร์

หมู่ที่ ๔ ต.นาอาน อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๒-๘๑๔-๘๙๓ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

ปรึกษาปัญหาด้านสิทธิผู้หญิง และเด็ก

กองคุ้มครองสวัสดิการแรงงานเด็ก

โทรศัพท์ ๑๕๔๖

มูลนิธิวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี

๘๔/๑๔ ถ.รังสิต-นครนายก (คลอง ๗) ต.ผักกูด อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ๑๐๑๒๐

หรือที่ ตู้ ปณ. ๒๒๒ ธัญบุรี

โทรศัพท์ ๑๑๓๔ (เฉพาะกรุงเทพฯ และปริมณฑล)

๐-๒๕๕๗-๐๕๐๐-๑, ๐-๒๕๕๗-๐๕๓๖-๘ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

มูลนิธิผู้หญิง

๒๙๕ ซ.เจริญสนิทวงศ์ ๖๒ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓๓-๕๑๔๙, ๐-๒๔๓๕-๑๒๔๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

๑๘๕/๑๖ ถ.เจริญสนิทวงศ์ ๑๒ แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๒-๑๑๙๖, ๐-๒๔๑๒-๐๗๓๙ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

ปรึกษาปัญหาด้านยาเสพติด

บ้านอบอุ่นใจ

๓๒/๑๒ หมู่บ้านพฤษชาติ ซ.๓๒ ถ.สุขาภิบาล ๓ แขวงสะพานสูง เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๓-๘๓๗๕ (เวลาราชการ)

มูลนิธิกลุ่มแสงเทียน

๕๔๗ วัดบางไส้ไก่ ซ.วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จฯ ถ.อิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๖๕-๖๑๖๕, ๐-๒๔๗๒-๔๒๑๒ (เวลาราชการ)

เครือข่ายผู้เฒ่า ประเทศไทย

๒๐๕/๘ ซ.ชัยเกียรติ ๑ ถ.งามวงศ์วาน แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๕๔-๐๘๗๑ (เวลาราชการ)

เชียงใหม่

บ้านฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและสงเคราะห์คนยากจน

๙๕/๗ หมู่ ๑ ต.แม่สลอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงใหม่ ๕๗๑๑๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๗๖๕-๓๘๖ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง), ๐๘-๖๑๙๕-๒๒๕๑

ชลบุรี

บ้านสันติสุข

๗๗ ต.ห้างสูง อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี ๒๐๑๙๐

โทรศัพท์ ๐๓๘-๒๑๙-๒๔๑

ปรึกษากันวางแผนครอบครัว

คลินิกของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (สวท)

คลินิก สวท เวชกรรม บางเขน

๘ ซ.วิภาวดีรังสิต ๔๔ ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๙๔๑-๒๓๒๐ ต่อ ๑๘๑, ๑๘๒ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม ดินแดง

๒/๑๑-๑๓ อาคารพาณิชย์ ๑ ถ.ประชาสงเคราะห์ เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๕-๑๘๘๘, ๐-๒๒๔๕-๗๓๘๒-๕ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม ปิ่นเกล้า

๓/๒๐-๒๑ ถ.อรุณอัมรินทร์ แขวงอรุณอัมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๙๐๗๗ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม หาดใหญ่

๒๕๐-๒๕๒ ถ.นิพัทธ์อุทศิ ๓ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๙๐๑๑๐
โทรศัพท์ ๐๗๕-๒๕๖-๓๔๓ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น

๗๕๒-๗๕๔ ถ.ศรีจันทร์ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๒๓-๖๒๗ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม เชียงใหม่

๒๐๐/๓ ถ.บำรุงราษฎร์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๕๖-๓๔๗ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม อุบลราชธานี

๑๕๕-๑๕๖ ถ.ศรีณรงค์ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๕๐๐๐
โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๕๓-๓๘๐ (เวลาราชการ)

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA)

๖ สุขุมวิท ๑๒ เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๙-๔๖๑๑-๒๘ ต่อ ๕๑๐, ๕๑๒, ๕๒๔, ๕๒๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

๓๕๖/๑๐ ถ.ศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๙-๙๒๙๒, ๐-๒๒๔๕-๒๗๓๓ (เวลาราชการ)

ปรึกษา / ช่วยเหลือผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อม

บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ

๕๐๑/๑ ถ.เดชะตุงคะ เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๒๙-๒๒๒๒ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

สหทัยมูลนิธิ

๘๕๐/๓๓ ถ.สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๔๖-๘๘๓๔-๖, ๐-๒๓๔๖-๑๓๑๘, ๐-๒๓๔๒-๙๓๙๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๗.๐๐ น.)

บ้านพระคุณ

๑๕/๔๒๕ หมู่บ้านกัลยาเข้าสู่ี ซ.๒ ถ.สุขุมวิท ๑๐๗ ต.สำโรงเหนือ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๕-๗๒๐๑, ๐-๒๓๕๕-๑๒๓๘ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

บ้านสายสัมพันธ์ เสถียรธรรมสถาน

เสถียรธรรมสถาน ซ.วัชรพล ถ.รามอินทรา เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๙-๐๐๘๕, ๐-๒๕๑๐-๖๖๙๗ (ทุกวัน ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

มูลนิธิผู้หญิง

๒๙๕ ซ.จรัญสนิทวงศ์ ๖๒ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๕๑๔๙, ๐-๒๔๓๕-๑๒๔๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

มูลนิธิเพื่อนหญิง

๓๘๖/๖๑-๖๒ ซ.รัชดาภิเษก ๔๒ (ซ.เฉลิมสุข) ถ.รัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๓-๒๗๐๘, ๐-๒๕๑๓-๑๐๐๑ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

ปรึกษาทันตแพทย์/เภสัช

ชมรมเพื่อนวันพุธ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย

๑๐๔ อาคาร ๒ ชั้น ๑ ถ.ราชดำริ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๓-๒๖๖๖, ๐-๒๒๕๕-๗๘๙๓ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

คลินิกนิรนาม สภากาชาดไทย

๑๘๗๓ ถ.พระราม ๔ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๖-๔๑๐๗-๙ ต่อ ๒๐๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ (ถามปัญหา รักษาเอดส์)

โทรศัพท์ ๑๖๖๓

มูลนิธิเข้าถึงเอดส์

๔๘/๒๘๒ โครงการเซ็นเตอร์เพลส ถ.รามคำแหง (สุขาภิบาล ๓) เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๒-๒๒๒๒ (ทุกวัน ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ น.)

สมาคมแนวร่วมภาคธุรกิจไทยต้านภัยเอดส์

๓๕๑/๒๕ หมู่บ้านพระรามเก้าวิลิค ถ.พระราม ๙ ซ.๑๑ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทรศัพท์ ๐-๒๗๑๖-๘๗๕๐-๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ น.)
๑๖๔๕ สายด่วนให้ความรู้/ให้คำปรึกษาเรื่องเอดส์ ๒๔ ชั่วโมง

มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์

๑๓๓/๒๓๕ หมู่บ้านรื่นฤดี ๓ ถ.ทภัยราษฎร์ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐
โทรศัพท์ ๐-๒๑๘๑-๕๑๓๕-๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

สายด่วนเอดส์และวัคซีน

โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๒-๓๒๘๙ (เวลาราชการ)

มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์

ปรึกษาปัญหาโรคเอดส์ โทรฟรีทั่วประเทศ

โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๗-๘๘๑๑, ๐-๒๒๗๗-๗๖๙๙ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)
๑๙๐๐-๑๑๑-๑๑๗, ๑๙๐๐-๑๑๑-๑๗๕ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

บ้านพักใจ

๓๕๓/๒๒-๒๔ ซ.ข้างธนาคารกสิกรไทย สะพานใหม่ ถ.พหลโยธิน เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๑-๓๒๕๔ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

องค์กรหมอไร้พรมแดน-เบลเยียม

บริการการดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์
๕๒๒ หมู่บ้านนครไทย ๑๔ ซ.ลาดพร้าว ๑๐๑/๑ ถ.ลาดพร้าว เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๐-๓๐๘๗-๙๐ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

บริการการดูแลสุขภาพเด็กที่มีเชื้อเอชไอวี
ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๓๓-๔๔ ต่อ ๒๓๒๕ (เวลาราชการ)

ปรึกษาด้านความหลากหลายทางเพศ/รักเพศเดียวกัน

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

๑๕๙ อาคารเดอะบีส เรซิดेंซ์ ชั้น ๘ ซ.โชคชัยร่วมมิตร (ถ.รัชดาภิเษก ๑๙) ถ.วิภาวดีรังสิต
แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๖๙๑-๕๙๕๗-๘ (ทุกวัน ๑๐.๐๐-๒๒.๐๐ น.)

บางกอกเรนโบว์

๓๗ ถ.ประดิพัทธ์ ๒๑ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๖๑๘-๕๖๓๕ (ทุกวัน ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ น.)

กลุ่มสะพาน (เน้นหญิงรักหญิง)

ตู้ ปณ. ๑๖๒ ปทจ.ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐๘-๕๐๔๑-๘๔๗๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๓๐ น.)

แนะนำเว็บไซต์สำหรับคนทำงานเพศศึกษา

เว็บไซต์ไทย

www.teenpath.net

เว็บไซต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพศศึกษา และเป็นแหล่งข้อมูลเรื่องเพศสำหรับเยาวชน ครู และพ่อแม่ ดำเนินงานโดยโครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพช (PATH) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานคลุกคลีกับวัยรุ่นมากกว่า ๑๐ ปี

www.aidsaccess.com

รวบรวมสาระนั้น่ารู้เกี่ยวกับเอดส์ รายงานข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในกิจกรรมแก้ปัญหาเอดส์ของมูลนิธิตอบปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องเอดส์

www.anamai.moph.go.th

เว็บไซต์กรมอนามัย ในหมวดสุขภาพ เรื่องเพศศึกษาและสุขภาพเพศ มีหัวข้อว่าด้วยเพศศึกษา รัก ออกแบบได้ ยาและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพเพศ แหล่งบริการสำหรับวัยรุ่น เรียนรู้เรื่องเพศ และเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเอดส์ในหมวด Friend Corner เพื่อนใจวัยรุ่น มีมุม Health Corner ซึ่งเป็นเว็บที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในวัยรุ่น

www.anjaree.net

เว็บไซต์ของกลุ่มอาจารย์ องค์กรสนับสนุนและปกป้องสิทธิคนรักเพศเดียวกันสำหรับผู้หญิง ซึ่งมีบทความข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางเพศ และบทบาทความเป็นหญิงชาย

www.bangkokhealth.com

เว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลด้านสุขภาพ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร บทความเกี่ยวกับสุขภาพ สำหรับประชาชนทั่วไป และข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยเน้นความถูกต้องแม่นยำ เชื่อถือได้ รวมทั้งการให้บริการถามตอบปัญหาด้านสุขภาพฟรี โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านต่างๆ ซึ่งปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกรุงเทพ

www.budpage.com

เว็บไซต์ที่ให้ความรู้ความเข้าใจและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา

www.clinicrak.com

เว็บไซต์ที่รวบรวมบทความจากนายแพทย์และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เช่น วัยรุ่นกับเพศศึกษา ยาเสพติด การเลี้ยงลูกวัยรุ่น ฯลฯ ดูแลโดย นายแพทย์รุ่งโรจน์ ตรีนิติ แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว

www.rsaf.info

เว็บไซต์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาคมที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านสิทธิเสรีภาพ ปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกันในสังคมของกลุ่มคนที่เป็นชายรักเพศเดียวกัน

www.formumandme.com

สาระน่ารู้เกี่ยวกับบทความที่น่าสนใจ รวมทั้งแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจสำหรับคุณแม่ที่มีลูกในวัยต่างๆ ทั้งผู้ที่อยากเป็นคุณแม่ คุณแม่ลูกอ่อน คุณแม่เด็กเล็ก คุณแม่เด็กโต วัยรุ่น หรือคุณแม่เด็กพิเศษ

www.jitjai.com

จิตใจดอทคอม มีจุดประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา การปฏิบัติตน เพศศึกษา และความรู้ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่เยาวชน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยสมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

www.kapook.com

ศูนย์รวมทุกกิจกรรมเด่นน่าสนใจ ข่าวสารใหม่สดทันใจ สารความรู้รอบตัว ครอบคลุมเนื้อหาภาพยนตร์ ละคร/ทีวี ท่องเที่ยว กีฬา การศึกษา เทคโนโลยี เกม และเรื่องราวที่วัยรุ่นควรรู้

www.muslimthai.com

เว็บไซต์มุสลิมไทยแห่งแรกในประเทศไทย มีหัวข้อว่าด้วยเพศศึกษาและวัยรุ่น บริหารงานโดยชาวมุสลิม

www.raklukefamilygroup.com

เว็บไซต์ของบริษัทแปลน พับลิชชิง จำกัด หรือที่มักเรียกกันติดปากคนทั่วไปว่าทีมงานรักลูก ซึ่งเป็นผู้นำและเชี่ยวชาญในงานสื่อ ด้านการพัฒนาเด็ก และครอบครัว ซึ่งสร้างสรรค์งานด้วยอุดมคติเพื่อสร้างสรรค์สังคม เป็นที่น่าเชื่อถือได้ในทางวิชาการและเข้าถึงได้ง่าย

www.thaimental.com

เว็บไซต์นี้ได้รับรางวัลชนะเลิศ The Nation's Thailand Web Awards ๒๐๐๒ ในสาขา Best Public

Service จัดทำโดยบริษัท ไทยเมดิคัลเว็บ จำกัด ผู้นำทางด้านการพัฒนาเว็บไซต์ทางการแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพจิตที่ถูกต้องด้วยภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย โดยทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านจิตเวช ที่จะมาให้ความรู้ในด้านวิชาการ และให้คำปรึกษา

www.thaisexuality.ihr.chula.ac.th

แนะนำชมรมเพศศาสตร์ศึกษา บริการตอบปัญหาทางเพศ ศูนย์ปรึกษาคุณภาพชีวิต ปัญหาเรื่องเพศที่พบบ่อย กิจกรรมของชมรม และนิตยสารเรื่องเพศ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา

เว็บไซต์ต่างประเทศ

www.advocatesforyouth.org

เว็บไซต์ที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศแก่เยาวชนและผู้ปกครอง โดยองค์กรที่ทำงานเพื่อเยาวชนในสหรัฐอเมริกาและในประเทศที่กำลังพัฒนา

www.boysunderattack.com

เว็บไซต์ซึ่งให้ข้อมูลและตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเป็นวัยรุ่นชาย

www.diaryproject.com

เว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้วัยรุ่นเขียนระบายความในใจถึงปัญหาที่ตัวเองพบ พร้อมทั้งให้ผู้อ่านร่วมแนะนำและแสดงความคิดเห็น

www.familiesaretalking.org/teen

เว็บไซต์ที่แนะนำวัยรุ่นในการพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศว่าควรทำอะไร

www.iwannaknow.org

เว็บไซต์เพื่อวัยรุ่นโดยสมาคมสุขภาพสังคมอเมริกัน

www.kff.org

เว็บไซต์ให้บริการข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นสหรัฐอเมริกา

www.kidshealth.org/teen

มูลนิธินิตินิรุตของสหรัฐอเมริกาให้บริการความรู้พื้นฐานในเรื่องร่างกาย อาหาร และความปลอดภัยแก่เด็กวัยรุ่น

www.plannedparenthood.org

เว็บไซต์ของสหพันธ์การวางแผนครอบครัวแห่งสหรัฐอเมริกา

www.scarleteen.com

เว็บไซต์ที่เน้นการให้ความรู้เรื่องเพศกับเด็กผู้หญิง

www.sxetc.org

เว็บไซต์สำหรับวัยรุ่น จัดทำโดย เครือข่ายชีวิตครอบครัวศึกษา

www.teengrowth.com

เว็บไซต์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเติบโตของวัยรุ่น

www.teenwire.com

เว็บไซต์เรื่องน่ารู้สำหรับวัยรุ่น จัดทำโดย สหพันธ์การวางแผนครอบครัวแห่งสหรัฐอเมริกา

www.youthresource.com

เว็บไซต์สำหรับวัยรุ่นเกย์ และเลสเบียน

www.siecus.org

เว็บไซต์ให้ข้อมูลเรื่องเพศศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

สรุปย่อโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

๑. ความเป็นมา

ภายใต้สถานการณ์เอดส์ในช่วงกว่าสิบปีที่ผ่านมา หน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยได้ดำเนินงานเพื่อการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชน และเกิดบทเรียนการทำงานหลายรูปแบบ ทั้งโครงการการจัดอบรมเรื่องเอดส์ โครงการทักษะชีวิต โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการเพศศึกษา เป็นต้น ทว่า โครงการที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ เป็นโครงการนำร่อง หรือโครงการทดลองเพื่อพัฒนา รูปแบบในพื้นที่เฉพาะ โดยอาจมีการขยายผลในบางพื้นที่

ดังนั้น องค์การแพธ (PATH) ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเพื่อการป้องกันเอดส์ในกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกลุ่มเยาวชนมากกว่า ๑๕ ปี ทั้งนี้ ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา องค์การแพธ (PATH) ได้เริ่มดำเนินงานเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มเยาวชนกับสถาบันการศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดบางแห่ง จึงร่วมกับกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาโครงการเพื่อขยายผลการดำเนินงานเรื่องเพศศึกษาและเอดส์ อย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมเยาวชนได้ทั่วถึงมากขึ้น นำเสนอโครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษา หรือภายใต้ชื่อ “โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” โดยมี องค์การแพธ (PATH) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกับองค์การภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรคและมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) เพื่อดำเนินงานกับกระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีเป้าหมายเป็นเยาวชนในระบบการศึกษา

ทั้งนี้ ได้สิ้นสุดโครงการในระยะแรกของการดำเนินงานเป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑ และกองทุนโลกได้พิจารณาอนุมัติให้ประเทศไทย ดำเนินงานป้องกันและดูแลแก้ไขปัญหาเอดส์ต่ออีก ๖ ปี (ตุลาคม ๒๕๕๑ - กันยายน ๒๕๕๗)

การดำเนินงานห้าปีที่ผ่านมามีของโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ได้ขยายแนวคิดการทำงาน เพศศึกษาครบด้านให้กับภาคีเครือข่ายการทำงานเอดส์ และภาคการศึกษาไทย ซึ่งได้รับการตอบรับ และเห็นการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ แนวคิดเพศศึกษาครบด้าน (Comprehensive Sexuality Education) ที่องค์กรแพธ (PATH) นำเสนอและมุ่งผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชน มีองค์ประกอบที่มากกว่าความรู้ความ เข้าใจในเรื่องการป้องกันและการอยู่ร่วมกับเอดส์ แต่รวมถึงความเข้าใจในเพศวิถีของมนุษย์อย่าง ครอบด้าน และเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในเรื่องการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพ การใช้ชีวิต อย่างรับผิดชอบ โดยมุ่งหวังให้เยาวชนมีสุขภาวะทางเพศ

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ คือ

- การผลักดันให้เกิดพันธสัญญาในการพัฒนานโยบายด้านเพศศึกษาและการดำเนินการสู่การ ปฏิบัติทั้งในระบบการศึกษาและนโยบายระดับท้องถิ่น
- การสนับสนุนให้เกิดการจัดกระบวนการทำงานและกิจกรรมด้านเพศศึกษา รวมทั้งการป้องกัน การติดเชื้อเอชไอวีและความเข้าใจเรื่องเอดส์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา
- การเปิดพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพและบทบาท รวมทั้งการส่งเสริมให้ เยาวชนใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ
- การส่งเสริมบรรยากาศทางสังคม ผ่านการทำงานรณรงค์กับเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องเพศและเอดส์

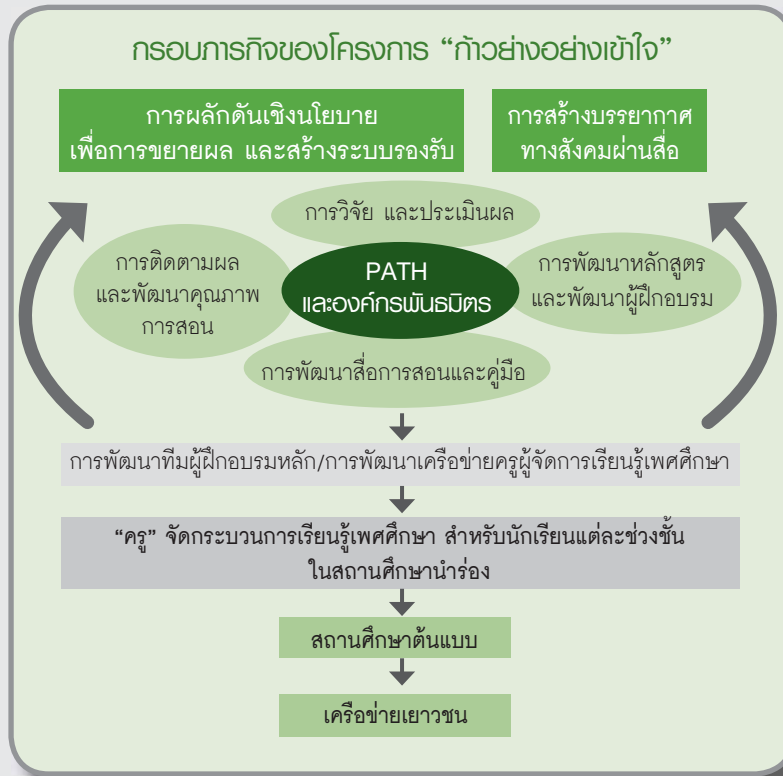
๒. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านและการป้องกันเอดส์ในหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้กับเยาวชนทุกคนในสถานศึกษาได้เรียน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- เพื่อผลักดันให้สถานศึกษามีนโยบายและสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและเอดส์สำหรับเยาวชนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อย่างน้อย ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษา รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะทางเพศที่ดีของเยาวชน
- เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานเพศศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พัฒนาชุดกิจกรรม/แผนการเรียนรู้เพศศึกษาที่สอดคล้องกับเยาวชน รวมทั้งพัฒนาและขยายเครือข่ายผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้มีข้อมูล ความรู้ ทักษะคติ และทักษะที่จะช่วยให้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สำหรับเยาวชนในการแสดงศักยภาพ และส่งเสริมให้เยาวชนใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ โดยสามารถเข้าถึงอุปกรณ์การป้องกันและบริการสุขภาพ
- เพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายทางสังคม รวมทั้งสื่อสาธารณะ ให้มีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และการใช้ชีวิตทางเพศที่รับผิดชอบต่อเยาวชน

๓. รายละเอียดโครงการ

ใน ๕ ปีที่ผ่านมา โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ”^๑ ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้เพศศึกษาที่สอดคล้องกับเยาวชนในแต่ละช่วงวัย เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเอดส์ เพศวิถี และการใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ รวมทั้งได้พัฒนาระบบการพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมครูให้เข้าใจแนวคิดเรื่องเพศวิถี การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก และการจัดการเรียนรู้ และเกิดเครือข่ายครูที่เข้าใจการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา

^๑ รายละเอียดเพิ่มเติม โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพธ, รัก ใคร่ และเรียนรู้: ๓ ปีของเส้นทางโครงการก้าวอย่างเข้าใจสู่ปีที่ ๔ และ ๕ เพศศึกษาเพื่อเยาวชน เอกสารการประชุมวิชาการเพศศึกษาเพื่อเยาวชนครั้งที่ ๓ (๒๕-๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: พี.เอส.ซีพพลาย, ๒๕๔๙.

ในปีที่ ๓ ของการดำเนินงาน แนวคิดเรื่องการจัดเพศศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษาได้เรียนอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัยเริ่มก่อรูปชัดเจนขึ้น โดยเกิดสถานศึกษาดั้งแบบ ที่จัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนการเรียนรู้สำหรับแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน และสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

โครงการเน้นการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในระดับอาชีวศึกษาในปีที่ ๑-๒ และในปลายปีที่ ๓ โครงการได้ขยายการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาไปยังนักศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน และในระดับอุดมศึกษา โดยดำเนินงานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๑๐ แห่ง มุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดสถาบันฝึกอบรมเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับท้องถิ่น โดยเน้นให้นักศึกษาสายครูได้เรียนและฝึกฝนประสบการณ์วิชาชีพ ในฐานะครูเพศศึกษา และการจัดฝึกอบรมให้กับครูประจำการจากสถานศึกษาที่สนใจเปิดวิชาเพศศึกษา

นอกจากนั้น โครงการยังสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อาทิ ค่ายเยาวชน และสนับสนุนให้สถานศึกษาสนับสนุนการทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนในการส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มเยาวชนด้วยกัน ผลการดำเนินงานทำให้เกิดกลุ่มและเครือข่ายเยาวชนด้านเพศศึกษาขึ้น

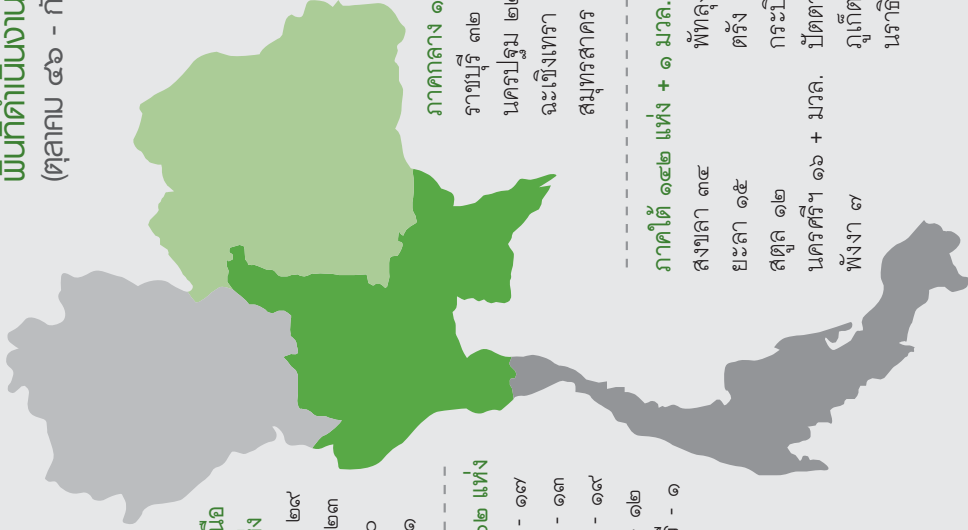
ในช่วง ๕ ปีของการดำเนินงาน โครงการสามารถเข้าถึงสถานศึกษา ๗๖๓ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๗๓ จังหวัดแยกเป็น

- สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔๕๙ แห่ง (จาก ๗๘ เขตพื้นที่การศึกษาใน ๓๓ จังหวัด)
- ระดับอาชีวศึกษา ๒๔๒ แห่ง
- ระดับอุดมศึกษา ๑๒ แห่ง
- การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ๔๘ แห่ง
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ๒ แห่ง

ส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ๗๑ เขตใน ๓๓ จังหวัด (จาก ๑๘๕ เขตใน ๗๖ จังหวัด) โดยสามารถแยกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๔๕๙ แห่งได้ ดังนี้

- สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๓๒๖ แห่ง
- สถานศึกษาระดับขยายโอกาส จำนวน ๑๐๙ แห่ง
- สถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๒๔ แห่ง

พื้นที่ดำเนินงานโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ๕ ปี (ตุลาคม ๕๖ - กันยายน ๕๗)

ภาคเหนือ
๗๓ แห่ง
ลำปาง ๒๙
ลำพูน ๒๓
แพร่ ๑๐
น่าน ๑๑

ภาคกลาง ๑๒๕ แห่ง
ราชบุรี ๓๒
นครปฐม ๒๒
ฉะเชิงเทรา ๑๔
สมุทรสาคร ๑๑

ภาคใต้ ๑๔๒ แห่ง + ๑ มวล.
สงขลา ๓๔
ยะลา ๑๕
สตูล ๑๒
นครศรีฯ ๑๖ + มวล.
พังงา ๗

ภูเก็ต ๔
นราธิวาส ๕

ภาคอีสาน ๒๕ แห่ง + ๑ ว.

อุบลราชธานี ๘ + ๑ ว.
ศรีสะเกษ ๖
อำนาจเจริญ ๕
ยโสธร ๖
(อุดรธานี: ๔ สพท.
๒๑ แห่ง)

ภาคกลาง ๑๒๕ แห่ง
ราชบุรี ๓๒
นครปฐม ๒๒
ฉะเชิงเทรา ๑๔
สมุทรสาคร ๑๑

เพชรบุรี ๑๙
กาญจนบุรี ๑๗
ชลบุรี ๕

สมุทรสงคราม ๘

อาชีวศึกษา ๒๔๒ แห่ง
ครอบครัว ๖๔ จังหวัด
๒๓ จังหวัดเปิดสอนทวิศึกษา
ภาค ๑/๕๑ เปิดสอน ๑๘๖ แห่ง

การศึกษานอกโรงเรียน
๒๑ จังหวัด
๔๘ ศูนย์อำเภอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏ ๑๐ แห่ง

พระนครศรีอยุธยา, จันทบุรี,
เพชรบุรี, หมู่บ้านจอมบึง, กาญจนบุรี,
ยะลา, นครศรีธรรมราช, เชียงราย,
ลำปาง, อุบลราชธานี (+ คูขนาน ๙
แห่ง อุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์, บุรีรัมย์,
ร้อยเอ็ด, นครปฐม, นครสวรรค์,
สวนดุสิต, บ้านสมเด็จ และภูเก็ต)

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ (ข้อมูลเมื่อ ๒๒ ตุลาคม ๕๖)

การศึกษานานพื้นฐาน ๔๕๙ แห่ง ใน ๓๓ จังหวัด ๗๑ สพท.

สอศ. ๒๔๒ สถานศึกษาใน ๖๔ จังหวัด

กศน. ๔๘ คปอ. ใน ๒๑ จังหวัด

อุดมศึกษา ๑๒ แห่ง และ ศูนย์ฝึกฯ ๒ แห่ง

ณ ภาค ๑/๕๑ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

รวม ๗๖๓ แห่งใน ๗๓ จังหวัด

ที่ผ่านมา โครงการฯ ได้พยายามผลักดันให้เกิด “สถานศึกษาด้านแบบ” ในการจัดเพศศึกษา
อย่างเป็นระบบต่อเนื่องทุกช่วงชั้นในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการใน ๓ ปีแรก โดยโครงการได้จัด
กลุ่มสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมการดำเนินงานเพศศึกษาเป็น ๔ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบการจัดเพศศึกษาในสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๑ “เพศศึกษา” เต็มรูปแบบ

เป็นสถานศึกษาที่จัดแผนเพศศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีชั่วโมงการเรียนเพศศึกษา
สำหรับนักเรียนทุกคนในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง และจัดให้เรียนเพศศึกษาปีการ
ศึกษาละไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง (หรือไม่น้อยกว่า ๘ ชั่วโมงต่อภาคเรียน) รวมทั้งผลักดัน
ให้เพศศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๒ “เพศศึกษา” โดยบูรณาการในกลุ่มสาระ

เป็นสถานศึกษาที่มีแผนการจัดเพศศึกษาให้นักเรียน โดยมอบหมายให้ครูที่รับผิดชอบกลุ่ม
สาระที่เกี่ยวข้อง และ/หรือ ครูกลุ่มสาระที่ผ่านการอบรมเพศศึกษา ใช้แผนการเรียนรู้
เพศศึกษาในสาระที่รับผิดชอบตามเวลาที่จัดสรรได้ ทั้งนี้ ในการจัดแผนเพศศึกษา อาจจัดได้
น้อยกว่าปีการศึกษาละ ๑๖ ชั่วโมง ในแต่ละระดับชั้น และยังไม่ได้บรรจุเพศศึกษาเป็นส่วน
หนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๓ “เพศศึกษา” ตามความพร้อม/ความสนใจของครู

เป็นสถานศึกษาที่ยังไม่มีแผนการจัดเพศศึกษาสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ แต่
สนับสนุนให้ครูที่ผ่านการอบรม และ/หรือ ครูที่สนใจ จัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้แผนการ
เรียนรู้เพศศึกษาเต็มรูปแบบ ในกลุ่มสาระหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ครูเป็นผู้รับผิดชอบ
โดยไม่มีแผนความต่อเนื่องในแต่ละระดับชั้น

รูปแบบที่ ๔ “เพศศึกษา” แบบสอดแทรก

เป็นสถานศึกษา ที่ครูยังไม่ใช้แผนการเรียนรู้เพศศึกษาเต็มรูปแบบ แต่ใช้วิธีการสอดแทรก
เนื้อหา โดยการพูดถึงก่อนเข้าเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ หรือการพูดสอดแทรกในกิจกรรมอื่นๆ
ของสถานศึกษา

และในปีที่ ๔ - ๕ โครงการฯ เน้นการสนับสนุนสถานศึกษาในรูปแบบที่ ๑ เพื่อให้เกิดสถานศึกษาต้นแบบในการดำเนินงานเพศศึกษา โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการดำเนินงานเพศศึกษาอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย

- จัดเพศศึกษาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแผนการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมงต่อระดับชั้น และจัดอย่างต่อเนื่อง
- จัดระบบสนับสนุนการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ทั้งการส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรม การจัดระบบโค้ช นิเทศติดตาม
- สนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริมบทบาทและศักยภาพเยาวชน
- จัดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง และชุมชน
- จัดให้มีรางวัลและประเมินผลผู้เรียน

ในอีก ๖ ปีข้างหน้า โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจยังมุ่งเน้นการขยายผลการดำเนินงานเพศศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ ได้แก่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส) อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นให้เกิดสถานศึกษาต้นแบบในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้น โครงการจะมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายเยาวชน และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาในระดับจังหวัด และการขับเคลื่อนให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์กรท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งการปรับปรุงเนื้อหาคู่มือ และพัฒนาสื่อประกอบการเรียนรู้เพศศึกษาเพิ่มเติม การรณรงค์สร้างบรรยากาศทางสังคมโดยอาศัยการประสานงานและความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่างๆ ในท้องถิ่น และการติดตามประเมินการดำเนินงาน

สนใจรายละเอียดโครงการเพิ่มเติม รู้จักสถานศึกษาต้นแบบ เครือข่ายครูเพศศึกษา และหลักสูตรเพศศึกษาระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และสื่อเพศศึกษาอื่นๆ ได้ที่ www.teenpath.net

และกิจกรรมในโครงการนำร่อง “เลิฟแคร์ กล้ารัก กล้าเชิด” เพื่อจัดบริการที่เป็นมิตรกับเยาวชน www.lovecarestation.com

องค์การแพธ ช.เพชรบุรี ๑๕ ถ.เพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๓-๖๕ โทรสาร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๘

โครงการก้าวอย่างย่อเข้าใจ รายชื่อองค์กรภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน

(ตุลาคม ๒๕๔๖ - ธันวาคม ๒๕๕๑)

องค์กรภาคีหลัก ที่ร่วมดำเนินงานโครงการก้าวอย่างย่อเข้าใจ กับองค์กรแพช ได้แก่

๑. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
๒. มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (ACCESS)
๓. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง
๔. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
๕. โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จ.อุบลราชธานี
๖. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ (สคร.๕) นครราชสีมา
๗. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
๘. สำนักบริหารงานการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ
๙. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๙ แห่ง (มรภ.ยะลา, มรภ.นครศรีธรรมราช, มรภ.จันทระเกษม, มรภ.กาญจนบุรี, มรภ.เพชรบุรี, มรภ.หมู่บ้านจอมบึง, มรภ.อุบลราชธานี, มรภ.ลำปาง, มรภ.เชียงราย)
๑๐. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑, ๒, ๓
๑๑. สำนักการศึกษาและสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
๑๒. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่เข้ามาร่วมดำเนินงานเป็นภาคีเฉพาะกิจ

๑. เครือข่ายเยาวชนด้านเอดส์ประเทศไทย (YouthNet)
๒. กลุ่มละครเพื่อการเรียนรู้บางพลี
๓. บัณฑิตเซ็นเตอร์/ปลาวาฬบรราวเซอร์
๔. สำนักงานที่ปรึกษาพันธมิตรสาธารณสุข (Health Counterparts Consulting-HCC)
๕. บริษัทที่ปรึกษาด้านประชาสัมพันธ์ JWT Public Relations
๖. องค์การแพลน ประเทศไทย สำนักงานสาขาศรีสะเกษ

รายชื่อคณะกรรมการที่ปรึกษา โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ”

๑. คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. จอน อึ้งภากรณ์	อดีตรัฐมนตรีศึกษาธิการ กทม.
๓. รศ.ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๔. ธวัชชัย ไทยเขียว	อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
๕. ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
๖. พ.ญ.เพชรศรี ศิริรินทร์	ผู้แทนกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
๗. พ.ญ.เพ็ญศรี กระหม่อมทอง	สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
๘. น.พ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์	ผู้เชี่ยวชาญกระทรวงสาธารณสุข
๙. ดร.สิริกร มณีรินทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน
๑๐. สมหมาย ปารีฉัตร	หนังสือพิมพ์มติชน
๑๑. สุรียนต์ จอกลีพันธ์	บริษัท ป่าใหญ่ครีเอชัน

รายชื่อคณะผู้อ่านและให้ความเห็น ต่อคู่มือฯ ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒

๑. อ.เพ็ญนิภา นรินทรกุล ณ อยุธยา	โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์
๒. อ.อัญชลี เทศวงศ์	โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์ฯ
๓. อ.พิชชา พ้องพงษ์ศรี	โรงเรียนกุนนทีรุทธาราชาวิทยาลัย
๔. อ.กนิษฐ์เพ็ญ ทานประสิทธิ์	โรงเรียนสีกัน (วัดมนานันท์อุปถัมภ์)
๕. อ.สุวรรณ ทองบัวงาม	โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม
๖. อ.วิภา เกตุเทพา	โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์ฯ
๗. อ.สุวิมล จันทร์เปรมปรั่ง	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
๘. อ.สุจิตรา โปร่งแสง	สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
๙. ดร.ชะนวนทอง ธนสุกาญจน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
๑๐. คณะทำงานโครงการก้าวอย่างเข้าใจ	องค์การแพธ (PATH)

รายชื่อคณะทำงาน

การวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กับแผนการเรียนรัฐศึกษารอบด้าน*

๑. กมลมาลย์ แสงอำรง	ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายหลักสูตร สพท. นครสวรรค์ เขต ๑
๒. จรินทร์ ไช้สกุล	ศึกษานิเทศก์ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา สพท. กทม. เขต ๓
๓. สุขใจ ดวงประเสริฐ	ศึกษานิเทศก์ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา สพท. ฉะเชิงเทรา เขต ๒
๔. สุรีย์ อรรถกร	ครูสุขศึกษา โรงเรียนสายน้ำผึ้ง กทม.
๕. ดลนภา บุรณรัญญ์	ครูสุขศึกษา โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กทม.
๖. วิเนตร์ พวงสอาด	ครูสุขศึกษา โรงเรียนแจ่งร้อนวิทยา กทม.
๗. อรุณี ขาญด้วยกิจ	ครูแนะแนว โรงเรียนสตรีอัปสรสวรรค์ กทม.
๘. สุนันทา พุ่มวาริ	ครูแนะแนว โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
๙. สมเกียรติ สุขรัตน์	ครูภาษาไทย (อดีต) โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา นครปฐม
๑๐. สมวงศ์ อุไรวัฒนา	รองผู้อำนวยการมูลนิธิเข้าถึงเอดส์ กาญจนบุรี
องค์กรภาคีเพศศึกษารอบด้าน ภาคตะวันตก/ออก

* การประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กับแผนการเรียนรัฐศึกษารอบด้าน จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ ณ ห้องประชุมองค์การ PATH

เจ้าหน้าที่โครงการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาอบด้าน องค์การแพธ

๑. วรานุช ชินวรโสภาค	ผู้จัดการโครงการ
๒. อุษาสินี ธีวทอง	ผู้ประสานงานโครงการ กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ
๓. ททัยรัตน์ สุตา	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. พรนุช สถาผลสวัสดิ์	ผู้ประสานงานโครงการ อาชีวศึกษา
และการศึกษานอกโรงเรียน
๕. ชูไชย นิจไตรรัตน์	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคเหนือตอนล่าง
๖. สุทิศา ศรีบุตรงษ์	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๗. พรพรรณ ทองทงศักดิ์	ผู้ประสานงานโครงการ กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ
๘. แสงจันทร์ เมธาตระกูล	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคเหนือตอนบนและเครือข่าย
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รายชื่อสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ที่ร่วมโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ในปี ๒๕๔๗-๒๕๕๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑	กระบี่	โรงเรียนวัดโพธิ์เรียง	สพท. กระบี่ ๑
๒		โรงเรียนสินปุนคุณวิทย์	สพท. กระบี่ ๑
๓	กรุงเทพฯ	โรงเรียนกุนนทีรุทธARAMวิทยาลัย	สพท. กทม. ๑
๔		โรงเรียนเกษมพิทยา	สช.
๕		โรงเรียนเฉลิมสิริอนุสรณ์	สช.
๖		โรงเรียนแจรงร้อนวิทยา	สพท. กทม. ๓
๗		โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยา	สพท. กทม. ๓
๘		โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	สพท. กทม. ๒
๙		โรงเรียนทวีธาภิเศก	สพท. กทม. ๓
๑๐		โรงเรียนเทพศิลา	สพท. กทม. ๒
๑๑		โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์	กทม.
๑๒		โรงเรียนนนทรีวิทยา	สพท. กทม. ๑
๑๓		โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา	สพท. กทม. ๒
๑๔		โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล	สพท. กทม. ๓
๑๕		โรงเรียนนवलนฤตติศึกษา รามัญคลาภิเศก	สพท. กทม. ๓
๑๖		โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒	สพท. กทม. ๒
๑๗		โรงเรียนบางกะปิ	สพท. กทม. ๒
๑๘		โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตวิทยาการ)	สพท. กทม. ๒
๑๙		โรงเรียนผดุงศิษย์พิทยา	สช.
๒๐		โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์	สพท. กทม. ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๑	กรุงเทพฯ	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์	สพท. กทม. ๒
๒๒		โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	สพท. กทม. ๑
๒๓		โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์)	กทม.
๒๔		โรงเรียนมัธยมสันพิทยา	สพท. กทม. ๑
๒๕		โรงเรียนมัธยมนาควาอุปถัมภ์	กทม.
๒๖		โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ	กทม.
๒๗		โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณ	กทม.
๒๘		โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม	สพท. กทม. ๓
๒๙		โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง	สพท. กทม. ๑
๓๐		โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร	สพท. กทม. ๑
๓๑		โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	สพท. กทม. ๓
๓๒		โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์	กทม.
๓๓		โรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม	สพท. กทม. ๑
๓๔		โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน	สพท. กทม. ๓
๓๕		โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลาดกระบัง	สพท. กทม. ๒
๓๖		โรงเรียนราชดำริ	สพท. กทม. ๒
๓๗		โรงเรียนราชวินิตบางเขน	สพท. กทม. ๒
๓๘		โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ	สพท. กทม. ๓
๓๙		โรงเรียนรุ่งเรืองอุปถัมภ์	กทม.
๔๐		โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม	สพท. กทม. ๒
๔๑		โรงเรียนวัดชัยมงคล	กทม.
๔๒		โรงเรียนวัดนวลนรดิศ	สพท. กทม. ๓
๔๓		โรงเรียนวัดบวรมงคล	สพท. กทม. ๓
๔๔		โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม	สพท. กทม. ๓

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๕๕	กรุงเทพฯ	โรงเรียนวัดปากน้ำวชิรยาคม	สพท. กทม. ๓
๕๖		โรงเรียนวัดราชบุรุษบำรุง (งามศิริวิทยาจารย์)	กทม.
๕๗		โรงเรียนวัดลาดกระบัง (ศิลาภีรัตนอุปกัมภ์)	กทม.
๕๘		โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส	สพท. กทม. ๑
๕๙		โรงเรียนวัดสามง่าม	กทม.
๕๐		โรงเรียนวัดอินทาราม	สพท. กทม. ๓
๕๑		โรงเรียนศิลาจารย์พัฒนา	สพท. กทม. ๑
๕๒		โรงเรียนสตรีวัดระฆัง	สพท. กทม. ๓
๕๓		โรงเรียนสตรีวัดอัมรินทร์	สพท. กทม. ๓
๕๔		โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์ฯ	สพท. กทม. ๒
๕๕		โรงเรียนสายน้ำทิพย์	สพท. กทม. ๑
๕๖		โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์	สพท. กทม. ๑
๕๗		โรงเรียนสีกัน (วัดมนานันท์อุปกัมภ์)	สพท. กทม. ๒
๕๘		โรงเรียนสีตบุตรบำรุง	สข.
๕๙		โรงเรียนสุวรรณารามวิทยา	สพท. กทม. ๓
๖๐		โรงเรียนสุเหร่าทรายกองดิน	กทม.
๖๑		โรงเรียนเสสะเวชวิทยา	สข.
๖๒		โรงเรียนทอวัง	สพท. กทม. ๒
๖๓		โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	สพท. กทม. ๑
๖๔		โรงเรียนอำนวยการศิลป์	สข.
๖๕	กาญจนบุรี	โรงเรียนเขาดินวิทยาจารย์	สพท. กาญจนบุรี ๑
๖๖		โรงเรียนด่านมะขามเตี้ยวิทยา	สพท. กาญจนบุรี ๑
๖๗		โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง	สพท. กาญจนบุรี ๑
๖๘		โรงเรียนเทพมงคลรังษี	สพท. กาญจนบุรี ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๖๙	กาญจนบุรี	โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้ากาญจนบุรี	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๐		โรงเรียนบ่อพลอยรัชดาภิเษก	สพท. กาญจนบุรี ๕
๗๑		โรงเรียนบ้านเก่าวิทยา	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๒		โรงเรียนบ้านตลุงเหนือ	สพท. กาญจนบุรี ๕
๗๓		โรงเรียนบ้านท่าห่ม	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๔		โรงเรียนบ้านพุเขียว	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๕		โรงเรียนบ้านหนองประตู	สพท. กาญจนบุรี ๕
๗๖		โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์	สพท. กาญจนบุรี ๒
๗๗		โรงเรียนพิงตบุรุษราษฎร์รังสรรค์	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๘		โรงเรียนวัดพังตรุ	สพท. กาญจนบุรี ๒
๗๙		โรงเรียนหนองปรือพิทยาคม	สพท. กาญจนบุรี ๕
๘๐		โรงเรียนหนองรีประชานิมิต	สพท. กาญจนบุรี ๕
๘๑		โรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาอนุทิศ	สพท. กาญจนบุรี ๒
๘๒	ฉะเชิงเทรา	โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๓		โรงเรียนบ้านเขาหินซ้อน	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๔		โรงเรียนบ้านห้วยตะปอก	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๕		โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๖		โรงเรียนพนมสารคาม (พนมอดุลวิทยา)	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๗		โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๘		โรงเรียนวัดคลอง ๑๘	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๘๙		โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ตร)	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๐		โรงเรียนวัดบางวัว (สายเสริมวิทย์)	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๑		โรงเรียนวัดประชานาบุรังกิจ	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๒		โรงเรียนวัดเปี่ยมนิโครธาราม	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๙๓	ฉะเชิงเทรา	โรงเรียนวัดหนองเสือ	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๙๔		โรงเรียนสนามชัยเขต	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๙๕		โรงเรียนหมอนทองวิทยา	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๖	ชลบุรี	โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี	สพท. ชลบุรี ๑
๙๗		โรงเรียนบ้านบึง "มณูญวิทยาการ"	สพท. ชลบุรี ๑
๙๘		โรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์)	สพท. ชลบุรี ๑
๙๙		โรงเรียนบ้านสวนอุดมวิทยา	สพท. ชลบุรี ๑
๑๐๐		โรงเรียนบ้านหนองเงิน	สพท. ชลบุรี ๑
๑๐๑	ชัยภูมิ	โรงเรียนจัตุรัสวิทยาการ ชัยภูมิ	สพท. ชัยภูมิ ๓
๑๐๒		โรงเรียนชัยใหญ่วิทยาคม	สพท. ชัยภูมิ ๓
๑๐๓		โรงเรียนโนนคุณวิทยาการ รัชมิ่งคลาภิเษก	สพท. ชัยภูมิ ๒
๑๐๔		โรงเรียนบำเหน็จณรงค์วิทยาคม	สพท. ชัยภูมิ ๓
๑๐๕		โรงเรียนภักดีชุมพลวิทยา	สพท. ชัยภูมิ ๑
๑๐๖		โรงเรียนภูเขียว	สพท. ชัยภูมิ ๒
๑๐๗		โรงเรียนหนองบัวแดงวิทยา	สพท. ชัยภูมิ ๑
๑๐๘	ตรัง	โรงเรียนคันธพิทยาคาร	สพท. ตรัง ๑
๑๐๙		โรงเรียนตรังคริสเตียนศึกษา	สข.
๑๑๐		โรงเรียนตรังรังษฤษฎ์	สพท. ตรัง ๑
๑๑๑		โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์	สพท. ตรัง ๑
๑๑๒		โรงเรียนนาโยงวิทยาคม	สพท. ตรัง ๑
๑๑๓		โรงเรียนน้ำผุด	สพท. ตรัง ๑
๑๑๔		โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์	สพท. ตรัง ๑
๑๑๕		โรงเรียนวิเชียรมาตุ	สพท. ตรัง ๑
๑๑๖		โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒	สพท. ตรัง ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๑๗	ตรัง	โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๓	สพท. ตรัง ๑
๑๑๘		โรงเรียนสภาราชนิ จังหวัดตรัง	สพท. ตรัง ๑
๑๑๙		โรงเรียนสวัสดิ์คีรีรัตนากิมุข	สพท. ตรัง ๑
๑๒๐		โรงเรียนหาดสำราญวิทยา	สพท. ตรัง ๑
๑๒๑	นครปฐม	โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๒		โรงเรียนบางเลนวิทยา	สพท. นครปฐม ๒
๑๒๓		โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม	สพท. นครปฐม ๒
๑๒๔		โรงเรียนบ้านหนองกระโดน	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๕		โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๖		โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๗		โรงเรียนภัทรญาณวิทยา	สพท. นครปฐม ๒
๑๒๘		โรงเรียนราชินีบูรณะ	สช.
๑๒๙		โรงเรียนวัดกงลาด	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๐		โรงเรียนวัดดอนหวาย	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๑		โรงเรียนวัดตาก้อง (รัฐราษฎร์บำรุง)	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๒		โรงเรียนวัดทัพหลวง	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๓		โรงเรียนวัดบึงลาดสวย	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๔		โรงเรียนวัดมะเกลือ (กาญจนลักษณะณีวิทยา)	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๕		โรงเรียนวัดวังน้ำเขียว	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๖		โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๗		โรงเรียนวัดศิระทอง	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๘		โรงเรียนวัดหนองศาลา	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๙		โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา	สพท. นครปฐม ๑
๑๔๐		โรงเรียนสหบำรุงวิทยา	สพท. นครปฐม ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๔๑	นครปฐม	โรงเรียนสามพรานวิทยา	สพท. นครปฐม ๒
๑๔๒		โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย	สพท. นครปฐม ๑
๑๔๓	นครราชสีมา	โรงเรียนขามทะเลสอวิทยา	สพท. นครราชสีมา ๕
๑๔๔		โรงเรียนจระเข้หินสังขมิวจังหวัดยา	สพท. นครราชสีมา ๓
๑๔๕		โรงเรียนโชคชัยสามัคคี	สพท. นครราชสีมา ๒
๑๔๖		โรงเรียนนครราชสีมาวิทยาลัย	อบจ.
๑๔๗		โรงเรียนมัธยมวิศาลกรณวาราราม	สพท. นครราชสีมา ๔
๑๔๘		โรงเรียนเมืองคง	สพท. นครราชสีมา ๖
๑๔๙	นครศรีธรรมราช	โรงเรียนกรุงรัตนวิทยาการ	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๕๐		โรงเรียนชุมชนใหม่	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๕๑		โรงเรียนเชียรใหญ่	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๒		โรงเรียนเชียรใหญ่สามัคคีวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๓		โรงเรียนทรายขาววิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๔		โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๕๕		โรงเรียนทุ่งสง	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๕๖		โรงเรียนนบพิตำวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๕๗		โรงเรียนนางเอื้อยวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๕๘		โรงเรียนปากพนัง	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๙		โรงเรียนปากพนุน	สพท. นครศรีธรรมราช ๑
๑๖๐		โรงเรียนโมคคลานประชาสรรค์	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๖๑		โรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒน์	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๖๒		โรงเรียนสตรีทุ่งสง	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๖๓		โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๖๔		โรงเรียนสิชลคุณาธารวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๔

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๖๕	นนทบุรี	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี	สพท. นนทบุรี ๑
๑๖๖	นราธิวาส	โรงเรียนตากใบ	สพท. นราธิวาส ๒
๑๖๗		โรงเรียนนราธิวาส	สพท. นราธิวาส ๑
๑๖๘		โรงเรียนบ้านลาแล	สพท. นราธิวาส ๑
๑๖๙		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส	สพท. นราธิวาส ๑
๑๗๐		โรงเรียนสุโขทัย	สพท. นราธิวาส ๑
๑๗๑	น่าน	โรงเรียนเชียงกลาง (ประชาพัฒนา)	สพท. น่าน ๒
๑๗๒		โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม	สพท. น่าน ๒
๑๗๓		โรงเรียนน่านนคร	สพท. น่าน ๑
๑๗๔		โรงเรียนนาหมื่นพิทยาคม	สพท. น่าน ๑
๑๗๕		โรงเรียนบัว	สพท. น่าน ๒
๑๗๖		โรงเรียนพระธาตุพิทยาคม	สพท. น่าน ๒
๑๗๗		โรงเรียนศรีธาตาศิลาเพชรรังสรรค์	สพท. น่าน ๒
๑๗๘		โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคารจังหวัดน่าน	สพท. น่าน ๑
๑๗๙		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	สพท. น่าน ๑
๑๘๐		โรงเรียนสันติสุขพิทยาคม	สพท. น่าน ๑
๑๘๑		โรงเรียนสารธรรมวิทยาคาร	สพท. น่าน ๒
๑๘๒	บุรีรัมย์	โรงเรียนพนมรุ้ง	สพท. บุรีรัมย์ ๓
๑๘๓		โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม	สพท. บุรีรัมย์ ๒
๑๘๔		โรงเรียนพุทไธสง	สพท. บุรีรัมย์ ๔
๑๘๕		โรงเรียนนรมย์บุรีพิทยาคม รัชมิ่งคลาภิเษก	สพท. บุรีรัมย์ ๑
๑๘๖		โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก	สพท. บุรีรัมย์ ๓
๑๘๗		โรงเรียนลำปลายมาศ	สพท. บุรีรัมย์ ๑
๑๘๘	ปัตตานี	โรงเรียนจ้องฮั่ว	สข.

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๘๙	ปัตตานี	โรงเรียนบ้านตรัง	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๐		โรงเรียนบ้านน้ำดำ	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๑		โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๒		โรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา)	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๓		โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน	สช.
๑๙๔		โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา	สช.
๑๙๕	พังงา	โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน	สพท. พังงา
๑๙๖		โรงเรียนบ้านเขาเต่า	สพท. พังงา
๑๙๗		โรงเรียนบ้านบ่อแสน	สพท. พังงา
๑๙๘		โรงเรียนเมืองพังงา	สพท. พังงา
๑๙๙		โรงเรียนวัดโคกสวาย	สพท. พังงา
๒๐๐		โรงเรียนวัดปัจจันตคาม	สพท. พังงา
๒๐๑		โรงเรียนสตรีพังงา	สพท. พังงา
๒๐๒	พัทลุง	โรงเรียนเขาชัยสน	สพท. พัทลุง ๒
๒๐๓		โรงเรียนควนขนุน	สพท. พัทลุง ๑
๒๐๔		โรงเรียนชะรัดชนูปถัมภ์	สพท. พัทลุง ๒
๒๐๕		โรงเรียนดอนศาลานำวิทยา	สพท. พัทลุง ๑
๒๐๖		โรงเรียนตะโหนด	สพท. พัทลุง ๒
๒๐๗		โรงเรียนเทศบาลจูงฮั่ว	เทศบาล
๒๐๘		โรงเรียนเทศบาลวัดนิโครธาราม	เทศบาล
๒๐๙		โรงเรียนนายขาดวิทยาการ	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๐		โรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๑		โรงเรียนบางแก้วพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๒
๒๑๒		โรงเรียนบ้านควนขนุน	สพท. พัทลุง ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๑๓	พัทลุง	โรงเรียนบ้านท่ามิหรำ	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๔		โรงเรียนประภัสสรรังสิต	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๕		โรงเรียนป่าบอนพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๒
๒๑๖		โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๗		โรงเรียนพนางตุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๘		โรงเรียนพัทลุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๙		โรงเรียนวชิรธรรมสถิต	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๐		โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๑		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๒		โรงเรียนสตรีพัทลุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๓		โรงเรียนทานโพลิพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๒
๒๒๔	เพชรบุรี	โรงเรียนแก่งกระจานวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๕		โรงเรียนเขาย้อยวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๒๖		โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๗		โรงเรียนท่ายางวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๘		โรงเรียนบ้านท่ายาง (ประชาสรรค์)	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๙		โรงเรียนบ้านแม่ประจันต์	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๐		โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดใต้	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๑		โรงเรียนบ้านลาดวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๒		โรงเรียนบ้านหนองปิ่นแตก	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๓		โรงเรียนบ้านห้วยขวางจริง	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๔		โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๕		โรงเรียนปรีดิตรังสรรค์	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๖		โรงเรียนวชิรธรรมโคกิต	สพท. เพชรบุรี ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๓๗	เพชรบุรี	โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์)	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๘		โรงเรียนวัดนาพรม	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๙		โรงเรียนหนองจอกวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๔๐		โรงเรียนหนองขุ่มแสงวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๔๑		โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๔๒		โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๔๓	แพร่	โรงเรียนถิ่นโอภาสวิทยา	สพท. แพร่ ๑
๒๔๔		โรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่	สพท. แพร่ ๑
๒๔๕		โรงเรียนบ้านน้ำริน (คุรุราษฎร์รังสรรค์)	สพท. แพร่ ๒
๒๔๖		โรงเรียนบ้านแม่ทราย (คุรุราษฎร์เจริญวิทย์)	สพท. แพร่ ๑
๒๔๗		โรงเรียนร่องกางอนุสรณ์	สพท. แพร่ ๑
๒๔๘		โรงเรียนลองวิทยา	สพท. แพร่ ๒
๒๔๙		โรงเรียนวังขี้วัววิทยา	สพท. แพร่ ๒
๒๕๐		โรงเรียนสรอยเสรีวิทยา	สพท. แพร่ ๒
๒๕๑		โรงเรียนสองพิทยาคม	สพท. แพร่ ๑
๒๕๒		โรงเรียนสูงเม่นขลุ่ยปถมภ์	สพท. แพร่ ๒
๒๕๓	ภูเก็ต	โรงเรียน อบจ.บ้านตลาดเหนือ (วันครู ๒๕๐๒)	อบจ.
๒๕๔		โรงเรียนกะทู้วิทยา	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๕		โรงเรียนเกาะสีเฮอร์	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๖		โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๗		โรงเรียนเชิงทะเลวิทยาคม (จตุ-ก้องอนุสรณ์)	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๘		โรงเรียนถลางพระนางสร้อย	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๙		โรงเรียนพิบูลสวัสดิ์	สพท. ภูเก็ต ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๖๐	ภูเก็ต	โรงเรียนวิชิตสงคราม	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๖๑	ยโสธร	โรงเรียนกุดชุมวิทย์าคม	สพท. ยโสธร ๒
๒๖๒		โรงเรียนทรายมูลวิทยา	สพท. ยโสธร ๒
๒๖๓		โรงเรียนมหาพนธ์วิทยาคม	สพท. ยโสธร ๑
๒๖๔		โรงเรียนยโสธรพิทยาสรรค์	สพท. ยโสธร ๑
๒๖๕		โรงเรียนเลิงนกทา	สพท. ยโสธร ๒
๒๖๖		โรงเรียนสอนแก้ว่องไววิทยา	สพท. ยโสธร ๑
๒๖๗	ยะลา	โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ๒	สพท. ยะลา ๑
๒๖๘		โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ยะลา	สพท. ยะลา ๑
๒๖๙		โรงเรียนเทศบาล ๒ (บ้านมลายูบางกอก)	เทศบาล
๒๗๐		โรงเรียนเทศบาล ๕ (บ้านตลาดเก่า)	เทศบาล
๒๗๑		โรงเรียนธีรวิทยา	สข.
๒๗๒		โรงเรียนบ้านตลาดลำใหม่	สพท. ยะลา ๑
๒๗๓		โรงเรียนบ้านตาเซะ	สพท. ยะลา ๑
๒๗๔		โรงเรียนบ้านเบญญา (บุญชอบ สาครินทร์)	สพท. ยะลา ๑
๒๗๕		โรงเรียนบ้านสาคอ	สพท. ยะลา ๑
๒๗๖		โรงเรียนเบตง "วีระราษฎร์ประสาน"	สพท. ยะลา ๒
๒๗๗		โรงเรียนยะลาบำรุงผดุงประชา	สข.
๒๗๘		โรงเรียนยะหาศรียานุกุล	สพท. ยะลา ๒
๒๗๙		โรงเรียนรังสือนุสรณ์	สข.
๒๘๐		โรงเรียนลำพะยาประชานุเคราะห์	สพท. ยะลา ๑
๒๘๑		โรงเรียนวัดขมพูนุสสิต	สพท. ยะลา ๑
๒๘๒	ราชบุรี	โรงเรียนกรับใหญ่วงศ์พิทยาคม	สพท. ราชบุรี ๒

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๘๓	ราชบุรี	โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๔		โรงเรียนแคทรายวิทยา	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๕		โรงเรียนด่านทับตะโกราษฎร์อุปถัมภ์	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๖		โรงเรียนท่ามะขามวิทยา	สพท. ราชบุรี ๒
๒๘๗		โรงเรียนเนกขัมมิวิทยา	สพท. ราชบุรี ๒
๒๘๘		โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๙		โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๐		โรงเรียนบ้านคาวีวิทยา	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๑		โรงเรียนบ้านรางสีหมอก	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๒		โรงเรียนบ้านลำพระ	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๓		โรงเรียนเบญจมราชูทิศ	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๔		โรงเรียนปากท่อพิทยาคม	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๕		โรงเรียนโพธารวมนาเสนี	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๖		โรงเรียนโพทก์ “วงศ์สมบูรณราษฎร์อุปถัมภ์”	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๗		โรงเรียนมหาราช ๗	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๘		โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๙		โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๐		โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช)	สพท. ราชบุรี ๑
๓๐๑		โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร ๕)	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๒		โรงเรียนวัดขาวเหนือ	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๓		โรงเรียนวัดดอนตูม	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๔		โรงเรียนวัดบ้านโป่ง “สามัคคีคุณูปถัมภ์”	สข.
๓๐๕		โรงเรียนวัดบ้านไร่ ราชบุรี	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๖		โรงเรียนวัดพิบูลทอง	สพท. ราชบุรี ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๐๗	ราชบุรี	โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ราชบุรี	สพท. ราชบุรี ๑
๓๐๘		โรงเรียนวัดหุบกระเทียม	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๙		โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา	สพท. ราชบุรี ๑
๓๑๐		โรงเรียนสายธรรมจันทร์	สพท. ราชบุรี ๒
๓๑๑		โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์	สพท. ราชบุรี ๑
๓๑๒		โรงเรียนอนุบาลโพธาราม	สพท. ราชบุรี ๒
๓๑๓		โรงเรียนอนุบาลราชบุรี	สพท. ราชบุรี ๑
๓๑๔	ลำปาง	โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม	สพท. ลำปาง ๒
๓๑๕		โรงเรียนแจ้ซ้อนวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๖		โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๗		โรงเรียนเถินวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๘		โรงเรียนทุ่งกว่าวิทยาคม	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๙		โรงเรียนทุ่งหนองขามวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๐		โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๒๑		โรงเรียนเทศบาล ๔ (บ้านเชียงราย)	เทศบาล
๓๒๒		โรงเรียนบ้านนาแก้วประชารัฐ	สพท. ลำปาง ๒
๓๒๓		โรงเรียนบ้านปางยางคก	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๔		โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๕		โรงเรียนประชาราชาวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๖		โรงเรียนเมืองปานพัฒนวิทย์	สพท. ลำปาง ๓
๓๒๗		โรงเรียนเมืองปานวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๒๘		โรงเรียนแม่ถอดวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๒๙		โรงเรียนแม่ทะพัฒนศึกษา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๐		โรงเรียนแม่ทะวิทยา	สพท. ลำปาง ๒

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๓๑	ลำปาง	โรงเรียนแม่เม่อวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๒		โรงเรียนแม่เกาะวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๓		โรงเรียนแม่สันวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๔		โรงเรียนลำปางกัลยาณี	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๕		โรงเรียนวังเหนือวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๓๖		โรงเรียนศรีลังกาวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๗		โรงเรียนศาลาวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๘		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีย์ ลำปาง	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๙		โรงเรียนสบปราบพิทยาคม	สพท. ลำปาง ๒
๓๔๐		โรงเรียนเสด็จวนชยางค์กุลวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๔๑		โรงเรียนเสริมงามพิทยาคม	สพท. ลำปาง ๒
๓๔๒		โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๔๓	ลำพูน	โรงเรียนชุมชนบ้านป่าไผ่	สพท. ลำพูน ๒
๓๔๔		โรงเรียนท่าขุมเงินวิทยาคาร	สพท. ลำพูน ๑
๓๔๕		โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม	สพท. ลำพูน ๒
๓๔๖		โรงเรียนเทศบาลสันป่าวางหนองม	เทศบาล
๓๔๗		โรงเรียนธีรภรณ์ที่บ้านโฮ่ง	สพท. ลำพูน ๒
๓๔๘		โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๔๙		โรงเรียนบ้านปาง	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๐		โรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๑		โรงเรียนบ้านไม้ตะเคียน	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๒		โรงเรียนบ้านห้วยไซ	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๓		โรงเรียนบ้านโฮ่งรัตนวิทยา	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๔		โรงเรียนป่าซาง	สพท. ลำพูน ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๕๕	ลำพูน	โรงเรียนป่าตาลบ้านธิพิทยาศาสตร์	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๖		โรงเรียนแม่ตื่นวิทยา	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๗		โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๘		โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๖	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๙		โรงเรียนนวมวิรป่าซาง	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๐		โรงเรียนวัดบ้านดง	สพท. ลำพูน ๒
๓๖๑		โรงเรียนวัดบ้านม้า	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๒		โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา	สพท. ลำพูน ๒
๓๖๓		โรงเรียนสวนบุญญูปถัมภ์	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๔		โรงเรียนอนุบาลลำพูน	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๕		โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๖	ศรีสะเกษ	โรงเรียนไกรภักดีวิทยาคม	สพท. ศรีสะเกษ ๑
๓๖๗		โรงเรียนดงรักวิทยา	อบจ.
๓๖๘		โรงเรียนโนนปูนวิทยาคม	สพท. ศรีสะเกษ ๓
๓๖๙		โรงเรียนบึงมะลูวิทยา	สพท. ศรีสะเกษ ๔
๓๗๐		โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม	สพท. ศรีสะเกษ ๑
๓๗๑		โรงเรียนราชินีไศล	สพท. ศรีสะเกษ ๒
๓๗๒	สงขลา	โรงเรียนจนะชนูปถัมภ์	สพท. สงขลา ๓
๓๗๓		โรงเรียนจนะโหนดพิทยาคม	สพท. สงขลา ๓
๓๗๔		โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา	สพท. สงขลา ๓
๓๗๕		โรงเรียนท่าจีนอุดมวิทยา	สพท. สงขลา ๒
๓๗๖		โรงเรียนเทพพิทยาภาณุมาศ	สพท. สงขลา ๓
๓๗๗		โรงเรียนเทพา	สพท. สงขลา ๓
๓๗๘		โรงเรียนเทศบาล ๑ (เอ็งเสี้ยงสามัคคี)	เทศบาล

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๗๙	สงขลา	โรงเรียนเทศบาล ๒ (บ้านหาดใหญ่)	เทศบาล
๓๘๐		โรงเรียนเทศบาล ๓ (ไศภนพิทยาคูณานุสรณ์)	เทศบาล
๓๘๑		โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน)	เทศบาล
๓๘๒		โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหาดใหญ่)	เทศบาล
๓๘๓		โรงเรียนธรรมโฆษิต	สพท. สงขลา ๑
๓๘๔		โรงเรียนบ้านเขาพระ	สพท. สงขลา ๒
๓๘๕		โรงเรียนบ้านป่าไธสง	สพท. สงขลา ๓
๓๘๖		โรงเรียนบ้านพระพุทธ	สพท. สงขลา ๓
๓๘๗		โรงเรียนบ้านสะพานหัก	สพท. สงขลา ๓
๓๘๘		โรงเรียนพระตงประธานศิริวัฒน์	สพท. สงขลา ๒
๓๘๙		โรงเรียนมหาปัญญา	กรมการศาสนา
๓๙๐		โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ	สพท. สงขลา ๑
๓๙๑		โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๒ สงขลา	สพท. สงขลา ๒
๓๙๒		โรงเรียนระโนดวิทยา	สพท. สงขลา ๑
๓๙๓		โรงเรียนรัตภูมิวิทยา	สพท. สงขลา ๒
๓๙๔		โรงเรียนวรรณรีเฉลิม	สพท. สงขลา ๑
๓๙๕		โรงเรียนวัดท่าแซะ	สพท. สงขลา ๒
๓๙๖		โรงเรียนสทิงพระอนุปัตถ์	สพท. สงขลา ๑
๓๙๗		โรงเรียนสทิงพระวิทยา	สพท. สงขลา ๑
๓๙๘		โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”	สพท. สงขลา ๓
๓๙๙		โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา	สพท. สงขลา ๓
๔๐๐		โรงเรียนแสงทองวิทยา	สข.
๔๐๑		โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา	สพท. สงขลา ๒
๔๐๒		โรงเรียนหาดใหญ่เทคโนโลยี	สข.

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๐๓	สงขลา	โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม	สพท. สงขลา ๒
๔๐๔		โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์	สพท. สงขลา ๒
๔๐๕		โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒	สพท. สงขลา ๒
๔๐๖	สตูล	โรงเรียนกำแพงวิทยา	สพท. สตูล
๔๐๗		โรงเรียนควนโดนวิทยา	สพท. สตูล
๔๐๘		โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย สตูล	สพท. สตูล
๔๐๙		โรงเรียนดาร์ลุมาอาเรฟ	สข.
๔๑๐		โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์	สพท. สตูล
๔๑๑		โรงเรียนเทศบาล ๒ (วัดชนาธิปเฉลิม)	เทศบาล
๔๑๒		โรงเรียนบ้านเกตรี	สพท. สตูล
๔๑๓		โรงเรียนบ้านเขาจีน	สพท. สตูล
๔๑๔		โรงเรียนบ้านไทรงาม	สพท. สตูล
๔๑๕		โรงเรียนปาล์มพัฒนาวิทย์	สพท. สตูล
๔๑๖		โรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์	สพท. สตูล
๔๑๗		โรงเรียนสตูลวิทยา	สพท. สตูล
๔๑๘	สมุทรสงคราม	โรงเรียนถาวรานุกุล	สพท. สมุทรสงคราม
๔๑๙		โรงเรียนเทพสุวรรณชาฎุวิทยา	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๐		โรงเรียนเมธีขุณหะวันวิทยาลัย	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๑		โรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบุรณ์วงศ์)	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๒		โรงเรียนวัดบางน้อย (แจ่มประชานุกุล)	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๓		โรงเรียนวัดศรัทธาธรรม	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๔		โรงเรียนศรัทธาสมุทร	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๕		โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๖	สมุทรสาคร	โรงเรียนกระทุ่มแบน "วิเศษสมุทคุณ"	สพท. สมุทรสาคร

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๒๗	สมุทรสาคร	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร	สพท. สมุทรสาคร
๔๒๘		โรงเรียนวัดธรรมจริยาภิรมย์	สพท. สมุทรสาคร
๔๒๙		โรงเรียนวัดนางสาว	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๐		โรงเรียนวัดยกกระบัตร์	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๑		โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๒		โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุปถัมภ์	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๓		โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๔		โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๕		โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๖		โรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๗	สุรินทร์	โรงเรียนโคกตะเคียนวิทยา	สพท. สุรินทร์ ๓
๔๓๘		โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๓๙		โรงเรียนท่าตูมประชาเสรมวิทย์	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๐		โรงเรียนโนนแท่นพิทยาคม	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๑		โรงเรียนประสาทพิทยาคาร	สพท. สุรินทร์ ๓
๔๔๒		โรงเรียนรัตนบุรี	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๓		โรงเรียนรามวิทยา รัชมังกลาภิเษก	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๔๔		โรงเรียนศิขรภูมิพิสัย	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๔๕		โรงเรียนสนมพิทยาคาร	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๖		โรงเรียนสุรพินท์พิทยา	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๔๗	อำนาจเจริญ	โรงเรียนขานูมานพิทยาคม	สพท. อำนาจเจริญ
๔๔๘		โรงเรียนนายมพิทยาคาร	สพท. อำนาจเจริญ
๔๔๙		โรงเรียนบ้านหนองไฮ	สพท. อำนาจเจริญ

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๕๐	อำนาจเจริญ	โรงเรียนพนาศึกษา	สพท. อำนาจเจริญ
๔๕๑		โรงเรียนสิริอำนาจวิทยาคม	สพท. อำนาจเจริญ
๔๕๒	อุบลราชธานี	โรงเรียนเกษมสิมาวิทยาคาร	สพท. อุบลราชธานี ๒
๔๕๓		โรงเรียนบ้านเม็กใหญ่	สพท. อุบลราชธานี ๕
๔๕๔		โรงเรียนเบ็ญที่คูเม่น ๒ ช่องเม็ก	สพท. อุบลราชธานี ๓
๔๕๕		โรงเรียนปทุมพิทยาคม	สพท. อุบลราชธานี ๑
๔๕๖		โรงเรียนวิจิตราพิทยา	สพท. อุบลราชธานี ๔
๔๕๗		โรงเรียนเวทวันวิทยา	สพท. อุบลราชธานี ๕
๔๕๘		โรงเรียนสหธาตุศึกษา	สพท. อุบลราชธานี ๑
๔๕๙		โรงเรียนห้วยชะยุ้งวิทยา	สพท. อุบลราชธานี ๔

เป็นไปได้ไหมว่า การแก้ไขภัยของเยาวชนกับเรื่องเพศ คำตอบอาจแตกต่างกันตามยุคสมัย และผู้ใหญ่อาจจะต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับเยาวชน

เป็นไปได้ไหมว่า การเรียนรู้เรื่องเพศ คือการเรียนรู้ชีวิต และแบบแผนของเพศสัมพันธ์ ที่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

เป็นไปได้ไหมว่า ความถูกต้องของวิถีเพศ อาจไม่มีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว และคำตอบที่ถูกของกรณีหนึ่ง และสถานการณ์หนึ่ง อาจใช้ไม่ได้กับกรณีอื่น และสถานการณ์อื่น

บางที คำตอบอาจมาจากการให้โอกาส เปิดใจที่จะเรียนรู้กันและกัน ระหว่างคนที่เติบโตมาต่างยุคสมัยของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง

บางที คำตอบอาจจะพบได้ในสังคมที่ผู้คน แม้ต่างรุ่น ต่างวัย ยินดีที่จะอยู่ร่วมกับความแตกต่างในวิถีเพศโดยไม่ด่วนตัดสิน ถูกผิด ดีชั่วจากสิ่งที่เห็น

บางที คำตอบอาจอยู่ที่ การร่วมเดินทางอย่างก้าวไปด้วยกัน เพื่อค้นหาเรียนรู้ และเข้าใจ

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ

PR-DDC
Principal Recipient
Administrative Office

สนับสนุนโดย โครงการกองทุนโลก

www.teenpath.net
๒๕๕๗-๒๕๖๑

